

1860. 90

560

**ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΣΟΣ
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ,
ΜΕΤ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΗΘΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ.**

ΥΠΟ

ΛΑΜΕ ΦΛΕΡΥ

ΓΑΛΛΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΠΟΔΛΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ.

ΜΕΤΕΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΤΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ

ΜΕΤΑ ΠΡΟΣΦΗΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΜΑΡΚΟΥ Δ. ΣΑΚΚΟΡΡΑΦΟΥ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΑΠΑΝΗ:

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΡΟΝΤΟΝΟΥΛΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

**ΑΘΗΝΗΣΙ,
ΤΥΠΟΙΣ
ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΥ ΛΕΣΧΗΣ,**

Δ. Σ. ΚΟΠΙΔΑ καὶ Σ. * *
Ἐν ὁδῷ ΑΘΗΝΑΣ διπ. ἀρθ. 257.

1860.

Πᾶν ἀρτίτυπον, μὴ φέρον τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφὴν
ἡμῶν, θέλει θεωρεῖσθαι ως κλοπιμαῖον.

ΤΩΣ ΣΕΒΑΣΤΩΣ ΜΟΙ

ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ

ΚΥΡΙΩΣ

Ο. ΔΕΩΝΑΡΔΩΣ,

ΓΕΝΙΚΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΩΝ ΤΑΧΓΔΡΟΜΕΙΩΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

ΒΑΘΥΤΑΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΤΗΘΕΣΙΝ

Ο μεταρραστής.

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ!

"Ισως, ἀκούσατε τὴν ἀγγελθεῖσαν παρ' ἐμοῦ μετάρραπιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἰσορίας πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν, ὡς ἀραγγωστικοῦ βιβλίου, εἴπετε ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι κτίζω ἐπὶ ἄμυναις διότι βεβαίως πολλὰς ὑπὸ πολλῶν ἔξεδόθησαν Ἑλληνικαὶ ιστορίαι, ποιεῖται κατά τε τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκτασιν. Σύμφημι, φίλαται! οὐδὲ ἀγροῦ τὴν δισταχεῖην θέσιν μου. Άλλὰ νομίζω, ὅτι ἔκαστος ὁρεῖται rā προστέρη τὸν νοσορόν αὐτοῦ ὀδοὺλον εἰς τὸ Γερικὸν Ταμεῖον, (βεβαίως διὰ rā πληροῦ καὶ αὐτὸς τὸ Λδιον· διότι μὰ τὴν ἀλήθειαν, πολὺ κακῶς ήθελε σκέπτεσθαι ὃ μὴ καὶ τοιοῦτον σκοπὸν προσθέμενος).

Τίς δὲ ή ὠφέλεια ή προκόψισα εἰς τὸν παιδαῖα ἐκ τῆς δημοσιευμένης ταύτης Ἑλ. Ἰστορίας, ἀφοῦ τόσαι ἄλλαι ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει; ἔξηγοῦμαι. Οσυγγραφεὺς τῆς Ἰστορίας ταύτης, γνωστὸς ἐν τῷ φιλολογικῷ κύκλῳ ἐκ πολλῶν αὐτοῦ διδακτικῶν βιβλίων, φημίζεται οὐ μόνον διὰ τὸ ἀρελές, καὶ ἀρθρούρ, καὶ χάριερ, καὶ τερπτὸν ὕφος τῆς γλώσσης, ἄλλα καὶ διὰ τὴν μέριμναν, ἢν καταβάλλει εἰς τὸ rā ἥνθιμόν τὰς ιδέας πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν παιδῶν, καὶ εἰς τὸ rā ἀρνύσον τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, μὴ παραμελῶν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην περίστασιν τοῦ rā ἔξηγήσην ποτὲ μὲν γνωσκόν τι γαιρόμενον, ποτὲ δὲ τοπικὸν αἴτιον, ἄλλοτε δὲ rā σαφηνίσην δυστοκήτον τέλεσι, καὶ ἄλλοτε τεγχικοὺς ὅρον, καὶ ἄλλα πολλὰ, ἀτίτα παραλείπομεν, ὡς Άλαρ ἥδη γνωστοῦ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὸν πεφωτισμένον κόσμον. Άλλ' ὅπερ καθιστᾶ κατ' ἔξοχὴν ἀξιον συζάσεως τὸ πόρημα τοῦτο, εἴραι αἱ ἡθικαὶ ἐφαρμογαὶ τοῦ συγγραφέως, εἰλημμέναι καὶ ἄλλοθεν, καὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης καὶ Άλαρ

ἀρμοδίως καὶ ἐπιτυχῶς ἀγαφερόμεναι εἰς πᾶσαν τράξιν καὶ εἰς πᾶν γεγονός τοιοῦτον πλεονέκτημα δυστυχῶς σπαριώς ἀπαρτάται παρ' ἡμῖν ἐκ τοῖς ἐγκεκριμένοις διὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα βιβλίοις. Ἰδοὺ δὲ τί τὸ παροτρύναρ με εἰς τὸν ῥὰ ἐπιχειρήσω τὴν περὶ ἣς ὁ λόγος μετάφρασιν.

Καὶ οὐ μὲν Γάλλος συγγραφεὺς πρὸ δρθαλμῶν ἔχων μόνον τὴν ἡθικὴν μόρφωσιν τῷ παίδων τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, διηγεῖται τὰ πράγματα οὐχὶ μετὰ πολλῆς ιστορικῆς ἀκριβείας καὶ τῆς προσηκούσης ἐκτάσεως· διθιτὶ ἀλλαχοῦ μὲν παρουσιάζονται ἀρτιχρονισμοὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῷ πατρότων, ἀλλαχοῦ δὲ μετασχηματίζει ταῦτα ἀλλαζόντα πως, διώκων μόνον τὸν ἔργον τοῦ σκοπού.

Ημεῖς δὲ πρὸς Ἑλληνόπαιδας λαλοῦντες, καὶ θηρεύοντες οὐ μόνον τὸ τῆς ἡθικῆς ἐφαρμογῆς πλεονέκτημα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅσον ἐκεστίν ιστορικὴν ἀκριβειαν, ἡγαγάσθημεν πολλὰ μὲν ἡμαρτημέναν τὰ διορθώσαμεν, ὅσον τὸ δρόντον, πολλὰ δὲ περιττὰ τὰ παραλείψαμεν, καὶ ἀλλα τὰ προσθέσαμεν.

Πρὸς τοῦτο δύνασθε, ἵσσως ἡθικόμενον ναναγῆσει, ἕάρ τις τῷν ἐν γωρίᾳ καὶ παραβόσῳ ἐφίμιμενων ἀναστάτας δὲν ἥρχετο εἰς βοήθειαν ἡμῶν, ἵνα ἐκαγάγῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ κλύδωνος, καὶ χειραγωγήσῃ εἰς λιμένα ἀσφαλῆ, ποτὲ μὲν ἔργῳ ποτὲ δὲ λόγῳ. Τίς δ' οὖτος ἄρα γε; Οὗτος εἴραι ἐκεῖρος, ὅτις ἀφοῦ ἐσπούδασεν ἐν Εἰρήπῳ ἐπιστήμας καὶ μεθόδους, καὶ ἐγένετο κάτοχος ποικιλῶν ἀλλων γνώσεων, ἐλθὼν ἐν Ἑλλάδι ἐτάφη εἰς τὸν ἀμορφὸν καὶ ἀφανῆ κλάδον τῆς κάτω παιδείας· εἴραι ἐκεῖρος, ὅτις διεργατώσας τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα, καὶ θέμενος τὸν κρητῆδα τῆς προπαιδείας, συνέστησε καὶ κατήρτισε τὸν Φιλεκπαιδευτικὸν· Ἐταιριῶν εἴραι ἐκεῖρος; ὅστις ἐπὶ τριάκοντα περίπουν ἐτη μοχθήσας πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἦν ἀράγη τὴν δᾶδα τῷ πραγμάτων, παρορᾶται ἥδη καὶ παραγκωνίζεται. Βαθαὶ τῆς δυστυχίας!

Al! γραιὲ Κοκκώνη! ὁ χρυσὸς παντοῦ καὶ πάντοτε χρυσὸς εἶναι, καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ οὐδαμῶς ἐκπίπτει ὅπου καὶ ἄλλο χωθῆ.

Καὶ ὅμως ὁ Κύριος Κοκκώνης καίτοι ἀπεκδυσάμενος πρὸ δικτὼ περίπον ἐτῷ τὴν δημόσιον τήβερραν, οὐ παύεται ὑπέρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ τῆς τεολαίας μεριμνῶν, καλῶς ποῦν· διότι ἀφοῦ τοσαῦτα ἔτη κατέτριψεν εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς προταΐδευσεως, ἥθελεν εἰσθαι μεγίστη στέρησις δίκημας, εἰὰς μὴ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐδημοσίευε τὰ δυτικὰ ὠρέλιμα εἰς τὴν νεότητα πυρήματά τον· ὡς λ. χ. τὴν Ταχυμαθητικήν, βιβλίον πρωτοφανὲς καὶ πολλοῦ λόγου ἀξιον, τὴν μεγάλην Γεωγραφίαν μετερχόνθμισμένην καὶ ἐπηνέημένην, τὸν Ὁδηγὸν τῆς Μεθόδου μετὰ προσθηκῶν καὶ τροποποιήσεων πολλῶν καὶ ποικιλῶν, ἥδη μετατυπούμενον. Γειώσκομεν δὲ ἐξ ιδίας ἀντιλήφεως, διτι ο. Κ. Κοκκώνης ὁ νυχθημερὸν πορῶν, καὶ μοχθῶν, καὶ ἐγκύπτων ἐτῷ ιδίῳ γραφείῳ, ἔχει ἔτοιμα πολλὰ καὶ ὠρέλιμα εἰς τὴν τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν, ἀτινα ἥθελον εἰσθαι καὶ δημοσιευμένα, εἰὰς ἐτύγχανον τῆς προσηκούσης συνδρομῆς.

Ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ ἥδη τὸ ἔθος, ὡρα γίνηται λόγος ἐν τοῖς προλόγοις, ὅποιας ὁδὸν ἀκολουθοῦσιν οἱ συγγραφεῖς καὶ μεταφρασταὶ εἰς τὸ περὶ γλώσσης κεφαλαιον, λέγομεν καὶ ἡμεῖς, διτι ἱκολονθήσαμεν ἐρταῦθα ἀπλοντέραν καὶ διαλοτέραν τῆς γράσεως, ἢν ἐν τῇ Ἡθικῇ συλλογῇ ἡμῶν ἐτηρήσαμεν, σκοπὸν προθέμενοι, δπως καταστῆ τὸ βιβλίον χρήσιμον οὐ μόνον τοῖς παιστρ, ἀλλὰ καὶ τῷ λαῷ, διτις ἀπορεύει τὴν ἀνάγνωσιν τοιούτων βιβλίων πολλάκις διὰ τὸ δινορότον καὶ στρυγρὸν ὑφος τῆς γλώσσης.

Αυτούμεθα, καὶ ζητοῦμεν συγγράμμην, παρὰ τῷν Κυρίων συνδρομητῶν, εἰὰς δειν ἥδυντήθημεν γὰ τὸ ἐκπληρώσωμεν ἐτελῶς τὴν περὶ εἰκονογραφῶν ὑπόσχεσιν ἡμῶν· διότι δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι τόσον ὀλίγα μέσα ὑπάρχουσι πρὸς τοῦτο, ὥστε ἐκτὸς τῆς μὴ ἐπιτυχίας καὶ χρονιώτερον ἥθελεν ἀπογῆ τὸ ἔργον· ἔγεκα τούτου περιωρίσθημεν μόνον εἰς τὴν ἐκ-

δ'.

τέπωσιν προτομῶν τυνων τῶν ἐνθοξοτέρων ἀνθρῶν.

Οφειλω δὲ τὰ ἑμοιογήσω δημοσίᾳ χάριτας εἰς τοὺς Κ.Κ.
Διδασκάλονς καὶ τὰς Διδασκάλους, ὃν οἱ πλεῖστοι μὲν ἐπρο-
θυμήθησαν τὰ μὲν ἐνθαρρύνωσι διὰ προγενομένης συνδρομῆς
των εἰς τὴν ἐκτέπωσιν τοῦ παρόντος βιβλίου, οἱ δὲ διὰ τὰς
διαβεβαιώσεις αὐτῶν πρὸς τοῦτο μετὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ ἔχω
πλήρη τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὴν αὐτὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν
δεῖξουσι πρὸς δημοσίευσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου, ἀρχομέ-
νου ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς
ὑποδοῦλώσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων.

Τὴν αὐτὴν εὐγνωμοσύνην ἐκφράζω καὶ πρὸς τοὺς Κ.Κ.
Ἐπιστάτας τῶν Ταχυδρομείων διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ ἔργου
ἀγῶνας αὐτῶν.

Χρέος μου ἀπαραιτητὸν κρίνω τὰ μὴ κρύψω οὐδὲ εἰς τὰς
Κυρίας καὶ τὸν Κυρίουν συνδρομητὰς τὸν δρειλόμενον φό-
ρον τῆς εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν φιλόμουσον συνδρομήν των.

Ἄθηνηστ τῇ 1 Μαρτίου 1860.

*Εὔρωσθε

Ο γέλος ὑμῶν

Μ. Δ. ΣΑΚΚΟΡΡΑΦΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΔΙΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Σύνορα.—"Έκτασις.

ΤΗ άρχαια Ελλάς πρὸς βορρᾶν μὲν συνώρευε μὲ τὰ Καμβούνια ὅρη τὰ ὄποια χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν πρὸς Νότον δὲ καὶ Ἀνατολὰς μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ πρὸς Δυσμὰς μὲ τὸ Ιόνιον πέλαγος.

Τὸ μέγιστον αὐτῆς μῆκος ἀπ' ἀρκτοῦ πρὸς Νότον εἶναι 250 μίλια· τὸ δὲ μέγιστον πλάτος ἀπ' Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς 160 μίλια. Ἡ δὲ ἐπιφάνεια τῆς περιέχει ἔκτασιν 38,000 τετραγωνικῶν μιλίων. Πλεονεκτήματα ἔχάρισεν εἰς αὐτὴν ἡ φύσις διάφοροι· διότι ἔχει κλίμα γλυκύ, πλήθος μικρῶν ποταμίων, γῆν καλὴν καὶ πολυειδῆ, ἥτις εἶναι υφροφόρος καὶ παμφόρος. Διὰ θαλασσοπλοΐαν καὶ ἐμπόριον ἔχει θέσιν ἐξαιρετον· διότι εύρισκεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀσίας, Εύρωπης καὶ Ἀφρικῆς, μὲ θαλάσσας περικυκλωμένη ἀπὸ τρία μέρη, καὶ ἔχουσα πλῆθος λιμένων καὶ τόπους εἰς ἀπόθασιν ἀρμοδίους.

Ἔνωρίζετε, παιδία μου, ἀπὸ τὴν Γεωγραφίαν σας, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἑλλὰς περιλαμβάνει πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν λεγομένην ἴδιως Στερεάν "Ἑλλάδα" ἢ Ἀρχαίαν περιελάμβανε προσέτι τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἡπειρον, δῆλας σχεδὸν τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ιονίου Πελάγους καὶ τὴν Κρήτην. Ἰδού, παρατηρήσατε εἰς τοῦτον τὸν Γεωγραφικὸν πίνακα, διὰ νὰ ἐννοήσητε τὴν ἔκτασιν αὐτῆς.

ΗΕΛΑΣΓΟΙ.

Κατά τὸ ἔτος 1920 Π. Χ.

Τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους κατέφυγεν
οἱ Πελασγοί, λαὸς ἄγριος καὶ βάρβαρος κατοικῶν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰ δάση καὶ τρεφόμενος μὲν ἄγρια χόρτα, βαλάνους
καὶ ῥῖζας τῶν φυτῶν. Τῇ ἀληθεῖᾳ οἱ ἀγροτοί οὗτοι ἀνθρωποι
δὲν διάφερον πολὺ τῶν ἀγριών ζώων μετὰ τῶν ὄποιών συνέζων, καὶ μετὰ δέρματα τῶν ὄποιών ἐνδύοντο.

Ἐν τούτοις, ἂν καὶ ἦσαν ἀμαθεῖς, ἐγνώριζον ὅμοιος, ὅτι ὑπάρχει Θεός, διότι ἔκατος ἀνθρωπος, εὐθὺς ἀφοῦ γεννηθῇ, εὑρίσκει τὴν ίδεαν ταύτην γραμμένην εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ, ἐνῷ δὲν ἔξευρον ἀκόμη νὰ δώσωσιν ὄνομα εἰς τὸν Θεόν τοῦτον, προσέφερον θυσίας κατὰ τὸν τρίπον των, καὶ ἐδέοντο εἰς αὐτόν.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ Ἰνχιός, κατ' ἄλλους ὁ δὲ Φορωνεύς, πρῶτος συνήνωσεν εἰς κοινωνίαν τοὺς Πελασγούς, καὶ τοὺς ἐδίδαξεν, ὅτι οἱ ἀνθρωποι ἐγεννήθησαν διὰ νὰ ζῶσιν ὅμοιος καὶ νὰ συμβοηθῶνται ἀμοιβαίως. Τὸν δὲ τόπον, ὃπου τοὺς συνήθοισε κατὰ πρῶτον, ὡνόμασε Φορωνικήν, καὶ ἡ πόλις αὕτη, ἡτις ἐκτίσθη ἀρχαιότατα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀκολούθως κατέστη περίφημος μετονομασθεῖσα Ἀργος.

Μετά τινα ἔτη ὁ Σπάρτων, υἱὸς τοῦ Φορωνέως, ἔθεσε τὰ θεμέλια ἄλλης πόλεως, τὴν ὄποιαν ὡνόμασε Σπάρτην, καὶ περὶ τῆς ὄποιας θέλετε ἀκούσει πολλὰ πράγματα εἰς τὴν ιστορίαν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας.

Ἐκτοτε, παιδία μου, οἱ Πελασγοὶ ἀπέβαλον τὸν ἄγριον τρόπον τῆς ζωῆς, καὶ ἤρχισαν νὰ ζῶσιν μὲ τροφὰς ὀλιγάτερον ἄγριες; καὶ ἐνῷ δὲν ἐγνώριζον διόλου ἀκόμη τὴν χρῆσιν τῶν

σιδηρῶν ἐργαλείων, διὰ τῶν ὁποίων πρὸ τοσούτων αἰώνων κόπτουσι τοὺς λίθους, αὐτοὶ, ἐπειδὴ ἡσαν ῥωμαλέοι καὶ γενναῖοι, κατέβριθωσαν νὰ κτίσωσιν ἐπὶ ὑψηλῶν θέσεων πολλὰς πόλεις, τὰς ὁποίας περιεκύκλωσαν διὰ παχέων καὶ στερεῶν τειχῶν· ἔκτισαν ἐπίστης πύργους καὶ ἄλλας οἰκοδομάς, τῶν ὁποίων λείψανά τινα καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουσι, καὶ τὰ ὁποῖα ὄνματά τους νῦν Πελασγικάς οἰκοδομάς, εἰς μνῆμην ἔκεινων· π. χ. ὁ τάφος τοῦ Φορωνέως εἰς Ἀργος εἶναι ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων μνημείων τοῦ εἰδούς τούτου.

Ἐπειδὴ σᾶς ὡμίλησα περὶ κτιρίων Πελασγικῶν, καλοί μου φίλοι, πρέπει νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι ταῦτα εἶναι ἀξιοσημείωτα διὰ τὸν ὅγκον τῶν πετρῶν μὲ τὰς ὁποίας τὰ ἔκτισαν καὶ πραγματικῶς, βλέπων τις αὐτά, δυσκολεύεται νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἀνθρώποι, διὰ μόνης τῆς βοηθείας τῶν χειρῶν των, ἡδυνθήσαν νὰ σείσωσι τὸν παμμεγέθεις τούτους λίθους, καὶ νὰ τοὺς ὑψώσωσιν εἰς μέρη, ὅπου σήμερον δὲν τοὺς βλέπομεν. Οἱ λίθοι οὗτοι μόλις κοπτόμενοι, ἐπίθεντο δὲ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἀνευ οὐδενὸς εἰδούς μίγματος· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν καιροῦ, συνηνθησαν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἓνα μέγιστον ὅγκον, τόσον στερεόν, ὥστε αἱ οἰκοδομαὶ αὗται ἀντεστάθησαν πρὸ ἀπέριων ἐτῶν εἰς τὰς φθορὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὰς καταστροφὰς τῆς φύσεως.

Τορόντι, ὀλίγον μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ Ἀργούς, συνέβη κατακλυσμὸς καὶ σεισμὸς τὰ ὁποῖα μετήλλαξαν κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τόπου τούτου. Ὅρη ἐχωρίσθησαν καὶ ἡνοιξαν νέον δρόμον τῶν ποταμῶν πρὸς τὴν θάλασσαν· μέγισται γαῖαι, αἴτινες ἐκκλύπτοντο ἕως τότε ἀπὸ νερά, ἐφανερώθησαν, ἐνῷ ἀλλαι κατεβύθισθησαν. Πλήθος ἀνθρώπων ἐχάθησαν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην καταστροφήν, καὶ ἐν τούτοις τὰ κτίρια τῶν Πελασγῶν, τὰ πλείστα τῶν ὁποίων ἦσαν κτισμένα ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὅρεών, ἀντεστάθησαν εἰς τὰς φθορὰς ταύτας καταστροφάς.

Ο κατακλυσμὸς οὗτος, τὸν ὄποιον δὲν πρέπει νὰ συγχέπτε μὲ ἐκεῖνον τὸν ὄποιον ὁ Θεὸς ἔστειλέ ποτε ἐπὶ τῆς γῆς διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰς κακίας των, ὡς γνωρίζετε ἐκ τῆς ιερᾶς ἴστορίας, ο κατακλυσμὸς οὗτος λέγω, δὲν ἔξετάθη πέραν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὀνομάζεται συνήθως Ὡγύγιος κατακλυσμός, ἐκ τοῦ ὀνόματος ἡγεμόνος τινός, ὅστις ἔθασίλευε τότε, καθὼς λέγουσιν, εἴς τι μέρος τοῦ τόπου τούτου, ὀνομαζόμενον Ἀττικὴ.

ΚΤΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Απὸ τοῦ 1613 μέχρι τοῦ 1580 ἔτους Π. X.

Ἐπὶ τῇ; βασιλείᾳ τοῦ μεγάλου Σεσώστριος ἐν Αἰγύπτῳ, ἀποικία Αἰγυπτιακή, ἀρχηγὸν ἔχουσα τὸν Κέροπα, ἀνεγέρησεν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ διευθύνθη εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ κτίσῃ πόλεις καὶ νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ.

Οτε ὁ Κέροψ ἔφθισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, πρὸ δὲ λίγων ἑτῶν εἶχε συμβῇ ὁ Ὡγύγιος κατακλυσμός, ὃ ὄποιος εἶχε καταστρέψει μέρος τοῦ τόπου τούτου καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων ἔχάθησαν ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ξένοι οὗτοι ἦσαν φιλόπονοι καὶ ἐπιτίθειοι εἰς τὰς Αἰγυπτιακὰς τέχνας, συνώκισαν τὴν ἀρχαίαν ταύτην πατρίδα τῶν Πελασγῶν, προσκαλέσαντες τοὺς πέριξ λαούς.

Ο Κέροψ ἐπεχειρήσεν, ἐν πρώτοις, νὰ γεωργήσῃ τοὺς ἀγροὺς τοῦ νέου του βασιλείου· ἔθισεν εἰς ἐνέργειαν τὴν γεωργίαν, τὴν ὄποιαν ἀλλοτε οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον διδαχθῇ παρὰ τῶν Αἰθιόπων, ἐφύτευσεν εἰς διαφόρους τόπους πλῆθος ἐλαιῶν, καὶ ἐδίδαξεν εἰς τοὺς νέους του ὑπηκόους τὸν τρόπον τοῦ νὰ ἐκθλίσωσι τὸν καρπὸν τοῦ δένδρου τούτου διὰ νὰ ἔξαγωσι τὸ ἔλαιον·

Τοὺς ἐδίδαξε πρὸς τούτους, πᾶς νὰ κλαδεύσῃ τὴν ἀμπελὸν, ἃτις ηὔκνη φυσικῶς εἰς τοὺς λόφους των, καὶ νὰ κατασκευάζωσιν οἶνον ἐκ τῶν σταχυλῶν. Τέλος πάντων, ἐπίσης μέγα καλὸν ἔκχριστον εἰς τοὺς λαοὺς τούτους, οἵτινες συγκατετέθησαν νὰ ζῶσιν ὑπὸ τὴν ἔξουσίκν του, διότι τοὺς ἐδίδαξε νὰ συναθροίσωσιν εἰς ἀγέλας τοὺς διεσπαρμένους βόας καὶ τὰ πρόβατα εἰς τὰς πεδιάδας, τῶν ὅποιαν τὸ κρέας ἔχρησίμευεν εἰς αὐτοὺς ὡς τροφή, ἐνῷ μὲ τὸ μαλλίον τῶν προβάτων των ὄφαινον χονδρὰ ὑφάσματα διὰ νὰ ἐνδύωνται μὲ αὐτά.

Μία τῶν κυριωτέρων πράξεων, αἴτινες ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Κέκροπος, εἴναι ὅτι ἔκτισε πολλὰς μικρὰς πόλεις ἐπὶ ὥραίου τοῦ που, ὅτις ὠνομάζετο Ἀττική, καὶ εἶχεν ίκκνὰ μέρη παραθλάσσαια. Ἡ δὲ μεγαλειτέρη τῶν πόλεων τούτων ὠνομάσθη Ἀθῆναι, ἐκ τοῦ ὄντα ποτού τῆς θεᾶς τῆς σοφίας, τὴν ὅποιαν ὁ Κέκροψ ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀθηνᾶ, δηλαδὴ ἡθέλησεν ὁ Κέκροψ διὰ τούτου νὰ διδάξῃ τὸν λαόν του, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἥναι φρόνιμος διὰ νὰ γίνῃ εύτυχής. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν, πολλαὶ ἀλλαὶ μικραὶ πόλεις ἐκτισθησαν ἀλληλοδιαδόχως πέριξ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ κατωκήθησαν ὑπὸ Αἰγυπτίων καὶ ἐκ τῶν λειψάνων τῆς Πελασγικῆς γενεᾶς. Ἡ δὲ ἀρχὴ αὕτη τῶν κωμωπόλεων τῆς Ἀττικῆς εἴναι πολὺ ἀξιοσημείωτος, καὶ πρέπει, τέκνα μου, νὰ μὴ τὴν λησμονήσητε.

Ἡ βασιλεία τῶν περισσοτέρων ἡγεμόνων, αἴτινες διεδέχθησαν τὸν Κέκροπα δὲν ἦτον δλιγάτερον ὡφέλιμος ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ ἐπιτηδείου τούτου ἔνους εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Ἐριχθόνιος, εἰς τῶν βασιλέων τούτων, ἐφεῦρε πᾶς νὰ ζεύγωσι τοὺς ἵππους εἰς τὰς ἀμάξας. Ὁ Τριπτόλεμος, διστις διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς θεᾶς Δήμητρος τὴν γεωργίαν, ἐδίδαξε καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους νέους τρόπους διὰ νὰ σπείρωσι καὶ συλλέγωσι καρπούς· προσέτι δὲ ἀνεκάλυψε τὴν τέχνην τοῦ νὰ σχηματίζωσι κυψέλας διὰ νὰ συνάζωσι τὸ μέλι, τὸ ὅποιον τὴν ἄνοιξιν πλῆθος μελισσῶν ἐναπέθετον εἰς τὰ κοῖλα τῶν

δένδρων τῶν ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ, δρους πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου τὰ πολύτιμα ταῦτα ἔντομα ἐρέόφων τὸν χυμὸν ἀπειρῶν φυτῶν ἀρωματικῶν.

Σᾶς εἰπον, ἀγαπητά μου παιδία, ὅτι αἱ μέλισσαι ἀπορρόφωσι τοὺς χυμοὺς τῶν φυτῶν τοῦ Ὑμηττοῦ, διότι τῷρον τὰ μικρὰ ταῦτα ζῶα δὲν τρώγουσι παντελῶς ὡς τὰ λοιπὰ τὴν χλόην καὶ τοὺς καρπούς, ἀλλὰ θυάνουσι διά τινος εἰδούς μικροῦ σωλῆνος τὴν ζαχαρώδη μέλην, τὴν ὁποίαν περιέχουσι τὰ πλεῖστα τῶν ἀνθέων, καὶ ἐκ τούτου κατασκευάζουσι τὸ μέλι τῶν, τὸ ὄποιον συνήθως διατηρεῖ τὴν γεῦσιν τῶν φυτῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἀπερέόφησαν.

Δὲν ἦξερον ἀνένθυμοθες ἐκ τῆς Γεωγραφίκης τὴν Τύρον, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι ἐλάμβανον τὸ ὕδατον ἐκεῖνο χρῶμα τῆς πορφύρας, καὶ ἔβαφον τοὺς μανδύας τῶν βασιλέων, καὶ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὑπῆρχαν, ὡς λέγουσιν, οἱ ἀρχαιότεροι θαλασσοπόροι τοῦ κόσμου. Λοιπὸν ἐξ αὐτῆς τῆς Φοινίκης, ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὸν ἀποικισμὸν τοῦ Κέκροπος εἰς τὴν Ἀττικήν, Φοινικικὴ ἀποικία, ἔχουσα ἀρχηγὸν περιψημόν τινα ἄνδρα Κάδμον ὀνομαζόμενον, ἀπεβιβάσθη ἐπίστης εἰς τοὺς τόπους τῶν Πελασγῶν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὀλίγον μακρὸν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τι μέρος καλούμενον Βοιωτία, ὅπου ἔκτισε πόλιν, ἥ ὁποία κατ' ἀρχὰς μὲν ὀνομάσθη Καδμεία, μετὰ ταῦτα δὲ Θῆβαι.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν παντελῶς, παιδία μου, τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, αἵτινες ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Φοινίκων, μὲ τὰς ἐκατομπύλους Θήβας, τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τῆς Αιγύπτου· διὰ νὰ ἐνθυμῆσθε πάντοτε πόσον αἱ δύο αὗται πόλεις διεφερον πρὸς ἀλλήλας, ἀρκεῖ νὰ μάθητε νὰ τὰς διακρίνητε ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου.

Ο Κάδμος, ὃς καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἦτο ἀνθρωπὸς ἐπιτήδειος καὶ ἐπιχειρηματίας· αὐτὸς εἰσῆγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πλείστας γνώσεις ὡφελίμους, τὰς ὁποίας οἱ Τύριοι εἰχον ἀποκτήσει εἰς τὰς θαλασσοπορίας

πων. Ἐδίδαξεν εἰς τὴν Πελασγικὴν φυλὴν νὰ ἀντικαταστῆσῃ
διὰ Φοινικικῶν γραμμάτων τοὺς ὄλιγους καὶ βαναύσους χαρα-
κτῆρας, τοὺς ὅποιους μετεχειρίζετο πρότερον διὰ νὰ γράψῃ,
καὶ διὰ τῶν ὅποιων ἡτοῦ δύσκολον νὰ ἐκφράσῃ καὶ τὰς ἀπλου-
στάτας ιδέας. Οἱ ξένοι οὗτοι ἔδειξε συγχρόνως εἰς τὴν φυλὴν
ταύτην τὰς ὡφελεῖας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς θαλασσοπολοΐας,
εἰς τὰ ὅποια ἡ Τύρος ἔχρεώστει τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν εὐ-
τυχίαν τῆς.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, ἡγεμῶν τις, δύναματι Δαναός, ὁ-
δήγησεν ἄλλην Αἰγυπτιακὴν ἀποικίαν εἰς τὸν τόπον, ὃπου εἶχε
βίστιλεύσει ἄλλοτε ὁ βασιλεὺς Φορωνεύς, καὶ τὸν ὅποιον τόπον·
ῶνόμαζον Ἀργολίδα, ἐκ τῆς πρωτευούσης του Ἀργούς. Ἡ
Ἀργολίς κοινωνεῖ μετὰ τῆς Στερεάς Ἑλλάδος διὰ γλώσσης,
ἥτις ὄνομάζεται ίσθμός, ὃπου βραδύτερον ἐκτίσθη ἡ μεγαλο-
πρεπής Κύρινθος, καὶ ἀπ' αὐτῆς ὄνομάσθη καὶ ὁ ίσθμός τῆς
Κορίνθου.

Οἱ Δαναὸς ἔδιδαξε τοὺς κατοίκους τῆς Ἀργολίδος τὰς αὐ-
τὰς γνώσεις, τὰς ὄποιας καὶ ὁ Κέρκροψ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς
Ἀττικῆς. Ἰδιαιτέρως δὲ τοὺς ἔδιδαξε τὴν λατρείαν τῶν Αἰ-
γυπτιακῶν θεοτήτων, καὶ πρὸ πάντων τῆς θεᾶς Ἰσιδος, πρὸς
τιμὴν τῆς ὄποιας ἐσύστησε τελετὰς καλουμένας θεσμοφόριας,
εἰς τὰς ὄποιας μόναι αἱ γυναῖκες ἥδυναντο νὰ παρευρίσκων-
ται. Άι ἕορται αὖται, διωρισμέναι πρὸς τιμὴν τῆς γεωργίας,
ἐσυγγίσθησαν βραδύτερον παρὰ τοῖς Ἑλλησι μὲ τὰς τελετὰς
τῆς θεᾶς Δήμητρος, ἥτις ἐπροστάτευε τὰ γεννήματα.

Οἱ Δαναὸς ἦλθεν εἰς τὴν Ἀργολίδα, καθὼς λέγουσι, διὰ
τοῦ μεγαλειτέρου πλοίου ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ λαοὶ τοῦ τόπου τού-
του εἶχον ιδεῖ ἔως τότε καὶ τὸ πλοῖον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἀναμ-
φίεσθαις εἶχε ναυπηγηθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔγεινε τὸ πρωτό-
τυπον, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ Ἑλληνες ἐναυπήγησαν καὶ αὐτοὶ
πλοῖα διὰ νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ναυτυλίαν.

Οἱ δὲ Περσεὺς, εἰς τῶν διαδόχων τοῦ Δαναοῦ, ἐκτίσεν εἰς

τὴν Ἀργολίδα πολλὰς νέας πόλεις, καὶ ἐκτὸς τῶν ἀλλων τὰς Μυκήνας, διποι συνήθροισεν οἰκηνωτάτους ἔργατας, τοὺς διποίους ὄνομαζουσι Κύκλωπας, καὶ τοὺς ἐπεφόρτισε νὰ περιτειχίσωσι τὴν πόλιν ταύτην διὰ παχέων τειχῶν, ἐκ τῶν ὅποιων καὶ σήμερον ὑπάρχουσι λείψανα ἀξιοσημείωτα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀλλων ἀναφέρουσι περὶ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τὰ λείψανα τῆς περιφύμου πύλης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀκόμη καὶ τώρα ὑπάρχουσι δύω λίθινοι λέοντες, κατεσκευασμένοι μετὰ πλειστέρας ἐπιτηδειάστηκες, παρ' ὅσην ἐπρόσμενέ τις νὰ ἴδῃ κατὰ τὴν ἀρχαίνειν τὴν ἐποχήν.

Ἐπειδὴ δὲ σᾶς ἀνέρερχ Κύκλωπας, ἀγαπητά μου παιδία, πρέπει γὰρ σᾶς εἶπω, ὅτι οἱ τεχνῖται οὗτοι, τοὺς διποίους διπερσεύς μετεχειρίσθη διὰ νὰ κτίσωσι τὰ τείχη τῶν Μυκηνῶν, δὲν ἔσαν διόλου, ὃς λέγει ἡ Μυθολογία, τερατώδεις γίγαντες ἔχοντες ἔνα μόνον ὄφθαλμὸν εἰς τὸ μέτωπον.

Οὗτοι ἔσαν ἀπλῶς ἀνθρωποι ἐπιτιθέειοι, οἵτινες ἤζευρον νὰ ἐκβάλλωσιν ἐκ τῶν λατομείων ὑπερμεγέθεις λίθους διὰ τῶν ὅποιων ἔκτιζον ἀκολούθως τὰ τείχη καὶ τὰς πόλεις, καὶ τὰς τόσον στερεάς οίκοδομάς, αἱ διποῖαι δύως ἔσαν ὀλιγώτερον βάνυσσοι τῶν Πελασγικῶν κτιρίων· εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, ἔθετον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των σιδηροῦν στέφανον, ἐπὶ τοῦ διποίου ἐκρέμων λύχνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλου, διὰ νὰ φωτίζωνται ἐνῷ εἰργάζοντο ἐντὸς τῆς γῆς. Ἐκ τούτου λοιπὸν ὑπέθετον ὅτι εἶχον μόνον ἔνα ὄφθαλμόν, καὶ ἐπειδὴ ἔξετέλουν τεραστίους ἐργασίας, δηλαδὴ ἀνωτέρας τῆς δυνάμεως τῶν συγήθων ἀνθρώπων, ἐσυμπέραναν, ὅτι τοιοῦτοι κτίσται ἐπρεπε νὰ ἦγαν γίγαντες.

Περὶ δὲ τῶν ἐργασιῶν τὰς ὁποίας ἔξετέλουν οἱ Κύπλωπες, ὀρείλω νὰ σᾶς παρατηρήσω, ὅτι αἱ οίκοδομαι των διέφερον ἀπὸ τὰς τῶν Πελασγῶν, διότι οὗτοι μὲν μετεχειρίζοντο ἐντελῶς ἀκατεργάστους λίθους, ἐνῷ οἱ Κύκλωπες ἐπελέκων τοὺς λίθους, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο· ἀλλὰ καὶ οὕ-

τοι καὶ ἐκεῖνοι δὲν μετεχειρίζοντο μίγμα αἰσθέστου. Ὁ τάφος τοῦ Δαναοῦ καὶ πολλῶν ἄλλων βυσιλέων τῆς οἰκογενείας του, εἶναι τὰ ἀρχαιότερα Κυκλώπεια μνημεῖα, τὰ ὅποια γνωρίζει ὁ κόσμος.

Οἱ ἀνθρωποὶ λοιπὸν τοῦ τόπου τούτου, οἱ τόσον ἄγριοι πρότερον, ἔλκειν παρὰ διαφόρων ξένων ἀποικιῶν τὰ σπέρματα τῶν τεχνῶν των καὶ τὴν γνῶσιν τῶν θεῶν των. Ή δὲ ἀρχαία γενεὰ τῶν Πελασγῶν, ἀνεμίχθη δλῶς διύλου μετὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ μετὰ τῶν Φοινίκων, καὶ δμοῦ μὲ τὸ ὄνομά της ἀπέβαλε καὶ τὴν τρχυγύτητα· ἔκαστον δὲ ἔθνος Ἑλληνικὸν ὡνομάζετο ἐκ τοῦ τόπου, ἢ τῆς πόλεως ὅπου κατώκει.

Θέλομεν ιδεῖ, μετ' ὀλίγους αἰώνας, αὐτοὺς τοὺς ιδίους λαούς, ὅτι ἔφθασαν ταχέως εἰς τὴν ἐντέλειαν δλῶν τῶν τεχνῶν, καὶ ὅτι κατώρθωσαν πᾶν ὅ, τι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δύνχται νὰ ἐπινοήσῃ· δθεν, ἀντὶ τῶν κτιρίων εἰς τὰ ὅποια οἱ Πελασγοὶ καὶ οἱ Κύκλωπες μετεχειρίζοντο βράχους ἀκατεργάστους, ἔβλεπε τις οἰκοδομὰς ὕραίς καὶ μεγαλοπρεπεῖς· εἰς δὲ τὴν γλυπτικὴν δηλ.: εἰς τὴν τέχνην δι' ἣς κατασκευάζονται ἀγάλματα ἐκ μαρμάρου καὶ δρειχάλκου, ἐπροώδευσαν θαυμάσια· διότι ἔμαθον νὰ μιμῶνται τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀνθρώπων πολὺ διαφόρως ἀπὸ τὰ Αἰγυπτιακὰ ἀγάλματα, τῶν δοποίων οἱ ὄφθαλμοι ἤσαν κλεισμένοι, οἱ πόδες ἡνωμένοι καὶ αἱ χεῖρες κολλημέναι ἐπὶ τοῦ σώματος. Ἐνθυμηθῆτε, ἀγαπητά μου παιδία, ὅταν ἀναγινώσκητε τὴν ιστορίαν τῶν παλαιῶν τούτων χρόνων, ὅτι οἱ ἀνθρωποὶ διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιμονῆς φθάνουσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ σκοποῦ των, οἱ δὲ ἀμελεῖς καὶ ὀκνηροὶ μένουσιν ἀμαθεῖς καὶ ἥλιθιοι.

Ο ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΟΣ.

‘Από τοῦ 1580 μέχρι τοῦ 1350 ἔτους Π. Χ.

Εἶχον παρέλθει πολλὰ ἔτη, ἀγαπητά μοι παιδία, ἀφ' ὅτου διέκριψε, ὁ Καδμός καὶ ὁ Δκναὸς ἥρχισαν νὰ κάμνωσι γνωστὰ εἰς τοὺς Πελασγοὺς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ τὰς τέχνας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Φουνίκης. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡγεμών τις, ὀνομαζόμενος Δευκαλίων, καὶ φημιζόμενος ὡς ἀπόγονος τοῦ Ἰάφεθ, υἱοῦ τοῦ ἀρχαίου Νῶε, περὶ τοῦ ὄποιου ἐμάθετε εἰς τὴν Ἱερὰν Ἰστορίαν, ἐβασίλευσεν ἐπὶ τινος ὁρεινοῦ τόπου, πλησίον τῆς Θεσσαλίας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας λοιπὸν τοῦ ἡγεμόνος τούτου συνέβη νέος κατακλυσμός, ὅμοιος μὲ τὸν Ὁγύγιον, ὅστις ἐσκέπασε μέρος τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡνάγκασε τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου τούτου νὰ ζητήσωσι καταφύγιον εἰς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ τοῦ βασιλείου τοῦ Δευκαλίωνος, ὁ ὄποιος τοὺς ὑπεδέχθη εὑμενῶς καὶ ἐσχημάτισε μέγα ἔθνος ἐκ τοῦ λαοῦ τούτου τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν κατοίκων διαφόρων τόπων, τοὺς ὄποιους ἐφερεν ὁ ἀρχηγός των εἰς τὴν Ἑλλάδα πρό τινων ἔτῶν.

Οἱ λαοὶ τοῦ κατεροῦ τούτου, οἵτινες ἦσαν ἀκόμη ἀγροῖκοι καὶ ἀμαθεῖς, βλέποντες, ὅτι ὁ Δευκαλίων ἔστελλε νέους κατοίκους εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν ὑπῆρχον νερά, ἀπέδωκαν εἰς τὸν ἡγεμόνα τούτον δύναμιν ὑπερφυσικήν. Διηγοῦνται δὲ περὶ τούτου, ὅτι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὁ Δευκαλίων καὶ ἡ γυνὴ του Πύρρα, ἥκουσαν φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ὄποια εἶπεν εἰς αὐτοὺς γὰρ ἥπιτωσιν ὅπισθέν των τὰ κόκκαλα τῆς μητρός των διὰ νὰ κατοικηθῇ ἡ γῆ πάλιν ἀπὸ ἀνθρώπους· ἐσκέφθησαν λοιπὸν οἱ δύο οὗτοι ἀνθρώποι, ὅτι μήτηρ κοινὴ δλῶν τῶν ἀνθρώπων εἶγαι ἡ γῆ, καὶ ἐπομένως τὰ κόκκαλα αὔτης εἶγαι αἱ

πέτραις ὅθεν ἐσύναζον ἀπὸ ταύτας καὶ ἔβριπτον ὅπισθέν των
ἐνῷ ἐπεριπάτουν· καὶ τοιουτότρόπως ἐκ τῶν πετρῶν τὰς ὄποιας
ἔβριπτεν ὁ Δευκαλίων ἐγεννήθησαν ἀνδρες, ἐκ δὲ τῶν πετρῶν
τὰς ὄποιας ἔβριπτεν ἡ Πύρρος ἐγεννήθησαν γυναῖκες, καὶ ἐντὸς
ὅλιγου καιροῦ ἡ Ἑλλὰς κατῳχήθη ὑπὸ νέων κατοίκων. Δεὸν εἶναι
ἀνάγκη βεβιώσεις, καλὰ παιδία μου, νὰ σᾶς παραστήσω, πόσον
ὁ μῦθος οὗτος δὲν ἔχει κάμμιαν πιθανότητα· σᾶς τὸν ἀνέφε-
ρα μόνον διὰ νὰ σᾶς δείξω εἰς πολας πλάνας γελοίας ἥδυναντο
νὰ ὑποπίπτωσιν οἱ ἀνθρώποι τοῦ τότε καιροῦ.

Ἐν τούτοις ὁ Δευκαλίων, ἀφοῦ ἔξετεινε τὴν δύναμιν του
ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου τῶν Πελασγικῶν τόπων, ἀπέθανεν, ἀ-
φῆσας δύω οἰνοὺς· Ἀμφικτύονα καὶ Ἑλληνα· οἱ δύο οὗτοι βασι-
λόπαιδες διεμοιράσθησαν μεταξύ των τὸ βασίλειον τοῦ πατρός
των. Καὶ ὁ μὲν Ἑλλην ἐκ τοῦ ὀνόματός του μετωνόμασεν Ἑλ-
λάδα τὸ μέρος τὸ διοῖον τοῦ ἔλαχε, τοὺς δὲ κατοίκους αὐ-
τῆς Ἑλληνας· ὁ δὲ Ἀμφικτύων, τοῦ ὄποιου τὸ βασίλειον
ἔξετείνετο ἀπὸ τῶν ὄρέων τῆς Θεσσαλίας μέχρι τῆς Ἀττικῆς,
ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι πλησιόχωροι λαοί, δινομαζομένοι Θρᾷκες, ἡ-
τοιμάζοντο νὲ εἰσβάλωσιν εἰς τὸ κράτος του, συνήθοισε τοὺς
ἀρχηγοὺς τῶν Ἑλληνικῶν ἐθνῶν, διὰ νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ συ-
νενθῶσι κατὰ τῶν βαρβάρων. Ἡ ἀξιομνηστότερη ἐκείνη συ-
νέλευσις, ἥτις ὠνομάσθη Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, ἐκ τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ θεμελιωτοῦ, ἔγενετο εἰς γνωστόν τι μέρος καλούμε-
νον Θερμοπύλαι, δηλ. πύλαι Θερμαί, διότι ἐκεῖ ὑπῆρχε πηγὴ
Θερμοῦ ὕδατος· Ἀκολούθως, τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, εἰς
τὸ ὄποιον δις τοῦ ἔτους ἔκαστος Ἑλληνικὸς λαὸς ἔστελλεν ἀ-
πεσταλμένους νὰ συσκεψθῶσι περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, συ-
νήρχετο ἀλλοτε μὲν εἰς τὴν κώμην Ἀνθήλην, πλησίον τῶν Θερ-
μοπυλῶν, ἀλλοτε δὲ εἰς μικράν τινα πόλιν καλουμένην Δελφούς,
καὶ κτισμένην ἐπὶ ὑψηλοῦ ὅρους, ὅπου ἀνηγέρθη ἀπὸ τοῦ και-
ροῦ τῶν οἰνων τοῦ Δευκαλίωνος περίφημος ναὸς ἀφιερωμένος εἰς
τὸν Θεὸν Ἀπόλλωνα, δηλ. τὸν Ἡλίον.

Ολίγον καὶ τὸ μετὰ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἐλλην ἀπεθανὼν καὶ αὐτός, ἀφῆκε τρεῖς υἱούς, οἵ ὅποιοι ὥνομάζοντο Δῶρος, Αἴσαλος καὶ Εοῦθος, καὶ οἱ ὅποιοι ἔπρεπε γὰρ διαμοιρασθῶσι μεταξύ των τὸ βασίλειον τοῦ πατρός των· ἀλλ' οἱ βασιλόπαιδες οὗτοι ἀντὶ νὰ ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ ὡς καλοὶ συγγενεῖς, ἐσυγχίσθησαν ματαξύ των, καὶ οἱ δύω πρῶτοι ἤναγκασαν τὸν ἀδελφόν των Εοῦθον γὰρ ἀρήστη εἰς αὐτοὺς τὴν πατρικὴν του κληρονομίαν παραλαβόν δὲ ὀλίγους Ἐλληνας, κατέψυγεν εἰς τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν, τῶν ὅποιων ὁ βασιλεὺς τότε, ὀνομάζομένος Ἐρεχθεὺς, ἐδώκεν εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα του εἰς γάμον, καὶ ἀδειαν συγχρόνως νὰ κτίσῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν τέσσαρας πόλεις διὰ νὰ κατοικήσῃ μετὰ τῶν ὄπαδῶν του. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι, μετ' ὀλίγον ἐπληθύνθησαν καὶ δὲν ἤδυναντο νὰ κατοικήσωσιν εἰς τόσον μικρὸν τόπον, οἱ υἱοί του Εούθου, ὁ Ἰων καὶ ὁ Ἀχαιός, ἀνεγέρθησαν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ἕστις χωρίζει τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα, ὅπου ἔκτισαν δύο νέα βασίλεια, ὀνομάσαντες αὐτὰ τὸν Ἰονίαν καὶ Ἀχαίαν. Διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων τούτων κτίσεων, ἀγαπητά μου παιδία, η γενεὰ τῶν Πελασγῶν εὑρέθη διηρημένη εἰς τέσσαρας λαοὺς η φυλὴς Ἐλληνικάς, αἵτινες διεκρίνοντο ἀπὸ τὰ ὄνοματα τῶν θεμελιωτῶν των· τοιουτοτρόπως οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δώρου η οἱ Δωριεῖς, καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰόλου η οἱ Αἰολεῖς, διήρεσαν τὴν ἀρχαίαν Ἐλλάδα εἰς τὴν Δωρίδα καὶ εἰς τὴν Αἰολίδα, ἐνῷ ὁ νέος τόπος, δημοι οἱ υἱοί του Εούθου κατέκησαν, ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἰωνας καὶ εἰς τοὺς Ἀχαιούς.

Πλῆθος πόλεων ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἐλληνικῶν ἔθνων εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τοὺς ὅποιους ἐκυρίευσαν· ἀλλαὶ δὲ περιεκυλώθησαν ὑπὸ αὐτῶν διὰ τειχῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια εύρεσκονται ἐνίοτε λείψανα ἀξιοσημείωτα.

Οἱ Ἐλληνες ἐπιτηδεύτεροι τῷρα ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους, ἀντικατέστησαν τὰ Πελασγικὰ καὶ Κυκλώπεια κτίρια δι' ἀλλῶν κτιρίων μὲ περισσοτέραν φιλοκαλίαν, εἰς τὰ ὅποια μετε-

χειροί θησαν πέτρας πελεκητάς, καὶ τὰς ἔθεσαν μὲ συμμετρίαν τοιαύτην, δποία ἐφαίνετο εὐάρεστος εἰς τὰ δηματα χωρὶς νὰ βλάπτῃ τὴν στερεότητά των.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, μικροί μου φίλοι, ἔζη εἰς τὴν Κρήτην, μίαν τῶν ἀξιολογώτερων νήσων, πλησίον τῆς Ἐλλάδος, φιλόπονός τις τεχνήτης ὀνομαζόμενος Δαιδαλος, εἰς τὸν ὄποιον ἀποδίδουσι πολλὰς ὡρελίμους ἐφευρέσεις,, ώς λ. χ. τὸ πριόνιον, τὸ ὄποιον εἶναι ἀναγκαιότατον ὅργανον διὰ νὰ κόπτωμεν τὰ ξύλα, τὸν κεραμικὸν τροχόν, τὸν ὄποιον ἀκόμη μεταχειρίζονται οἱ ἀγγειοπλάσται διὰ νὰ δώσουσι καλλίτερον σχηματισμὸν εἰς τὰ πάλινα ἢ τὰ ἀργιλόπλαστα ἀγγεῖα. Ἐπενόησεν ἐπίστις ὁ εύφυής οὗτος ἀνήρ, καθὼς λέγουσι, τὴν τέχνην τοῦ νὰ κινῶνται τὰ πλοῖα διὰ τῆς βοηθείας τῶν πανίων, τὸ ὄποιον ἐγίνετο ἔως τότε διὰ τῶν κωπίων μόνον. Ἄλλ' οἱ ἀρχαῖοι, ἐπιτήδειοι πάντοτε νὰ σμίγωσι τὸ σπουδαῖον μὲ μύθους, διηγοῦνται, ὅτι ὁ Δαιδαλος εἶχεν εὑρει τὸν τρόπον τοῦ νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν ἀέρα μὲ πτέρυγας, καὶ τοῦτο δύνασθε νὰ τὸ ἀναγνόστητε εἰς τὴν μυθολογίαν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν πρώτων χρόνων τῆς Ἐλλάδος εἶναι γεμάτη ἀπὸ τερπνάς διηγήσεις, καὶ εἶναι καλὸν νὰ τὰς γνωρίζῃ τις ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ προσέχῃ νὰ μὴ συγχέῃ αὐτὰς μὴ τὴν ἀληθειαν.

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΓΟΝΑΥΤΩΝ.

Απὸ τοῦ 1350 μέχρι τοῦ 1318 ἔτους Π. X.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ λίγων ἐτῶν, ἀγαπητά μου παιδία, οἱ Ἑλληνες ἔγειναν κύριοι ὅλης τῆς Ἑλλάδος· τότε δὲ ἄλλος τις τυχοδιώκτης ὀνομαζόμενος Πέλοψ, ἐλθὼν μὲ πλοῖα ἐκ τῆς Ἀσίας, ἐκυρίευσε τὴν γερσένησον, τὴν δούλιαν οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ κατεῖχον, καὶ τὴν μετωνόμασε Πελοπόννησον, καὶ ἔκτοτε διετήρησε πάντας τὸ ὄνομα τοῦτο. Καὶ οὗτος μὲν ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς λαοὺς τὴν τέχνην τοῦ νὰ κόπωσι χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νόμισματα, τὰ δοιαὶ δὲν ἐγνώριζον διέλου· οἱ δὲ διάδοχοὶ του, ὀνομασθέντες Πελοπίδαι, δηλ. υἱοὶ τοῦ Πέλοπος, ἔγειναν κύριοι ὅλου τούτου τοῦ μέρους, ἐκτὸς τῆς Ἀργολίδος, ὅπου οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰγυπτίου Δαναοῦ ἐξηκολούθησαν νὰ βασιλεύωσιν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, μικροί μου φίλοι, ἀν καὶ οἱ Ἑλληνες ἀπέδιχαν πολὺ ἐκ τῆς ἀρχαίας Πελασγικῆς βαρβαρότητος, εὐρίσκοντο ὅμιας ἀκόμη εἰς τινα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπληστοὶ καὶ σκληροὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐγύμνων τοὺς δοδοιπόρους καὶ τοὺς ξένους ἀπὸ τὰ πλούτη των, καὶ πολλάκις τοὺς ἔβασανίζον μὲ τόσον τρομερὰ βασανιστήρια, ὡστε ἔξπνεον ἀπὸ τοὺς πόνους. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ἄνδρες, καλλίτεροι καὶ γενναιότεροι ἀπὸ τοὺς ληστὰς τούτους, ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς καταστρέψωσι, καὶ νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν κόσμον ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὰς κακουργίας των. Οἱ γενναῖοι οὗτοι ἐθελονταί, ἔζετιθεντο εἰς μεγάλους κινδύνους διὰ νὰ βοηθήσωσι τοὺς ὁμοίους των, διατρέχοντες τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς πλησιοχώρους τόπους, σκεπασμένοι ἀπὸ δέρματα ἀγρίων ζώων,

τὰ ὁποῖα εἶχον φονεύσει, ἢ φορτωμένοι ἀπὸ λάφυρα τῶν κακούριγμάν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶχον καθαρίσει τὸν τόπον. Οἱ ἀτρόμυτοι ἔκεινοι πολεμισταὶ, τῶν ὁποίων τὰ ἀνδραγαθήματα ἔγειναν περιβόητα εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὡνομάσθησαν Ἡρωες, οἱ δὲ γέροντοι εἰς τοὺς ὁικούς αὐτοὶ ἔζων ὡνομάσθησαν Ἡρωῖκοι αἰωνες. Οἱ Ἑλληνικοὶ λαοί, μάρτυρες τῆς ἀνδρίας καὶ τῶν κόπων των, δὲν ἤδυναντο νὰ πιστεύωσιν, ὅτι ἦσαν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι, καὶ, ἐνῷ τοὺς ἔθαντας, ἐπίστευον ὅτι ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος, υἱοὶ τῶν θεῶν, τοὺς ὁποίους ἐλάτερυν.

Τότε δέ, πολλοὶ τῶν Ἡρώων τούτων, ἀφοῦ ἤλευθέρωσαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὰ τέρατα καὶ ἀπὸ τοὺς ληστάς, οἵτινες τὴν κατερήμωσαν, ἔμυθον μετ' ἀγανακτήσεως, ὅτι θασιλεύει τις τῆς Κοιληίδος εἰς τὴν Μ. Θάλασσαν, εἶχεν ἀποκτήσει μεγάλῳ πλούτῳ, φονεύων ὅλους τοὺς ἐμπόρους, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο εἰς τὸ βασιλείον του, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀφαιρέσει τοὺς θησαυρούς του καὶ νὰ τὸν τιμωρήσωσι διὰ τὴν βαρβαρότητά του. Πρὸς τὸν σκοπὸν ὃς τοῦτον συνηθοίσθησαν πεντήκοντα περίπου, ὅλοι ἐξ Ἰσού γεννηθεῖσι, καὶ ἐνκυπήγησαν πλεῖστον ὅμοιον μὲν ἔκεινο, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε εἶχε φέρει τὸν Δαναὸν εἰς τὴν Ἀργολίδα· τὸ πλοῖον τοῦτο ὡνομάσθη Ἀργώ, καὶ οἱ ἀνδρες, οἱ ὁποῖοι ἐπέβησαν εἰς αὐτό, ὡνομάσθησαν Ἀργοναῦται, δηλ.: ναῦται τῆς Ἀργοῦς.

Ἀργηγὸς τῶν Ἡρώων ἔκεινων ἦτον ὁ Ἡρκαλῆς, ὅστις διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὰς ἀρετάς του, ἐθεωρεῖτο ὡς υἱὸς τοῦ Διός. Ἐὰν ἐμάθετε τὴν Μυθολογίαν, πρέπει νὰ ἐνθυμηθεῖτε τὰ δώδεκα ἄθλα, τὰ ὁποῖα ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥμιθεον τοῦτον. Ἄλλ' ὁφείλω νὰ σᾶς εἰπω, ὅτι εἰς τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ μῦθος ἀναμιγνύεται τιμῆς ἓνα μόνον ἀνδρὸς δι': ὅλα τὰ ἔνδοξα ἀνδραγαθήματα, τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἔχοντες τὸ αὐτὸν ὄνομα κατώρθωσαν.

Μετὰ τὸν Ἡρακλῆ, οἱ ἐνδοξότεροι Ἀργοναῦται ἦσαν ὁ Θεοεύς, υἱὸς τοῦ Λιγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, περίφημος διέ-

τι ἐξόντωσε πολλοὺς ληστάς, τῶν ὁποίων τὰ κακουργήματα, εἰχον κατατρομάζει τὴν Ἑλλάδα. Ο Τελχυών, ὁ Πηλεύς, ὁ Ἀδμητος, ἀρχηγοὶ διαφόρων μικρῶν λαῶν· οἱ διδυμοὶ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, οἱ ὄποιοι ἔγειναν περίφημοι διὰ τὰ ἀνδραγαθήματά των, καὶ τέλος ὁ Ἰάσων ἡγεμών τῆς Λιολίδος, οὗτις ἐξελέχθη καὶ ἀρχηγὸς ὑπὸ τῶν συντρόφων του, ἀφοῦ ὁ Ἡρακλῆς, δυσαρεστηθείς, διότι οἱ συνάδελφοι του τὸν ἐκατηγόρησαν, οὗτις κατήγετο ἀπὸ Αἰγυπτίους, ἀρῆκε τὸ πλοῖον πρὸ τοῦ νὰ φθίσωσιν εἰς τὸ προτιμωρισμένον μέρος.

Οὕτῳ λοιπὸν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰάσωνος οἱ ἀτρόμητοι οὗτοι Θαλασσοπόροι, ἀφοῦ κατώρθωσαν τὸ μεγαλείτερον ταξείδιον, ἀφ' ὃσα ἔως τότε εἶχαν γίνει, ήρπασαν τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως τῶν Κόλχων, διὰ τῆς βιηθείας τῆς Μηδείας, θυγατρὸς τοῦ ἀγρίου τούτου ἡγεμόνους, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰάσων ἐνυψφεύθη καὶ ἔφερεν εἰς τὴν Αἰολίδα, ὅπου, ἀναμφιβολώς, δὲν ὑπῆρξε τόσον σκληρός, ὃσον ἀναφέρει ὁ μῦθος.

Η ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀργοναυτῶν, καλά μου παιδίκ, εἶναι ἐν τῶν πλέον ἀξιοσημειώτων συμβάντων τῶν Ἡρακλῶν χρόνων, καὶ σᾶς πρωτέω πά μὴ τὴν λησμονήσητε. Θὰ ἀναγγάσετε πολλάκις εἰς ἄλλας βιβλία, καλλίτερα ἀπὸ τοῦτο, περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἔνεκα τῆς ὁποίας οἱ Ἑλληνες ἐμαθον νέους τόπους εἰς τὴν Εύρωπην καὶ Ἀσίαν, ὅπου ἀργότερα τινὲς ἐξ αὐτῶν μετέβησαν καὶ ἐθεμελίωσαν πόλεις καὶ βασίλεια, ὡς πρότερον ἡ Ἡρακλῆς εἶχε κατοικηθῆ ἀπὸ τοὺς Φοίνικας καὶ Αἰγυπτίους.

Ἀφοῦ κατώρθωσαν καὶ ἄλλα ἀνδραγαθήματα ὅχι διηγώτερον ἔνδοξα, ὁ Θησεὺς ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ βλέπων, οὗτι οἱ δώδεκα δῆμοι, οἱ ὄποιοι εἰς διαφόρους καιροὺς ἐσυστήθησαν ὑπὸ τοῦ Κέκροπος καὶ Εούθου, πέριξ τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἥδυναντο νὰ εύτυχήσωσιν, ἐὰν δὲν ἐνωθῶσιν εἰς ἐν βασιλειον, ἐπρότεινεν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῶν νὰ σχηματίζωσιν ἐν μόνον ἔθνος, μὲ τὰ ἴδια ἔθιμα, τοὺς ἴδιους νόμους,

κακῶνά λατρεύωσι τοὺς ιδίους θεούς. Οἱ λαοὶ οὗτοι παρεδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν ταύτην, ὁ δὲ Θησεὺς, πρὸς μνήμην ταύτης τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς, καὶ πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἐσύστησεν ἑορτάς, αἵτινες ἔπειρε πάντα τελῶνται κατ' ἕτος· τὰς δὲ ἑορτὰς ταύτας ὡνόμασε Παναθηναϊκα, δηλ. ἑορτὰς ὅλων τῶν Ἀθηναίων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ Ἀθηναὶ ἔγειναν ἡ πλουσιωτέρα καὶ ισχυροτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος, καὶ οὐ λάθιστα εὐκαιρίαν γὰρ σᾶς λαήσω πάλιν περὶ τῆς πόλεως ταύτης.

Ο Θησεὺς περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ἡμερώσε τὴν δόξαν, τὴν ὄποιαν ἀπέκτησε διὰ τῶν περιφύμων πράξεών του, καὶ ἔνεκκα ἀλλων κακῶν πράξεων ἔγεινε μισητὸς εἰς τοὺς Ἀθηναίους· διότι ἐφόνευσε τὸν υἱὸν του Ἰππόλυτον ἀδίκως, τὸν καλὸν τοῦτον καὶ ἀξιαγάπητον νέον, τὸν ὄποιον ἡ μητρὶ αὐτοῦ καὶ βασιλίσσα Φαῖδρα κατηγόρησε διὰ μέγα τι ἔγκλημα. Η βροχαρότης αὕτη διήγειρε κατὰ τοῦ Θησέως τὸ μῆσος ὅλων τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες παροξύνθεντες ὑπὸ κρυφίων ἐχθρῶν τοῦ ἡγεμόνος τούτου, τὸν ἐξώρισαν ἐκ τοῦ βασιλείου του, καὶ τὸν ὑπεχρέωσαν γὰρ φύγη εἰς τὴν Σκύρον, νῆσον πλησιόχωρον, ὃπου δὲν ἐβράδυνε γὰρ τελειώσῃ τὴν ζωὴν του ἀθλίως.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, φίλοι μου, ὁ ἀνδρεῖος Ἡρακλῆς εἶχεν ἀποθάνει καὶ αὐτός, καὶ οἱ υἱοί του, οἱ ὄποιοι ἐπιωνομάσθησαν Ἡρακλεῖδαι, θελήσαντες γὰρ διαφιλονεικήσωσι τὴν κατοχὴν τῆς Πελοποννήσου, ἔχασαν καὶ αὐτὸς τὸ βασίλειον τοῦ Ἀργούς, καὶ ἡναγκάσθησαν γὰρ καταφύγωσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· καὶ οὗτοι μὲν κατ' ἀρχὰς συγκατένευσαν γὰρ τοὺς βοηθεώσαν, ἀλλ' οἱ Ἡρακλεῖδαι, νικηθέντες καὶ δεύτερον, ἀπεράσισαν γὰρ καταφύγωσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, πλησίον τῶν Δωριέων, οἵτινες εὐχαρίστως τοὺς ὑπεδέχθησαν, ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ δῆμως γὰρ μὴ ἐπιχειρήσωσι γὰρ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ πατρικὸν βασίλειον ἐν διαστήματι ἐκατὸν ἑτῶν.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

Απὸ τοῦ 1318 μέχρι τοῦ 1309 ἔτους Π. Χ.

Τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὄποιον ὁ Θησεὺς ἐδασίλευεν ἀκόμη εἰς Ἀθήνας, ἀγχιπτά μου παιδία, ὁ θρόνος τῶν Θηβῶν κατεῖχετο ὑπό τινος βασιλέως ὀνομαζαμένου Λαίου, διτις ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Φοίνικος Κάδμου· ὁ ἡγεμὼν οὗτος νυμφευθεὶς τὴν Ἰοκάστην, κόρην γείτονος βασιλέως, ἐσυμβούλεύθη τὸν χρησμόν, ἐκν ἥθελε ζῆσαι εὐτυχής μὲ τὴν σύζυγον ταύτην, τὴν ὄποιαν ὑπερηγάπατο· ἀλλὰ δὲν ἤξενρετε ἵσως ἀκόμη τί εἶναι χρησμὸς καὶ θέλω προσπαθήσαι νὰ σᾶς παρκεστήσω τοῦτο.

Εἰς πολλοὺς νυκὸς τῶν ἀρχαίων χρόνων, παιδία μου, οἱ ιερεῖς ἐνόμιζον, ὅτι οἱ θεοί, τοὺς ὄποιους ἐλάτρευον, ἔδιδον εἰς αὐτοὺς τὸ δῶρον τοῦ νὰ προλέγωσι τὰ μέλλοντα, καὶ νὰ δίδωσι σοφὰς συμβουλὰς εἰς ἐκείνους, οἱ ὄποιοι ἤρχοντο νὰ τοὺς συμβούλευθῶσιν. Οἱ λόγοι τοὺς ὄποιους ἐπρόφερον εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας συνηθίζοντο μετὰ σεβασμοῦ· οὗτοι δὲ οἱ λόγοι, οἱ ὄποιοι ἥσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοτεινοὶ καὶ ἀκατανόητοι, ὥνομαζοντο χρησμοί. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὄποιοι τοὺς ἐπρόφερον, νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἥσαν ίκανώτεροι τῶν ἀλλων ἀνθρώπων, ὅτες νὰ λέγωσι πράγματα μέλλοντα· διότι ὁ Θεὸς εἰς κανένα δὲν ἔδωκε τὴν δύναμιν ταύτην, ἀλλὰ διὰ τοῦ δόλου τούτου, προσείλκυν εἰς τοὺς ναοὺς των πλῆθος πειρέργων καὶ εὐπίστων, οἵτινες ἤρχοντο πάντοτε μὲ πλούσια δᾶρα.

Δυστυχῶς ὁ χρησμὸς ἐνέπνευσε μεγάλους φόβους εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ Λαίου καὶ τῆς Ἰοκάστης· διότι προείπεν εἰς αὐτούς,

δῆθε θέλουσι γεννήσει υἱόν, ὁ ὄποιος θέλει πράξει φρικώδη ἐγκλήματα, δηλα: δητι θέλει φονεύσει τὸν πατέρα του καὶ νυμφευθῆ τὴν μητέρα του.

Ἐκ τούτοις ή Ἰοκάστη ἐγέννησεν υἱὸν μετ' ὀλίγον, καὶ διὰ νὰ πρὸλάβῃ πᾶν δυστύχημα, παρέδωκε τὸ παιδίον εἰς ἔνα τῶν ὑπηρετῶν νὰ τὸ φονεύσῃ· ἀλλ' ὁ Ἀνθρωπος οὗτος, δστις δὲν ἦτο κακός, ἐτρόμαξε διὰ τὴν τοιαύτην πρᾶξιν, καὶ ἀφοῦ ἔφερε τὸ ἀτυχές τούτο πλάσμα ἐπὶ τοῦ πλησίον ὅρους Κιθαιρῶνος, τὸ ἀφῆκεν ἔκει.

Απὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ Λάτιος καὶ ἡ Ἰοκάστη ἐπέρασαν τὴν ζωὴν των εἰς μεγάλην θλίψιν, καὶ δὲν ἤδυν θήτησαν νὰ παρηγορηθῶσι διὰ τὴν στέρησιν τοῦ παιδίου των.

*Ἀλλ' ἐνῷ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῶν Θηβῶν ἦτο βυθισμένη εἰς τὴν θλίψιν τας, ποιμένες τινές, ἐνῷ ἔβοσκον τὰ ποιμνιά των ἐπὶ τοῦ ὅρους Κιθαιρῶνος, ἥκουσαν τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τοῦ ἀθώου τούτου παιδίου, τὸ ὄποιον λυπηθέντες παρέλαβον καὶ ἔφερον εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλιστὴν τῆς Κορίνθου· οὗτοι δὲ ἐπειδὴ τὸ εἶδον ὠραῖον, ἐπρόσταξαν νὰ ἀνατρυφῇ ὡς ἔδιον των τέκνων, καὶ τὸ ώνόμασαν Οἰδίποδα.

Λοιπὸν ὁ Οἰδίποος ἐμεγάλωσεν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου, τὸν ὄποιον ἐνόμιζε πατέρα του, καὶ ἔδειξεν ἐνωρὶς ἔξαριστα προτερήματα, ὥστε ἐχαροποίησε τοὺς γονεῖς του· ἐν τούτοις πρέπει νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι ὁ νέος οὗτος ἦτο ἐνίστε περίεργος καὶ παράφορος, καὶ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὄποις ματαίως ἥθελε τις ἐπιχειρήσει νὰ διορθώσῃ, ἐγειναν εἰς αὐτὸν αιτία μεγίστων δυστυχιῶν.

*Ἐνῷ μίαν ἡμέραν ἐώραταζον εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ νέος, δστις ἦτο πλέον ἀρκετὰ μεγάλως, ἐθεώρητε μὲ περιφρόνησιν μεθυσμένον τινά· οὗτος δῆμος τὸν ὕδρισεν ἀπρεπῶς, λέγων, ὅτι δὲν ἦτο γνήσιος υἱὸς τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν τὸν εἶχον λάβει εἰς τὸ παλάτιον· οἱ δὲ λόγοι οὗτοι τόσον τὸν ἐλύπησαν, ὥστε ἀμέσως ἐτρέξεν εἰς ἐκείνους, τοὺς ὄποιους ἐνύ-

μικρές συγγενεῖς του, καὶ παρεπονέθη εἰς αὐτοὺς πικρῶς διὰ τὰς
ὕδρεις τοῦ βαναύσου ἐκείνου ἀνθρώπου· οὗτοι δὲ ἐπροσπάθη-
σαν νὰ τὸν παρηγορήσωσιν, ἀλλ' ὁ Οἰδίπους παρετήρησεν, ὅτι
τοῦ ἔκρυπτον κάποιον μυστήριον, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀνεγέρη-
σε κρυφίως, διὰ νὰ συμβούλευθῇ τὸ ἐκεῖ πλησίον περίφημον
μαντεῖον, τὸ ὄποιον ἐπανέλαβεν ἀκριβῶς τοὺς ιδίους λόγους,
οἵτινες πολὺ κατετρόμαξαν τὸν Δάϊον καὶ τὴν Ἰοκάστην.

’Απελπισθεὶς ὁ Οἰδίπους ἐκ τῆς τρομερᾶς ταύτης ἀποκρί-
σεως, ἀπεράσπισε νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς Κόρινθον, ὡστε
νὰ μὴ δύναται νὰ προζενήσῃ εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς γονεῖς του
τοιούτον ὅλεθρον.

Λοιπὸν ὁ νέος ἐπῆρε τὸν δρόμον, καὶ μετὰ ὀδοιπορίαν τι-
νῶν ἡμερῶν, ἀπήντησεν εἰς μέρος τι, ὅπου διεσταυροῦντο
τρεῖς ὄδοι, ἔνα γέροντα ἐφ' ἀμάξης, τὸν ὄποιον συνώδευον
πολλοὶ ὑπηρέται. Τὸν προστάζουσι νὰ παραμερίσῃ διὰ νὰ πε-
ράσῃ ἡ ἀμάξη, καὶ ὁ ἀνόντος ἀντὶ γὰρ ὑπακούσῃ καὶ γὰρ σεβα-
σθῇ τὸν γέροντα, ὡς πρέπει νὰ φερῷμεθα πάντοτε ἐνώπιον σε-
βασμίων ἀνδρῶν, ἀπεκρίθη ὑδριστικῶς. Τότε ὁ γέρων ἐπρόσα-
ξε τοὺς δούλους του νὰ τιμωρήσωσι τὸν αὐθάδην ἐκεῖνον· ἀλλ' ὁ
Οἰδίπους ἀφείεις εἰς τὸν πυράρορον χαρακτῆρά του, ἐκτύ-
πησεν αὐτὸν μὲν τὴν ῥάβδον, τὴν ὄποιαν ἐκράτει εἰς χεῖρας,
καὶ τὸν ἀφῆκεν εἰς τὸν τόπον. Καὶ οἱ μὲν ὑπηρέται τρομάξαν-
τες ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ὁ δὲ Οἰδίπους, ἀν καὶ ἡσθάνθη ἀ-
μέσως θλίψιν διὰ τὸν ἀκούσιον ἐκεῖνον φόνον, ἐμβῆκεν εἰς τὴν
ὄδον ἐκείνην, ἥτις κατὰ τύχην ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιόν του, καὶ
ἔρθησε τὴν ἐπαύριον εἰς Θήβας, ὅπου ἐπρόσεξε νὰ μὴ εἴπῃ τι-
ποτε περὶ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου συμβάντος, ἀν καὶ δὲν ἤξευρε
τὸ ὄνομα τοῦ φονευθέντος.

”Οτε ὁ νέος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, εὗρε τοὺς Θηβαίους κα-
ταφοβισμένους καὶ βυθισμένους εἰς μέγα πένθος. Εἶχον μάθει,
ὅτι ὁ ἐνάρετος αὐτῶν βασιλεὺς Δάϊος, προσβληθεὶς ὑπὸ λη-
στρικῆς συμμορίας, ἐφονεύθη. Τοιουτοτρόπως, τούλαχιστον,

έδηγούντο οἱ ἄνανδροι ὑπηρέται τὸ ἀξιοθρήνητον ἐκεῖνο συμ-
βάν, οἱ δόποιοι εἰχον ἀφῆσει τὸν κύριόν των φονεῦμένον, ἀντὶ
νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ δολοφόνου του καὶ νὰ τὸν κατακερικ-
τίσωσιν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ δόποιον ἐπηγέζανε τὴν λύπην καὶ τὸν τρόμον
τῶν Θηβαίων, ἵτο ἡ διαδοθεῖσα συγχρόνως φήμη, ὅτι τερα-
τῶδες ζῶον, τὸ δόποιον, καθὼς λέγουσιν, εἶχε κεφαλὴν γυναι-
κός, σώμα λέοντος καὶ πτέρυγας ἀετοῦ, καὶ τὸ δόποιον ὠνόμα-
ζον Σφίγκα, εἶχε καθίσει εἰς μίαν τῶν πλέον συγναζομένων δ-
δῶν ἀπὸ ἀνθρώπους, καὶ ἐκεῖ στάματῶν τοὺς διαβάτας, ἐ-
πρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ λύσωσιν αἰνιγμα, δηλ.: μίαν ἐρώτησιν
δύσκολον καὶ περιπεπλεγμένην· πλῆθος ἀνθρώπων ἐίχον ἀ-
σπλάγχνως καταφαγωθῆ ὑπὸ τοῦ τέρατος ἐκείνου, διότι δὲν
ἡδύναντο νὰ τὸ λύσωσιν.

Ἐν τούτοις ὁ Κρέων, ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης, ὅστις, ἀφ' ὅ-
του ἀπέθανεν ὁ Λάδιος, ἐκυβέρνα τὰς Θήβας, εἶχε κηρύξει παν-
τοῦ, ὅτι τὸ βασίλειον τῶν Θηβῶν καὶ ἡ βασίλισσα ἀνῆκον εἰς
ἐκεῖνον, ὅστις ἥθελεν ἐλευθερώσει τὴν Βοιωτίαν ἀπὸ τὴν λύσ-
σαν τῆς Σφιγκός· ὁ δὲ Οιδίπους ῥωμαλαῖς ὥν καὶ ἀνδρεῖος,
ῶπλισθη μὲν ξίφος, καὶ διευθύνθη ἀφόβως πρὸς τὸ μέρος ὅπου
ἥτερεν ὅτι θὰ τὴν ἀπαντήσει.

Ἡ δὲ Σφίγξ, εὐθὺς ἀφοῦ εἶδε μακρόθεν τὸν νέον, τὸν ἐφώ-
ναξε νὰ πλησιάσῃ, καὶ τοῦ ἐπρότεινε τὸ σύνθετον αἰνιγμα, διὰ
τὸ δόποιον ἐφονεύθησαν τόσοις ἀνθρώποις, προλαμβάνουσα νὰ τοῦ
εἴπῃ, ὅτι, ἐὰν δὲν ἡδύνατο νὰ τὸ λύσῃ, ἥθελε τὸν καταφάγει
ἀμέσως· ἀλλ' ὁ Οιδίπους ἔδειξεν ἀταραξίαν, καὶ ἤκουσε μεθ'
ὑπομονῆς τὴν ἐρώτησιν τῆς Σφιγκός.

« Ποιῶν εἶναι, τῷ εἶπε γελῶσα φοβερῷς, τὸ ζῶον ἐκεῖνο, τὸ δό-
ποιον τὸ μὲν πρῶτον περιπατεῖ μὲν τέσσαρας πόδας, τὴν μεσημβρί-
αν μὲν δύω, καὶ τὸ ἑσπέρας μὲν τρεῖς; » Ὁ Οιδίπους ἐσκέφθη
ὅλιγον, καθὼς πάντοτε οὕτω πρέπει νὰ πράττωμεν, πρὸ τοῦ
νὰ δηλώσωμεν, καὶ ἀπεκρίθη μετὰ βεβαιότητος. « Τὸ ζῶον

πάρι τοῦ ὁποίου μὲν ἐρωτᾶς εἶναι δὲ ἀνθρωπος, δστις, ἐνῷ εἴησε παιδίον, βαδίζει μὲν τὰς χεῖρας καὶ μὲ τοὺς πόδας συγχρόνως· ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωῆς, περιπατεῖ ὅρθιος μὲ τοὺς δύο πόδας· καὶ εἰς τὸ γῆράς του, στηρίζει διὰ ῥάβδου τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τρέμοντας πόδας του.»

‘Η Σφίγξ ἀκούσασα τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἔξεβαλε κραυγὴν τρομακτικήν, καὶ ἡθέλησε νὰ πετάξῃ ἀλλ’ ὁ Οἰδίπους ὄρμήσας κατ’ αὐτῆς τὴν διεπέρχεσε μὲ τὸ ξίφος του, καὶ ἡλευθέρωσε τοιουτοτρόπως τὴν Βοιωτίαν ἐκ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἐχθροῦ. ‘Η φήμη τῆς νίκης του ταύτης ἔρθασε μετ’ ὀλίγον εἰς Θήβας, ὅπου τὸν ξένον τοῦτον ὑπεδέχθησαν μὲ ζητωκραυγάς, καὶ ἀντίμειψαν τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἀγγίνοιάν του, δίδοντες εἰς αὐτὸν τὴν Ἰοκάστηνσύζυγον, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν.

Οὕτω λοιπὸν ἀναβάται ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Οἰδίπους ἔβασιλευεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ διὰ τὴν φρόνησιν καὶ ἀρετὴν του, ἡγαπᾶτο ἀπὸ τοὺς Θηβαίους· ἀλλὰ μόλις εἰχον λησμονήσει οἱ Θηβαῖοι τὰ κακὰ τῆς Σφιγκός, καὶ ἀλλη μάστιξ ἔπεσεν εἰς τὸν τόπον, δηλ.: τρομερὴ πανώλης, ἐν τῇς ὁποίας πλῆθος ἀνθρώπων ἀπέθνησκον.

‘Ο δὲ Οἰδίπους, τοῦ ὁποίου ἦκαρδία ἦτο ἀγαθὴ καὶ φιλάνθρωπος, θλέπων, δτι ὁ λχός του σκληρῶς ἀπεδεκατίζετο, καὶ μὴ ἡξεύρων ὁποίαν θεραπείαν νὰ φέρῃ, ἔστειλε νὰ συμβουλευθῇ τὸ μαντεῖον, τί νὰ κάμη διὰ νὰ παύσῃ τὸ κακὸν ἐκεῖνο· διότι οἱ ἀργαῖοι εἰς ὅλκς των τὰς συμφορὰς ἐσυνείθιζον νὰ τρέχωσιν εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν ιερέων των· ἀλλ’ ἡ ἀπάντησις τοῦ θεοῦ ἐπινέζησεν ἔτι μᾶλλον τὴν λύπην καὶ τὴν κατήφειάν του, διότι ὁ χρησμὸς εἶπεν, δτι ὁ θεὸς ἔστειλεν ἐπίτηδες τὴν μάστιγα ταύτην εἰς τοὺς Θηβαίους, διὰ τὰς παρανομίας τοῦ βασιλέως των, δστις, ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν πατέρα του, ἔλκθε σύζυγον τὴν ιδίαν του μητέρα.

‘Η ἀπάντησις αὕτη, παιδία μου, ὑπῆρξε φρικῶδες γνώρισμα διὰ τὸν οὐλὸν τοῦ Λακίου· καὶ τῷργτι ὁ Οἰδίπους οὗτος,

τὸς ὄποιον ἐνόμιζον ζένον, ἦτον ὁ δυστυχὴς υἱὸς τῆς Ἰοκάστης, ὁ ἔγκαταλειψθεὶς ἐπὶ τοῦ ὅρους Κιθαιρῶνος, καὶ ὁ νιοθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Κορίνθου. Τότε ὁ Οἰδίπους ἐνόησε τὴν δεινὴν θέσιν του, καὶ ἔμαθε παρὰ τῆς ἴδιας Ἰοκάστης τὸν τρομακτικὸν χρησμόν, τὸν περὶ τῆς γεννήσεώς του· ἡ δὲ βασιλίσσα αὕτη, ἴδουσα ὅτι ἐξεπληρώθησαν ὅλαι αἱ δυστυχίαι, τὰς ὄποιας ἥθελησε νὰ διαφύγῃ, ἐπείγη μὲ τὰς ἴδιας τῆς χειράς, διὰ νὰ μὴ ἐπιζήσῃ πλέον εἰς τοιαύτην φρικώδη ἀνακάλυψιν. Ἐν τῇ θλίψει του, ὁ ἀτυχὴς Οἰδίπους, ἀποστρεφόμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του καὶ ὄλοκληρου τοῦ κόσμου, διότι ἔπραξεν ἀκουσίως τὰ πλέον ἀποτρόπαια ἀνοσιούργηματα, ἀπεφάσισε νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τὸ φῶς τοῦ ἥλιου, καὶ ἐπυφλώθη ἐκουσίως μὲ τὴν καρφίδα τοῦ μανδύου τῆς βασιλίσσης· ἔπειτα ἀναγωρήσας ἐκ τῆς πατρίδος του, ὑπῆγε νὰ ἀποθάνῃ εἰς τόπους, ὅπου ἡ φρικώδης ιστορία του δὲν ἦτο γνωστή.

Οθεν καὶ ἀν διέβαινεν ὁ δυστυχὴς οὗτος γέρων, ὁ κόσμος τρομασμένος ἀπεμακρύνετο ἀκούων τὸ ὄνομά του· ὅλη δὲ ἡ οἰκουγένειά του, ἐσύγκειτο ἀπὸ δύο υἱούς, τὸν Ἐτεοκλῆ καὶ Πολυνείκην, τοὺς διαδόχους τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ δύο θυγατέρας τὴν Ἰσμήνην καὶ Ἀντιγόνην· αὕτη ἡ τελευταία μόνη πρωτότυπον υἱεκῆς ἀγάπης ἀφίερωσεν ὄλοκληρον τὴν ζωὴν της διὰ νὰ ὑπηρετῇ τὸν τυφλὸν πατέρα της, νὰ συμμερίζηται τὴν ἔζορίαν του, διὰ νὰ τὸν χειραγωγῇ παντοῦ καὶ νὰ τὸν φέρῃ ὄπου ἦτο πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ.

Ἐν τούτοις, κακοί μου φίλοι, αἱ δυστυχίαι τοῦ Οἰδίποδος αἱ ὄποικαι ἡρχισταν πρὸ τοῦ νὰ συλληφθῇ ἀκόμη εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός του, ἔπρεπε νὰ τὸν παρακολουθήσωτι καὶ μέχρι τοῦ τάφου διότι ἀλλοις πάλιν χρονιὸς εἶπεν, ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη, ἡ ὄποια ἥθελε δῶσει εἰς αὐτὸν τόπον διὰ νὰ ταφῇ, ἔπρεπε νὰ ἥνκαι ὀλεθρίχια εἰς τὰς Θήβας· αὐτὸς δὲ ἥθελεν ἥσυχάσσει πλέον, ἐλάχι ἐπροστατεύετο ἀπὸ τὰς Ἐριγνύας ἡ Εύμε-

νιδας, δηλωτης τας τιμωρους και φοβερας έκεινας θεότητας που
"Άδου περι τῶν ὁποίων γίνεται λόγος εἰς τὴν Μυθολογίαν.

"Αφοῦ παρῆλθον πολλὰ ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ δύστυχὸς οὖ-
τος γέρων, ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς εὐτεθοῦς Ἀντιγόνης, περιε-
φέρετο ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἄλλην, ἔμα-
θε μὲν χαράν του τέλος πάντων, διτι εὑρίσκετο πλησίον δάσους
ἀφιερωμένου εἰς τὰς Ἐριννύας, εἰς τόπον λεγόμενον Κολωνόν,
ὅλιγον μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἐβασίλευεν ἀκόμη τότε δ
Θησέus.

Τότε δι Οιδίπους, μηδ ἀμφιθάλλων πλέον, διτι τὸ τέλος τῶν
θεινῶν του ἡγγίζειν, ἐγνωσόποιήσειν εἰς τὸν Θησέα τὸν χρησμὸν
ἔκεινον, περὶ τῆς ταφῆς του, και περὶ τοῦ πλησιάζοντος θα-
νάτου του. "Ο Θησέus ὑπεδέχθη μετὰ σεβασμοῦ τὸν δύστυχη
τοῦτον βασιλέα, και ἐζήτησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ, ἀλλ' οὔτος,
ἀφοῦ τοῦ ἐσύστησε τὴν φιλτάτην του Ἀντιγόνην, εισῆλθεν,
ἐναντίον τῶν παρακλήσεων τῆς βασιλόπαιδος ταύτης, εἰς τὸ
δάσος τῶν Εύμενίδων, ὅπου ἐγένετο ἀφοντος ἐν τῷ μέσῳ τῶν
βροντῶν και τῶν ἀστραπῶν.

Νομίζω, μικροί μου φίλοι, διτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς πα-
ρατηρήσω, διτι ή ιστορία αὕτη εἶναι μεμιγμένη μὲ πλήθος
τεραστίων μύθων, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἡ-
γάπων νὰ στολίζωσι τοὺς Ἡρωϊκοὺς των χρόνους, περὶ
τῶν ὁποίων πολλὰ ὅλιγα πράγματα ἐγνώριζον· τοιουτοτρόπως
θὰ καταλάβετε εὐκόλως, διτι ποτὲ δὲν ὑπῆρξε τέρας ὡς τὴν
Σφίγκα, τὸ ὁποῖον, λέγουσιν, διτι ἐνικήθη ἀπὸ τὸν Οιδίποδα·
ἀλλ' διτι ὑπὸ τὸ μυθῶδες τοῦτο ὄνομα, οἱ Ἕλληνες παρίστανον
μίαν πολλὰ κακὴν βασίλισσαν, ἡ ὁποία ὠνομάζετο Σφίγξ και ἡ
ὁποία, μὲ τὴν φαινομένην γλυκύτητα και σεμνότητα γυναικός,
ἐκρυπτε τὴν ἀνδρίαν δετοῦ και τὴν ἀγριότητα λέοντος. "Η
βασίλισσα αὕτη, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο θυγάτηρ τοῦ Δαΐου, και
ἐκρινεν ἄξιον, διτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μονάρχου τούτου εἰς
αὐτὴν ἀγῆκεν ἡ βασιλίσια, διότι δὲν εἶχεν ἀφήσει υἱὸν κληρο-

νόμον, ἔθανάτωνεν ὅλους ἐκείνους, οἱ ὄποιοι ἐναντιώνοντο εἰς τὰ σχέδιά της· ἀλλ' ὁ Οἰδίπος ἐλθὼν κατ' αὐτῆς μὲσε στρατόν, τὴν ἐνίκησεν εἰς μίαν μάχην, καὶ τὴν ἐφόνευσε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἐπιβιβασθῇ ἐπὶ τῶν πλοίων της. Τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ ἐννοήτε, παιδία μου, τὸν μῦθον τῆς Σφιγκός.

Χρεωστῷ νὰ σᾶς εἴπω ὡσαύτως, παιδία, ὅτι ἡ σκληρὰ αὔτη τύχη, ἥτις κατέστησε τὸν Οἰδίποδα παρανομώτατον, ἐνῷ δὲν ἦτο τοιοῦτος, καὶ ἐπομένως τὸν δυστυχέστατον τῶν ἀνθρώπων, ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰμιχριμένη, δῆλος: τύχη ὀλεθρία καὶ ἀισπόφευκτος, ἡ ὄποια σπρώχνει πρὸς τὸ κακὸν καὶ εἰς τὴν δυστυχίαν τυφλῶς τοὺς ἀνθρώπους· ἀκλά δὲν πρέπει νὰ συμμερισθῶμεν τὴν ἴδεαν ταύτην, ἥτις εἶναι μεγάλη πλάνη, διότι ἀνθρώπως ἀληθῶς φρόνιμος καὶ ἐνάρετος ποτὲ δὲν δύναται νὰ πράξῃ κακά.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ.

Ἀπὸ τοῦ 1307 μέχρι τοῦ 1280 ἔτους Π. Χ.

Αἱ συμφοραὶ τοῦ Οἰδίποδος, ἀγαπητά μου παιδία, δὲν ἐξαμάτησαν μέχρι τοῦ θανάτου του, ἀλλ' ἔξηκολούθησαν νὰ μαστίζωσι καὶ τοὺς ἀπογόνους του. Σᾶς εἶχον εἰπεῖ, ὅτι ὁ Ἔτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνεύκης εἶχον μείνει διάδοχοι τοῦ θρόνου, ἀφοῦ δὲ πατήρ των ἐψυγειν ἀπὸ τὰς Θήβας μὲ τὴν Ἀντιγόνην αὐτοὶ ὅμινοι, διὰ νὰ μὴ διαιρέσωσι τὸ βασίλειον, ἀπεράσισταν ἐκ συμ-

φώνου νὰ βασιλέύωσι κατ' ἔτος ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς Φή-
σεις, δηλ.: ἀφοῦ βασιλεύσῃ ὁ εἰς ὀλόκληρον ἔτος νὰ παραχω-
ρῇ εἰς τὸν ἀδελφόν του τὴν ἔξουσίαν τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Τωόντι ὁ Ἐτεοκλῆς, δεστις ἥτο πρωτότοκος, ἐβασίλευσε καὶ
πρῶτος εἰρηνικῶς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἀλλ' ὅτε ἔληξεν ὁ
προσδιωρισμένος χρόνος, καὶ ὁ Πολυνείκης ἐζήτησε παρὰ τοῦ
ἀδελφοῦ του τὸν θρόνον, κατὰ τὴν συμφωνίαν των, ὁ Ἐτεο-
κλῆς ἀπεποιήθη νὰ καταβῇ, καὶ τὸν ἔδιασε μάλιστα νὰ ἀπο-
μακρυνθῇ τῶν Θηβῶν, ἀπειλῶν αὐτὸν νὰ τὸν φονεύσῃ. 'Ο Πο-
λυνείκης ἀγανακτήσκεις κατέφυγεν εἰς τὸν τότε βασιλέα τοῦ
Ἀργους Ἀδραστον, ὁ ὅποιος τοῦ ἔδωκε τὴν θυγατέρα του
εἰς γάμον, καὶ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ νὰ ἀναλάβῃ
τὸν θρόνον του, τὸν ὅποιον ὁ ἀδελφός του ἀδίκως εἶχεν ἀ-
φιρέσει.

'Η φιλονεικία αὕτη μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Οἰδίποδος, παι-
δία, ἔγεινε τότε αἰτία ἡ ἀφορμὴ αἰματηροῦ πολέμου διότι ὁ
Πολυνείκης πίρεκίνησε πολλοὺς βασιλεῖς τῶν καλλιτέρων τό-
πων τῆς Πελοποννήσου νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀ-
φοῦ δὲ ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς δῷρα πλούσια, ἐξν συγκατένευον
νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν μνησικακίαν του, τοὺς ἔβαλε νὰ ὅρκισθῶ-
σιν εἰς μαύρην ἀσπίδα, μετὰ ταῦτα δὲ ἔχοντες τὴν γεῖρα εἰς
τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, τὰ ὅποια εἶχον θυσιάσει διὰ τοὺς τρο-
μερωτέρους θεοὺς τοῦ Ἀδου, ὕμοσαν νὰ μὴν ἀφήσωσι τὰ ὄ-
πλα, ἐξν δὲν ἐκδικήσωσι τὸν Πολυνείκην· ἡ δὲ τρομερὰ αὕτη
τελετὴ, τὴν ὅποιαν καὶ οἱ στρατιῶται ἐπανέλαβον μετὰ τοὺς
στρατηγούς των, δεικνύει τὰς δυσυχίας τοῦ προετοιμαζομένου
πολέμου.

'Αρχηγοὶ τῶν φίλων τούτων τοῦ Πολυνείκους ἦσαν ὁ Ἀ-
δραστος, βασιλεὺς τοῦ Ἀργους, ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Ἀμφιάραος,
δεστις ἐθεωρεῖτο ὡς καλὸς μάντις, καὶ οἱ δύω ἀνεψιοί του,
Καπνεὺς καὶ Ἰππομέδων, ἀνδρεῖοι πολεμισταί· μετ' αὐτοὺς
ῆρχετο ὁ Τυδεύς, βασιλεὺς τῆς Αιτωλίας, καὶ ἄλλος βασιλεὺς

δόνομος ζόμενος Παρθενωπεύς. Λοιπὸν οἱ ἐπτὰ οὗτοι ἀρχηγοὶ, συνάζαντες μέγα πλῆθος στρατιωτῶν, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Θηβῶν μὲν σκοπὸν νὰ θέσωσι τὸν σύμμαχόν των εἰς τὸν θρόνον τοῦ Οἰδίποδος.

Πρέπει ἐνταῦθα νὰ σᾶς παραπορήσω, καλοί μου φίλοι, διτὶ οἱ "Ελληνες μέχρι τοῦ καιροῦ ἑκείνου, δὲν ἔγνωριζον διόλου τὴν στρατιωτικὴν τέχνην, ἡ ὁποία δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ νὰ καταφρονῶσι τὸν θάνατον καὶ νὰ φονεύωσι τὸν ἔγχθρον, καθὼς τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τοὺς ἀγρίους. "Εως τότε οἱ "Ελληνικοὶ λαοὶ δὲν ἔγνωριζον παντελῶς ἄλλον τρόπον τοῦ νὰ παλεύωσι, παρὰ νὰ ἐρημώνωσι τοὺς ἀγροὺς τῶν γειτόνων των, ἐκβάλλοντες τρομερὰς κραυγάς· ἀλλ' εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῶν ἐπτὰ ἀρχηγῶν κατὰ τῶν Θηβῶν, ἔκαστος τῶν ἡγεμόνων τούτων ἔλαβε τὴν ἔξιν νὰ ὀδηγῇ τοὺς στρατιώτας τοῦ ἐν ταξὶ εἰς τὴν μάχην, καὶ πῶς νὰ μεταχειρίζωνται τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἀνδρίαν των.

Λοιπὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης, τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι βεβαίως τὸ νὰ χύνωμεν σκληρῶς τὸ ἀνθρώπινον αἷμα, ἀλλὰ τούναντίν νὰ ἐλευθερώνωμεν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ ἀνωφελῆ δεινά· ἡ πολεμικὴ ἀνδρία ἔπαισσεν ἔκτοτε νὰ ἥναι ἐνστικτος ἀγριότης καὶ θηριωδία, καὶ ἔγεινε μεταξὺ τῶν Ἕλλήνων εὐγενῆς καὶ ἔνδοξος ἀρετῆς.

"Ο στρατὸς τῶν ἐπτὰ ἀρχηγῶν, πορευόμενος ἐναντίον τῶν Θηβῶν, εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ δάσους τῆς Νεμέας, πολὺ περιφήμου εἰς τὴν Μούθολογίαν διὰ τὴν νίκην τὴν δοποίαν ὁ Ἡρακλῆς ἐκέρδισε κατά τινος ἀγρίου λέοντος, τοῦ ὁποίου τὸ δέρμα διὰ πολὺν καιρὸν τοῦ ἔχροσίμευσεν ὡς ἔνδυμα. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἴδόντες τὸ βαθὺ σπήλαιον, ὅπου ὁ Ἡρως εἶχε φονεύσει τὸ τέρας, ἀπεφέρσισαν νὰ τελέσωσιν ἀγῶνας, πρὸς μνήμην τῆς διαβάσεως των ἐκεῖθεν. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ὠνομάσθησαν Νέμεα, καὶ ἐτελοῦντο κατὰ τριετίαν ὑπὸ πλήθους λαοῦ Ἑλληνικοῦ,

Ἐπειδὴ κατωτέρω θὰ λάβω ἀφορμὴν νὰ σᾶς εἴπω εἰς τὶ σηνίσταντο οἱ ἀγῶνες οὗτοι, δὲν σᾶς λέγω περὶ τούτων τώρα, ἀλλὰ δύνασθε νὰ μάθητε μόνον, ὅτι ἐτελοῦντο πάντοτε πανδήμως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ἐσύχναζον ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας πλῆθος πλησιογάρων λαῶν.

Ἐν τούτοις ἡ προσέγγισις τῶν ἑπτὰ ἀρχηγῶν δὲν ἐτρόμαξε τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν Θηρῶν· διότι ὁ Ἐτεοκλῆς ἐπεγχείρησε νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν πόλιν μὲ πλῆθος ἀνδρείων στρατιωτῶν, ἐνχωτίον τῶν ὄποιων αἱ δυνάμεις τῶν πολιορκούντων διὰ πολὺν καιρὸν ἦσαν ἀνωφελεῖς. Ἡδη ὁ Καππανεύς, ὁ τολμηρότερος ἀρχηγὸς τῶν Ἀργείων, εἶχε κατακρημνισθῆ ἀπὸ τὸ ὑψός μιᾶς κλίμακος, ζητῶν νὰ ἀναβῇ τὰς ἀκλονήτους ἐπάλξεις τῆς πόλεως, διότι δὲν ἤζευρον ἀκόμη νὰ μεταχειρισθῶσι τὰς μηχανάς, τὰς ὄποιας ἔπειτα ἐπενόησαν διὰ νὰ καταστρέφωσι τὰ τείχη.

Ἡδη πολλοὶ ἀλλοὶ ἀρχηγοὶ εἶχον χαθῆ εἰς τὰς μάχας, καὶ τίποτε δὲν ἀνήγγελλε τὸ τέλος τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου πολέμου· τότε λοιπὸν δ. Ἐτεοκλῆς καὶ ὁ Πελυνείκης, τῶν ὄποιων τὸ ἀμοιβαῖον μῆσος ἐφαίνετο, ὅτι ηὕξανεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἀπεφάσισαν νὰ ἀποπερατώσωσι τὸ πρᾶγμα διὰ μονομαχίας μέχρι θανάτου. Ἄλλ’ οἱ δύω ἐκεῖνοι ἡγεμόνες, εὐθὺς ἀφοῦ εἶδον δεινὸν τὸν ἄλλον, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὴν μανίαν των καὶ ἐφορμήσαντες πρὸς ἀλλήλους, διεπεράσθησαν ἀμοιβαίως μὲ τὰ ξίφη των καὶ ἔπεισαν νεκροὶ συγχρόνως καὶ οἱ δύω, δίδοντες τοιουτοτρόπως εἰς δόλον τὸν κόσμον τὸ οἰκτρὸν θέαμα δύω ἀδελφῶν λυστῶντων κατ’ ἀλλήλων, ἐνῷ τούναγτίον ἔπρεπε νὰ ἀγαπῶνται καὶ νὰ βοηθῶνται ἐξ ἕσου.

Αἴγουσι μάλιστα, ὅτι τὰ πτώματα τῶν δύω ἐκείνων μανιακῶν, ἀφοῦ ἐτέθησαν εἰς τὴν αὐτὴν πυρὰν διὰ νὰ καῦσι, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, αἱ φλόγες, αἴτινες τὰ κατέφαγον, διηρέθησαν, καὶ ἡ στάκτη δὲ αὐτὴ τῶν δύω πτωμάτων δέγη ἐστάθη δυνατὸν νὰ ἐνωθῇ.

Ἄλλ' ὁ διπλοῦς οὗτος φόνος δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη τὸν Θη-
βαῖκὸν πύλεμον, τὸν ὅποιον ἐγένυντος τὸ μῆσος τῶν υἱῶν τοῦ
Οἰδίποδος. Οἱ Κρέων, ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης, ὅστις ἔζη ἀκό-
μη, ἀναβιβάσας εἰς τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν τὸν Δαοδάμαντα,
υἱὸν τοῦ Ἐτεοκλέους, ἔξηκολούθησεν ὑπερασπιζόμενος κατὰ
τῶν ἐχθρῶν τὰ ὀλέθρια ἐκεῖνα τείχη, ἐνώπιον τῶν ὅποιων ἐχά-
θησαν ὅλοι: οἱ Ἀργεῖοι ἀρχηγοί, ἐκτὸς τοῦ Ἀδράστου μόνου.
Τελευταῖον, μετὰ μακρὰς μάχας, οἱ υἱοὶ τῶν συντρόφων τοῦ
Πολυνείκους, οἱ ὅποιοι ὄνομάζονται ἐπίγονοι, δηλ.: διάδοχοι,
διότι διεδέχθησαν τοὺς πατέρας των εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύ-
την, κατώρθωσαν νὰ κυριεύσωσι τὰς Θήβας, καὶ εἰς τὸν θρό-
νον ἔθεσαν τὸν Θέρσανδρον υἱὸν τοῦ ἀτυχοῦς Πολυνείκους.

Ολίγα ἔτη μετὰ τὸ συμβάν τοῦτο, εἰς τῶν ἀπογόνων τοῦ
Θερσάνδρου, ἀφοῦ ἔχασε τὸ λογικόν του, οἱ Θηβαῖοι, μαθόν-
τες ὅτι αἱ Εὐμενίδες ἦσαν προσκολλημέναι εἰς τὴν γενεάν του
Οἰδίποδος, ἥτις παρηκολουθεῖτο ἀπὸ δυστυχίας καὶ ἐγκλήματα
ἀνήκουντα, ἐκάλεσκαν εἰς τὸν θρόνον ἄλλην οἰκογένειαν, ἡ ὅποια
τοὺς ἐκυθέρησεν ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐνδόξως.

Αἱ δυστυχίαι τῶν ἐχθρευμένων ἀδελφῶν καὶ τῶν μεταγε-
νεστέρων αὐτῶν, ἐθεωροῦντο παρ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ως νέον
παράδειγμα εἰμαρμένης· καὶ θὰ κάμετε καλά, παιδία, νὰ μὴ
λησμονήσητε τὰ κύρια πρόσωπα τῆς ἱστορίας ταύτης, τὰ ὅποια
θέλετε ἴδει συχνὰ παριστανόμενα εἰς τὰς εἰκόνας καὶ εἰς τὰ ἀ-
γάλματα.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ.

Ἀπὸ τοῦ 1280 μέχρι τοῦ 1270 ἔτους Π. Χ.

Ἐπῆρχον, κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, εἰς βασιλεὺς καὶ μέσα

βασίλισσα πολὺ ἐνάρετοι, βασιλεύοντες εἰς τινα πόλιν, τῆς Ἀσίας ὀνομαζόμενην Τρωάδα ή Τροίαν, τῆς ὁποίας τὴν κτίσιν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Τρῶα, υἱὸν τοῦ Ἐριχθονίου, ἐνὸς τῶν βασιλέων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ διαδόχων τοῦ Κέκροπος.

Ο Πρίαμος καὶ ἡ Ἐκάθη (οὗτος ὡνομάζετο τὸ βασιλικὸν ζεῦγος), εἶχαν πολλὰ τέκνα, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων δύο υἱούς, τὸν Ἔκτορα καὶ Πάριν, οἱ ὁποῖοι καὶ οἱ δύο οἵσαν καθ' ὑπερβολὴν ὥροις καὶ πολὺ ἀνδρεῖοι.

Μίαν γύντα ἐνῷ ἡ βασίλισσα ἔκοψε πάτο βαθέως, εἶδεν ὄνειρον, ὅτι εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ παιδίου ὑπῆρχε δικυλὸς ἀναμμένος, καίων ὅλα τὰ πέριξ πρόχυματα. Ἡ Ἐκάθη ἐξυπνήσασα ἐδιηγήθη τὸ ὄνειρον τοῦτο εἰς τὸν Πρίαμον, καὶ ἀμφότεροι κατέβαλον πολλὴν φροντίδα διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὄνείρου· διότι κατ' ἐκεῖνην τὴν ἐποχὴν ἐδίδον μεγάλην σημασίαν εἰς πᾶν ὅ, τι δὲν ἔκπαταλάμβανον. Λοιπὸν δὲ βασιλεὺς ἔζειλεν ἀμέσως νὰ συμβουλευθῇ τὸ περιφημότερον μαντεῖον τοῦ τόπου διὰ τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀνησύχει αὐτὸν καὶ μὴ θέλοντα· ὁ δὲ χρησμὸς ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ βασίλισσα θήθει γεννήσει ἐντὸς ὀλίγου υἱόν, δστις ἔμελλε νὰ προξενήσῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ βασιλείου.

Ο δὲ Πρίαμος, ἀκούσας τὴν ἀπάντησιν ταύτην τοῦ χρησμοῦ, ἦτις πρέπει νὰ σᾶς ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην τὴν ἰσορίκιν τοῦ Λαΐου καὶ τῆς Ἰοκάστης, ἐπρόσταξε νὰ λαδώσῃ τὸ παιδίον ἐκεῖνο εὐθὺς ἀφοῦ ἥθελε γεννηθῆναι, καὶ νὰ τὸ φέρωσιν εἰς τι δάσος διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἐκεῖ, ἢ τούλαχιστον νὰ μὴ μάθῃ ποτὲ τοὺς γονεῖς του· ἀλλ' ἡ Ἐκάθη ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της, διότι τῆς ἀφήρεσαν τὸ μικρὸν τοῦτο πλάσμα, τὸ ὅποιον ἡγάπα, καθὼς καὶ πᾶσα μήτηρ ἀγαπᾷ πάντοτε τὰ τέκνα της, ἔχωσεν εἰς τὰ σπάργανα μὲ τὰ ὅποια· ἵτο τειλιγμένον, μερικὰ μικρὰ παιγνίδια, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνώρισμα μίαν ἡμέραν, ἐὰν κατ' εὐτυχίαν δὲν ἀπέθυνησκε τῆς

πελήνης ἢ τοῦ ψύχους σίς τὸ δάσος ἐκεῖνο, ἢ ἔαν κανὲν θηρίον δὲν εἶχεν δρεξῖν νὰ προγευματίσῃ μὲν αὐτό.

Αλλ' ὅμως κηνυγοί τινες εύροντες τὸ ὄρφανὸν τοῦτο οὕτω πως ἐγκαταλειμμένον, τὸ ἔφεραν εἰς τὴν καλύθην τῶν καὶ τὸ ὀνόμασαν Πάριν. Τὸ παιδίον τοῦτο, ἀφοῦ ἐμεγάλωσεν ἔγεινε κυνηγός, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὄποιοι τὸ εἶχον ἀναθρέψει, καὶ ἔγεινε μισταξῖν αὐτῶν περίφημος διὰ τὴν ἀξιότητα καὶ τὸ κάλλος του.

Αλλὰ μίναν ἡμέραν ἀνεγνωρίσθη, δὲν ἦτεύρω πῶς, ὅτι ἡτούδις τοῦ Πριάμου καὶ ἐπειδὴ ἡτού διὰστημείωτος διὰ τὰ ἔξαιρετα πλεονεκτήματά τοι καὶ τὸ ὡραῖον πρόσωπόν του διαβασιλεὺς καὶ ἡ βασιλισσα, ἔχαρισαν μεγάλως, διότι εὗρον τὸ παιδίον τῶν, τὸ ὄποιον εἶχον ἀπομακρύνει μετὰ θλίψεως, καὶ ἐληημόνησαν εὐάλως τὴν πρόδρομον, ὅτι ὁ οὔτος ἥθελεν εἰσθαι ἡ αἰτία πολλῶν δυστυχιῶν καὶ ὁ νέος Ἐκτωρ, ὅστις εἶχε μόνον ἀδελφὸς ἔως τότε, εὐχαριστήθη ἐπίσης καὶ αὐτός, διότι εὑρεν ἀδελφόν, μετὰ τοῦ ὄποιού ἥδυνατο γὰρ συμμερίζεται τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς ἔργασίας του.

Ἐν τούτοις ὁ Πάρις, τοῦ ὄποιού ὁ χαρακτῆρος ἡτο θρασὺς καὶ ἐπιχειρηματικός, ἥτελησε νὰ ταξιδεύσῃ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ γνώσεις· ὅθεν ἐπεσκέφθη πολλοὺς βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες μετὰ χαρᾶς τὸν ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν αὐλήν τῶν, διότι ἦξευρον, ὅτι ὁ πατέρος του ἡτον εἴς τῶν δυνατωτέρων μοναρχῶν τῆς Ἀσίας.

Μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τοὺς ὄποιους ἐπεσκέφθη ὁ νέος περιηγητής, ἥτα καὶ ὁ Μενέλαος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη εὐμενέστατα· ὁ βασιλεὺς οὗτος ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ἔνδοξον οἰκογένειαν τῶν Πελοπιδῶν, εἶχεν νυμφευθῆ πρὸ ὀλίγου, μίναν βασιλέπαιδα ὄνομαζομένην Ἐλένην, τὴν ὄποιαν λέγουσιν ἀδελφὴν τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκους, ἐκείνων τῶν Ἡρώων, οἵτινες εἶχον λάβει μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀργοναυτῶν.

‘Η βασίλισσα τῆς Σπάρτης ἡτο τότον ὥραιά, τόσου ὥραιά! ὡστε δὲν ἤδυνατο νὰ μὴ τὴν θεωρήσῃ τις μετὰ θυμα-
σμοῦ· δθεν, εὐθὺς ἀφοῦ ὁ Πάρις τὴν παρετήρησε συνέλιθε σρο-
δρὰν ἐπιθυμίκν τοῦ νὰ διηγήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πα-
τρός του, καὶ νὰ τὴν λάθῃ γυναικά του· καὶ τῷντι, ὀλίγον
καιρὸν μετὰ ταῦτα, ὀφεληθεὶς ἀπὸ ἓν ταξείδιον τοῦ Μενελά-
ου εἰς τὴν Κρήτην, ἔπεισε τὴν Ἐλένην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς
τὴν Τρωάδα, καὶ ν' ἀφίσῃ τὸν σύζυγόν της.

Σᾶς ἀφίνω νὰ φαντασθῆτε ὅποια ἦτον ἡ λύπη καὶ ἡ ἀγανά-
κτησις τοῦ Μενελάου, ὅτε μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐκ τῆς
Κρήτης ἔμαθεν, δτι ἡ βασίλισσα εἶχε δραπετεύσει ἐκ τοῦ πα-
λατίου του μετὰ τοῦ δολίου ἔνου· τούτο ἡτο τῷντι πολλὰ
κακὴ πρᾶξις ἐκ μέρους τῆς Ἐλένης, ἡτις δὲν ἔπρεπε νὰ λη-
σμονήσῃ, δτι ὁ σύζυγός της ἐφρόντιζε νὰ ἑκπληροῖ ἀμέσως τὰς
ἐπιθυμίας της, καὶ δτι τὴν ἡγάπα ἐκ ψυχῆς.

Ἐὰν εὑρέθητε ποτε εἰς τι δάσος κατὰ τὴν ἀρχὴν μεγάλης
καταγίδος, δτε ὁ ἀνεμος φυσῶν μετὰ σφοδρότητος, σείει ί-
σχυρῶς τὰ μεγαλείτερα δένδρα, ἡθέλετε εύκόλως, μικροί μου
φίλοι, λάθει ἀκριβῆ ιδέαν τοῦ τι συνέδη μεταξὺ τὸν λαῶν
τῆς Ἐλλάδος, δτε ὁ Μενέλαος ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς συγ-
γενεῖς του καὶ εἰς τοὺς φίλους του, οἵτινες δλοι ἦσαν βασιλεῖς
ώς καὶ αὐτός, δτι ὁ Πάρις εἶχεν ἀρπάσει τὴν Ἐλένην.

Πανταχόθεν οἱ ἡγεμόνες οῦτοι συνήθοισαν στρατιώτας, καὶ
ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθωσι τὸ ταχύτερον ἐνώπιον τῆς Τρωάδος,
διὰ νὰ ἀναγκάσωσι τὸν Πρίαμον ν' ἀποδώσῃ τὴν ἀχάριστον
Ἐλένην εἰς τὸν σύζυγόν της· ὡς ἀρχηστράτηγόν των δὲ ἔκλε-
ξαν τὸν Ἀγαμέμνονα ἀδελφὸν τοῦ Μενελάου καὶ βασιλέα
τοῦ Ἀργούς, καὶ κατετκεύασαν 1,200 μικρὰ πλοῖα, τῆς τό-
τε κατακευῆς, μιστέφεραν τὸν στρατὸν μετὰ δυσκολίας ἀπὸ
τοὺς λιμένας τῆς Ἐλλάδος εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀσίας.

Μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων ἐκείνων, περιφημάτεροι ἦσαν ὁ Νέ-
στωρ, βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ Ὄδυσσεύς, βασιλεὺς τῆς Ἰθά-

κηρύχθει ὁ Ἰδομενεύς, βασιλεὺς τῆς Κρήτης, ὁ Αἴας, βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνος καὶ υἱὸς τοῦ Τελαμώνος, ὁ Θέρσαυδρος βασιλεὺς τῶν Θρῄῶν καὶ υἱὸς τοῦ Πολυνείκους, καὶ τέλος ὁ Διομήδης, βασιλόπαι; ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀργους.

Λοιπὸν οἱ Ἑλληνες μὲν τόσα πλοῖα ἐκστρατεύσαντες κατὰ τῆς Τρωάδος, ἦσαν πλέον βέβαιοι, ὅτι ὁ Πάρις ἥθελε τρομάξει βλέπων αὐτὰ καὶ ἀμέσως ἥθελε φέρει εἰς αὐτοὺς τὴν ἀχάριστον Ἐλένην διὰ νὰ καταπραύνῃ τὸν θυμὸν των ἀλλ' ἡ ἐλπὶς των αὐτῷ ἐματκιώθη μετ' ὀλίγον, ὅτε εἶδον ὅλας τὰς πύλας τῆς πόλεως κλεισμένας, καὶ τὸν γέροντα βασιτλέα, ἀρχηγὸν πλάθους στρατιωτῶν, ἔτοιμαζόμενον νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ τείχη του μὲ τοὺς υἱούς του, Ἔκτορα καὶ Πάριν, τῶν ὄποιων αἱ λαμπραὶ πανοπλίαι ἔλαμπον ὡς τὸν ἥλιον.

Ἐλκσμόνησα νὰ σᾶς εἴπω, ἀγαπητά μου παιδία, ὅτι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν ἦτο καὶ κάποιος Ἀχιλλεύς, υἱὸς τοῦ Ηηλέως, βασιλέως τῆς Θεσσαλίας, καὶ σύντροφος τοῦ Ἰάσονος· περὶ τούτου εἰχεν εἰπεῖ ὁ χρησμός, ὅτι ἐὰν ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Τρωάδος καὶ αὐτός, ἥθελε φονευθῆ πρὸ τῶν τειχῶν της· λοιπὸν ἡ μήτηρ του διὰ νὰ διαφύγῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρησμοῦ ἔκείνου, ἐνδύει τὸν Ἀχιλλέα μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα καὶ τὸν στέλλει εἰς τὴν Σκύρον· ἐπειδὴ δὲ ἦτο ὄρετος καὶ νέος, εὐκόλως ἥδυνατο νὰ συναναστρέψηται μὲ τὰ κοράσια, καὶ κανεὶς δὲν ἔκαταλάμβανεν, ὅτι τὰ σεμνὰ ἔκεινα ἐνδύματα ἔκρυπτον τοιοῦτον ἀτρόμητον πολεμιστήν· Ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεύς, μικροὶ μου ἄλοι, ὑπήκουεν εἰς τὴν μητέρα του διὰ νὰ μὴ τὴν λυπήσῃ· δμως δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τοὺς ἀλλοὺς Ἑλληνας ἐκστρατεύοντας καὶ αὐτὸς νὰ συναναστρέψηται μὲ τὰς γυναικας· Ἐνῷ δὲ μίαν ἡμέραν ἐκάθητο μεταξὺ αὐτῶν ἥθειν ἔμπορος πωλῶν πολλὰ γυναικεῖα πράγματα καὶ μεταξὺ τῶν ἀλλων εἶχε καὶ ζήφος· ὅλαι ἐλάμβανον πράγματα κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των ἐκάστη· ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεύς λησμονήσας ἀρπάζει τὸ ζήφος καὶ τοιουτορό-

πως ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου ἔκεινου, ὅστις ἦτο ὁ Ὁδυσσεὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὃς σᾶς προεῖπον ἀνωτέρῳ. Ἡ μάτηρ του, ἀν καὶ ἐλυπεῖτο, δὲν ἡδυνήθη πλέον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν τολμηρὸν τοῦτον υἱόν της τοῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Τρωὰδα καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων βασιλέων, οἵτινες τὸν ἐπρόσμενον ἀνυπομόνως, διότι ἦτο γε γραμμένον, ὅτι ποτὲ ἡ Τρωὰς δὲν ἥθελε κυριεύθη ἀνευ τῶν ὅπλων τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἐν τούτοις ὁρείλω νὰ σᾶς εἴπω, παιδία μου, ὅτι ἀν καὶ ὁ Ἀχιλλέὺς ἦτο καθ' ὑπερβολὴν ἀνδρεῖος, ὁ χαρακτήρος ὅμως; ἦτο τόσῳ βίαιος καὶ παράφορος, ὥστε ἦτον ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐλαχίστην ἐναντιότητα. Τὸ μικρότερον ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐπιθυμίας του τὸν καθίστα μανιαδῆ, καὶ εἰς τοικύτην περίστασιν μόνον τὸν Πάτροκλον, τὸν πιστότερον καὶ ἀγαπητότερόν του φίλον ἥκουεν.

Μίαν ἡμέραν οἱ στρατιῶται ἔφεραν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀχιλλέως νέαν Τρωαδίτιδα ὄνομαζομένην Βρισηΐδα, τὴν ὁποίαν ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως ἐζήτησε νὰ λάβῃ μεθ' ἐκυτοῦ· διότι κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε καιροῦ, ὅσοι ἐσυλλαμβάνοντο εἰς τὸν πύλεμον ἐθεωροῦντο δοῦλοι. Ἄλλ' ὁ Ἀγαμέμνων, ὃς ἀρχηγὸς ὅλων τῶν βασιλέων, ἔκρινεν δέξιον ὅτι ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἡ αἰγυμάλωτος, καὶ διέταξε νὰ τὴν φέρωσιν ἀμέσως εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀργείων, διὰ νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν ἀνυπόμονον καὶ ὅρμητικὸν ἔκεινον νέον.

Οὐ Αχιλλέὺς ὅμως δὲν ὑπέφερε νὰ τὸν μεταχειρισθῶσι μὲ τοιαύτην αἰθάλειαν, καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν σκηνὴν του, ἔρ-ριψε τὸ ξίφος του, τὸ ὅποιον ἐθεώρει ἀνωφελές, ἀφοῦ δὲν ἡδύνατο νὰ ἐκδικήσῃ τὴν οὔριν, τὴν ὁποίαν ἔπαθε, καὶ ὅμος νὰ μὴ πολεμήσῃ πλέον χάριν τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Μενελάου.

Ἐν τούτοις ὁ "Ἐκτωρ ἔμαθε μετ' ὀλίγον τὴν φιλονεικίαν τῶν ἔχθρῶν του, καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ τούτων, μόνος ὁ Ἀχιλ-

λεὺς^ο ἦτον ἴσος κατὰ τὴν ἀνδρίαν μὲ αὐτόν, εὗρε κατάλληλον τὴν περίστασιν ἐκείνην διὰ νὰ φέρῃ φθορὰν κατ' αὐτῶν οὐθενὲς ἐπιπεσών κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, ἐν καιρῷ σκοτεινῆς νυκτός, ἔβαλε πῦρ εἰς πολλὰ μέρη συγχρόνως, ἐσφράξε πλῆθος στρατιωτῶν πρὸ τοῦ νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα, καὶ διὰ τῆς ιδίας του χειρός ἐφόνευσε τὸν ὀνυτούχην Πάτροκλον, τὸν φίλον ἐκείνον τοῦ Ἀχιλλέως, περὶ τοῦ ὄποιου σᾶς ὡμίλησα πρὸ ὀλίγου.

"Εως τώρα οὕτε αἱ συμφοραὶ τῶν Ἑλλήνων, οὕτε αἱ παρακλήσεις τῶν ἄλλων βασιλέων, δὲν ἔδυνάθησαν νὰ πείσωσι τὸν υἱὸν τοῦ Πηλέως νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὴν σκηνὴν του διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Πατρόκλου, τοῦ φίλου καὶ συντρόφου τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, τοῦ ἐπροξένησε τόσον ζωτρὰν λύπην, ὥστε ἀμέσως ἤλλαξεν ἀπόφασιν λοιπὸν ἔλαβε πάλιν τὸ φοβερόν του ξέρος, ὡρμησε πρὸς καταδίωξιν τοῦ Ἐκτοροῦ, ὅστις ἐπέστρεψε κουρασμένος ἀπὸ τὴν σφαγὴν, καὶ προφθάσας αὐτόν, τὸν ἐφόνευσε μετὰ τρομερὰν μάχην ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φόνος τοῦ ἔχθροῦ του δὲν ἔδυνάθη νὰ χορτάσῃ τὴν λύσσαν του, ἔδεσε τὸ σῶμά του ἀπὸ τοὺς πόδας εἰς τὴν ἄμυξάν του, καὶ τὸ ἔσυρεν ὀλόγυρα εἰς τὰ τείχη τῆς Τροφάδος, μὲ δῖστην ταχύτητα δύνασθε νὰ στοχασθῆτε.

"Ἐνῷ δὲ ὁ ἀσπλαγχνος Ἀχιλλεὺς ἔσυρεν οὕτω πως τὸ καθημαγμένον πτῶμα τοῦ Ἐκτοροῦ, ὁ γέρων Πρίαμος, ἀπὸ τὸ θύρος τῶν τειχῶν εἶχε γίνει μάρτυς, ὅλης τῆς τρομερῆς ταύτης σκηνῆς καθὼς καὶ τῆς μονομαχίας τῶν δύο ἀνδρείων ἐκείνων πολεμιστῶν. Εἶμεν βέβαιος, καλοί μου φίλοι, διτὶ ἡθελετε λυπηθῆ, ἐὰν ἐβλέπετε πῶς ὁ δυστούχης ἐκεῖνος γέρων ἔξηπλωνε τὰς χειράς του πρὸς τὸν Ἐκτορη, ὁ ὄποιος οὐδὲ τὸν ἐβλεπεν οὐδὲ τὸν ἤκουε καὶ ἐν τῇ θλίψει του, ἥθελε κορημνισθῆ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ τείχη τῆς Τροφάδος, ἐὰν ἡ βασιλείσσα Ἐκδήνη καὶ τὰ ἄλλα του τέκνα δὲν ἐπρόθυσαν νὰ τὸν πιάσωσιν.

Ο Αχιλλεύς, ἀφοῦ παρῆλθεν ἡ δρυγή του, ἀπέδωκε τὸ πτῶμα τοῦ Ἐκτόρος εἰς τὴν ἀπαρηγόρητον οἰκογένειάν του· ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ἐτιμωρήθη καὶ αὐτός, διὰ τὴν ἀκράτητον λύσταν του· διότι ὁ Πάρις, εἰς μίαν μάχην, τὸν ἐτόξευσε μὲ βέλος τόσον ἐπιδεξίως, ὃ στε ἔπεσε νεκρός ὁ ἥρως Ἐλλην.

Δὲν ἔχω σκοπὸν παιδία, νὰ σᾶς διηγηθῶ ἐδῶ ὅλα τὰ συμβάντα, τὰ διοῖν ἔλαχιν χώρων εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος, διότι ἡ διήγησις αὕτη εἶναι πολλὰ ἐκτεταμένη· μάθετε μόνον, διὰ μετὰ δεκαετῆ αἰματηρὸν πόλεμον, οἱ Ἐλληνες κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ κυριεύσωσι τὴν Τρωάδα· διὰ στρατηγήματος, δηλ.: διὰ πολεμικοῦ δόλου καὶ ἀπάτης, τὸ διοῖν ἐπέτυχεν ἐντελῶς.

Οι Ἐλληνες ὑποκρινόμενοι, διὰ δὲν ἥδυναντο νὰ καταστρέψωσι τὰ ὀλέθρια ἔκεινα τείχη τῆς πόλεως εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς ὄποιας εἴχον χαθῆ ὅτι ἀνδρειότεροι των πολεμισταί, ἐπέβησαν εἰς τὰ πλοιά των ὡς διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἐλλάδα· συγγρόνως ὅμως κατασκευάσαντες ἕνα μέγιστον ξύλινον ἵππον καὶ γεμίσαντες αὐτὸν μὲ στρατιώτας τὸν παρήγησαν εἰς τὸ παράλιον, ὡς ἀφιέρωμα δῆθεν εἰς τὸν θεὸν τῆς Θαλάσσης Ποσειδῶνα, διὰ νὰ τοὺς κάμη καλὸν καιρόν. (*) Οἱ δὲ Τρωαδῖται ἔχάρησαν μεγάλως βλέποντες τοὺς ἔχθρούς των ἀπομακρινομένους, καὶ διὰ τῆς συμβουλῆς ἐνὸς προδότου ὀνομαζομένου Σίνωνος, ἔσυρον, οἱ ἀνόητοι, τὴν ὑπερμεγέθη ἔκεινην μηχανὴν ἐντὸς τῶν τείχων των· ἀφοῦ ἐνύκτωσεν ἐξῆλθον ἀπὸ τὸν ἵππον ὅσοι ήσαν ἔκει κλεισμένοι, καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας τῆς πόλεως ἔμβασαν καὶ τοὺς ἀλλούς Ἐλληνας ἐλθόντας. Τότε λοιπὸν ἔγεινε τρομερὰ σφαγὴ εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς Τροίας, ἀπὸ τὴν διοῖν οὐδὲ ὁ Πρίαμος οὐδὲ ὁ Ηέρις ἐσώθησαν.

Ἡ δὲ βασίλισσα Ἐκάρη, συλληφθεῖσα μετὰ τῶν θυγατέρων τῆς αἰχμάλωτος, ἐνθυμήθη τότε, ἀλλὰ πολλὰ ἀργά, τὴν πρόρ-

(*) Ἀλλοι λέγουσιν, διὰ τὸ ξύλινος ἵππος ἦτο ἀφιέρωμένος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.

ρησιν τοῦ χρησμοῦ, ὅτι δὲ Πάρις ἡθελε γίνει ἢ αἰτία τῆς καταστροφῆς τῆς πατρίδος του.

Οὕτω λοιπὸν ἡ δυστυχὴς Τρῳάς κατεταράφη ἐξ ὀλοκλήρου, ἢ δὲ Ἐλένη ἐπιστρεψειν εἰς τὴν Σπάρτην μετὰ τοῦ Μενελάου, ὅστις τὴν ἐδέχθη εὐχαρίστως, ὅσον ἀχάριστος καὶ ἀν ἐδείχθη εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ οἱ περισσότεροι τῶν ἡγεμόνων Ἐλλήνων, ὅσοι εἶχον συμμεθέξει εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς διὰ τὴν βαρβαρότητα τὴν ὄποιαν ἐδείχνων πρὸς τοὺς Τρῳαδίτας· διότι δὲ μὲν Ἀγαμέμνων, εὐθὺς ἀφοῦ ὑπέστρεψει εἰς τὸ Ἀργος, ἐπροδόθη ὑπὸ τῆς ιδίας του συζύγου Κλυτεμνίστρας, καὶ ἐφονεύθη ἀπὸ τοὺς ἀρπαγας τοῦ βασιλείου του ἐν καιρῷ τῆς ἀπονείτες του· δὲ δὲ Αἴχας, ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμώνος, ἐχάθη μεθ' ὅλων του τῶν πλοίων ἀπὸ τρικυμίαν, πλησίον σχεδὸν εἰς τὰ παράλια τῆς Σαλαμῖνος, καὶ δὲ Ἰδομενεὺς ἐπὶ τέλους, διωχθεὶς ἐκ τῆς Κρήτης ἀπὸ ισχυροὺς ἀντιζήλους, ἤναγκασθη νὰ καταφύγῃ εἰς ἐν μέρος τῆς Ἰταλίας, τὸ ὄπειον ὠνομάσθη μεγάλη Ἐλλάς, διότι εἰς αὐτὸ πολλοὶ Ἐλληνες ἀποικήσαντες εἶχον συστήσει πολλὰς καὶ καλὰς πόλεις· ἀλλὰ περὶ τοῦ τόπου τούτου θὰ λάβω ἀργότερα ἀφορμὴν νὰ σᾶς εἰπω πολλὰ πράγματα.

Ο δὲ Ὁδυσσεύς, ἀφοῦ περιεπλανήθη μὲ τοὺς συντρύφους του δέκα ὀλόκληρα ἔτη, ἔως οὖ ἐπιστρέψει εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην, ἔρθασε τέλος πάντων ἐκεῖ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὄποιαν. οἱ ὑπήκοοι του, ἔβιξαν τὴν σύζυγόν του Πηνελόπην νὰ λάβῃ ἀλλον ἀνδρον, διότι τὸν Ὁδυσσέα ἐνόρμιζον πρὸ πολλοῦ ἀποθαμμένον· οὗτος ὅμως δὲν ἡθέλησε νὰ φανερωθῇ ἀμέσως εἰς τὴν οἰκογένειάν του, καὶ ἐνδυσθεὶς ως πτωχὸς ἐπαίτης παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν τοῦ παλατίου του· κανεὶς ἐκ τῶν παλαιῶν του ὑπηρετῶν δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν, ἀλλὰ μόνος ὁ κύρων του ἐλθὼν τοῦ ἔλειχε τοὺς πόδας καὶ ἐδείκνυε σημεῖα ὑπερβολικῆς χαρᾶς; διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κυρίου του· μετ' ὅλιγον ἐφανερώθη εἰς τὴν σύζυγόν του καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μεγιστᾶνας.

Ο δὲ Τηλέμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, τοῦ ὥποίου ἡ οἰστρία
Θὰ σᾶς ὀφελήσῃ πολύ, διταν φθάσητε εἰς ἡλικίαν διὰ νὰ τὴν
ἀναγνώσητε, ἵτο ἀπών πρὸ πολλῶν ἑτῶν, περιπλανώμενος εἰς
ἀναζήτησιν τοῦ πατρός του· καὶ ἀφοῦ ἀνωφελῶς διέτρεξε ξη-
ρὰν καὶ θάλασσαν, ἐπέστρεψε καταλυπημένος εἰς τὴν Ιθάκην,
ἀπελπισθεὶς; ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν ἀγεύρη.

• Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΩΝ.

• Απὸ τοῦ 1270 μέχρι τοῦ 900 ἔτους Π. Χ.

• Η ἀξιόλογος ιστορία τῆς πολιορκίας τῆς Τρφάδος, μικροῦ
μου ἀναγνῶσται, δέν ἔγεινε βεβαίως αἰτία νὰ λησμονήσητε
τὴν ιστορίαν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους, οἱ ὄποιοι διωχθέν-
τες ἐκ τῆς Βασιλείας τοῦ Ἀργους ὑπὸ τῶν Πελοπιδῶν, ἐζή-
τησαν καταφύγιον πλησίον τῶν Δωριέων. Τὰ ἑκατὸν ἔτη, κατὰ
τὰ ὄποια οἱ ἡγεμόνες τῆς οἰκουμενείας ταύτης ὑπεχρεώθησαν νὰ
μὴ ζητήσωσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ πατρός των,
είχον παρέλθει τότε δὲ τρεῖς ἐκ τῶν Ἡρακλειδῶν, ὀνομαζό-
μενοι Κρεσφόντης, Τήμενος καὶ Ἀριστόδημος, ἀφοῦ πλέον καὶ
οἱ Δωριεῖς ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς βοηθήσωσιν, εἰσέβαλον μετ' αὐ-
τῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ κατεστάθησαν ἐντελῶς κύριοι
αὐτῆς.

Μετὰ αἰματηρὰς μάχας εἰς τὰς ὄποιας ὁ Ἀριστόδημος ἐφο-
νεύθη, οἱ Δωριεῖς ὑπερίσχυσαν, οἱ δὲ Πελοπίδαι ἐτράπησαν εἰς
φυγήν. Λοιπὸν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀφῆκαν τὸ βασίλειον
τοῦ Ἀργους εἰς τὸν Τήμενον· ὁ Κρεσφόντης ἐβασίλευσεν εἰς τὴν
Μεσσήνην, τόπον πλησιόγωρον τῆς Σπάρτης· καὶ ταύτης τὸ
βασίλειον ἐδόθη εἰς τοὺς δύω υἱοὺς τοῦ Ἀριστοδήμου Εὔρυσθε-
γην καὶ Προκλῆν.

Ἐπειτα, ἀπερχομένη νὰ βασιλεύωσιν εἰς τὴν Σπάρτην δύο βασιλεῖς συγχρόνως ἐκ τῆς οίκογενείας τῶν Ἡρακλείδῶν, καὶ ἡ συνήθεια αὕτη ἐπεκράτησεν ὡς νόμος τῆς πολιτείας καὶ διήρκεσε σχεδὸν ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία τῆς Σπάρτης.

Ἐν τούτοις οἱ Δωριεῖς, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι βοηθοῦσι τοὺς Ἡρακλείδας, εὑροῦ ἀρμόδιον καιρὸν καὶ ἐδίωξαν τοὺς Ἰωνας ἐκ τῆς Πελοποννήσου, οὗτοι δὲ ἐζήτησαν ἄσυλον εἰς τὴν Ἀττικήν, ὅπου ὁ τότε βασιλεὺς Κόδρος, ὑγεμών τοφός καὶ ἐνάρετος, τοὺς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως. Ἀλλ' ὁ μονάρχης οὗτος, ὅστις ἦτο δέκατος ἔβδομος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ θεμελιωτοῦ Κέκροπος, διὰ τὴν καλοσύνην του πρὸς τοὺς φυγάδας, ἐπέσυρε μεγάλας δυστυχίας εἰς τὸν τόπον του καὶ εἰς ἀειτόν, διότι οἱ Ἡρακλεῖδαι κηρύξαντες κατ' αὐτοῦ πόλεμον εἰσέβαλον εἰς τὸ βασίλειόν του.

Ἡδη οἱ δύο στρατοὶ ἦσαν παρατεταγμένοι καὶ ἔτοιμοι γὰρ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας· ἀλλ' ὁ Κόδρος, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε καιροῦ, συμβουλευθεὶς τὸν χρησμὸν περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς μάχης, καὶ λαβὼν ἀπάντησιν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ στράτευμα θέλει νικήσει βεβαίως, τοῦ ὅποιου ὁ βασιλεὺς θέλει φονευθῆ, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του διὰ νὰ σώσῃ τὸν λαόν του ἀπὸ τὴν δουλείαν.

Λοιπὸν ἐνδύθεις φορέματα ἀπλοῦ στρατιώτου, ἐμβῆκεν ἀγγώριστος εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ὅπου μετ' ὀλίγον καταπληγωθεὶς ἀπέθανεν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μαθόντες τὴν ἀξιοθαύμαστον ἀφοσίωσιν τοῦ βασιλέως των, καὶ ἀνυπόμονοι γὰρ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατόν του, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν Δωριέων καὶ ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγήν· τοιουτοτρόπως δὲ ἐξεπλήρωσαν καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ χρησμοῦ.

Ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου οἱ Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὴν ὑπερθαύμαστον γενναιότητα τοῦ Κόδρου, δὲν ἤθέλησαν γὰρ ἔχωσιν ἄλλον βασιλέα, καὶ εἰς τὸν υἱόν του Μέδοντα, ἔδωκαν τὸν τίτλον τοῦ ἀρχοντος ἐφ' ὃρου ζωῆς.

Οι Δωριεῖς διωγχούντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἐπανῆλθο* εἰς τὴν Πελοπόννησον, τῆς ὁποίας ἔμειναν οἱ μόνοι κύριοι. Ἐπὶ δὲ τῇς κυθερνήσεως τῶν Ἡρακλειδῶν οἱ λαοὶ τοῦ τόπου τούτου ὑπέκυψαν εἰς σκληρὰν δουλείαν, καὶ ἔκτοτε πλέον δὲν ἐφάνησαν οἱ Πελοπίδαι εἰς τὴν Πελοπόννησον.

*Ἀλλ' οἱ Ἰωνεῖς, τοὺς ὁποίους ὁ Κόδρος γενναιοφρόνως ὑπεδέχη, ἀφοῦ πληθυνθέντες δὲν ἤδυναν τὸ νὰ ζήσωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐναυπήγησαν πλοῖα, καὶ μιμηθέντες τὸ παράδειγμα τῶν Ἀργοναυτῶν, μετέβησαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ἐσύστησαν ἀποικίαν εἰς πλούσιον καὶ καρποφόρον τόπον, καὶ ἀέσαντες αὐτὴν Ἰωνίαν, πρὸς ἐνθύμησιν τῆς ἀγαπητῆς αὐτῶν πατρίδος. Ἐκεῖ δέ, ὀλίγον μακρὰν τῆς θυλάσσης, ἔκτισαν πολλὰς πόλεις, τῶν ὁποίων αἱ περιφημότεραι εἶναι ἡ Μίλητος καὶ ἡ Ἔφεσος, ὅπου ἀνηγέρθη περίφημος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, περὶ τοῦ ὁποίου θέλω σᾶς δμιλήσει εἰς ὅλῳ μέρῳ. Οἱ ἔξοδοι τοῦ Πελοποννήσου ἀποικήσαντες ἐπίσης κατώκησαν εἰς πολλὰς τῶν πολυαιρίθμων υἱτων τῶν μεταξὺ τῆς Εύρωπης καὶ Ἀσίας, ὅπου διετήρησαν ἐπὶ πολλοὺς αἰώνας τὴν γλώσσαν, τὰς τέχνας καὶ τὰ ἔθη τῶν Βλληνικῶν φυλῶν.

*Ο θάνατος τοῦ Κόδρου καὶ ἡ κάθισδος τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον πρέπει νὰ θεωρῶνται, μικροὶ μου φίλοι, ὡς τὰ τελευταῖκα συμβάντα τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, εἰς τοὺς ὁποίους, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ἀνάγονται καὶ ἡ ἐκστρατεία τῶν Ἀργοναυτῶν, αἱ συμφοραὶ τοῦ Οἰδίποδος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ τέλος ἡ πολιορκία τῆς Τροφάδος, ἡ ὁποία εἶναι ἐν τῶν ἀξιολογοτέρων συμβάντων τῆς Ἀρχαλας Ἰστορίας.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Περὶ τὸ 900 ἔτος Π. Χ.

Ἄφοῦ παρῆλθον, ἀγαπητά μου παιδία, τριακόσια περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Τρωάδος, ιδοὺ μᾶς παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἑλλάδα γέρων τις τυφλὸς καὶ πτωχός, δύτις μὲ τὴν ἐπτάχορδον λύραν του, περιφερόμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἔψιλλε τὰ δυστυχήματα τῆς περιφήμου ἐκείνης πόλεως.

Ο γέρων οὗτος ὡνομάζετο "Ομῆρος, καὶ δοι τὸν ἐγνώρισαν νέον, μᾶς βεβαιοῦσιν, ὅτι δὲν ἦτο πάντοτε πτωχός καὶ πλάνης ὡς ἐφαίνετο τότε ἀλλ' ὅτι ἐνῷ ποτε, εἶχεν ἔμβει εἰς πλοῖον διὰ νὰ ταξειδεύσῃ εἰς μακρυνούς τόπους, οἱ ναῦται τοῦ πλοίου ἐκείνου, ἥξεύροντες, ὅτι ὡς τυφλὸς δὲν ἥδυνατο νὰ ἀντισταθῇ εἰς αὐτούς, τὸν ἀπεγύμνωσαν οἱ κακούργοι οὗτοι ἀφ' ὅτι εἶχεν ἐπάνω του, καὶ τὸν ἀφῆκαν ἀσπλάγχνως εἰς ἐν ἕρημον παράλιον, ἀπὸ τὸ ὄποιον ἐδυσκολεύθη πολὺ νὰ ἀναγωρήσῃ.

Ἡ πρᾶξις αὕτη, ἀγαπητά μου παιδία, ἦτο πολλὰ σκληρά, διότι κανὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσον μιστητόν, δοσον τὰ νὰ κακοποιῇ τις τοὺς ἀδυνάτους ἀνθρώπους, οἱ ὄποιοι δὲν δύνανται νὰ ὑπερασπίσωσιν ἔκυτούς. Ηρέπει μάλιστα νὰ ἔχῃ τις πολλὰ διεστραμμένην ψυχήν, διὰ νὰ περιπατᾷ τινὰ διὰ τὰς ἀρρώστιας τοῦ σώματός του, ἐνῷ ἔξ ἐναντίας χρεωστεῖ νὰ λυπηται, καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὰς ἀνακουφίζῃ, ἐξν ἔχῃ τοὺς τρόπους.

Ἐν τούτοις ὁ "Ομῆρος ἐδιηγεῖτο φάλλων τόσον τερπνάς ιστορίας, ὡστε εἰς ἔκαστην πόλιν ἀπὸ τὴν ὄποιαν διέβαινεν, ἐσυσσωρεύετο πλῆθος λαοῦ διὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ πολλάκις μά-

λιστα τὸν παρεκάλουν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς ιδίας ιστορίας, καὶ κατόπιν του ἔτρεχεν ὁ λυός, διὰ νὰ ἀποστηθήσῃ τοὺς ὡραίους λόγους του· διότι τότε, ἀγαπητό μου παιδία, ὅλιγοι "Ελληνες ἔξευρον γ' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράψωσιν. "Οσοι δὲ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐφρόντισαν νὰ γράψωσι καὶ νὰ συνενώσωσί τινα ἀπὸ τὰ ποιήματα ταῦτα τοῦ Ὁμήρου ὥνομάσθησαν ρέχψωδοι, καὶ δι' αὐτῶν διεδόθησαν εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τῆς Εὔρωπης καὶ Ἀσίας, ὅπου ἐλαλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Καὶ ἄλλοτε μὲν ἔψαλλον περὶ τῆς ὁργῆς τοῦ Ἀχιλλέως ἢ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Πατρόκλου· ἄλλοτε δὲ ἐπανελάμβανον τὰς παρακλήσεις τοῦ γέροντος Πριάμου εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ηλέως Ἀχιλλέα, διὰ νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρείου "Εκτορος· καὶ ἄλλοτε τὴν περιπλάνησιν τοῦ Ὄδυσσέως, κατὰ τὸ μακρυνόν του ταξίδιον, τὸ ὄποιον ἔκαμε διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Ἰθάκην.

"Οθεν πρέπει νὰ μάθητε, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὴν ὄποιαν ἐλάλει ὁ "Ομῆρος, εἶναι ἡ ὡραιοτέρα καὶ ἀρμονικωτέρη ὅλων τῶν γλωσσῶν, ἂν καὶ ἦναι μία ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων, τὴν ὄποιαν οἱ ἀνθρώποι ἐλάλουν· ἡ γλῶσσα αὕτη ἐσυνειθίζετο εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ ιδίως εἰς τοὺς Ἰωνας, μεταξὺ τῶν ὄποιων ὁ "Ομῆρος ἔζησε πολὺν καιρόν, καθὼς λέγουσιν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος τούτου, τὸν ὄποιον οἱ σύγχρονοι του ζῶντα διόλου δὲν ἐτίμησαν, πολλαὶ Ἑλληνικαὶ πόλεις διεφιλονείκησαν τὸν τόπον τῆς γεννήσεως του, ὥστε τινὲς τοῦ ἀνήγειραν ναούς, ὡς εἰς Θεόν, καὶ ἡ Χείος μάλιστα μία ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αιγαίου Πελαγίους ἐκ τῆς ὄποιας ἐνόμιζον ὅτι κατήγετο, ἐλάμβανε κατ' ἔτος ἐξ Ἀργους, ἀξιόλογα δῶρα πρὸς τιμὴν τῆς πατρίδος τοῦ τόσῳ περιφήμου ἐκείνου ποιητοῦ.

Τοιαύτη εἶναι, καλά μου παιδία, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ τύχη τῶν μεγάλων ἀνδρῶν· ἐνόσῳ ζῆσιν, εἶναι ἀφανεῖς σχεδὸν

ἐπὶ τῆς γῆς, δυστυχεῖς καὶ ἐγκαταλειμμένοι, ἀλλ' ἀφοῦ ἀποθάνωσιν, ἔκεινοι οἱ δύοιοι δὲν ηθέλησαν νὰ τοὺς ἀναγνωρίσουσι πρότερον, δρολογοῦσιν ἔπειτα τὴν ἀδικίαν των, καὶ ἀποδίδουσιν εἰς αὐτοὺς τὴν δόξαν τὴν δύοιαν ἡρωήταν εἰς αὐτοὺς ζώντας.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου, διατηρηθέντα ἀπὸ τοὺς ῥαψῳδοὺς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀνεγνώσκοντο εἰς δλας τὰς δημοσίεις τελετὰς τῆς Ἑλλάδος· ἀργότερα συλλεχθέντα ἐπιμελῶς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Σπάρτην, ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν, καὶ κανεὶς δὲν δύναται νὰ μὴ τὰ ἀναγνώσῃ μετὰ θαυμασμοῦ.

ΑΥΓΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΑΙ.

Ἀπὸ τοῦ 845 μέχρι τοῦ 813 ἑτοὺς Π. Χ.

Ἄφοῦ, κατὰ τοὺς Πελασγικοὺς χρόνους, ἀγαπητά μου παιδία, ὁ Σπάρτων ἐθεμελίωσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν ὁμώνυμόν του πόλιν Σπάρτην, αὕτη ἀπεκατέστη μία τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς Πελοποννήσου. Δύο δὲ ἡγεμόνες, ὁνομαζόμενοι Λέλεξ καὶ Δακεδαίμων, τὴν πούξησαν πάρα πολύ, καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος, ἔξαπλώσκει τὴν κυριότητά του ἐπὶ τῶν πέριξ τόπων, μετωνόμασε τοὺς κατοίκους τοῦ μικροῦ τούτου βασιλείου Δακεδαιμονίους, οἱ δύοιοι διεφημίσθησαν κατόπιν. Μετὰ δὲ τὴν κάθισδον τῷ ν Ἡρακλειδῶν, καθὼς τὸ εἴδετε, οἱ δύο οἱοὶ τοῦ Ἀριστοδήμου ἔλαθον ὅμοι τὴν βασιλείαν τούτου τοῦ τόπου, καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν διετήρησαν αὐτὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν χρόνων, ἀγαπητά μου παιδία, ἐβασίλευεν εἰς τὴν Σπάρτην βασιλεύς τις ἔχων δύο οἱούς, ἐκ τῶν δύοιων ὁ γενέτερος ὡνομάζετο Λυκούργος· οὗτος, ἐάν τίθε-

λεν, ἐλάχιστας τὴν βασιλείαν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ περαχωρήσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀνεψιόν του Χαρίλαου, εἰς τὸν ὅποιον ἀνῆκε κατὰ τὸν νόμον, ἢ νὰ βασιλεύσῃ αὐτὸς καταπατῶν τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του.

Ἐν τούτοις, ἀν καὶ ὁ Λυκοῦργος δὲν ἔφερε τίτλον βασιλέως, διὰνεψιός του Χαρίλαος ὅμως ἐσέβετο καὶ ἡγδπα αὐτὸν, ἀπὸ τὸν ὅποιον εἶχεν ἀνατραφῆ καὶ παιδεύθη. Ὁθεν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἔξουσίαν νὰ μεταρρύθμίσῃ τὴν πολιτείαν καὶ τοὔφραγμος τῆς Σπάρτης, ὅπως αὐτὸς στοχασθῇ συμφερώτερον.

Ο Λυκοῦργος ἦτο μεγαλόνους καὶ σορθτατος ἀνήρ, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν εἰς τὴν νομοθεσίαν του ἥξευρεν, ὅτι διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχεῖς, ἔπρεπε πρῶτον ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ τοὺς συνειθίσῃ νὰ ἥνκι καλοὶ καὶ τίμιοι. Ὅθεν ὡς πρῶτον καὶ κύριον διέταξε κατὰ ποῖον τρόπον νὰ ἀνατρέψωνται τὰ παιδία τῶν Σπαρτιατῶν.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὑπῆρχον ἀναμφισβλώσι, καθὼς καὶ εἰς τὸν καιρὸν μας, διεφθαρμένα παιδία, τὰ δόποια ἥσχεν φιλόγενικα καὶ ἀπειθῆ, καὶ τὰ ὅποια δτε ἐμεγάλωνον, ἐγένοντο πολλὰ κακοὶ πολεῖται, καὶ ἔπροξένουν πολλὴν θλίψιν εἰς τοὺς γονεῖς των. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ ταῦτα ὁ Λυκοῦργος διέταξεν, ὥστε δλα τὰ παιδία νὰ ἔρχωνται εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου δὲν ἐλάμβανον ζαχαρωτὰ καὶ γλυκύσματα (ἐάν ἥξευρον νὰ τὰ κατασκευάζωσιν εἰς τὴν Σπάρτην), ἀλλ' ἐγίνοντο ἐκεῖ φρόνιμα, εὐπειθῆ καὶ ρυμαλαῖα.

Ἐὰν ἥσθε εἰς τὴν θέσιν τῶν μικρῶν ἐκείνων Σπαρτιατῶν, τοὺς ὅποιους οἱ γονεῖς των ἔπρεπε νὰ στέλλωσιν εἰς τὰ σχολεῖα, ἥθέλετε ἵσως ἀνατριχιάσει τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀναγκαζόμενοι νὰ ὑποτάσσονται εἰς αὐστηροὺς κανόνας, οἱ ὅποιοι βέβαια ἥθελον σᾶς φυνῆ πολὺ ἐπίπονοι κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ μετ?

δλίριον ήθέλετε συνειθίσει καὶ σεῖς, ὡς τὰ παιδία ἔκεινα, καὶ ήθέλετε ὑποταχθῆ μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν βαρεῖαν καὶ κοπιαστικὴν ἔκεινην ζωήν.

Τὸ ἔνδυμα τὸ ὄπειον ἐφόρουν, ἵτο πολὺ θερμὸν διὰ τὸ θέρος, καὶ πολὺ ἐλαφρὸν διὰ τὸν χειμῶνα· τοὺς ἀνάγκαζον νὰ περιπατῶσιν ἀνυπόδητοι διὰ νὰ σκληρυνθῶσιν εἰς τὸν κόπον· διὰ γὰρ συνειθίσωσι δὲ εἰς τὴν ὀλιγοφραγίαν, ἐλάμβανον διαρκῶς τὴν αὐτὴν τροφήν, ἥτις ἐσύγκειτο ἀπὸ εἶδός τι μαύρου ζωμοῦ, μὲν ἀλλας καὶ ὅσος ὁ ζωμὸς οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφαίνετο εἰς πολλοὺς ἀπέστατος, ἀλλὰ κατόπιν ἐνέστητον τὸν ἄρτον τῶν εἰς αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως, διότι δὲν τοὺς ἔδιδον ἀλλην τροφὴν διὰ νὰ καταπαύσωσι τὴν πεινάν των.

Ἐγνώρισα παιδία τινά, καὶ ἵσως γνωρίζετε καὶ σεῖς τοιαῦτα, τὰ ὄποια φοροῦνται νὰ ἔμβωσι τὸ ἑσπέρας εἰς δωμάτιον ὅπου δὲν ὑπάρχει φῶς, καὶ τὰ ὄποια κλαίουσι, μάλιστα ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ὅπων τὰ ἀφίνωσι μόνα εἰς τὴν οἰκίαν.

Τὰ παιδία τῶν Σπαρτιατῶν ἔδιωρθώνοντο ἀμέσως ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, ἐὰν τὰ εἴχον, διότι τὰ ἔστελλον ἐνίστε ὀλομόναχα, ἐν κακῷ σκοτεινοτάτης νυκτός, νὰ ζητήσωσι πολὺ μακρὰν πράγματα, τῶν ὄποιων οἱ διδάσκαλοι των εἴχον ἀνάγκην, καὶ ποτὲ ἀλλο φῶς δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ σχολεῖον τῶν παρὰ τὸ τοῦ ἡλίου.

Τὰ δὲ σκυθρωπὰ καὶ ιδιότροπα παιδία ἐλάμβανον κακὴν ὑποδοχὴν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Λυκούργου· διότι ἀν κακὸν ἐξ αὐτῶν εἴχε τὴν κακὴν ταύτην ἔξιν, ἐτιμωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἰδίων συμμαθητῶν του τόσον αὐτηρῶς, ὥστε δὲν ἐχρειάζετο ἄλλο τίποτε διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τὸ τοιοῦτον παιδίον νὰ διορθωθῇ ἐντελῶς. "Οτε δὲ ἐτελείωντο τὰς ἐργασίας τῶν καὶ εἴχον τὴν ἄδειαν ν ἀναπαυθῶσιν, ἐπλαγίαζον εἰς κρεβενάτια τόσον σκληρά, ὥστε ἥτον ἀδύνατον εἰς αὐτὰ γὰρ κοιμηθῶσιν, ἐχ-

θὲν ἐφρήντιζον πρότερον νὰ κατακουρασθῶσι μὲ παντίθειδη γυμνάσια.

Κις τὴν σκληραγωγίαν ταύτην, καλά μου παιδία, ὑπεράλλοντο πολλὰ μικροί, καὶ εὐθὺς ἀφοῦ ἔφθανον εἰς τὸ ἔβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας ὑπεράλλοντο εἰς χρέη ἀκόμη δυσκολότερα.

Ἐπειδὴ δὲ κανὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσον ἀνόητον καὶ τόσον ἐνοχλητικὸν ὅσον τὰ φλύαρχα καὶ περίεργα παιδία, ποτὲ δὲν ἐσυγχωρεῖτο εἰς ταῦτα νὰ δικιλῶσι, παρὰ μόνον, ὅτε ἐρωτῶντο, καὶ μάλιστα ἔπειπε ν' ἀποκρίνωνται μὲ δλίγας λέξεις, καὶ νὰ μὴ λέγωσιν ἄλλο, παρὰ τὴν ἀπόκρισιν εἰς δότι ἥρωτῶντο· διθενὶς ἦτο πρᾶγμα σπανιώτατον ν' ἀπαντήσῃ τις μαθητὰς τοῦ Λυκούργου, ὡς τὰ παιδία ἐκεῖνα, τὰ δποῖα μὲ τὰς ἀδιακρίτους ἐρωτήσεις τῶν καταξαλίζουσι τοὺς γονεῖς των. Ἐνταῦθα δὲ προσθέτω, διτοῖς δὲ ψεύστης ἐτιμωρεῖτο ἀσπλάγχνως ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του· διότι τὸ ψεῦδος εἶναι ἔγκλημα, τὸ δποῖον δὲν συγχωρεῖται πκντελῶς εἰς καμμίαν περίστασιν.

Διὰ τῶν ἔξαιρέτων τούτων συνηθειῶν ἐν διαστήματι δλίγους καιροῦ, ἐσκληραγωγοῦντο οἱ παιδεῖς τόσον πολύ, ὅστε καὶ τὸν θάνατον αὔτὸν κατεφρόνουν. Παῖς τις Σπαρτιάτης ἐκλεψέ ποτε μικρὸν ἀλώπεκα, ἀλλ' ἴδων κάποιον ἐρχόμενον τὴν ἔκρυψεν ὑπὸ τὸ ἔνδυμά του· ἢ δὲ ἀλώπηξ στενογχωρηθεῖσα οὕτω πως περιωρισμένη, ἤρχισε διὰ τῶν ὀνύχων καὶ τῶν ὅδόντων της νὰ κατατρώγῃ τὰ ἐντόσθια τοῦ παιδίου· αὐτὸ δὲ ἂν καὶ ἡσθάνετο δριμυτάτους πόνους, ἐπροτίμησε ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον παρὰ νὰ δειξῇ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ἀπὸ τὸ δποῖον ἡδύνατο νὰ προδοθῇ.

Δὲν ὑπάρχουσι, βέβαια, παιδία μεταξύ σας, τὰ δποῖα δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τοιούτους πόνους, καὶ νὰ μὴ ἐκβάλωσι κραυγὰς φοβεράς, καὶ τοῦτο προέρχεται, διότι δὲν εἶναι σκληραγωγημένα, ὡς οἱ μικροὶ Σπαρτιάται.

Ἐγ τούτοις δὲν τοὺς ἐδίδασκον μόνον εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Λυκούργου, νὰ ὑποτάσσωσι τὰ σώματά των εἰς τὰς σκληραγωγίας, τὰς ὄποικς μόνον· νὰ συλλογισθῇ τις ἦθελε τρομάξει· ἀλλὰ τοὺς ἐδίδασκον συγχρόνως νὰ ἔναι, γλυκεῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τίμιοι καὶ εὐπειθεῖς πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς διδασκάλους τῶν· τοὺς ἐδίδασκον πρὸς τούτοις νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας· δίνεν ὅτε γέρων τις ἦθελε φανῆ εἰς τὴν ὁδόν, ὅλοι οἱ νέοι ἐπροστκώνοντο καὶ παρεμέριζον διὰ νὰ περάσῃ ἔκεινος.

Πολλαὶ τῶν καλῶν μητέρων, βεβείως, ἦθελον δυσκολευθῆ πελὺν νὰ στείλωσι τὰ τέκνα των εἰς τόσον σκληρὰ σχολεῖα· ἀλλ' ὅτε ἦθελον ίδεῖ ταῦτα ἔπειτα φρόνιμα καὶ εὔρωστα, ἦθελον τὰ ἐναγκαλισθῆ μετὰ στοργῆς, καὶ ἦθελον χαίρει διότι θὰ εἶχον τοικῦντα παιδία.

Θέλετε πράξει φρόνιμα, ἀγνωπτά μου παιδία, νὰ μὴ λησμονήσητε, ὅτι σᾶς ἐδιηγήθην περὶ τῶν μικρῶν Σπαρτιατῶν· καὶ ἐὰν ἀργότερος ἐνθυμηθῆτε αὐτούς, δὲν θέλετε παρεξενευθῆ, ὅτι τοικῦντα παιδία, ἀφοῦ ἐμεγάλωναν ἐγίνοντο ῥωμαλαῖοι· καὶ ἀνδρεῖοι ἀνδρεῖς, καθὼς θὰ λάθω εὐκαιρίαν νὰ σᾶς παραστήσω εἰς τὰς ιστορίας, τὰς ὄποιας θέλω σᾶς διηγηθῆ κατόπιν.

Οταν εἰσίρχετο τις εἰς τὴν Σπάρτην εἰς ὥρισμένην τινὰ ὅρχν τῆς ἡμέρας, ἔξεπλάττετο βλέπων παντοῦ πλῆθος τραπέζων, πέριξ τῶν ὄποιων ἦσαν Σπαρτιάται, ἔξηπλωμένοι εἰς μικρὰ ἔγλινα κρεβεῖάτια, καὶ στηρίζοντες τὸν ἀγκῶνα εἰς πέτραν. Διότι εἰς τὴν πόλιν ἔκείνην, δὲν ἦτο συγχωρημένον εἰς τοὺς ἀνδρας νὰ τρώγωσιν εἰς τὰς οἰκίας μετὰ τῶν οἰκογνειῶν των, καθὼς τοῦτο γίνεται παντοῦ τὴν σήμερον· ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τρώγωσι δημοσίως, ἐκτὸς ὅτε ὑπήγαιναν εἰς τὸ κυνήγιον, ἢ ὅτε ἡσθένουν. Αἱ δὲ γυναῖκες δὲν ἐπαρουσιάζοντο μετὰ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν τράπεζαν· εἰς τοὺς παιδίας δῆμος ἦτο συγχωρημένον νὰ ἔρχωνται ἔκει, οὐχὶ διὰ νὰ φλυκρῶσι, καθὼς εἶδα ὅτι κάμνουσι τοῦτο μερικὴ παιδία εἰς τὴν τράπεζαν τῶν

γονέων των, ἀλλὰ διὰ ν' ἀκούωσι σιωπηλῶς τὰς ὡριάς ιστορίας, τὰς ὁποίας ἐδιηγοῦντο οἱ γονεῖς των, καὶ νὰ λαμβάνωσι τὰ σοφὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα οἱ γέροντες ἔδιδον εἰς τοὺς νέους.
Ο δὲ σοφὸς Λυκοῦρος, διορίσας εἰς τὴν Σπάρτην τὰς κοινὰς τραπέζας, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο συσσίτια, καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν ἦτο συγχωρημένον εἰς κανένα νὰ λείπῃ, ἥθιέλησε νὰ καταστήσῃ τοὺς πολίτας τῆς πόλεως ταύτης ἐγκρατεῖς, εὐρώστους καὶ σιωπηλούς, καθὼς καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου του ἀλλὰ φοβούμενος πάλιν μήπως τὰ ὀλίγα ἔξοδά των ἐμβάλλωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ συναθροίσωσι πλούτην, καὶ δι' αὐτῶν δοθῶσιν εἰς τὴν τρυφήν, ἀντὶ τῆς λιτῆς καὶ ἀπλῆς ἔκεινης ζωῆς, ἐμπόδισεν εἰς ὅλην τὴν Δακωνίαν τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα· ἐσυγχώρησεν δμως νὰ κατακευάζωσι νομίσματα σιδηρᾶ καὶ χονδροειδῆ, μὲ τὰ ὁποῖα ἥδυναντο ν' ἀγοράζωσι πρόγυματα κοινά καὶ μικρᾶς ἀξίας· ἀλλ' ἵσαν τόσον βαρέα, ὅτε ἦτο δύσκολον εἰς τὸν ἀνθρωπὸν νὰ σηκώσῃ πολλὰ τοιαῦτα συγχρόνως.

Τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὰ συσσίτια, ὑπηρέτουν οἱ δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἐγνωρίζοντο εὐκόλως ἐκ τοῦ δερματίνου πέλου των, καὶ ἐκ τοῦ χονδροῦ ἐνδύματός των.

Οἱ δοῦλοι οὗτοι ὠνομάζοντο Εἴλωτες, καὶ ἵσαν τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Δακωνίας, οἵτινες ὑπεδουλώθησαν ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἶχαν ἐπιφορτισθῆ ἐπιπονώτατα ἔργα· οἱ γυναικές των ὑπηρέτουν εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἰργάζοντο τὴν γῆν διὰ νὰ θρέψωσι τοὺς κυρίους των· διότι οἱ Σπαρτιάται, δλως καταγινόμενοι εἰς τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια, ἔθεώρουν τὴν γεωργίαν ὡς τέχνην ἀναξίαν νὰ ἔξασκηται ἀπὸ ἐλευθέρους ἀνθρώπους.
Ἐνίστε, ἀλλὰ σπανιώτατα τῇ ἀληθείᾳ, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους, οἱ Εἴλωτες ἡκολούθουν τοὺς κυρίους των εἰς τὸν πόλεμον, ὅπου πάντοτε σχεδὸν ἐδείκνυον μεγίστην ἀνδρίαν.

Αφοῦ οἱ Ἱρακλεῖδαι κατέκτηταν τὴν Πελοπόννησον, ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ ἑκλέγωνται οἱ δύο βασιλεῖς τῆς Σπάρτης ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν, ὡς εἰπομένη οἱ ἡγεμόνες ὅμως οὗτοι δὲν ἦσαν ἀπόλυτοι κύριοι τῆς πολιτείας οὐδὲ τῶν ὑπηκόων των. Πέντε προσωρινοὶ ἄρχοντες ὄνομαζόμενοι Ἐφοροι εἶχον ἀνωτέραν ἔξουσίαν καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων, καὶ ἥδυναντο καὶ αὐτοὺς νὰ φυλακίζωσι καὶ νὰ τοὺς καταδικάζωσιν εἰς θάνατον ὡς ἀπλοὺς πολίτας, διὸ ἐπραττον μέγα τι ἔγκλημα ἔναντιον τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Οἱ Σπαρτιᾶται ὄνομαζόντο συχνάκις καὶ Λακεδαιμόνιοι; διότι ἡ πόλις των ὄνομαζέτο καὶ Λακεδαιμών, ἀλλὰ πρέπει νὰ σᾶς εἴπω, διὸ Σπαρτιᾶται ἐλέγοντο οἱ κάτοικοι τῆς Σπάρτης, Λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων.

ΑΙ ΠΑΡΘΕΝΟΙ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ἀπὸ τοῦ 813 μέχρι τοῦ 724 ἔτους Π. Χ.

Πλησίον τῆς Λακεδαιμονος ἔκειτο ἡ ἐπαρχία τῆς Μεσσηνίας, ὄνομασθεῖσα ἀπὸ τὴν πόλιν Μεσσηνην, τὴν ὁποίαν εἶχε κτίσει ὁ Πολυχάνων εἰς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Λέλεγος· ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆ τῆς πόλεως ταύτης ἦτο γονιμωτέρα καὶ πλουσιωτέρα, ἐκίνησε πρὸ πολλοῦ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν Σπαρτιατῶν. "Οὐεν ἀφορμὴν μόνον ἔζητον διὰ νὰ κηρύξωσι πόλεμον κατὰ τῶν Μεσσηνίων.

Εἰς τὰ σύνορα ὅμως τῆς Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας εἶγεν ἀνεγερθῆ ναός, ὅπου κατ' ἔτος αἱ θυγατέρες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Μεσσηνίων ἐσυνέθιζον νὰ ἔρχωνται διὰ νὰ προσφέρωσι θυσίας εἰς τὴν Θεὰν Ἀρτεμίν. Τοῦτο δὲ ἐγίνετο αἰτίᾳ ἑορτῶν καὶ διασκεδάσεων καὶ εἰς τοὺς δύο γείτονας λαούς.

Αλλ' ίδού, εις μίαν αὐτῶν τῶν πανηγύρεων, ἐνῷ ἔκαστος εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τοὺς χορούς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀγῶνας τοὺς συνειθισμένους κατ' ἕκείνους τοὺς χρόνους, οἱ Μεσσήνιοι ἥρπασαν διὰ τῆς βίας νέας τινάς θυγατέρας τῶν Δακεδαιμονίων, καὶ ἀπῆγαγον αὐτάς εἰς τὴν πόλιν των.

Οἱ Σπαρτιάται, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἀνανδρον ταύτην προδοσίαν, ἔτερεξαν εὐθὺς εἰς τὰ δόπλα, καὶ ἀρχηγὸν ἔχοντες ἔνα τῶν βασιλέων των κατέλαβον διὰ νυκτὸς τὴν πόλιν τῶν Μεσσηνίων Ἀμφίην, καὶ ἀφοῦ τὴν ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου, κατέσφράξαν ἀσπλάγχνως ὅλους τοὺς κατοίκους αὐτῆς.

Τότε ἐξερόάγη μανιώδης καὶ πολυχρόνιος πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, ἔνεκα τοῦ δόποιου πολὺ αἷμα ἔρρευσεν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους οἱ Δακεδαιμόνιοι ἐνίκησαν· διότι ἦτο πολὺ δύσκολον γὰρ ἀντισταθῆ ὁ ποιονδήποτε ἔθνος εἰς ἄνδρας, οἱ δόποιοι ἔμαθον ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὰ σχολεῖα νὰ γινώσι τοὺς πόνους καὶ μόχθους, καὶ νὰ ύποφέρωσι τὰς στερήσεις.

Οἱ δὲ Μεσσήνιοι, τὸ ἐναντίον, ὅσον γενναῖοι καὶ ἀν ἦσαν, δὲν ἤδύναντο νὰ ύποφέρωσι τόσους κόπους· ὅθεν ὑπέκυψαν εἰς ἀσθενείας, ἔνεκα τῶν δόποιων πλῆθος στρατιωτῶν ἐχάθη· ὅσοι δ' ἔμειναν, βλέποντες, ὅτι δὲν ἦσαν ἀρκετὰ δυνατοὶ νὰ πολεμήσωσιν ἐκ νέου τοὺς ἀτρομήτους Σπαρτιάτας, ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν Ἰθώμην, τὸ τελευταῖον φρούριον, τὸ δόποιον τοῦς εἶχε μείνει ύπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ βασιλέως των Ἀριστοδήμου, ἀνδρὸς ὑπερηφάνου καὶ γενναίου.

Ἡ Ἰθώμη ὅμως ὅπου οἱ Μεσσήνιοι εἶχον καταφύγει, ἦτο κτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ δροῦς, καὶ τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν των δὲν ἤδύναντο νὰ τοὺς φθάνωσιν ἐκεῖ, ἐνῷ αὐτοὶ κυλίοντες λίθους μεγάλους, ἐμπόδιζον τοὺς Σπαρτιάτας νὰ σκαλώνωσιν εἰς τοὺς βράχους ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ φρούριον ἦτο κτισμένον.

Ἐν τούτοις οἱ ἐν τῇ Ἰθώμῃ κλεισθέντες ἤρχισαν νὰ ἔχωσιν ἔλλειψιν τροφῶν· καὶ καθ' ἐκάστην ἐδύσκολεύοντα ἔτι περισ-

εδέρον διὰ νὰ προμηθεύσει τοιαύτας· διότι οι Σπαρτιάταις ἐφόρευον πάντα, διστις ἐτόλμα νὰ καταβῇ εἰς τὴν πεδιάδα διὰ νὰ λάζῃ ζωοτροφίας· ώστε ὁ Ἀριστόδημος ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ ἐν τῶν δύο, ἢ νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης μὲ τοὺς στρατιώτας του, ἢ νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν.

Εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀνάγκην εὑρισκόμενος, τοῦ ἥλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ συμβουλευθῇ κάποιον μάντιν, τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ διὰ νὰ ἀπορύγη τόσῳ μέγαν κίνδυνον, καὶ ἐνῷ, ὡς γνωρίζετε, παιδία μου, εἰς οκτώνα δὲν ἐδόθη ἡ δύναμις νὰ προγινώσκῃ τὰ μέλλοντα, κατὰ τοὺς καιροὺς ὅμως θείους, καὶ οἱ φρονιμώτεροι δὲν ἐντέποντο νὰ πιστεύσωσι τὰς γνώμας τῶν ὑποκριτῶν, οἱ δοποῖοι μόνον ψεύματα καὶ ἀνοησίας δύνανται νὰ φλυαρώσουν.

Οὗτος δὲ προεμάντευσεν εἰς τὸν Ἀριστόδημον, ὅτι ἐκ τῶν δύο ἐθνῶν ἔκεινο ἥθελε νικήσει, τὸ ὄποιον ἥθελε προσφέρει θυσίαν κόρην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αἵματος· διότι μεταξὺ τῶν Πελασγικῶν ἐθνῶν ἦτο τοιαύτη τις συνήθεια νὰ προσφέρωσιν εἰς θυσίαν, καὶ ἀνθρώπους, ὡς ἐὰν τοιαῦται θυσίαι ἥθελον εἰσθαι ἀρεσταῖ εἰς τὸν Θεόν.

Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ μάντεως ἦτο ἀληθῆς τρομερά, καὶ ὁ Ἀριστόδημος ὡχρίσας διε τὴν ἕκουσε· διότι εἰς τὴν Ἰθώμην μόνον ἡ θυγάτηρ του ἦτο ἐκ βασιλικοῦ αἵματος, καὶ τὴν ζωὴν τῆς κόρης ταύτης ἔθεώρει πολυτιμοτέρχν τῆς ιδικῆς του· ἐν τούτοις δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν φοβερὴν ταύτην θυσίαν, καὶ τοιοτοτρόπιας ἔσφράξε τὸ ἀθώον τέκνον του ὑπακούσκης τυφλῶς εἰς τοιοῦτον σκληρὸν χρησμόν.

Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως, ὅτε ἀνεγνώσατε τὴν Ἰερὰν Ἰσορίαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε τὸν Ἀθρακάμ νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱόν του Ἰσαάκ, καὶ ὅτι ὁ Ἀγγελος ἐμπόδισε τὴν χεῖρα τοῦ δυστυχοῦς πατρὸς τὴν σιγμὴν καθ' ἓν ἐμελλε νὰ τὸν σφάξῃ. Ἄλλ' ὁ Θεὸς προστάξας τοιαύτην θυσίαν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀθρακάμ, ἥλέλησε μόνον νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν του, καὶ οὐχὶ νὰ τοῦ ἀ-

φαιρέστη τὸ παιδίον, τὸ ὄποιον τοῦ εἰχε δώσει διὰ θαύματος.

Αὕτη ἡ σκληρὰ πρᾶξις τοῦ Ἀριστοδήμου διὰ τὴν ὄποιαν ἥσθιάνθη βέβαια μεγάλην λύπην, ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ὠφέλιμος εἰς τοὺς Μεσσηνίους, διότι οὗτοι ὅρμήσαντες μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων συνέλαβον τὸν βασιλέα των Θεόπομπον μὲν τριακοσίους Σπαρτιάτας καὶ τοὺς ἐπέρασαν δῆλους ἐν στόματι μαχαίρας.

Οὐκοῦνος οὗτος πόλεμος διήρκεσεν ἀκόμη πολλὰ ἔτη, κατὰ τὰ ὄποια, μετὰ πολλὰς μάχας, ὁ Ἀριστόδημος νικηθεὶς καὶ ἀπελπισθεὶς, ἔγινεν αὐτόχειρ ἐπάνω εἰς τὸν τάφον τῆς θυγατρός του, ἡ δὲ Ἱλώμη ἔπεισεν εἰς τὴν ἔζουσίαν τῶν ἀδιαλλάξτων ἔχθρῶν των.

Μετὰ τὴν ἡττάν των οἱ Μεσσηνίοι ὑπέκυψαν εἰς σκληροτάτην δουλείαν, καὶ ἐν δικτηματι τεσσαράκοντα ἔτῶν ὑπελήφθησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν Εἰλάτων, τῶν ὄποιων τὴν ἀξιοθρήνητον τύχην πλησίον τῶν Λακεδαιμονίων γνωρίζετε.

Ο ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΙΑΔΑΝ.

Ἄπο τοῦ 724 μέχρι τοῦ 668 ἔτους Π. Χ.

Μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα ἔτῶν, ἀφ' ὅτου ὀλόκληρος ἡ Μεσσηνία ὑπέκυψεν εἰς τὴν δουλείαν, ἐφάνη ἡγεμών τις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Μεσσηνίων, ὀνομαζόμενος Ἀριστομένης, ἀποφεσίσας νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν τόπον του ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ νὰ κατατρέψῃ καὶ αὐτὴν τὴν Σπάρτην.

Ο Ἀριστομένης οὗτος ἦτον καὶ γενναῖος καὶ ἴκανός· διότι ἀφοῦ συνήθροισεν ἐκείνους ὃσοι τῶν Μεσσηνίων ἡδύναντο νὰ ὀπλιοφορῶσιν, ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας εἰς πολλὰς μάχας, καὶ ἐπροχώρησε μάλιστα μέχρι τῶν πυλῶν τῆς πόλεως των. Οἱ

δὲ Σπαρτιάται ἀν καὶ γυμνασμένοι παιδιόθεν εἰς τὰ δύλα, καὶ τετρόμαξαν βλέποντες τοὺς στρατιώτας των φεύγοντας ἐνώπιον ἔκείνων, τοὺς δόποίους τόσα ἔτη εἶχον περιφρονημένους καὶ δούλους ἀπερασίσθη δὲ νὰ δοκιμάσωσι πάλιν τὴν τύχην τῶν ὄπλων, καὶ ἔκαστος Λακεδαιμόνιος προετοιμάσθη εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ἐνῷ δὲ δ στρατὸς τῶν Μετσηνῶν ἦτο στρατοπεδευμένος ἀπέναντι τοῦ στρατοῦ τῶν Σπαρτιατῶν, δὲ Ἀριστομένης ἀπεφάσισε νὰ κατατρομάξῃ τοὺς φοβεροὺς ἀντιπάλους του, διὸ ἀπιστεύτου ἀνδρίας καὶ τόλμης. Ὅθεν ἐν καιρῷ σκοτείνης νυκτὸς εἰσῆλθε μόνος εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, καὶ ἐμβὰς εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἔκρεμασεν εἰς μέρος φανερὸν πολλὰ δύλα; τὰ δόποικα εἶχε κυριεύσει ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὰς προηγουμένας μάχας, ἀφοῦ τὰ ἑσχημάτισεν ώς τρόπαιον.

Οἱ Ἑλληνες, παιδία μου, ὅτε ἐνίκων τοὺς ἔχθρους των, ἐστηναν εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης ἔνα πάλον, τὸν δόποῖον ἐνέθυον ώς ἄνθρωπον μὲ ἔχθρικὴν πανοπλίαν, δῆλος μὲ θώρακα, μὲ περικνημίδας, μὲ περικεφαλαίαν, μὲ ἵπτος, τέλος πάντων μὲ ὅσα δύλα ἔχρειάζοντο οἱ Ἑλληνες διὰ νὰ πολεμῶσι· καὶ τοῦτο ὠνόμαζον τρόπαιον.

“Οτε δὲ ἐξημέρωσε καὶ ὁ λαὸς εἶδε εἰς τὸν κυριώτερον ναὸν των τὸ τρόπαιον τοῦτο, εἰς τὸ δόποῖον δὲ Ἀριστομένης εἶχε γράψει τὸ δνομά του, ἔκαστος ἔμεινεν ἐκστατικὸς διὰ τὴν τοιεύατην τόλμην, καὶ ἔκρινεν, ὅτι τοιοῦτος ἔχθρος δὲν ἦτο ἀξιοκαταφρόνητος· δῆλον, ἀν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐστεροῦντο ἀνδρίας, ἐπειδὴ δύμως δὲν εἶχον ικανὸν στρατηγὸν ν' ἀντιτάξωσι κατ' αὐτοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ ζητήσωσι τοιοῦτον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δόποιοι ἀμέσως ἐξεπλήρωσαν τὴν ἐπιθυμίαν των, στείλαντες εἰς αὐτοὺς πρός περιφρόνησιν, τὸν Ἀθηναῖον Τυρταῖον, ὃς ήτο ποιητὴς μικρὸς τὸ σῶμα καὶ χωλός.

‘Ο Τυρταῖος οὗτος, νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶχεν ἀξιοπρέπειαν στρατηγοῦ μέλλοντος νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν μάχην

ἀνδρείους στρατιώτας ὡς τοὺς Λακεδαιμονίους· διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται κατ' ἀρχὰς δὲν ἤδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὸν γέλωτα, βλέποντες ὡς ἀρχηγόν των ἐν ἀνθρωπάριον, τοῦ ὅποιου ἡ μορφὴ δὲν ἔτο διόλου πολεμικὴ.

Αλλὰ μετ' ὅλιγον ἥλλαξαν γνώμην· διότι ὁ ποιητὴς Τυρταῖος, ἀρπάσσεις μίαν λύραν, ὡς ἐκείνην μὲ τὴν ὅποιαν ὁ "Ομηρος" ἔψαλλε τὰ τόσον μελωδικὰ ἄσματα του, ἔψαλλε καὶ αὐτὸς τοσοῦτον διεγερτικὴ πολεμικὰ ἄσματα, ὥστε ἀνέκαυσε τὴν ἀνδρίαν τῶν στρατιωτῶν, ἔκαστος τῶν ὅποιων ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τῶν Μεσσηνίων καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς γεῖρας μὲ αὐτοὺς εἰς τὸ παιδίον τῆς μάχης.

"Ισως σᾶς ἐφάνη παράξενον, μικροί μου φίλοι, πῶς ἀνδρεῖοι στρατιώται, διὰ νὰ δείξωσι τοσοῦτον πολεμικὸν ἐνθουσιασμόν, εἶχον ἀνάγκην τῆς μουσικῆς ἐνὸς ἀνθρώπου κακομόρφου, ὅστις μόνον ὅπλον εἶχε τοὺς λόγους καὶ τὴν λύραν του· διότι ποτὲ ὁ Τυρταῖος δὲν ἔμαθε νὰ μεταχειρίζηται τὸ ξίφος· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἡξεύρητε, διτὶ ποτὲ κανὲν ἔθνος δὲν ἤτανετο τοσοῦτον τὰ ἀποτελέσματα τῆς μουσικῆς ὃσον οἱ "Ελληνες· καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, οἱ δόποιοι δὲν ἦσαν διόλου συνειδισμένοι εἰς τοιαύτας ἀρμονίας, ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν· διότι ὁ Αυκοῦργος εἶχε μὲν δώσει τὴν ἀδειαν εἰς τοὺς ῥαψῳδοὺς νὰ ἀναγινώσκωσι τὰ παιήματα τοῦ Ὁμήρου, εἶχεν ὅμως ἐμποδίσει πᾶσαν ἄλλην μουσικὴν ἀρμονίαν, φοβούμενος μήπως ἡ πολεμικὴ μουσικὴ διεγείρει εἰς αὐτοὺς πάρα πολὺ τὸν θυμὸν καὶ τὰ βίαια πάθη, τὰ ὄποια ταράττουσι τὸ λογικὸν εὔκολως· ἡ μήπως ἡ γλυκεῖα μελωδία γίνει αἰτία νὰ χάσωσι τὰ τραχὺ καὶ ἀγριόν ἥθος των, τὸ ὄποιον τοὺς καθίστα τόσον φοβερούς.

Τωόντι, εὖθις ἀροῦ ὁ Τυρταῖος ἐμβῆκεν ἐμπρός, καὶ ἤρχισε νὰ ψύλλῃ μὲ τὴν λύραν του τὰ ὠραῖα πολεμικὰ ἄσματα, οἱ Λακεδαιμόνιοι ὥρμησαν κατὰ τῶν Μεσσηνίων καὶ τοὺς ἔτρεψάν εἰς φυγήν. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστομένης ἔπει-

πεν εἰς τὴν ἔξουσίαν των μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν γενναιοτέρων στρατιωτῶν.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ἀγαπητά μου παιδία, ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἑλλάδος, ἀκόμη ἡμιβαρβάρους, νὰ θανατώνωσι τοὺς αἰχμαλώτους, τὸ ὅποιον εἶναι πρᾶγμα πολλὰ μισητόν· διότι εἰ ἔχθροι ἄφοι θέσσωσι κάτω τὰ ὅπλα, δὲν εἶναι πλέον ἐπίφοβοι, καὶ εἶναι ἐναντίον τῆς φιλανθρωπίας νὰ κακοποιῶμεν ή νὰ φονεύωμεν αὐτούς.

Οἱ νικηταὶ ὅμως Σπαρτιᾶται δὲν ἐσκέπτοντο περὶ τούτων ἔπως ἡμεῖς, τὴν σήμερον, καὶ κατεδίκασαν τὸν Ἀριστομένην καὶ τοὺς συντρόφους του νὰ κρημνισθῶσιν εἰς τὸν Καιάδαν, ὅπου ὁ θάνατός των ἦτον ἀφευκτός.

Ο Καιάδας ἦτο ἐν Βαθύτατον βάραθρον, τουτέστι ὡς ἐδός φυσικοῦ φρέατος, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀπειρον βάθος, ὅπου ἐρήπτωντο οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον.

Αοιδὸν ὁ Ἀριστομένης μετὰ μεγάλης λύπης εἶδε τοὺς πλέον ἀγαπητοὺς συντρόφους του νὰ κατακρημνίζωνται εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βάραθρον· καὶ διὰ νὰ αὐξήσωσι τὴν λύπην του οἱ Σπαρτιᾶται, τὸν ἔρριψαν τελευταῖον.

Θὰ νομίζετε ἵστως, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐνόμισεν, δτι ἥλθεν ἡ τελευταία στιγμὴ τοῦ ἀνδρείου ἀρχηγοῦ τῶν Μεσσηνίων· Αλλ' ὅχι! Κατ' ἀρχὰς σπροχθεὶς μὲ ἀκατανόητον ὅρμην εἰς τὸ βάραθρον, ἔχασεν ἐντελῶς τὰς αἰσθήσεις του· ἔπειτα συνέλθων εἰς ἑαυτὸν εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ σκότους ψηλαφητοῦ, καὶ ὅπου ἐξήπλωνε τὰς χειράς του, εἰς τὸ σκοτεινὸν καὶ κάθυγρον ἐκεῖνο σπήλαιον, ἥγγιζε τὸ παγωμένον πτῶμά τινος τῶν κατακρημνισθέντων συντρόφων του, οἱ δποῖοι, κατ' αὐτόν, ἥσαν εύτυχέστεροι, μὴ αἰσθανόμενοι πλέον πόνους καὶ βάσανα, ὡς αὐτός. Πρὸς τούτοις ἡ πεῖνα, ἡ ψύχρα, αἱ πληγαὶ, τὰς ὅποιας ἔλαβεν ἀπὸ τὸ κρήμνισμα, τῷ παρίσταντον τὸν ψυχρὸν θάνατον ἀγαπητότερον, καὶ ὡρᾳ τῇ δρᾳ τὸν ἐπρόσμενεν.

Οὕτω λοιπὸν ὁλόκληρος ἡμέρᾳ εἶχε περάσει ἀρ' ὅτου ζῶν

εἶχε βιφθῆ εἰς τὸν τρομερὸν ἔκεινον τάφον. Καὶ ἐνῷ αἱ δυνάμεις τους στλέσον τὸν εἶχον ἀφῆσει, αἴρονται αἰσθάνεται πλησίον εἰς τὸ πρόσωπόν του πνοὴν ζώου τινός· ἀνοίγει τοὺς ὄφθαλμούς του καὶ ἀκίνητος καὶ προσεκτικός, ἡδυνάθη νὰ ἐννοήσῃ ἀπὸ τὰ μασήματα, ὅτι τῷρόντι ζῶον ἦτο ἔκεινο, τὸ δποῖον ἢ ὁσμὴ τῶν πτωμάτων εἶχε προσελκύσει ἔκειτο λοιπὸν ἔσκεψθη, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἔκεινο τὸ τόσον βαθύτατον βάραθρον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε πούποτε καμμιά ὅπῃ ἐννοεῖται, ὅτι δυσονίης καὶ ἀν ἦτο, δὲν ἡδύνατο ν' ἀφήσῃ τὴν εὔκαιριαν ἔκεινην χωρὶς νὰ ὠφεληθῇ· θειεν, ἐνῷ τὸ ζῶον ἀμέριμνον εὐωχεῖται, αὐτὸς τὸ ἥρπασεν ἀπὸ τὴν οὐράνον ἔκεινο ζητεῖ ν' ἀπομακρυγιθῇ, οὗτος τὸ κρατεῖ δυνατὰ παρακολουθῶν, μέχρις οὐδὲν ὁ πεφοδισμένος ὁδηγός του ἔφθασεν εἰς μίαν σχισμάδα τοῦ σπηλαίου, δπου ὁ Ἡρως μας διὰ τῶν εἰσερχομένων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ἐγνώρισεν, ὅτι δὲν ὁδηγός του οὗτος, ἦτο ἀλώπηξ· τότε τὴν παρήτησε καὶ διὰ τῶν παγίδων τῶν ἔκειτο πτωμάτων ἤνοιξε μεγάλην ὅπην διὰ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν εἰς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου.

Ο Ἀριστομένης ἀμέσως ἡνῶθη μὲ τὸν Μεσσηνιακὸν στρατόν, ὁ δποῖος τὸν ἐθρήνει ὡς ἀποθαμμένον πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, καὶ ὁδηγήσας πάλιν αὐτὸν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐμπόδισεν ἀκόμη ἐπὶ πολὺν καιρὸν τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐνίκηται οἱ Σπαρτιᾶται καὶ τότε δλόκληρος ἡ Μεσσηνία ὑπέκυψεν ἐκ νέου εἰς τὸν Ζυγὸν τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ δποῖοι πάρχ πολὺ σκληροὶ ἐφάνησαν πρὸς δυστυχεῖς ἡχμαλώτισαν. Ο Ἡρως ὅμως Ἀριστομένης μετὰ πολλῶν συμπολιτῶν του μαχόμενος ἀπεχώρησεν εἰς τὴν πλησίον ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας, θειεν ἥλπιζε νὰ ἀνησυχῇ πολεμῶν, ἐν δσφ ἔζη, τοὺς αἰωνίους ἔχθρούς του Σπαρτιάτας.

— 80 —

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ.

Από τοῦ 776 μέχρι τοῦ 621 ἔτους Π. Χ.

Πρὸ τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ ἀλλας ἴστορίας, μικροὶ μου φίλοι, πρέπει νὰ σᾶς λαλήσω περὶ τῶν ἀγώνων, οἱ ὅποιοι ἐτελοῦντο ποτὲ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, καὶ οἱ ὅποιοι ἐσυστήθησαν, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ βασιλέως Πέλοπος, καὶ ἀνεγεάθησαν ἀργότερα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου Δυκούργου. Ὁλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα, ἀπεφασίσθη νὰ τελῶται κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, εἰς τὴν ἴδιαν ἐκείνην πόλιν τὴν Ὀλυμπίαν, τῆς ὅποιας ἡ γῆ ἐκηρύχθη ἵερὰ ὑφ' ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος· λέξις δὲ ἵερὰ σημαίνει, ὅτι κανεὶς στρατὸς ἐν καιρῷ πολέμου δὲν ἦτο συγχωρημένον νὰ πατήσῃ ἐκεῖ, διότι δλοὶ οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐλάμβανον τὰ ὅπλα ἐναντίον του· πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ θεοὶ τοὺς ἐτιμώρουν δεινῶς.

"Οτε ἐπλησίαζεν δὲ καιρὸς τῶν Ὀλυμπίων, ἔβλεπες τοὺς κατοίκους ὄλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένους ἐκεῖ, καὶ μάλιστα Σπαρτιάτας καὶ Ἀθηναίους· αὐτοὶ ἦσαν πολλὰ περίεργοι καὶ ἐπεθύμουν νὰ παρευρίσκωνται εἰς τοὺς ἀξιοσημειώτους ἐκείνους ἀγῶνας, εἰς τοὺς δροίους ἐπαρουσιάζοντο δημοσίως ἀνθρώποι παράδοξοι κατὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ γενναιότητα.

"Ἐὰν εἰσήρχεσθε εἰς τὴν Ὀλυμπίαν δόμον μὲ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ἥθελον σᾶς ὁδηγῆσαι κατ' ἀρχὰς εἰς ναὸν τινα, μεγαλοπρεπῶς ἐστολισμένον μὲ μάρμαρον παντὸς χρώματος· εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ τούτου ἦτο μεγαλοπρεπὲς ἀγαλμα τοῦ Διός, τόσον ὑψηλόν, ὥστε ἀν καὶ ἐκάθιτο ἐπὶ θρόνου ἡ κεφαλὴ του ἥγγιζεν εἰς τὸν θόλον σχεδὸν τοῦ ναοῦ· ὁ θρόνος οὗτος ἦτον κατετεκευκτημένος ἐξ ἑβένου καὶ ἥστρωπτεν ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους.

Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διός (δηλ.: τοῦ θεοῦ τὸν δποῖον ἐλάτρευον εἰς τὴν Ὁλυμπίαν), ἦτο ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἀπὸ ὁῖσον ἐλέφαντος· καὶ εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἔκρατει τὸν κεραυνόν, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν σκῆπτρον, ἀπὸ ἐλεφάντινον ὁστοῦν καὶ αὐτὸν κατεσκευασμένον· ἐπ' αὐτοῦ δὲ παριστάνετο εἰς ἀετός, δηλ.: ὁ βχαιλεὺς τῶν πτηνῶν. Τὰ σανδάλια τοῦ ἄγαλματος ἦσαν ἐπίσης ἐκ χρυσοῦ, καθὼς καὶ ὁ μανδύας του, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ ποικιλόγροοι ἀδάμαντες παρίστανον ζῷα καὶ ἄνθη παντοιδῆ.

Εἰς τὸν ἕδιον γαδὸν εὐρίσκοντο καὶ ἀλλα πολλὰ ἄγαλματα ἀπὸ μάρμαρον καὶ ὁρείχαλκον· μεταξὺ δὲ αὐτῶν διεκρίνετο τὸ τοῦ Μίλωνος· οὗτος ἦτο ἀθλητής, περιφημος διὰ τὴν τερατώδη σωματικὴν δύναμίν του, καὶ εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Κράτωνα, πόλιν τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐπειδὴ δὲ σᾶς ἀνέφερε τὸν Μίλωνα τὸν Κροτωνιάτην, πρέπει νὰ σᾶς διηγηθῶ καὶ τινα ἀπίστευτα σχεδὸν δείγματα σωματικῆς δυνάμεως μὲ τὴν ὁποίαν ἦτο προικισμένος.

Μίκαν ἡμέραν ὁ παράδοξος ἐκεῖνος ἀνθρώποις ἐσήκωσεν εἰς τοὺς ἀμους του μέγαν βοῦν, καὶ τὸν μετέφερε πολὺ μακράν· ἔπειτα, ἔπειδὴ καὶ ἡ ὅρεξ του ἦτον ἀνάλογος τῆς δυνάμεως του, ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου του, ἐφόνευσε τὸ ζῶον μὲ μίαν γρονθιάν, καὶ τὸ ἔφογε τὴν ἴδιαν ἐκείνην ἡμέραν.

*Ἀλλοτε πάλιν, εὐρισκόμενος μὲ πολλοὺς ἀνθρώπους εἰς οἰκιαν, ἡ ὥποια ἔμελλε νὰ κρημνισθῇ, ἐστήρεξε τοὺς στύλους της μὲ τὰς δύο του χεῖρας, καὶ τοιουτοτρόπως; ὅσοι ἦσαν ἐντὸς αὐτῆς ἐσώθησαν. Τέλος πάντων τοιαύτη ἦτον ἡ δύναμις τῶν χειρῶν του, ὥστε ἐνῷ ποτε τέσσαρες ἵπποι ἔσυρον ἄμαξαν μὲ δρμήν, ὁ Μίλων τὴν ἐκράτησε τόσον δυνατά, ὥστε αὐτοποιοὶ ὅσον καὶ ἀν ἐπροσπάθησαν νὰ κινηθῶσι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ προχωρήσωσιν.

*Η θαυμασία αὕτη δύναμις, ἡτις ἐδόξασε τὸν Μίλωνα κατὰ τὴν νεότητά του, ἔγεινεν αἰτία τοῦ θανάτου του, ὅτε ἡ ἡλι-

καὶ τοις ἐπροχώρησε καὶ ἡ δύναμις του ἐξησθέντος διότι πε-
ριπτεῶν ποτε εἰς τι δάσος, παρετήρησε μέγα δένδρον, τὸ ὁ-
ποῖον ξυλοκόποι τινὲς ζητήσαντες νὰ σχίσωσιν εἰς τὸ μέσον τὸ
ἀφῆκαν ἡμισχισμένον, διότι δὲν εἶχον τὰ ἀναγκαῖα ἔργα λεῖτα
διὰ νὰ τὸ κοψώσιν. Ὁ Μίλων, ἐνθυμούμενος, τὰ δσα εἶχε κά-
μει εἰς τὴν νερτητά του, ἐνόμισεν, ὅτι ἡδύνατο νὰ κατορθώ-
σῃ ὅτι πολλοὶ ἀνθρωποι ὄμοι δὲν ἡδυνήθησαν νὰ κάμωσιν.
Οὕτω λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὴν σχισμάδα τοῦ δένδρου, καὶ διὰ
τῶν ὥμων καὶ τῶν χειρῶν ἐπροσπάθει νὰ τὸ ἀνοίξῃ ἀλλὰ
μόλις ἀνοίχθεν δάλιγον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ιδίαν θέσιν καὶ συ-
νέκλεισεν αὐτὸν.

Δοιπότιν ὁ Μίλων οὕτω πως συνεστριγμένος ἔμεινεν ὀλόκλη-
ρον τὴν ἡμέραν ἑκείνην, κραυγάζων γοερῶς καὶ ζητῶν βοή-
θειαν, κανεὶς ὅμως δὲν τὸν ἤκουεν εἰς τὴν ἔρημίαν ἑκείνην.
Ἄλλὰ τὴν νύκτα οἱ γογγυσμοὶ του προσείλκυσαν πλῆθος λύ-
κων, καὶ τὰ ἄγρια ἑκεῖνα θηρία εὐκόλως τὸν κατεσπάραξαν,
διότι διόλου δὲν ἡδυνήθη ν' ἀντισταθῇ εἰς αὐτά.

Πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου ἐ-
φαίνετο καὶ ἕτερον τὸ τοῦ Θεαγένους, ὅστις ἦτο σχεδόν ἐπί-
στις ισχυρὸς ὡς καὶ αὐτός. Ἡ ιστορία τοῦ ἀγάλματος τούτου
εἶναι ἀξία διηγήσεως, καὶ θέλω προσπαθήσει νὰ σᾶς τὴν διη-
γηθῶ.

‘Ο Θεαγένης ἐπειδὴ ἐνίκησε πολλάκις ἐν τῶν ἀντιπάλων
του εἰς τὰ Ὀλύμπια, τοῦ ἀνήγειραν ἀνδριάντα ἐκ μαρμάρου
εἰς μνήμην τοῦ Θριάμβου του, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε
κακιοῦ· ἀλλ' ἡ τιμὴ αὐτη ἐνέπνευσε τοιαύτην ζηλοτυπίαν εἰς
τὸν ἀντίπαλόν του, ὥστε ὁ ἀνθρωπος οὗτος ὑπήγαινε καθ' ἐ-
κάστην νύκτα καὶ ἔσεις τὸ ἄγαλμα ἑκεῖνο. Τέλος πάντων μιαν
ἐπέραν, τόσον ισχυρῶς τὸ ἐκλόνισεν, ὥστε ἐπεσενέπάνω του
καὶ τὸν κατεσύντριψεν.

Κανεὶς δὲν ἐλυπήθη τὸν ἀχρεῖον ἑκεῖνον καὶ φθονερόν, διότι
τοιαύτη ἀμοιβὴ τοῦ ἐπρεπε διὰ τὸν φθόνον του· ἀλλὰ διὰ νὰ

εξοδελίσωσι τὸ ἄγαλμα ἐκεῖνο, τὸ δποῖον ἐπροξένησε πὸν θάνατον ἑνὸς ἀνθρώπου, οἱ δικασταὶ διέταξαν νὰ τὸ βίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἄφοῦ παρῆλθεν ὅλιγος καιρός, ἡ πανώλης, ἡ τρομερὰ ἐκείνη ἀσθένεια, ἥτις κατερήμωνε κάποτε τὴν Ἑλλάδα, ἐφάνη πάλιν εἰς πολλὰς πόλεις αὐτῆς· ὁ δὲ χρησμὸς εἶπεν, ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶχε στείλει τὴν ἀσθένειαν ταύτην διὰ νὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔβριψαν τὸ ἄγαλμα τοῦ Θεαγένους εἰς τὴν θάλασσαν· τότε λοιπὸν μὲ πολλοὺς κόπους κατώρθωσαν ν' ἀποσύρωσι τὸ ἄγαλμα ἐκεῖνο ἐκ τοῦ πελάγους, καὶ τὸ ἔστησαν πάλιν μὲ μεγάλην πομπὴν εἰς τὸ βάθρον του· ἐννοεῖται δὲ, ὅτι μετ' ὅλιγον καιρὸν ἔπαυσεν ἐντελῶς ἡ πανώλης.

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης, ἀγαπητά μου παιδία, ὅτι ἡ μάστιξ αὕτη ἐστάλη ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς τιμωρία διὰ τὴν ὕδριν ἡ ὅποια ἔγεινεν εἰς τὸν Θεαγένην ἀπὸ ἔνα φθονερόν. Ἰσως ὁ Θεός ἔστειλε τὴν νόσον ἐκείνην εἰς τὴν Ἑλλάδα δι' ἄλλας αἰτίας. Πρὸς τούτοις ἡ πανώλης, καθὼς καὶ αἱ πλημμύραι, ἡ πεῖνα καὶ αἱ ἄλλαι συμφοραί, αἱ δποῖαι ἐνσκήπτουσιν ἐνίστεις εἰς τὰ ἔθνη, δὲν ἔξαρτωνται ἀπὸ τὴν ἔζουσίαν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐὰν ἡ πανώλης ἔπαυσεν ἀφοῦ τὸ ἄγαλμα ἐτέθη εἰς τὴν θέσιν του, πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι ἡ δύναμις τῆς μάστιγος ταύτης εἶχεν ἐκλείψει βαθμηδόν, καὶ ὁ τρόμος τῶν ἀνθρώπων ἔπεισε μὲ τὸ κακόν.

Οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, ὡς ὁ Μίλων ὁ Κροτωνιάτης καὶ ὁ Θεαγένης, ἐπεκρουσιάζοντο εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας, διὰ νὰ διαφιλονεικήσωσι τὸ βραβεῖον τῆς ἵσχυος καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος ὧνομάζοντο ἀθληταῖς· ὅθεν ἀθλητὴς εἶναι ἐπάγγελμα. Μάθετε πρὸς τούτοις, παιδία μου, ὅτι εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν πόλιν ἦτο συστημένον γυμνάσιον, δηλ.: τόπος ὅπου οἱ νέοι κατεγίνοντο εἰς διάφορα γυ μνάσματα, διὰ νὰ γίνωσι ῥωμαλέοι καὶ εὐκίνητοι. Οἱ δὲ ἀθληταὶ οὗτοι, οἱ ὅποιοι τὴν σήμερον ἥθελον μᾶς φανῆ περίφημοι ἀχθοφόροι, ἐτιμῶντο πο-

λὺ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς λαούς, καὶ ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος
ἐπαρουσιάζοντο εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅπου ἐβρα-
ζεύοντο δημοσίως ὅσοι ἐνίκων τοὺς ἀντιπάλους τῶν.

Ἐκτὸς τῆς πάλης, ἣτις εἶναι ἀγών πολὺ ἐπικίνδυνος, διό-
τι πολλάκις συνέβαινεν, διστοιχίας οἱ ἀνταγωνισταὶ νὰ φονεύων-
ται ἢ νὰ πληγώνωνται, οἱ ἀθληταὶ ἐγυμνάζοντο καὶ εἰς τὸ
τρέξιμον, τρέχοντες μέγα διάστημα καλῶς ἐξωμαλισμένον.
Εἰς δὲ τὸ ἄκρον τοῦ μέρους τούτου ὑπῆρχε συμεῖον λεγόμενον
τέρμα, τὸ ὁποῖον, ὅστις ἤγγιζε πρῶτος ἀπὸ ὅλους τοὺς συνα-
γωνιστάς, ἐθεωρεῖτο νικητής.

"Αν καὶ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διατρέξωσιν ἦ-
το πολλὰ μακρόν, ὑπῆρχον ὅμως δρομεῖς τόσον ἐλαφροί, ὡ-
στε ἐνίστε τὸ διέτρεχον δωδεκάκις ἀγέν διακοπῆς.

Ἄλλὰ καὶ παιδεῖς καὶ νεάνιδες ἐξησκοῦντο εἰς τὸ τρέξιμον
τὸ διάστημα ὅμως τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διατρέξωσιν αἱ νεά-
νιδες ἢ το μικρότερον, καὶ ἔπρεπε νὰ κρατῶσιν εἰς τὴν χεῖρα
ἀναμυμένην λαμπάδα. Λοιπὸν ἐκείνη τῆς ὁποίκης ἡ λαμπάς ἐ-
σθύνετο τελευταίᾳ εἰς τὸ τρέξιμον, ἐφαίνετο νικήτρια καὶ ἐ-
λάμβανε στέφανον.

Τὸ μέρος τὸ διωρισμένον διὰ τὸ τρέξιμον (διότι ἔτρεχον
καὶ μὲ τοὺς ἵππους καὶ μὲ τὰς ἀμάξας, καθὼς θὰ τὸ μάθετε
ἀμέσως) ὀνομάζετο στάδιον, ὅπου καὶ ἄλλοι ἀγῶνες ἐτε-
λοῦντο.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ πάλη ἡτο τὸ κυριώτερὸν τῶν γυμνασμάτων
αὐτῶν, θέλω σᾶς διηγηθῆ τώρα μὲ ποῖον τρόπον οἱ Ἑλληνες
ἐνησχολοῦντο εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην διατκέδασιν.

Πρὸ τοῦ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸ στάδιον οἱ ἀθληταὶ, ὅ-
σοι ἔμελλον ν' ἀγωνισθῶσιν, ἐξεδύοντο, καὶ ἤλειφοντο μὲ ἔ-
λαιον, διὰ νὰ καταστήσωσι τὰ σώματά των εὔκαμπτα καὶ
εὐκίνητα· μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐκυλίσοντο εἰς τὴν ἄμμον, διὰ
νὰ δύνανται αἱ χεῖρες τοῦ ἀντιπάλου νὰ τὸν κρατῶσιν, ἐπρο-
σπάθουν νὰ ῥέψωσι κάτω ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ συνήθως μετὰ

μακράν καὶ ἐπίπονον πάλην δὲ εἰς ἐκ τῶν δύο κατεβάλλετο.

Ἡ δὲ πυγμὴ ἡτοῦ ἀλλοι εἰδος γυμνάσματος, εἰς τὸ ὄποιον οἱ ἀθληταὶ ἀντὶ νὰ συμπλέκωνται ως εἰς τὴν πάλην, ἐγρονθοκοπαῦντο μέχρις οὗ δὲ εἰς τῶν δύο ὀμοιλόγει, ὅτι ἐνικήθη ὁ μοιλόγει δὲ τοῦτο τότε μόνον, ὅτε κατέκντα ν' ἀποπτύη ἐκ τοῦ στόματος ἢ αἷμα ἢ τοὺς κατεσυντριμμένους ὀδόντας του.

Δὲν εἶναι ἀληθές, παιδία μου, ὅτι ἐπροξένουν τρόμον οἱ βάρηροι ἔκεινοι ἀγῶνες; Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι εἰς αὐτοὺς ἡ Ἐλλὰς χρεωστεῖ τοὺς ἐνδοξοτέρους ἄνδρας της; Ναι· διότι τότε ἡ σωματικὴ δύναμις ἀνεῖθαζε τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἀξιώματα. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές, τότε δὲνθρωπος, ὅστις μόνον τὰς διανοητικάς του δυνάμεις ἔχει ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων, ηθελεν εἰσθαι ὑποχείριος αὐτῶν.

Οἱ ἀθλητής, ὅστις ἐφαίνετο νικητής, ἐλάμβανεν ως ἀμοιβὴν ἀπλοῦν στέφανον ἐλαίας· ἀλλ' οἱ γονεῖς καὶ φίλοι του τὸν ἔφερον ἐν θριάμβῳ καὶ τὸν ἐπεδείκνυον εἰς τὸν λαόν, ὁ ὄποιος τὸν ἐχειροκρότει διακαίνοντα, καὶ τὸ ὄνομά του ἐπαναλαμβάνετο ὑπὸ τοῦ πλήθους μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Λέγουσιν, ὅτι σοφός τις γέρων, ὁνομαζόμενος Χίλων, τοῦ ὄποιού ὁ οἵδες κατώρθωτε νὰ στεφανωθῇ εἰς τοὺς ἐπικινδύνους ἔκεινος ἀγῶνας, ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν χαράν του τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὄποιαν ὁ οἵδες οὕτος ἔφερεν εἰς τὸν πατέρα τὸν στέφανον τῆς νίκης. Φαντασθῆτε πόσον ὁ νέος ἀθλητής ἀπεστράψῃ τὸν στέφανον ἔκεινον, ὁ ὄποιος ἔγεινεν αἰτία τοῦ θανάτου τόσον καλοῦ πατρός· ὅθεν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι τὸν ἐλυπήθησαν καὶ ἔκλαυσαν καὶ αὐτοὶ μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ υἱκή του ἀγάπη ἔφείλκυσεν εἰς ἔχυτὸν περισσοτέρους ἐπαίνους παρὰ τὸν θριαμβόν του ἔκεινον.

Ολίγον μακράν τῆς Ὀλυμπίας ὑπῆρχε τόπος ἐκτεταμένος ἐστρωμένος μὲ ἀμμον καὶ ὄνομαζόμενος Ἰπποδρόμιον· αὐτοῦ ἐτελεῖτο ἡ ἀρμυτηλασία, δῆλος: τρέξιμον τῶν ἀμαξῶν συρομένη.

νων ὑπὸ τεσσάρων ῥωμαλέων καὶ ταχυτάτων ἵππων. Ἐκεῖ, οἱ ἀμαξηλάται τόσον πολὺ ἔβιαζον τοὺς ἵππους διὰ νὰ φθάσωσιν αὐτοὶ πρῶτοι εἰς τὸ τέρμα, ὡστε πολλάκις συνέβαινεν, ἔνεκκ τῆς ταχύτητος ἐκείνης, νὰ συμπλέκωνται αἱ ἀμαξαι καὶ νὰ ἀνατρέπωνται μὲ τοὺς ἡνιόχους των, οἱ ὅποιοι ἀπέθνησκον καταπατούμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἵππων. Ἀλλ' οἱ Ἑλληνες ἦσαν τόσον συνειθισμένοι εἰς τὰ τοιαῦτα θεάματα, ὡστε ἀπέθλεπον μόνον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐλάμβανον τὸν στέφανον καὶ οὐχὶ εἰς τὰς δυστυχίας τῶν νικωμένων.

Δὲν ἀμφιβάλλω, ἀγαπητά μου παιδία, ὅτι, ἐὰν εὔρεσθε μεταξὺ τῶν ἀπείρων ἐκείνων θεατῶν, οἵτινες ἐκ περιεργείας συνηθροίζοντο ἐκεῖ ἀπὸ ὅλη τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐὰν ἐθέλεπετε τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους ἡνιόχους πίπτοντας ἀπὸ τὰς ἕδρας των καὶ κατασυντριβομένους, ἡθέλετε τοὺς λυπηθῆ καὶ τρέζει μὲ εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς στηκώσητε· διότι μισητότερον πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν διεστραμμένην ψυχὴν καὶ μάλιστα παιδίου, ἢτις δὲν συμπονεῖ εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων.

Πρὸ τοῦ νὰ στεφανωθῶσιν οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλλανοδίκας δῆλοι· τοὺς δικαστὰς τῶν ἀγώνων, ὠδηγοῦντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διός, ὅπου ἐπρόσφερον θυσίαν διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς θεούς· ἀλλὰ βεβαίως σεῖς δὲν γνωρίζετε ἀκόμη τί ἡτοῦ ἡ θυσία τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλω προσπαθήσει νὰ σᾶς δώσω ιδέαν τινὰ περὶ αὐτῆς.

*Ἐφερον εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ζῶα ἐστεμμένα ἀπὸ ἀνθη, τὰ ὅποια ἀνδρες λαμπροενδεδυμένοι, ὠδήγουν ψάλλοντες καὶ παίζοντες τὸν αὐλὸν ἢ ἀλλὰ μουσικὰ ὅργανα· εἰς πολλὰς περιστάσεις τὰ ζῶα ταῦτα ἦσαν ταῦροι λευκοὶ ἢ ἐντελῶς μαῦροι, ἀλλὰ πάντοτε τὰ κέρατά των ἦσαν κεχρυσωμένα· ἀλλοτε πάλιν ἦσαν ἀρνία, ἢ ἀλλὰ ζῶα, ἀλλ' ἐπροσπάθουν βεβαίως νὰ ἐκλέγωσι τὰ ὠραιότερα τοῦ εἴδους των.

*Ο θύτης, δηλα: ὁ ἱερεὺς δστις ἐπρεπε νὰ τελέσῃ τὴν θυσίαν,

Ἐσφαζε τὸ θῦμα μὲν μάχαιραν, καὶ ἐνῷ τὸ αἷμα ἔργεν εἰς μαρμαρίνας δεξαμενάς, ἔθετε τὰ ἐντόσθια ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ὅπου πυρὰ μεγάλη τὰ κατέκαιεν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ, ἄλλοι ἵερεῖς ἔκκιον εἰς χύτρας πλῆθος ἀρωμάτων καὶ λιβάνου, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι βεβαίως τὴν ὁσμήν, ἥτις ἀνεδίδετο ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου.

Λοιπὸν τοῦτο ὠνόμαζον οἱ "Ελληνες θυσίαν, καὶ τὸ θέαμα τοῦτο, κατ' ἐμέ, εἶναι φρικῶδες" ἐσφαζον κατὰ τὴν ιδίαν ημέραν πλῆθος ἄλλων θυμάτων, τῶν ὁποίων τὰ κρέατα διεμοιράζοντο εἰς τοὺς παρευρισκομένους· ὥστε οἱ ἵερεῖς ἦσαν ἀληθεῖς μακελάριοι καταιματωμένοι, τοὺς δποίους μόνον νὰ βλέπη τις ἑτρόμαζεν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος μὲ τὴν ιδίαν πομπήν· τὸ δὲ χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τῶν δύο τελετῶν τούτων, ὠνομάζετο Ὁλυμπιά· ἡ συνήθεια αὕτη ἐπεκράτησε πολλοὺς αἰώνας, καὶ πολλαὶ τοιαῦται ἐόρται ἐτέλεσθησαν, τῶν ὁποίων ἡ ἐπάνυδος ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς Ἔλληνας ὡς χρονολογία.

"Η πρώτη τῶν Ὁλυμπιάδων τούτων ὑπῆρξεν ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀθλητὴς Κόροιδος ἔλαβε τὸ βραχεῖον τοῦ σταδίου δηλ.: τοῦ δρόμου.

"Οθεν διὰ νὰ δεικνύωσι τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὁποῖον συμβάν τι ἐλάμβανε χώραν, οἱ Ἔλληνες δὲν ἔλεγον καθὼς ἡμεῖς· δηλ.: τοῦτο ἐγένετο τὸ δεῖνα ἔτος Π. Χ. ἢ Μ. Χ. ἀλλ' ἔλεγον· τοῦτο συνέη τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, ἢ τὸ τρίτον ἔτος τῆς εἰκοστῆς ἢ τῆς ἑκατοστῆς Ὁλυμπιάδος, ἀφ' ὅτου ὁ Κόροιδος ἐστεφανώθη εἰς τοὺς Ὁλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

ΗΕΡΙ ΤΟΥ ΣΟΛΩΝΟΣ.

Απὸ τοῦ 624 μέχρι τοῦ 860 ἔτους Π. Χ.

Μετὰ τὴν Σπάρτην ὅπου εἴδετε, ἀγαπητοί μου φίλοι, ὅτι εἰ παιδεῖς ἀνετρέφοντο τότον αὐστηρῶς, αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἡ πόλις περὶ τῆς ὁποίας θέλω σᾶς λαλεῖν συγχρότερα.

Ἐνθυμεῖσθε, παιδία μου, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου οἱ Ἀθηναῖοι κατήργησαν τὴν βασιλείαν, καὶ διώρισαν ἄρχοντα ισόβιον· μετὰ ταῦτα ὅμως διώρισαν δεκαετεῖς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνιαυσίους· τοῦτο δὲ τὸ κυβερνητικὸν σύστημα διετηρήθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη· ἀλλ' εἰς τὰς Ἀθήνας, (ὡς καὶ εἰς δλοὺς τοὺς τόπους; τοῦ κόσμου), ὑπῆρχον ἀνθρώποι ὑπέρπλουτοι, ἐνῷ ἀλλοὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐκέρδιζον τὸν ἐπιούσιον ἀρτον ἐν ίδρῳ τινὶ τοῦ προσώπου των. Τοῦτο ἐγίνετο πολλάκις ἀφορμὴ σφραγῶν φιλονεικιῶν μεταξὺ πτωχῶν καὶ πλουσίων, ἃστε ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν καὶ αἱ δύο φατρίαι, διὰ ν' ἀποφύγωσι τὰ ὀλέθρικα ἀποτελέσματα τῶν διχοστασίῶν των, νὰ ἐκλέξωσι νομοθέτην· δηλαὶ ἄνδρα, ἵκανὸν νὰ θέσῃ εἰς αὐτοὺς νόμους, κατὰ τοὺς ὅποίους ἔπρεπε νὰ κυβερνῶνται εἰρηνικῶς.

Λοιπὸν ἔξελεξαν τὸν Δράκοντα, ἄνδρα ἀληθῶς ἐνάρετον, ἀλλὰ σκληρὸν καὶ αὐστηρόν· οὗτος βλέπων πόσον οἱ ἀνθρώποι τοῦ κακοῦ του ἦσαν κακοί, καὶ θέλων νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματά των, ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς αὐστηροὺς νόμους· διεν, θάνατος ἢ το ἡ ζημία καὶ δι' ἐκεῖνον, ὅστις ἥθελε πράξει μέγιστον ἔγκλημα, θάνατος καὶ δι' ἐκεῖνον, ὅσις ἥθελε κλέψει διηλάχανον ἀπὸ τὸν καπον τοῦ ἀλλού. Καὶ κατ' ἄρχας μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς αὐστηροὺς τούτους νόμους· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσι πλέον ὑπὸ τοιαύτην

σκληρὰν διοίκησιν, ἐδίωξαν τὸν Δράκοντα ἐκ τῆς πόλεως τῶν, καὶ ὁ ἀξιόλογος οὗτος γέρων, ὁ ὄποιος ὅμως ἦτο πολὺ ἀκαρπός εἰς τὰ περάπονα τῶν συμπολιτῶν του, ἀπεσύρθη εἰς τὴν Αἴγυναν, υῆσον πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου θρηνῶν τὴν τυφλότητα αὐτῶν, ἀπέθανε μετ' ὀλίγον, βέβαιος ὅν, ὅτι ἔμελλε νὰ ἔλθῃ καιρός, ὅτε οἱ συμπατριῶται του θὰ ἐγνώριζον τὸ σφάλμα των.

Μεταξὺ δὲ τῶν πλουσιωτέρων κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν εὑρίσκετο καὶ τις ὀνομαζόμενος Κύλων, ὅστις ἐστοχάσθη νὰ γίνη βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον τῆς γνώμης των· ἀλλ' ὁ Κύλων οὗτος δὲν ἤξευρε νὰ ἐλκύσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, διότι ἦτον ἀλλαζόν καὶ ἀπάνθρωπος πρὸς τοὺς πτωχούς· καὶ ἐνῷ κατώρθωσε νὰ κυριεύσῃ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν ἐξ ἑφόδου, ὁ λαὸς ἀντὶ νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας του, καὶ νὰ τὸν ἀνκεβάσῃ εἰς τὸν θρόνον, ὡς ἥλπιζεν ἐκεῖνος, ἔδραμεν ἀμέσως εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἀπεδίωξε τοὺς συμφατριαστὰς τοῦ Κύλωνος μετὰ συμπλοκὴν αἰματηράν, εἰς τὴν ὄποιαν καὶ αὐτὸς ὁ Κύλων ἐφονεύθη, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν φίλων του· ὅσοι δὲ ἐκ τούτων ἐσώθησαν κατέφυγον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ διαφύγωσι τὴν καταδίωξιν τοῦ ὄχλου.

Τώρα πρέπει νὰ μάθητε, παιδία μου, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐσέβοντο μεγάλως τὴν θεὸν ταύτην, τὴν ὄποιαν ἐθεώρουν ὡς τὴν προστάτριαν τῆς πόλεως των· καὶ ἦτο ἐμποδισμένον ἀπὸ παλαιοτάτους νόμους τοῦ νὰ κακοποιῶσιν ἐκείνους, οἵτινες κατέφευγον εἰς τὸν ναὸν της, ὄποιονδήποτε ἔγκλημα καὶ ἀν ἐπραττον. "Οθεν οἱ φίλοι τοῦ Κύλωνος δὲν ἤθελον ν' ἀφήσωσι τὸ ἀσυλόν των, ἔως οὗ τοῖς ὑπεσχέθησαν, ὅτι δὲν ἤθελον τοὺς θανατώσει· ἀλλὰ μόλις ἐκεῖνοι ἐξῆλθον τοῦ ναοῦ, καὶ ὁ λαὸς ἐπιπεσὼν ἐπ' αὐτῶν, τοὺς κατεκρυμάτισε, καὶ ἐπράξει τοιουτοτρόπως τρομερὰν προδοσίαν· διότι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀθετῶμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μεγαλειτέρους κακούργους.

Ἐν τούτοις οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἥργησαν νὰ μετανοήσωσι διὰ τὴν κακὴν ταύτην πρᾶξίν των· διότι ἡ συνείδησίς των ταραττομένη τοὺς ἐπροξένει τοὺς ἐλέγχους ἔκεινους, οἱ δποῖοι παρακολουθοῦσι τὴν κακὴν πρᾶξιν· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον τὴν νύκτα, ὅπους εἶχον φονευμένους, τρέχοντας ἀνω καὶ κάτω εἰς τὰς ὁδούς, καὶ ἐκβάλλοντας πενθίμους κραυγάς· ἀλλ᾽ ἡ μετάνοιά των, παιδία μου, τοῖς ἐπροξένει τοιαύτας φαντασίας· διότι ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν συγγωρεῖ εἰς τοὺς νεκροὺς νὰ ἔξερχωνται ἀπὸ τοὺς τάφους των καὶ νὰ ταράττωσι τὸν κόσμον.

Οὕτω πως τεταρχημένοι οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν καὶ ἥρωτη· σαν τὸ μαντεῖον, τί ἐπρεπε νὰ κάμωσιν εἰς τὴν περίστασιν ἔκεινην· ὃ δὲ χρησμὸς τοὺς ἀπεκοίθη, ὅτι διὰ νὰ καταπραύνωσι τὴν ὄργην τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπρεπε νὰ συμβουλευθῶσι κάποιον Ἐπιμενίδην, ἀνδρὸς σεβαστείου καὶ σοφόν· διὸν ὑπακούσαντες ἐμήνυσαν τὸν ἀνθρώπον τοῦτον νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ο Ἐπιμενίδης κατήγετο ἀπὸ τὴν Κρήτην, καὶ εἶχε φήμην εἰς τὴν πατρίδα του, ὡς σᾶς εἶπον, ὅτι ἦτο σοφὸς ἀνήρ, καὶ ὅτι εἶχε κοινωνίαν μὲ τοὺς θεούς. Βεβαιοῦσι δέ, ὅτι νέος ὅν ἔτι, ἐμβῆκεν εἰς ἐν σπήλαιον, καὶ ἀποκοιμηθεὶς ἔκει ἔμεινε τεσσαράκοντα ἔτη. (Ο μῆδος οὗτος δὲν ὄμοιάζει μὲ τὰ παραμύθια τῆς Χαλιμᾶς); Μετὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ἔζηλθεν ὁ Ἐπιμενίδης ἀπὸ τὸ σπήλαιόν του, ἀλλὰ κανεὶς ἐκ τῶν συγγενῶν του δὲν ἤθέλησε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ· διότι ἐνόμιζον ὅτι εἶχεν ἀποθάνει πρὸ πολλοῦ. Κατ' εὐτυχίαν ὁ γέρων αὐτοῦ πετήρῳ, δστις ἔζη ἀκόμη, τὸν ἀνεγνώρισε καὶ ἔχαρη πολὺ· διότι πρὸ τοῦ ν' ἀποθάνῃ ἔσφιγξε πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας του ἔκεινον, διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἔπαυσε τοσοῦτον χρόνον νὰ γύνῃ πικρότατα δάκρυα.

Ο Ἐπιμενίδης φθάσας εἰς Ἀθήνας, ἐπέπληξεν αὔστηρῶς τὸν λαὸν τῆς πόλεως ταύτης διὰ τὴν δολοφονίαν τῶν φίλων τοῦ Κύλωνος· ἀλλ' ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἰλικρινῶς μετε-

νόησαν διὰ τὸ ἔγκλημά των τοὺς εἶπεν, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ, τὴν δο-
ποίαν παρῷργισαν, ἥθελε τοῖς συγχωρήσει, ἐξαν ὑπέσχοντο,
ὅτι θὰ γίνουσεν εἰς τὸ ἔζης καλλίτεροι καὶ δὲν θὰ πράττουσι
τοιαύτας ἱεροσυλίας.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ τοιουτορόπως διὰ τῶν συμβουλῶν
τοῦ ἐνχρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς συνδιελλάγησαν μεταξύ των, ὑ-
περσχέθησαν γὰρ κάμωσι πᾶν διὰ τὸ ἔζητησε παρ' αὐτῶν. Οὕτω
λοιπὸν διελύθησαν οἱ τρόμοι των καὶ οὗτε φρντάσματα πλέον
ἔβλεπον, οὕτε τὰς θυιεράς φωνάς των ἥκουον, τὸ δὲ γενικὸν
πένθος ἀντικατέστητεν ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ χαρά. Ὁ σοφὸς γέρων,
ἀφοῦ τὸν ἡρώτησαν τί ἥθελε νὰ λάβῃ δι': ἀνταμοιθὴν τῆς κα-
λῆς συμβουλῆς, τὴν ὅποιαν ἔδωκεν εἰς αὐτούς, δὲν ἥθελησε νὰ
λάβῃ κανὲν ἀπὸ τὰ δῶρα, τὰ ὅποια τῷ προσέφερον, ἀλλὰ συγ-
κατένευσε νὰ λάβῃ μόνον κλάδον ἐλαίας, ἡ ὅποια, ὡς φυτευ-
μένη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἦτο ἱερά.

Βεβαίως, παιδία μου, δῆλο γνωρίζετε τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο
δένδρον, ἀπὸ τὸν καρπὸν τοῦ ὅποιον ἐκθλίζεται τὸ ἔλαιον, τὸ
χρησιμώτατον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ποικι-
λην αὐτοῦ χρῆσιν· διότι καὶ εἰς τὰ φαγητά μας τὸ μεταχει-
ρίζομεθα, καὶ εἰς διαφόρους μηχανάς, καὶ τὴν νύκτα δι': αὐ-
τοῦ δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν φῶς εἰς τὰς οἰκίας μας. Μάθετε πρὸς
τούτοις, ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν
κέκρουψ ἐκ τῆς Αἰγύπτου· εἰς δὲ τὴν Ἀττικήν, ὅπου τὸ κλίμα
εἶναι θερμότατον καὶ ἐπομένως ἀρμοδιώτατον διὰ τὴν καλ-
λιέργειάν του, ἐπολλαπλασιάσθη ταχέως.

Τώρα πλέον ἔκαστος νομίζει, ὅτι αἱ συμβουλαὶ τοῦ Ἐπικε-
νίδου ἔπρεπε νὰ σωφρονίσωσι τοὺς Ἀθηναίους, ὃστε νὰ μὴ ὑ-
ποπέσωσι πάλιν εἰς τὰ αὐτὰ ἐλκττώματα· ἀλλ' εὐθὺς ἀφοῦ δὲ
σεβάτμιος ἐκεῖνος ἀνήρ ἀνεχῷργησε, νέαι ταραχῇ συνέβησαν
πάλιν μεταξύ τῶν πτωχῶν καὶ πλουσίων τῆς πόλεως ταύτης·
ὅτεν καὶ μεγάλα δυστυχήματα ἐπέφερον αἱ ταραχαὶ αὕται.
Τέλος πάντων μετὰ πολλῆς ἔριδας δὲ ταραχοποιίας οὗτος λαός,

ενθυμηθεὶς τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ὁ Δράκων ἐδοκίμασε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τῆς σωτηριώδους αὐτορότητός του, παρεκάλεσαν ἐν τῷ Αθηναῖον ἀπόγονον τοῦ γενναίου Κόδρου, Σόλωνα ὀνομαζόμενον, νὰ ἔτοιμάσῃ ἄλλους νόμους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔπειπε πάντες νὰ ὑποταχθῶσιν ἀγοργύστως.

Τινὲς μάλιστα ἔξ αὐτῶν ἐπρότειναν εἰς τὸν ἐνάρετον τοῦτον ἄνδρα ν ἀποκαταστήσῃ πάλιν τὴν βασιλείαν, ἡ ὁποίᾳ ἀνῆκεν εἰς αὐτόν, ὡς ἀπόγονον τοῦ βασιλέως Κόδρου. 'Αλλ' ὁ Σόλων ἦζευρεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔχει περισσοτέραν φροντίδα ἀπὸ πάντα ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο εὐχριστηθεὶς μὲτὸν τίτλου μόνον τοῦ Δράκοντος, ἐπεχείρησε διὰ τῶν σοφῶν διατάξεών του νὰ καταστήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐναρετωτέρους ωκεί εὐτυχεστέρους. Πολλὰ ἔτη τῆς ζωῆς του ὁ σοφὸς οὗτος κατέδαπάνησεν εἰς τὸ νὰ συντάξῃ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων, καὶ διὰ νὰ μὴ δύνηται ὁ ἀστατος οὗτος λαδὸς νὰ καταλύσῃ αὐτούς, καθὼς κατέλυσε καὶ τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος, ἀνέθεσε τὴν φύλακέν των εἰς τὸ δικαστήριον, τὸ ὄποιαν ὁ Κέκροψ φυστήσας μίαν φοράν τὸν βασιλεὺς Αρείον Πάγον.

'Εν τούτοις μετά τινα ἔτη, ὁ νομοθέτης παρατηρήσας, διὰ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐφθόνουν διὰ τὴν ἔξουσίαν, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦτο εἶχε δώσει εἰς αὐτόν, καὶ φοβούμενος μήπως ἕδη νέας ταραχῆς εἰς τὴν πόλιν ἔξ αιτίας τούτου, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ μεκρούντικα ταξείδια, μὲ πρόφασιν, ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ σπουδᾶσῃ ἐπιστήματα τινὰς τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ἀσσυρῶν ἔθνῶν. 'ΙΙ ἐπιθυμία αὕτη ἦτο βεβαίως πολλὰ ἔντιμος διὰ τὸν Σόλωνα, διότι μόνον οἱ ἀνόητοι καὶ οἱ ὀκνηροὶ δύνανται νὰ σκέπτωνται, ὅτι ὁ πεπαιδευμένος δὲν ἔχει πλέον νὰ μάθῃ τίποτε.

Τότε λοιπὸν ὁ Σόλων ἐπεσκέφθη καὶ τὸν Κροῖσον, βασιλέα τῆς Δυσδίας, εἰς τὸν ὄποιον ἔδωκε σοφάς συμβουλάς, αἱ ὁποῖαι ἥθελον τὸν λυτρώσει ἀπὸ πολλὰς δυστυχίας, ἐὰν ἦζευρε νὰ ἀφεληθῇ ἀπὸ αὐτᾶς.

Πρέπει νὰ σᾶς εἰπω ἐνταῦθα, μικροί μου φίλοι, ὅτι τὸν εἰαὶ ρὸν κατὰ τὸν ὄποιον ὁ Σόλων ἦτον Ἀρχων, τότε κατὰ πρώτην φορὰν ἐφάνησαν ἀνθρωποί τινες, οἱ ὄποιοι ἀλειμμένοι τὸ πρόσωπον μὲ τριγίνα, δηλ.: τὰ καταπάτια τῶν βαρελίων τοῦ οἴνου, καὶ τυλιγμένοι: μὲ δέρματα αἰγὸς ἔτρεχον μὲ ἀμάξας εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς, ψάλλοντες ἄσματα πρὸς τιμὴν τοῦ Βάκχου, τοῦ θεοῦ τῆς ἀμπέλου· τὰ ἄσματα ταῦτα ὠνόμαζον Τραγῳδίας, δηλ.: τραγούδια τοῦ τράγου· διότι τοιούτου εἰδούς ζῶν ἐθυσίαζον εἰς τὸν θεὸν τοῦτον. Κατὰ τὴν ἴδιαν ἑκένην ἐποχὴν πρῶτος δὲ Θέσπις ἔστησεν εἰς τὴν ἀγορὰν τράπεζαν μὲ τρεῖς πόδας, καὶ ἐκεῖ ἀναβὰς παρέστησε βάναυσόν τινα θεατρικὴν παράστασιν, εἰς τὴν ὄποιαν οἱ Ἀθηναῖς εὗρον πολλὴν εὐχαρίστησιν.

Μετ' ὅλης ἔτη ἀντὶ τῶν μηδαμινῶν ἑκείνων τριπόδων τραπεζῶν, ὡς ἐκείνηι τῶν Ἰταλῶν ἐπὶ τῶν ὄποιών βάλλουσι τοὺς πιθήκους διὰ νὰ χορεύωσιν εἰς τοὺς δρόμους, ἀνηγέρθη εἰς τὰς Ἀθήνας, κατ' ἀρχὰς μὲν ξύλινον θέατρον, ἔπειτα ὄμως λίθινον, ἐστολισμένον μὲ μαρμαρίνους στήλας καὶ βαθμίδας, ὅπου πολλοὶ τοῦ ὄχλου ἐργάζεντοι ἐκάθηντο, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ ἀκούσωσι τὰ θορυβώδη ἄσματα τῶν μεθυσμένων, ἀλλὰ τὰς εὐγλώττους διμιλίας τῶν ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου. Τούτων δὲ τῶν ὑποκριτῶν τὸ πρόσωπον ἦτον σκεπασμένον μὲ προσωπίδα, ἢ ὄποια ὡμοίαζε τὸ πρόσωπον ἑκείνου, τὸν ὄποιον ἔμελλον νὰ παραστήσωσι· π. χ. τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἡρωϊκῶν χρόνων, ὡς τὸν Ἡρκαλέα, τὸν Θησέα, τὸν Οιδίποδα, τὸν Ἀχιλλέα, τὸν Ἀγριμένον κλπ. Ἔκτοτε λοιπὸν ὠνόμασκαν τραγῳδίας τὰς παραστάτεις ἑκείνας, κατὰ τὰς ὄποιας οἱ ὑποκριταὶ τοῦ θεάτρου παριστάνοντες τοὺς βασιλεῖς καὶ Ἡρωας, διηγοῦντο τὰ δυτυχήματα τῶν ἐνδόξων τούτων ἀνδρῶν, καὶ ἔζητον νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς παρευρισκομένους τὴν ἀποστροφὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὴν συμπάθειάν των ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν. Ἔκτὸς τῶν κυρίων προσώπων, τὰ δροῖα, παριστά-

νοντας εις τὸ θέατρον ἀπέσπων τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὅφθαλ-
μοὺς τῶν θεατῶν, ὑπῆρχεν ὅμαξ ἀνθρώπων, ψαλλόντων ὅμοι
ἥτις ὠνομάζετο χορός· ὁ χορὸς οὗτος παρευρίσκετο εἰς τὴν σκη-
νήν, καὶ ἀν μὲν τὸ παριστάμενον πρόσωπον ἦτον ἄξιον οἰκτιφ-
ροῦ, ἀπεκρίνοντο μὲν λόγους συμπαθητικούς, ἀν δὲ ἄξιον κα-
τακρίσεως, μὲν ἐπιπλήξεις καὶ ἐλέγχους.

*Αλλοι θέατρον τοῦ αὐτοῦ εἶδον· ἦτον ἐκεῖνο, ὃπου οἱ ὑπο-
κριταί, ἀντὶ νῦ παριστᾶσι βασιλεῖς ἢ "Ἡρωας, παρίστων ὑ-
πηρέτας, δούλους, λαχανοπάλις, ἢ καὶ ζῶντα πρόσωπα, τὰ
ὅποια διὰ τῆς παραστάσεως ἐγίνοντο καταγέλαστα· εἰς τὸν
λακόν. Τὰ εἶδη ταῦτα τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, τῶν ὁ-
ποιῶν ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ διορθώσωσι τὰ σφάλματα τῶν ἀνθρώ-
πων, ὠνομάζοντο κωμῳδίαι, καὶ εὐχρίστουν πολὺ τοὺς ἐκ
φύσεως πανηροὺς καὶ σκωπτας· Αθηναίους.

Τὸ πάλκι δὲν ἦτο συνήθεια νὰ ἀναβαίνωσι γυναικες εἰς τὴν
σκηνὴν τοῦ θεάτρου, καὶ ἐκν ἐπαρουσιάζετο ἀνάγκη νὰ παρα-
σταθῇ πρόσωπον βασιλίσσης ἢ καμμιᾶς βασιλόπαιδος, οἱ ὑπο-
κριταὶ ἐφόρουν προσωπίδας γυναικείας καὶ τεισυτορήπως ἀ-
νεπληροῦτο τὸ πρόσωπον.

"Οτχν μεγαλώσητε, μικροί μου φίλοι, καὶ οἱ γονεῖς σας ἐ-
πιτρέψησι νὰ ἀναγιγνώσκητε ἢ καὶ νὰ βλέπητε θεατρικὰς πα-
ραστάσεις, πρέπει νὰ ἐνθυμηθεῖς, ὅποια ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς τρα-
γῳδίας καὶ τῆς κωμῳδίας εἰς τοὺς Ἑλληνας, καὶ νὰ σημειώ-
σῃς, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἡσθίανθη ἥδο-
νὴν εἰς τὰ εἰδη ἐκεῖνα τῶν δικοκεδάσεων, εἰς τὰ ὅποια καὶ αὐ-
τοὶ οἱ σοβαρώτεροι ἄνδρες δὲν ἔκρινον ἀνάξιον νὰ χειροκρε-
τῶσιν.

ΟΙ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Από τοῦ 560 μέχρι τοῦ 510 ἔτους Η. Χ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, μικροί μου φίλοι, ἐζη εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήρ τις ὁνομαζόμενος Πεισίστρατος, δστις ἦτο τόσον εὐγενής, τόσον ἀνδρεῖος, καὶ τόσον γενναῖος, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν Ἀθηναῖος, δστις νὰ μὴ τὸν ἀγαπᾷ. Ὁ Πεισίστρατος οὗτος ἀν καὶ ἦτον πλουσιώτατος καὶ ἴσχυρότατος, πρῶτος αὐτὸς ἐσέβετα τοὺς νόμους· καὶ δτε ποτὲ μὴ θέλων ἐφόνευσεν ἔνα ἄνθρωπον, ἐπιχρουπιάσθη μὲ τοιαύτην ταπεινότητα ἐνώπιον τοῦ δικαιοστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ νὰ κριθῇ ἀπὸ τοὺς δικαστάς, ὥστε διὰ τῆς ὑποταγῆς ταύτης ἀφώπλισε τὴν αὐστηρότητα αὐτῶν.

Ἐξαφνα μίναν ἡμέραν ὁ Πεισίστρατος ἐμφανίζεται καταματωμένος εἰς τὴν ἀγοράν, δηλ.; εἰς τὸ μέρος δπου ἐγίνετο ἡ συνέλευσις τοῦ λαοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐδείκνυε τὰς πληγάς του, τὰς ὁποίας δῆθεν οἱ ἔχθροι του εἶχον κάμει εἰς αὐτόν, σκοπὸν ἔχοντες νὰ τὸν φονεύσωσιν· ἀλλὰ καθὼς θὰ μάθετε κατωτέρω τοῦτο ἦτο στρατήγημα.

Ἡ εἰδῆσις αὕτη ἐτρόμαξε πολὺ πάντας δσοι τὴν ἡκουσαν· διότι κανεὶς δὲν ἡδύνατο νὰ πιστεύσῃ, δτι ὁ Πεισίστρατος εἶχεν ἔχθρούς, ἐνῷ αὐτὸς εὐηργέτει τοὺς συμπολίτας του, δσον ἦτο δινατόν, καὶ μάλιστα τοὺς δυστυχεῖς.

Δοιπόλις ὁ ὄγλος τῶν Ἀθηναίων διὰ νὰ προφυλάξῃ τὸν εὐεργέτην του ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἦθελον νὰ τὸν βλάψωσι προτείνει φωνάζων νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν φρουρά. Τοῦτο δὰ ἐζήτει καὶ ὁ δόλιος αὐτὸς ἀνθρωπος· διότι εὐθὺς ἀφοῦ ἔλκει τοὺς στρατιώτας, ἔκρινεν ἀρμόδιον κακιρόν νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν συμπολιτῶν του, γενόμενος τύραννος

τῶν Ἀθηνῶν, διὸ: ἄρχων μὴ διδών εἰς κακένα λόγον διὰ τὰς πράξεις του. Οἱ Ἀθηναῖοι παρετήρησαν μετ' ὀλίγον, ὅτι τοὺς ἡπάτησεν· ἐν τούτοις τὸν ἐτυγχώησαν διὰ τὴν πανουργίαν του, ἀφοῦ εἶδον ὅτι μεταχειρίζεται τὴν δύναμίν του μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τοὺς καταστήσῃ εὐτυχεῖς. Διότι ἐστόλισε τὴν πόλιν των μὲ πλῆθος ὥρελιμων μνημείων, καὶ εἰς αὐτὸν χρεωποτοῦμεν τὴν συλλογὴν τῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου, τὰ ὁποῖα ἔως τότε δὲν ἤσαν γραμμένα, καὶ τὰ διποτικά θίθελον χαθῆ ἐὰν οἱ ῥάψῳδοι δὲν ἔξηκολούθουν νὰ τὰ μανθάνωσιν ἐκ στήθους.

Ο δὲ σόλων ἐπιστρέψκεις ἐκ τῶν περιηγήσεών του, φέδε μὲ λύπην του, ὅτι ὁ φιλόθυος οὗτος ἀνήρ, ήρπαξε τὴν ἔξουσίαν ἐκείνην, ἢτις μόνον εἰς τοὺς ἄρχοντας ἀνῆκεν· ἀλλ' ὁ τύραννος τοῦ ἔδειξε τόσον σέβας, καὶ τοσάκις τὸν ἐσυμβουλεύθη μετὰ πολλῆς ὑπακοῆς, ὡστε δέ σόλων, δοτις τότε ἦτο γέρων πλέον, ἀπέθανε συγχωρήσας πᾶν ὅ, τι εἶχε πράξει.

Ο Πεισίστρατος δὲν ἦτο διόλου κακὸς βασιλεύς· πατέ δὲν ἔξεδικήθη τοὺς ἔχθρούς του, καὶ εὐηργέτησε μάλιστα ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμβίουν καὶ διὰ τοῦτο ἦτο πολὺ ἀξιέπαινος, διότι ἦτο εἰς τὴν ἔξουσίαν του νὰ τοὺς κακοποιήσῃ· ὅθεν ὅτε ἀπέθανεν εἰς προβεβηκούντιν ἡλικίαν, διλόκληρος ὁ λαὸς τὸν ἔθρηντος τοὺς δ' υἱούς του, "Ιππίαν καὶ" Ιππαρχον, ἀφῆκαν διαδόχους τοῦ θρόνου.

Αλλ' οἱ δύο νέοι τύραννοι δὲν ἤσαν τῷροντι, οὔτε τόσον σοφοί, οὔτε τόσον γενναῖοι· ὡς δὲ πατήρ των· ἐσκέπτοντο μόνον πῶς νὰ διασκεδάζωσιν, ἀντὶ νὰ ἐνυσχολῶνται πῶς νὰ κάμωσι τοὺς Ἀθηναίους εὐτυχεῖς· ὅθεν θέλω σᾶς διηγηθῆ τί συνέβη εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ σφάλμα των τοῦτο.

Δύο νέοι· Ἀθηναῖοι, δὲ Ἀρμόδιοι; καὶ δὲ Ἀριστογέίτων, ἤσαν στενοὶ φίλοι· καὶ δῆλος ὁ κόσμος τοὺς ἡγάπη, διότι ἤσαν εὐγενικοὶ καὶ ἔτοιμοι νὰ βοηθῶσι πάντα ἀνθρωπον.

Ο Αρμόδιος εἶχεν ἀδελφὴν τὴν δοποῖαν ἡγάπην ὑπερβολικῶς· διότι ἦτο ὥραία καὶ ἐνάρετος· καὶ διὰ τὰ πρατερήματά της

τάῦτα εἴγεν ἐκλεγθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους μεταξὸν πολλῶν νεκρῶν διὰ νὰ φέρῃ κάνιστρον ἐξ ἀνθέων, εἰς μίαν μεγάλην ἑορτὴν, ἡ ὁποία ἐωρτάζετο κατ' ἔτος εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς τημὴν τῆς Ἀθηνᾶς· ἀλλ' ὁ Ἰππάρχος, εἰς τῶν τυράννων, διὰνδε δύσφημήσῃ ἀναμφιθόλως τὸν Ἀρμόδιον, τοῦ ὄποιου ἡ ὑπόληψίς τοῦ ἔφερεν ἐμπόδια, ἐπρόσταξε νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀδελφὴν του ἀπὸ τοῦ νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν τελετὴν ἐκείνην, καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν της μετ' αἰσχύνης, κατὰ τὴν στιγμὴν μάλιστα κατὰ τὴν ὄποιαν ἤρχιζεν ἡ τελετὴ. Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Ἰππάρχου ἦτο πολλὰ κακή, διότι ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀρμόδιου δὲν ἦτο ἀξία τοιαύτης ὕβρεως.

Βεβαίως καταλαμβάνετε, ὅτι ὁ Ἀρμόδιος ἀφοῦ εἶδε τὴν ἀδελφὴν του χύνουσαν θερμὰ δάκρυα, δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκείνην, ἡ δοία ἔγεινεν αἰτίᾳ τῆς λύπης της· καὶ ἐνῷ ἐπροσπάθει νὰ καταπραῦῃ τὴν λύπην αὐτῆς ἥλθε μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Ἀριστογείτων ὁ φίλος του. Λοιπὸν ἐκεῖ ἀπεφάσισαν ἀμφότεροι νὰ λάβωσι τρομερὰν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Ἰππάρχου καὶ κατὰ τοῦ ἄλλου τυράννου μάλιστα, μὴ εἰπόντες τίποτε εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρμόδιου, διότι αὐτὴ ἦτο καλὴ καὶ ἀμνησίκακος.

Οπως καὶ ἀν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, οἱ δύο φίλοι μόνον εἰς πολλὰ ὀλίγους νέους ὡμίλησαν περὶ τοῦ σχεδίου των, καὶ εἰς ἐκείνους μάλιστα, οἱ ὄποιοι ἐμίσουν τοὺς τυράννους ὡς αὐτοὺς, καὶ ἀκόμη εἰς μίαν γυναικίκη ὀνομαζομένην Λέαιναν, διότι ἐγνώριζον τὴν μυστικότητά της, καὶ ἦτο τῷντι αξία νὰ τῆς ἐμπιστευθῶσι τοιοῦτο μυστικόν.

Μετά τινα καιρόν, παιδία μου, ἔμελλε νὰ πανηγυρισθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων, τῶν ὄποιων βεβαίως ἐνθυμεῖσθε τὴν καταγωγὴν. Εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἦτο συνήθεια, ὅστε ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων νὰ παρευρίσκωνται μὲ τὰ ὅπλα των εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπου καὶ οἱ δύο τύραννοι ἦσκυ παρόντες, φοβούμενοι μήπως κατὰ τὴν

μεγάλην ἔκείνην συνάθροισιν τοῦ λαοῦ, ὑψώσῃ κανεὶς τὴν φωνὴν καὶ τοὺς κατηγορήσῃ διὰ τὴν τυραννίαν τῶν.

"Ολοὶ οἵσαν ἐστερανωμένοι μὲ ἄνθη, καὶ τοῦτο ἐσυνειθίζετο εἰς τοὺς Ἐλληνας κατὰ τὰς δημοσίους τελετάς, οὐδόντες καὶ κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς ἕορτάς· καὶ χάριν τῆς τελετῆς ταύτης, τὴν ὁποίαν ἐτίμων μεγάλως οἱ Ἀθηναῖοι, ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων αρρύψαντες ἔιρη εἰς κλάδους μύρτων, συνάθροισαν τοὺς νέους μετὰ τῶν ὀποίων εἶχον διοργανίσει τὸ σχέδιον τοῦ νὰ καταλύσωσι τὴν τυραννίαν.

"Ο Ἰππαρχος πρῶτος συνητάθη ἀπὸ τοὺς συνωμότας· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὅχλου ὁ δὲ Ἀρμόδιος δρυμήσας κατ' αὐτοῦ, τὸν ἐκτύπησε διὰ τοῦ ξέφους καὶ τὸν ἐξήπλωσε κατὰ γῆς. Ἄλλοι οἱ σωματοφύλακες τοῦ τυράννου τρέζαντες διὰ νὰ τὸν βοηθήσωσιν, ἐφόρευσαν τὸν δυστυχῆ Ἀρμόδιον, καὶ συνέλαβον καὶ τὸν Ἀριστογείτονα, τὸν ὄποιον ὠδήγησαν παρευθύς εἰς τὸν Ἰππίαν, διηγηθέντες εἰς αὐτὸν καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω ὀποίας ὑπῆρξεν ἡ ὄργη τοῦ Ἰππίου, ὅτε ἔμαθε τὸ συμβάν ἐκεῖνο: ἐπρόσταξε τὸν Ἀριστογείτονα νὰ μαρτυρήσῃ ὅλους τοὺς συνωμότας τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς θανατώῃ ἀμέσως, ἀλλ’ οὗτος τὸν ἡπάτησε, καὶ ὠνόμασε τούναντίον ὅλους ἔκείνους, οἱ δοποῖοι οἵσαν ἀρωσιωμένοι εἰς τὴν τυραννίαν. Ὡστε ὁ ἀνόητος Ἰππίας ἔχασε τοιουτορόπως τοὺς καλλιτέρους φίλους του, καὶ ὁ Ἀριστογείτων τὸν ἐπερίπαιξε διὰ τὴν εὐπιστίαν του, πρὸ τοῦ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν δῆμιον. διότι δ τύραννος ἦτο πολὺ ὥργισμένος καὶ δὲν ἤδυνατο νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ζωήν.

Κατόπιν δ Ἰππίας ἐπρόσταξε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του τὴν πιστὴν φίλην τῶν δυστυχῶν τούτων νέων, δηλ.: τὴν γενναῖαν Λέανιναν, νομίζων, ὅτι παρ’ αὐτῆς εὔκόλως ἥθελε μάθει τὰ πάντα· ἀλλ’ ἡ ἀτρόμητος ἔκείνη γυνὴ ἐπροτίμησε ν’ ἀποθάνῃ μᾶλλον εἰς τὰς βασσάνους, παρὰ νὰ παραβῇ τὴν πίστιν τὴν ὀποίαν ὑπεσχέθη εἰς τοὺς φίλους της.

"Ολοι οι Ἀθηναῖοι ήσαν ἀπεργούροτοι διὰ τὸν τοιοῦταν θάνατον τῶν δύο ἀνδρείων νέον, οἱ όποιοι ήσαν ἄξιοι καλλιτέρας τύχης· μετ' ὅλιγον δμως εὑρόν εὔκαιριαν καὶ ἐδίωξαν ἐκ τῆς πόλεως τοιν τὸν τύραννον· Ἰππίαν, δεῖτις, ἀφ' ὅτου ἐφευθῆ διάδελφος του γενόμενος ἀνήσυχος καὶ ὑποπτος, ἔβλεπε παντοῦ φονεῖς καὶ ξύρη, καὶ δὲν ἐπαυσεν ἀπὸ τοῦ νὰ δολοφονῇ τοὺς ἐντίμους ἀνθρώπους τοῦ τόπου.

Κανεὶς ἐκ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἐλησμόνησε τὴν ἀγδρίαν τῶν δύο ἐκείνων νέων, οἵτινες πρῶτοι ἐπεχείρησαν νὰ καταλύσωσι τὴν τυραννίαν· δύο ἀγάλματα παριστῶντα τὸν Ἀριόδιον καὶ Ἀριστογέλτονα ἐτέλησαν εἰς δημόσιον τέπον πρὸς μνήμην τῆς γενναῖας ἀφοσιώσεως αὐτῶν, εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος των ἀπὸ τοὺς τυράννους. Καὶ πάντοτε κατὰ τὴν Ἑρήνην τῶν Παναθηναίων ἔψυχλον πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἀσματα, τὰ διοῖς ἐμάνθανον τὰ παιδία ἐκ στήθους, διὰ νὰ ἀποστρέψωνται νηπιόθεν τὴν τυραννίαν.

"Βετησαν ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἄγαλμα τῆς γενναῖας Λεαίνης, καὶ διὰ νὰ ἐνθυμῶνται τὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἐχεμύθιδιν της τὴν παρέστησαν ὡς λέαιναν ἀνευ γλώσσης, διὰ νὰ δειξωσι διὰ τούτου, ὅτι δὲν ἥθελησε νὰ λαλήσῃ, ἐνῷ ἔβασανίζετο διὰ νὰ φανερώσῃ τοὺς συνωμόστας.

"Ο Ἰππίας μὴ δυνάμενος νὰ ἐμφανισθῇ πλέον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου δλαδὸς τὸν ἀπεστρέψετο, οὐτ' ἀρχὰς μὲν κατέρυγγεν εἰς πλησίον τινὰ πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας μετ' ὅλιγον τὸν ἐδίωξαν· ἔπειτα δὲ ἀναγκασθεὶς ν' ἀναχωρήσῃ καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἐζήτησεν ἀσυλον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, ἐν τῇ Ἀσίᾳ, περὶ τοῦ ὅποιου ἔχω πολλὰ πράγματα νὰ εἴσαι διηγηθῶ εἰς ἀλλο βιβλίον.

"Απὸ τὸν κκιρὸν τοῦτον ἡ τυραννία ἐγένετο μισητὴ εἰς τοὺς Ἐλληνας, καὶ μὲ τὸ ὄνομα τύραννος σήμερον παριστάνεται ὁ κακὸς καὶ σκληρὸς βασιλεὺς, ἡ ἀρχῶν ἐνὸς τόπου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ.

Από τοῦ 510 μέχρι τοῦ 508 ἔτους ΙΙ. X.

Ο βασιλεὺς ὅστις ἔβασίλευεν εἰς τὴν Περσίκην, ὅτε ὁ Ἰππίας κατέρρυγεν ἐκεῖ νὰ ζητήσῃ ἀσύλον διὰ τὴν οἰκογένειάν του καὶ δι' ἔκυτόν, ἢτο ὁ Δαρεῖος ὁ νιὸς τοῦ Ἱζάσπου, ὁ διαιδεχθεὶς Σμέρδιν τὸν Μάγον διὰ τῆς ἱκανότητος τοῦ ἵπποκόμου του. Οἱ δὲ Ἑλληνες εἶχον τότην μεγάλην ἴδειν περὶ τῆς δυνάμεως του, (διότι τὸ βασίλειόν του ἐξετείνετο εἰς τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς Ἀσίας), ὡστε τὸν ὠνόμαζον πάντοτε Μέγαν βασιλέα.

Ο μονάρχης οὗτος εἶχεν ἀπειρα πλούτη, καὶ ἀξιολόγους στρατούς, φυλάττοντας πλῆθος πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν, τῶν ὅποιων οἱ διηρικταὶ ὄνομαζοντο Σατράπαι.

Αὗτὸς δὲ ὁ Δαρεῖος κατέκει εἰς τὰ Ἐκβάτανα, πόλιν μεγάλην, ἥτις ἐκτίσθη ἀλλοτε ὑπὸ τοῦ Μήδου Δηϊόκη. Η πόλις αὐτὴ ἦτο περιφραγμένη ὀλόγυρα ἀπὸ ἐπτὰ διάρορα τείχη, καὶ εἰς τὸ ἐσώτερον τῶν τειχῶν τούτων ἦτο κτισμένον τὸ παλάτιον, ὃπου ὑπῆρχον ὅλοι οἱ θησαυροί του τὰ τείχη ταῦτα ἥσαν χρωματισμένα μὲ διάρορα χρώματα καὶ εἰς ἐκάστην θύραν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἐπάλξεις ἐφύλακτον στρατιῶτας, οἱ ὅποιοι μόνον ὅσους ἐγνώριζον ἀφίνον νὰ περνῶσιν.

Οτε ὁ φυγάς Ἰππίας ἔφθασεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα, ἐνόμισεν ὅτι εὐκόλως ἥθελε δυνηθῆ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Δαρείου καὶ νὰ λάβῃ τὴν βοήθειάν του, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν αὐθάδειάν των. 'Αλλ' ἔμαθε μετ' ὀλίγον, ὅτι παρὰ τοὺς Πέρσας ἐπετρέπετο μόνον εἰς τοὺς μεγιστᾶντας τοῦ βασιλείου νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸν βασιλέα, ἐνώπιον τοῦ ὅποιου κανεὶς δὲν ἥδυνετο οὔ-

τε νὰ γελάσῃ, οὔτε νὰ λαλήσῃ· τὸν ἐσυμβούλευσαν ὅμως νὰ γράψῃ ἐπάνω εἰς πινακίδα κρωμάτην, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε καιροῦ ὃ, τι ἔζητε, καὶ τοιουτοτρόπιος ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα ἤδυνατο νὰ φθάσῃ ἢ αἴτησίς του μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ θρόνου.

Τῷσαντι μόνοι οἱ Σατράπαι εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως, καὶ κανεὶς ἄλλος κατωτέρας ταξιαὶς ἀξιωματικὸς δὲν ἤδυνατο νὰ βλέπῃ τὸν μονάρχην ἐκεῖνον ἀφ' ὅτου ἀνέθαινεν εἰς τὸν θρόνον· διότι πλήθος ἀξιωματικῶν ἐφύλακτον τὰς εἰσόδους τῶν δωματίων του.

Ἐν τούτοις, ὁ Δαρεῖος, τὸν δόπιον κανεὶς δὲν ἔθλεπεν, ἐὰν δὲν ἔγαιρεν τὴν ἴδιαιτέρων του εὑ·οιαν, ἕξευρε πᾶν ὅ, τι συνέθαινεν εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ Κράτους· διότι ἥρχοντο καθ' ἑκάστην στιγμὴν πλῆθος ταχυδρόμων, τοὺς δόποίους ἔστελλον οἱ Σατράπαι διὰ νὰ τὸν πληροφορήσωσι τὰ τρέχοντα εἰς τὰς Ἐπαρχίας των.

Ἡ ἐρεύρεσις τῶν ταχυδρόμων τούτων ἀποδίδεται εἰς τὸν μέγαν Κύρον· ἐκ τούτου δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐπενοήθη καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐπιστολῶν, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου εἶναι πολὺ εὔκολον τώρα εἰς ἔκαστον νὰ μανθάνῃ περὶ τῶν γονέων καὶ φίλων του ὅταν λείπωσι μακράν.

Ἄλλοτε, παιδία μου, ὅτε ἔλειπε κανεὶς ἀπὸ τινας οἰκογένειαν εἰς μακρινὸν ταξίδιον, ἔπρεπεν οἱ συγγενεῖς νὰ προσμένωσι πότε νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἢ τούλαχιστον νὰ ἔλθῃ ἄλλος τις, (τὸ δόπιον σπανιώτατα συνέθαινεν) ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον διὰ νὰ μάθωσι περὶ τῆς ὑγείας του, ἢ ἐὰν εἶχε πάθει τίποτε εἰς τὸν δρόμον. Τώρα ὅμως δυνάμεθα καθ' ἑκάστην νὰ στέλλωμεν ἐπιστολὰς εἰς τὸ πλέον ἀπομεμαρυσμένον μέρος τοῦ κόσμου, καὶ μετ' ὀλίγον καιρόν, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ λάβωμεν ἀπάντησιν διὰ τοῦ ἴδιου μέσου. Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἐπινόησις τῆς ἀποστολῆς τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ὠρέλιμος εἰς τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ ἐὰν οἱ βασιλεῖς τῆς

Περσίκων εἶναι τῷδέντι οἱ πρῶτοι οἵ ὅποῖοι μετεγειρίσθησαν τὸ μέσον τοῦτο, δὲν χρεωστοῦμεν εἰς αὐτοὺς ἀκόμη καὶ τώρα πολλὴν εὐγνωμοσύνην; Πρέπει νὰ ἐνθυμησθε, ὡς πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων εἰσῆξε τὸ Ταχυδρομεῖον εἰς τὴν Γαλλίαν, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν φοιτητῶν, τοὺς διποίους ὑπήγαγεν καὶ μεταφέρῃ ἀπὸ ὅλης τὰ μέρη τοῦ βασιλείου καὶ μετεκόμιζε καὶ τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰς ἀποσκευάς προσέτι αὐτῶν. Ὁ βραχεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ ἐνδέκατος, ἔβαλε πρῶτος εἰς ἐνέργειαν τὸ Ταχυδρομεῖον πρὸς κοινὴν χρῆσιν ὅλων.

Οἱ δὲ Δαχρεῖοι, ὅστις διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐγνώριζεν ὅλα ὅσα συνέβαινον εἰς τὸ κράτος του, δὲν ἥργησε νὰ μάθῃ ὅτι ὁ Ἰππίας, ὁ τύραννος ἐκεῖνος, τὸν ὄποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἐδίωξαν ἐκ τῆς πατρίδος των, εἴχε φύσει εἰς τὰ Ἐκβάτανα, καὶ ἐπρόσταξε τοὺς ἀξιωματικούς του νὰ τὸν παρουσιάσωσιν ἐνώπιόν του.

Λοιπὸν ὁ Ἰππίας ὁδηγηθεὶς εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ βασιλέως ἐνόμισε πρὸς στιγμήν, ὅτι ἐφέρετο εἰς παλάτιον νυμφῶν· τόσον ἔλαυπτον ἐκεῖ ὁ χρυσός καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι. Ἀφοῦ ἐπέρασε πλῆθος αἰθουσῶν μεγαλοπρεπῶν γυμάτων ἀπὸ αὐλικούς καὶ φύλακας, πλουσίως ἐνδεδυμένους, ἐπὶ τέλους ἐμβῆκεν εἰς ἕνα θάλαμον ὃ που ὁ Δαχρεῖος, κρυμμένος ὅπισθεν πορφυροῦ παραπετάσματος, ἐδέχετο τὰς ὑποκλίσεις τῶν αὐλικῶν του, οἱ διποίοι προσπίπτοντες ἐνώπιον του γονυκλιτῶν, προσεκίνουν ἐγγύζοντες μὲ τὸ μέτωπόν των τὸ ἔδαφος διὰ νὰ δείξωσιν, ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ αὐτοὶ οἱ μεγιστᾶνες ἦσαν ἀθλιοι δοῦλοι, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ των αὐτὴ ἦτο εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ Μεγάλου βασιλέως.

‘Αλλ’ ἡ ἐκπληξίς τοῦ Ἰππίου, ὅστις ποτὲ δὲν εἶδε τοιαῦτα πράγματα, πῦξησε περισσότερον, ὅτε Σατράπης τις διέταξε νὰ προσπέγῃ καὶ αὐτός, καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου του ὅπισθεν παραπετάσματος.

Αδιπόδην μάθετε, ὅτι ἡ προσκυνήσις εἶναι δεῖγμα σεβασμοῦ, ὁ δόποιος χρεωστεῖται μόνον εἰς τὸν Θεόν· διότι αὐτὸς μόνος εἶναι ὁ ἴσχυρότερος ὅλων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. Ἐν τούτοις ἔπρεπεν ὁ Ἰππίας νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἐθιμοταξίαν ταύτην· καὶ ὅτε, μετά τινας στιγμάς, τοῦ ἐτυγχώρησαν νὰ σκιαθῇ, ἔξεθαμβώθη, (τὸ δόποιον καὶ ἡμεῖς ἡθέλαμεν πάθει βεβαίως), ἐκ τοῦ θεάματος τὸ δόποιον ἐπαρουσιάσθη εἰς τοὺς ὄφθαλμούς του.

Τὸ πυρηπέτασμα εἶχε γίνει ἀργυρόν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐπὶ ὑψηλοῦ θρόνου, τοῦ δόποιου αἱ βαθμίδες ἦσαν σκεπασμέναι ἀπὸ πολυτίμους τάπητας, καὶ πέριξ αὐτοῦ ἕκαιον εἰς χρυσᾶ θυμιατήρια λίθινος καὶ ἀρώματα ἔξαίρεται· αὐτὸς δὲ ἐφόρει ἔνδυμα πορφυροῦ πλουσίως πεποικιλμένον καὶ καταβαῖνον μέχρι τῶν ποδῶν του· ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς εἶχε κάλυμμα, τὸ δόποιον οἱ Πέρσαι ὠνύμαζον τυάρχην, καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ὑπῆρχε διάδημα διαλάμπον ἀπὸ τοὺς ἀδάμαντας, καὶ τέλος ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα μακρὸν καὶ χρυσοῦν σκῆπτρον. Ὁλόγυρά του ἐστέκοντο πλῆθος ἀξιωματικῶν, οἱ δόποιοι ἦσαν ἐστολισμένοι μὲ πορφύρας καὶ πολυτίμους λίθους. Ἐνῷ ὁ Ἰππίας ἔμενεν εὗτο πως θαμβωμένος ὑπὸ τὴν θέαν τόσων ὀραίων πραγμάτων, ὁ Δαρεῖος τοῦ ἐλάλησε μετ’ ἀγαθότητος, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ μείνῃ εἰς τὸ κράτος του, ὑποσχόμενος ὅτι χάριν αὐτοῦ καὶ ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ θέλει στείλει στρατεύματα καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων, διὰ νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ ὑποταχθῶσι πάλιν εἰς τὴν ἔξουσίαν του. Ὁ Ἑλλην ἐπρόσπεσεν ἀκόμη μίαν φορὰν διὰ εὐχάριστήση τὸν βασιλέα· ὅτε δὲ ἔξηλθε τοῦ παλατίου τὸν ἀδήγησαν εἰς πόλιν τινά, ὅπου τῷ ἦτο συγχωρημένον νὰ ζῆ ὅπως ἥθελεν.

Ο Δαρεῖος ἀναμφιβολώς εἶχε σκοπὸν νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ὑποσχέσεις, τὰς δόποιας εἴχε δώσει εἰς τὸν Ἰππίαν· ἀλλὰ ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῷ συνέβησαν πολλὰ ἐμπόδια τὰ ἵποια θέλω σᾶς διηγῇθῃ

Ἐνῷ μίαν ἡμέραν δι μέγας βασιλεὺς διεσκέδαζεν εἰς τὸ κυ-
νῆγον, δὲ ππος του ἐκημανίσθη, δὲ Δαρεῖος τόσον βαρέως ἐ-
πληγώθη, ὥστε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δὲν ἤδυνήθη νὰ κοιμηθῇ.
Παρευθὺς ἥλθον οἱ σοφάτεροι ιατροὶ τοῦ τόπου, ἀλλ' οὐδεὶς
ἔξ αὐτῶν ἤδυνήθη νὰ φέρῃ θεραπείαν εἰς τὴν ἀσθένειάν του,
αὐτὸς δὲ ἔξηκολούθει νὰ αισθάνηται τρομεροὺς πόνους νυχθη-
μερόν.

Τηπῆρχε κατ' ἑκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν Πέρσιαν ιατρός τις
Ἐλλην ἐπιτηδειότατος, ὄνομαζόμενος Δημοκήδης, τὸν ὃποῖον
οἱ λησταὶ αἰχμαλωτίσαντες εἶχον πωλήσει ὡς δοῦλον εἰς ἕνα
τῶν μεγαλειτέρων Σατραπῶν τοῦ βασιλείου· δὲ Σατράπης οὗτος
εὑθὺς ἀροῦ ἔμαθε τὸ συμβάν ἑκεῖνο ἔστειλε τὸν Δημοκήδην εἰς
τὸν Δαρεῖον προστάξας αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ πάντα τρόπουν
διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὸν βασιλέα.

Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἔξοχὴν τὴν νύκτα ὑπέφερεν δὲ Δαρεῖος ἐκ
τῆς πληγῆς του, δὲ Δημοκήδης δὲν ἀπεμαρτύνετο σχεδὸν ἀπὸ
πλησίον του, καὶ διὰ νὰ τὸν ἀνακουφίζῃ ἀπὸ τοὺς πόνους,
τοῦ ἐδιηγεῖτο ἀδιακόπως ιστορίας τοῦ τόπου του, τὸν ὃποῖον
δὲν ἔπιεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπαινῇ διώτε διατρέψεις τοῦ οὗτος δὲν ἤδυ-
νατο νὰ παρηγορηθῇ, ἐνόσῳ ἔζη εἰς τὴν δουλείαν, καὶ πάντοτε
ἥλπιζεν, ὅτι ἥθελεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν Ἐλλάδα.

Αἱ ιστορίαι ἑκεῖναι, τὰς ὁποίας ὁ Δημοκήδης ἐδιηγεῖτο μὲν
πολὺ πνεῦμα, διεσκέδαζον καθ' ὑπερβολὴν τὸν βασιλέα, καὶ
τῷ ἐνέπνευσαν πρὸ πάντων μεγίστην ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνω-
ρίσῃ τὸν τόπον ἑκεῖνον, περὶ τοῦ ὃποιου ἦκουε τόσα περιέργα
πράγματα· διὸν, δτε ἐθεραπεύθη μεν' ὀλίγον καιρὸν ἐντελῶς,
δὲν ἀφῆκε τὸν Δημοκήδην ν' ἀναχωρήσῃ πλέον ἐκ τοῦ παλα-
τίου, τόσον εὐχαριστεῖτο νὰ ἀκούῃ τὰς διηγήσεις του.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἑκεῖνον, ἐπειδὴ ἡ βασιλείσσα "Ἄτοσα ἡ γυ-
νὴ τοῦ Δαρείου ἡσθένησε καὶ αὐτὴ βαρέως, δὲ βασιλεὺς ἔστει-
λεν εἰς αὐτὴν τὸν ἐπιτήδειον Δημοκήδην. Οὗτος δὲ παρεκά-
λεσε τὸν βασιλέα, ἐλὺν θεραπεύσῃ τὴν βασίλισσαν, νὰ τῷ δώῃ

εη τὴν ἀδειαν νὰ ἐπικνέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Δαρεῖος τῷ ὑπεργέθη τοῦτο. Καὶ τῷόντι ἀφοῦ ἔκεινη ἀνέλαβεν ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν της, ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐσυγχώρησε ν' ἀναγωρήσῃ ἀλλὰ τοῦ ἔδωκε συνοδίαν δεκαπέντε Περσῶν ἀξιωματικῶν, ἐπὶ λόγῳ μὲν ὅτι τὸν συνώδευον οὗτοι πρόδε τιμήν, πραγματικῆς ὄμβως εἶχον προσταγὴν νὰ μὴ τὸν ἀφήσωσιν οὐδὲ στιγμὴν μόνον, καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν Περσίαν θέλοντα καὶ μὴ θέλοντα. Οἱ δεκαπέντε ἔκεινοι ἀξιωματικοὶ ἦσαν προσταγμένοι συγχρόνως ὑπὸ τοῦ Δαρεῖου, νὰ παρτηρήσωσι μετὰ προσοχῆς τοὺς τόπους ὅπου ἥθελε νὰ στείλῃ στρατόν, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του πρόδε τὸν Ἰππίαν.

Δὲν ἔχω διόλου σκοπὸν νὰ σᾶς παραστήσω, μικρού μου φέλοι, διότι ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ τοῦ Δημοκήδου, ὅτε μετὰ τόσου μηκούνην ἀπουσίαν εὑρέθη πάλιν εἰς τὴν πατρίδα του. ὅθεν ὅτε ἔρθασεν ὁ καιρὸς τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Δαρεῖον, ἐπειδὴ οἱ ἀξιωματικοὶ ἔκεινοι, οἱ δόποιοι τὸν συνώδευον ἤθελασαν νὰ τὸν βιάσωσι διὰ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, κατώρθωσε καὶ ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὰς χειράς των, καὶ κρυφθεὶς ἐπροφυλάττετο νὰ μὴ τὸν ἀνακαλύψωσιν.

"Οθεν οἱ ἀξιωματικοὶ ἔκεινοι ἤναγκάσθησαν νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν κύριόν των, εἰς τὸν ὅποιον ἀνέρερον, ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἴατρός του ἔφυγε κρυφίως· καὶ ἐλυπήθη μὲν πολὺ ὁ μονάρχης οὗτος, ἀλλ᾽ ἡ περιέργειά του τόσον διηγέρθη ἀπὸ τὰς διηγήσεις τοῦ Δημοκήδου περὶ τῶν ἔξαισίων πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, ὃτις ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ ὁ ἕδιος μὲν στρατὸν διὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν ὥραιον ἔκεινον τόπον, καὶ νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὴν ἔξουσίαν του.

Δὲν θὰ σᾶς ὀμιλήσω πλέον, ἀγαπητά μου παιδία, περὶ τοῦ Δημοκήδου, τὸν ὅποιον ὁ Δαρεῖος πολὺν καιρὸν ἐνθυμεῖτο λυπούμενος· σᾶς ἀρκεῖ νομίζω νὰ μάθητε, ὅτι ἔγεινε σύζυγος τῆς θυγατρὸς τοῦ Μίλωνος τοῦ Κρωτονιάτου, τοῦ ὅποιου τὴν ὑπερθαύματον σωματικὴν δύναμιν καὶ τὸν ἀξιοθρήνητον θάνατον σᾶς ἐδιηγήθην πρὸ δὲίγου.

Η ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΜΑΧΗ.

Από τοῦ 490 μέχρι τοῦ 480 ἔτους Π. Χ.

Ἡ κατὰ τῶν Σκυθῶν τότε ἐκστρατείᾳ τοῦ Δαρείου, ἦτο ἡ κυριωτέρα αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν οὗτος ἐμποδίσθη διά τινα καιρὸν νὰ ἐκπληρώῃ τὰς ὑποσχέσεις του πρὸς τὸν Ἰππίαν, καὶ ἵσως ἥθελε τὰς λησμονήσεις ἐξ ὀλοκλήρου, ἐὰν οἱ Ἑλληνες τῆς Ἰωνίας, οἵτινες ἀπετέλουν τότε μέρος τοῦ Περσικοῦ κράτους, δὲν διήγειρον τὸν θυμόν του. Διότι οὗτοι ἀποστατήσαντες ἐκαυσαν τὰς Σάρδεις, πόλιν ἀρχαίαν καὶ πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας.

Ἄρχηγὸς τῶν ἀποστατῶν Ἰώνων ἦτο ὁ ἐκ Μιλήτου Ἰσιαῖος, ἀνὴρ πτυχοῦργος καὶ φιλόδοξος· ἀλλὰ νικηθεὶς συνελήφθη ζῶν καὶ ἐστρυώθη κατὰ προσταγὴν τοῦ Σχετράπου Ἀρταφέργους. Ο δὲ Δαρεῖος μηνικκῶν, ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ πάντας τοὺς Ἑλληνας διὰ τοὺς Ἰωνας, καὶ ἐστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα δύο πρέσβεις (ἀπεσταλμένους) διὰ νὰ προστάξωσι τοὺς λαοὺς τοῦ τόπου τούτου νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτόν. Λοιπὸν οἱ πρέσβεις μεταβαζοῦντες ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, ἐζήτουν γῆν καὶ ὄδωρ, τὸ δόποιον παρὸ τοῖς Πέρσαις, σημαίνει ἐντελῇ ὑποταγὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ Μεγάλου βασιλέως· ἀλλ' ὅπου καὶ ἀν ἐπαρουσιάζοντο οἱ ἀπεσταλμένοι οὗτοι ζητοῦντες γῆν καὶ ὄδωρ, διήγειραν τὴν ὄργην τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὄργισθέντες μεγάλως κατεδίκασαν εἰς θάνατον τὸν διερμηνέα τῶν ἔσνων ἐκείνων, ὅτε ἤλθον εἰς τὰς Ἀθήνας· εἰς δὲ τὴν Σπάρτην ὁ λαὸς πλέον ὀξύθυμος ἐθανάτωσε τοὺς ἴδιους πρέσβεις.

Αὕτη ἡ πρᾶξις τῶν Σαπτικτῶν ἦτο μέγα ἔγκλημα, διότι

6*

παρεβίσαν τοιουτορόπως τὰ λεγόμενα δίκαια τῶν ἔθνῶν, ἥγουν τοὺς νόμους τῆς φιλονθρωπίας πρὸς τοὺς ζένους, καὶ τὰς συνγένειας, τὰς ὁποῖας τὰ πολιτισμένα ἔθνη φυλάττουσι, θεωροῦντα πάντοτε τοὺς πρέσβεις ὡς πρόσωπα ἵερά καὶ ἀπαρχέαστα· δθεν ἡ εἰδῆσις τοῦ ἀσεβήματος τούτου, ὡς δύνασθε νὰ τὸ ἐννοήσητε, ἔκαμε τὸν Δαρεῖον ἔξω φρεγῶν, καὶ ἀγενἀναβολῆς ἐπρόσταξεν ἐνα τῶν στρατηγῶν του, διορμαζόμενον Δάτιν, νὰ ἑτοιμάσῃ ἀξιώμαχον στρατὸν νὰ διαβῇ εἰς τὴν Ἑλλὰδα καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν τυραννίαν τοῦ Ἰππίου εἰς τὰς Ἀθήνας, νὰ τιμωρήσῃ δὲ αὐτηρῶς τοὺς ἄλλους λαούς, διὰ τὴν ὕδριν τὴν ὁποίαν ἔκκαμον εἰς τὸν Δαρεῖον, παρακούοντες τὴν προσταγήν του καὶ φονεύοντες τοὺς πρέσβεις του.

Τὰ ἅπειρα στρατεύματα τῶν Περσῶν, ἐπιβιβασθέντα εἰς πληθυνός πλοίων ἔφθισαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαρχωθνος, χωρίου πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Τότε δὲ διεδόθη ἡ εἰδῆσις ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν, ὅτι οἱ ἔχθροι ἔμελλον νὰ τὴν καταστρέψωσιν ἐκ Θεμελίων, ἐὰν δὲν ὑπετάσσετο εὐθὺς εἰς τὸν ἀχρεῖον Ἰππίαν, δοτις δὲν ἡσχύνθη νὰ ἐπιφέρῃ τόσα κακά εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἔξεναντίας ἦλθε καὶ αὐτὸς αὐτοπροσώπως ὅμοι μὲ τὸν σρατὸν τῶν Περσῶν.

Οι δὲ Ἀθηναῖοι γενόμενοι περίφρονοι δὲν ἤξευρον τί νὰ κάμωσι παντοῦ ἔβλεπες πράσωπα ὥχρα καὶ τρομασμένα· καὶ προγυμναῖταις, εἶχον τόσον ὀλίγους στρατιώτας, ὡστε δὲν ἡμπόρουν νὰ ἐλπίσωσι καλόν τι ἀποτέλεσμα, ἐὰν ἀντεστέκοντο εἰς τὸν πολυάριθμον ἔκεινον ἔχθρικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος κατεῖχεν διοκλήρους τὰς πέριξ πεδιάδας.

Καὶ κατ' ἀρχὰς ἔστειλαν ζητοῦντες βοηθειαν ἀπὸ τοὺς γείτονάς των· ἀλλ' ὅλοι σχεδὸν ἡρνήθησαν νὰ τοὺς βοηθήσωσι, φοβούμενοι μάτιως ἐπισύρωσιν ἐναντίον των τὴν ὄργην τοῦ Μεγάλου βασιλέως· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄνθρωποι δὲν τολμῶσι νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἀδυνάτους, κακῶς ποιοῦντες· διότι χρέος ἔχουμεν νὰ κάμγωμεν εἰς τοὺς ἄλλους, διὰ τοις ἐπιθυμοῦμεν νὰ κάψ-

μνωσις καὶ οἱ ἄλλοι εἰς ἡμᾶς, διταν εὐρισκώμεθα εἰς ἀνάγκην.

Μόνοι οἱ Σπαρτιάται ὑπεσχέθησαν βοήθειαν εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων· ἀλλ' ἡ βοήθεια αὕτη ἔπρεπε νὰ γείνῃ μετὰ παρέλευσιν ὅλιγων ἡμερῶν, διότι εἰς τὴν Σπάρτην ἐσυνείθιζον νὰ μὴ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανασλήνου.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, μικροὶ μου ἀναγνῶσται, ἔζων εἰς τὰς Ἀθήνας τρεῖς ἄνδρες, ὁ Μιλτιάδης, ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, οἱ ὄποιοι μόνοι ἀντεστάθμιζον ἐνα στρατὸν ὅλον ληπτὸν· διότι καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν φρόνιμοι, ἀνδρεῖοι καὶ γενναῖοι πολεμισταί· ὁ δὲ Μιλτιάδης, ὡς πλέον ἡλικιωμένος τῶν δύο ἄλλων, ἔξελέχθη στρατηγὸς τοῦ στρατοῦ ἐκείνου, ὁ ὄποιος ἔπρεπε ν' ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τῶν ἀπειρων Περσῶν.

Ο Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦσαν μὲν τιμιώτατοι ἄνδρες, δυστυχῶς δύμας πχλαιά τις ἀντιζηλία τοὺς εἶχε διαιρέσει πρὸ παλλοῦ, καὶ μόνον ὁ κινδυνος τῆς πατρίδος τοὺς ἐφιλίωσε. Λοιπὸν ἀπεράσισαν καὶ οἱ δύο μετὰ τοῦ Μιλτιάδου νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τοῦ ἔχθροῦ· ἀλλὰ μόλις ἡδυνήθησαν νὰ συναθροίσωσι τόσον ἀριθμὸν στρατιωτῶν, ὥστε διὸ νὰ νικήσωσιν, ἔπρεπε νὰ φονεύσῃ ἔκαστος δέκα ἔχθρούς, τὸ ὄποιον δὲν εἴναι εὔκολον, μάλιστα εἴναι σχεδὸν ἀδύνατον, καθὼς τὸ ἡζεύρετε, δέκα ἄνθρωποι νὰ μὴ ἦναι δύνατώτεροι τοῦ ἐνός.

Ἐπειτα οἱ Πέρσαι εἶχον καὶ ἀπειρον ἵππικόν· διθεν ὁ Μιλτιάδης ἐζήτει τρόπον νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἵππικὸν τοῦτο ἀπὸ τοῦ νὰ περικυκλώσῃ τὸν μικρὸν στρατὸν του, καὶ ίδοὺ τί ἐφαντάσθη διὸ νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Ἐπράσταξε νὰ κόψωσι πολλὰ δένδρα, ἐν καιρῷ νυκτερί, τὰ διέσπειρεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς ἦσαν μὲ τοὺς κλάδους των, ὥστε, διτε τὸ Περσικὸν ἵππικὸν ἐπροχώρησε μέχρι τοῦ μέρους ἐκείνου, ἐσταμάτησεν αὐτῆς, διότι τὰ ζῶα δὲν ἡμπόρουν νὰ ὑπερπηδῶσι τοὺς ὑπερμεγέθεις ἐκείνους κλάδους.

Ἐν τούτοις οἱ Ἀθηναῖοι, εὐθὺς ἀφοῦ παρετήρησαν τοὺς ἔχθρούς ἀπὸ μακράν, ὥρμησαν κατ' αὐτῶν μὲ τόσην ἀνέλπι-

στον ταχύτητα, ὡστε οἱ Πέρσαι τρομάζαντες ἐκ τῆς ἀκρόπολής του ταύτης ὁρμῆς ὅπισθιοδρόμησαν μὴ θέλοντες, καὶ ἐβλήθησαν τὰ στρατεύματά των εἰς ἀταξίαν· τότε οἱ Ἕλληνες μὴ ἀφήσαντες αὐτοὺς νὰ ἀναπνεύσωσι, τοὺς ἐφόνευον ἀσπλάγχνως καὶ τοὺς κατεδίωκον παντοῦ.

Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀτρομήτων, διεκρίνοντο ὁ Μιλτιάδης, δ' Ἀριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, τῶν ὅποίων τὸ παράδειγμα διηγεῖρε τὴν ἀνδρείαν τῶν στρατιωτῶν· οἱ δὲ Πέρσαι βλέποντες, ὅτι πᾶσα περικύρω ἀντίστασις ἦτο ἀνωφελής, ἔτραπήσαν εἰς φυγὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, ὅπου ἦσαν ἀκόμη τὰ πλοῖα μὲν τὰ ὅποια ἦλθον.

Δὲν ἤξερώ, ἀγκυπτὸ μου παιδία, ἐὰν εἴδετέ ποτε κανέναν ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐκείνα λιθάδια, εἰς τὰ ὅποια φέρουσι τὰ ποίμνια οἱ πινιένες νὰ βοτκήσωσι τὸ θέρος· τὰ λιθάδια ταῦτα εἶναι εὔμορφα καὶ κατασκέπτεις ἀπὸ πολλὴν χλόην, ἀλλὰ καποτε ἡ χλόη αὕτη κρύπτει ὑποκήτω της βάλτους, ὅπου οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ ζῶα χώνονται καὶ χάνονται, ἐὰν κατὰ δυσχίαν ἥρχοντο ἔκει ἀπροφυλάκτως.

Δοιπόν, ἐνῷ οἱ Πέρσαι διεσκηρπίζοντο πανταχόθεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι λυσσώντες τοὺς κατεδίωκον καὶ τοὺς ἔσφραζον ἀνιλεώς ὅπου τοὺς ἔφθανον, συνέβη ὡστε οἱ φεύγοντες, νομίζοντες, ὅτι δύνανται νὰ διαπεράσωσιν ἐν τῶν λιθαδίων ἐκείνων, τὰ ὅποια δὲν ἐγνώριζον, ἐχώθησαν εἰς τοὺς βάλτους, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ περισσότεροι ἐξ αυτῶν ἐχθροί σαν μὴ δυνηθέντες νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν λάσπην.

Ο τύρχνος Ἰππίας ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην ταύτην, καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἐλυπάθη, διότι διὰ τὸ ἴδιόν του συμφέρον, ἡ θέλησας νὰ κατασρέψῃ τὴν πατρίδα του. Τοῦτο δὲ εἶναι τρομερὸν ἔγκλημα· διότι δῆλοι οἱ ἀνθρώποι χρεωστοῦσι νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα, ἡ ὅποια τοὺς ἐγέννησε καὶ τοὺς ἀνέθρεψεν.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω, καλοί μου φίλοι, πόσον οἱ Ἀθηναῖοι ἐδοξάσθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τὴν ἀνδρίαν των,

Αλλὰ ότιλω σᾶς εἴπει τὴν ιστορίαν δύο ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων
αἱ πράξεις εἰναὶ καθ' ὑπερβολὴν περίφημοι.

Στρατιώτης τις Ἀθηναῖος, ὄνομαζόμενος; Κυναίγειρος, προ-
φίάστας εἰς τὸ περάλιον ἐν ἔχθρικὸν πλοῖον, γεμάτον ἀπὸ Πέρ-
σας καὶ ἔτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ, ἡθέλησε νὰ τὸ ἐμποδίσῃ· ὅθεν
πιάνει τὸ πλοῖον ἀμέσως μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα· ἀλλ' οἱ Πέρσαι
βλέποντες, ὅτι ἐκινδύνευον, ἀπέκοψαν αὐτὴν μὲ πέλεκυν· ὁ
Κυναίγειρος μὴ ἀποδειλιδότας διόλου, ἀρπάζει τὸ πλοῖον μὲ
τὴν ἀριστεράν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀπεκόπη ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἔχ-
θρῶν· τότε δὲ ἀνδρεῖος ἐκεῖνος στρατιώτης μὴ ἔχως κανένα
ἄλλον τρόπον νὰ πολεμήσῃ, πιάνει μὲ τοὺς ὁδόντας τὰ σχοι-
νία τοῦ πλοίου καὶ ἐκράτει αὐτό, ἵνας οὖν καταπληγωθεὶς ἀπὸ
τοὺς ἔχθρους ἔξεψύχησεν. Πόσον περάδοξος καὶ ἔντιμος ἀν-
δρία ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου ζητοῦντος νὰ παλαιάσῃ ἐναντίον τό-
σων ἔχθρῶν! Διάτι δὲ γενναῖος ἐκεῖνος στρατιώτης ἡλπίζει νὰ
κρατήῃ τὸ πλοῖον εἰς τὸ παράλιον, ἵνας οὖν φθάσωσι καὶ ἄλ-
λοι "Ελληνες διὰ νὰ τὸ αἰχμαλωτίσωσιν.

Ἐνῷ δὲ ἡ μάχη ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος, στρατιώτης τις
Ἀθηναῖος, μαχόμενος ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀμαὶ εἰδεν,
ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν βεβαίως οἱ νικηταί, εὐθὺς ὡς ἡτο ὠπλι-
σμένος καὶ κατακοπιασμένος, ἡθέλησε νὰ φέρῃ αὐτὸς πρῶτος
τὴν χαροποιὰν ἀγγελίκων εἰς τὴν πόλιν τῆς τεραστίας ταύτης
νίκην· ἀν δὲ καὶ εἴχε πολὺν δρόμον νὰ διατρέξῃ, δὲ ἀνδρεῖος
οὗτος ἀνήρ, μὲ τόσην ταχύτητα ἔφθασεν εἰς τὰς πύλας τῆς
πόλεως, ὥστε μόλις ἐπρύφθασε νὰ εἴπῃ τὸ « Χαίρετε ἐνικήσα-
μεν » ἐξέπνευσεν ἀμέσως.

Λυποῦμαι πολύ, διάτι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω τὸ ὄνομα
τοῦ ἀτρομήτου τούτου Ἀθηναίου, τὸ ὄποιον ἡ ιστορία δὲν διε-
τήρησεν ὡς τὸ τοῦ Κυναίγειρου. (1) Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἡ

(1) Εἰς τὴν τρίτομον 'Ελλην. Ιστορίαν τοῦ Γολσμιδὸν ὄνομαζεται Εὔκλης ὁ
Ἄγγελοκφόρος εἶτας.

φρόνησις τοῦ Μιλτιάδου ἦτο ἀξιοθαύμαστος· διότι μὲ τόσου ὀλιγάρχιμον μέν, ἀλλ᾽ ἀνδρεῖον στρατόν, ἐνίκησε τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο πλῆθος τῶν Περσῶν, ὑπερβαινόντων τὰς ἐκατὸν χιλιάδας, ὡς λέγουσιν οἱ ιστορικοί. Οὐ δὲ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων μόλις συνεποσοῦτο εἰς δέκα χιλιάδας. Καὶ ὅμως τόσον ὀλίγοι ὅντες κατέρθισαν, διὰ τῆς ἀνδρείας των καὶ ἐμπειρίας των, νὴ κατατροπώσωσι δεκαπλασίους ἔχθρους, οἵτινες φεύγοντες κατησχυμένοι ἀρήκαν εἰς τὸ στρατόπεδον τὰς σκηνάς των γεμάτας ἀπὸ ἄπειρων πλούτη. "Οθεν καὶ ἡ δόξα τοῦ Μιλτιάδου ὑπῆρχε μεγάλη. Ἐκκεστος τῶν Ἀθηναίων ἔτρεχε νὰ ἔδη καὶ νὰ συγχαρῇ τὸν σωτῆρα τῆς πατρίδος, καὶ ὅλοι ὑπεδέχοντο αὐτὸν μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης.

"Η μάχη αὕτη ὠνομάσθη, οὐ ἐν Μαρχθῶνι μάχη, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνύψωσαν στήλας εἰς τὰς ὁποίας ἔχάραξαν τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἱ δόποι έφοντεύσαν, ὑπερχειρίζομενοι τὴν πατρίδα· διότι κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς τοιουτοτρόπως ἐτίμων δημοσίως τοὺς ἀνδρείους καὶ γενναίους ὑπεροχαπιεῖχε τῆς πατρίδος, παραδίδοντες ἀλάντον τὸν μνήμην αὐτῶν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔξεστράτευσαν καὶ αὐτοῖς, ὡς εἶχον ὑποσχεθῆ, ἀφοῦ ἐγένετο ἡ πανσέληνος· ἀλλ᾽ ὅτε ἥλιον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, δὲν εὑρῆκαν πλέον τοὺς ἔχθρους, ἀλλὰ μόνον τὸν Ἀριστείδην μετὰ ὀλίγων στρατιωτῶν φυλάττοντα τοὺς θησαυρούς, τοὺς δόποιους οἱ ἔχθροι εἶχον ἀφῆσει. Οἱ Σπαρτιάται δὲν ἐρθόντας διάλογο τοὺς Ἀθηναίους διὰ τόσον λαμπρὰν νίκην· διότι ὁ φθόνος εἶναι ἐλάττωμα, τὸ δόποιον οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη, καὶ ἐνεκκι τούτου ἥδυναντο νὰ νικῶσι τόσον ἐνδόξως τοὺς ξένους ἔχθρους των· θεοί θαυμάζοντες εἰλικρινῶς οἱ Σπαρτιάται τὴν νίκην ἐκείνην ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, διηγούμενοι πανταχοῦ, θεοί διέβαινον, δσα εἶχον μάθει περὶ τῆς μάχης, καὶ ἐλυποῦντο μόνον, διότι δὲν ἐπρόφθασαν καὶ αὐτοὶ νὰ συμπολεμήσωσι μετὰ τῶν Ἀθηναίων τοὺς βαρβάρους Πέρσας.

Ἐν τούτοις ἡ εὐγνωμοσύνη, τὴν δποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἔδειξαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, δλίγον διήρκεσε. Τοῦτο συμβούλει, ἀγαπητά μου παιδία, εἰς πάντα τόπον, ὅπου ὁ λαός ἀστατος καὶ ἐλαφρόνους, εὔκόλως θαυμάζει καὶ ἀγαπᾷ, καὶ εὔκόλως ὄργιζεται καὶ μισεῖ. Λφοῦ τὸν ἑτίμησαν μὲ τόσον μεγάλας τιμάς, ὥστε νὰ τοῦ στήσωσι καὶ ἀγαλμα εἰς μίαν στοάν ὀνομαζομένην Ποικίλην, εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, εὑρέθησαν μεταξὺ αὐτῶν ἄνθρωποι τόσον ἀχάριστοι, ὥστε φθονήσαντες τὸν Μιλτιάδην ἔγειναν αἴτιοι μεγάλης πρὸς αὐτὸν ἀδικίας. Τούτων τὰς συκοφαντίας πιστεύων ὁ δῆμος κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς 50 ταλάντων πρόστιμον καὶ εἰς φυλακήν, ὅπου καὶ ἀπέθανε, μὴ ἔχων νὰ τὰ πληρώσῃ. Καὶ ἀποθινόντος δὲ αὐτοῦ, δὲν ἔδιδον ἀδειαν νὰ ἐνταφιάσῃ τὸ λείψανον ὁ οἰκός του Κέρμων, ἐὰν δὲν ἐδανείζετο διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ 50 τάλαντα. Πόσον ἀξιέπαινος εἶναι ὁ Κέρμων διὰ τὴν τοιαύτην του διαγωγήν !

Ο δὲ Ἀριστείδης, εἰς καὶ αὐτὸς ἐξ ἐκείνων οἱ δποῖοι συντέλεσαν εἰς τὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος, ἔπαθε καὶ αὐτὸς σχεδὸν τὰ ἴδια μὲ τὸν Μιλτιάδην διότι οἱ Ἀθηναῖοι παρεξύνομενοι κρυφίως ὑπὸ τοῦ ζηλοτύπου Θεμιστοκλέους, τὸν κατεδίκασαν εἰς δεκαετῆ ἔξορίαν ὑποπτευόμενοι μήπως γίνη ἐπικλιδυνος πολιτης. Τὸ δὲ εἰδός τοῦτο τῆς καταδίκης ὀνομάζετο ἔξιστρακισμός διότι ἐπάνω εἰς δέρακα, τὰ δποῖα συνήθοις ζονάπδα τὸ παράλιον, ἔγραψαν τὸ ὄνομα ἐκείνου, τὸν δποῖον ἦθελον νὰ ἔξορισωσιν. Ἐνῷ δὲ δὲν Ἀριστείδης περιερέθετο ἀνω καὶ κάτω μεταξὺ τοῦ πλήθους καὶ ἐπρόσμενε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ψηφοφορίας, ἦλθεν εἰς αὐτὸν χωρικός τις καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπὶ τοῦ ὁστράκου τὴν καταδίκην του. Ο Ἀριστείδης ἀπορῶν τὸν ἡρώτητος, «Σὲ ἔβλαψέ ποτε ὁ Ἀριστείδης; » Ποτὲ ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, καὶ μάλιστα οὐδὲ τὸν γνωρίζω, ἀλλὰ δὲν ὑποφέρω νὰ τὸν ἀκούω ὀνομαζόμενον Δικιον. «Ο μεγαλόψυχος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἔγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὸ δέρακον, καὶ κατεδίκασθη εἰς ἔξορίαν, θρηνῶν τὴν τυφλότητα τῶν συμπολιτῶν του,

Αὐτὴ ἡτο μεγάλη ἀχαριστία ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων, παιδία μου, ἀλλὰ γρήγορα μετενάσαν, διότι ἀκόμη μεγαλετερος κίνδυνος ἀπ' ἔκεινον τὸν δόποιον διέφυγον τοὺς ἡπεῖλει τώρα.

Ο Δαρεῖος τόσον ὠργίσθη διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ του, ὡστε ἐπρόσταξε νὰ συναθροίσωσι στράτευμα δεκαπλάσιον τοῦ πρώτου, καὶ ἡτομάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ διδυος ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ ἐκδικηθῇ αὐτούς· ἀλλ' ἀπέθανεν ἔξαφνα καὶ ἀφῆκε τὸν θρόνον εἰς τὸν υἱόν του Ξέρξην, ὁ δόποιος ἐμίσει τοὺς Ἑλληνας καθὼς καὶ ὁ πατέρος του.

Η ΕΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΙΣ ΜΑΧΗ.

Τὸ 480 ἔτος Π. Χ.

•••••

Ο Ξέρξης, ἀγαπητά μου παιδίκι, ἡτο ἄνθρωπος βίαιος καὶ ἀλαζών· ἀφοῦ συνέλαβε τὴν ιδέαν, καθὼς καὶ ὁ πατέρος του, νὰ κατακτήσῃ τὴν Ἐλλάδα, ἐπρόσταξε τοὺς Σατράπας τοῦ κράτους του νὰ συναθροίσωσι στρατὸν τόσον πολυάριθμον, καὶ στόλον τόσον μέγαν, ὁ δόποιος νὰ μὴ εἴχε φανῇ ἔως τότε.

Ἐνῷ ἐνησοχολεῖτο εἰς τὰς προετοιμασίας ταύτας, ἥλθον εἰς τὰ Σουσα, ὅπου διέτριβε τότε, ζένοι ζητοῦντες νὰ τοῦ διμιλήσωσιν· αὐτοὶ ἦσαν Σπαρτιάται ὀνομαζόμενοι Σαύλις καὶ Σπερθίας, οἱ ὄποιοι παρουσιασθέντες ἐνώπιόν του, ἡρνήθησαν ἐπιμόνως νὰ τὸν προσκυνήσωσι, διότι τοῦτο δὲν ἡτο συνήθεια τοῦ τόπου των καὶ εἶπον. « Βασιλεῦ τῶν Περσῶν, πρό τινων ἐτῶν οἱ Σπαρτιάται ἐφόνευσαν δύο ἀπεσταλμένους, τοὺς δόποιούς Δαρεῖος ὁ πατέρος σου εἴχε στείλει εἰς τὴν Ἐλλάδα διὰ νὰ ζητήσωσι γῆν καὶ ὅδῳ· ἐὰν ἦσαι ὠργισμένος ἐναντίον ἡμῶν διὰ τὴν παραβίασιν ταύτην τοῦ δικαίου τῶν ἀνθρώπων,

έργομεθα καὶ οἱ δύο νὰ προσφέρωμεν τὰς κεφαλάς μας, διὰ
νὰ παύσῃ ἡ ἀγανάκτησίς σου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ο δὲ Ξέρξης θαυμάσας μεγάλως διὰ τὴν εὐγενῆ ταύτην
ἀφοσίωσιν, ἀντὶ νὰ θανατώσῃ τοὺς δύο ἑκείνους Σπαρτιάτας,
ἀπήντησε μεγαλοπρεπῶς, ὡς ἔπρεπεν εἰς βασιλέα· καὶ εἶπεν
εἰς αὐτούς. «Βιβιστρέψατε εἰς τὴν πατρίδα σας, καὶ κηρύξατε
παντοῦ διθεν διαβένετε, ὅτι οἱ Δακεδαιμόνιοι ἔπραξαν μέγα ἔγ-
κλημα, ἀλλ' ἔγὼ δὲν θέλω νὰ τοὺς μιμηθῶ εἰς τοῦτο ἀφαιρῶν
τὴν ζωήν σας». Συγχρόνως ἐπόρσταξε νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς
Ἑένους ἑκείνους πολλὰ δῶρα καὶ τοὺς ἀπέστειλεν ἐντίμως εἰς
τὴν Σπάρτην.

Ολίγους μῆνας μετὰ τὸ συμβὸν τοῦτο, ὁ στρατὸς καὶ ὁ
στόλος τοῦ Ξέρξου συνήχθη ὅλοκληρος εἰς τὰ παράλια τῆς
Μικρᾶς Ασίας· ὁ δὲ μονάρχης οὗτος ἀπὸ ὑψηλὸν θρόνον στη-
μένον ἐπάνω εἰς δρός, ἔθεωρει τὰ ἄπειρα ταῦτα στρατεύματά
του· καὶ ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι αἱ μὲν πεδιάδες ἦσαν γεμάται ἀπὸ
στρατιώτας, ἡ δὲ θάλασσα σκεπασμένη ἀπὸ πλοῖα, ἐμέθυσεν
ἀπὸ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν· ἀλλὰ συλλογισθείσεις, ὅτι ἔξ οἱ λων
ἔκεινων τῶν ἀνθρώπων οὐδεὶς ἥθελε μένει μετὰ ἑκατὸν ἔτη,
ἥσθανθη λύπην ἐν ἔχυτῷ καὶ ἔχυσεν ἀφθονα δάκρυα.

Ο Ξέρξης διὰ νὰ περάσῃ ἐκ τῆς Ασίας εἰς τὴν Εύρωπην,
ἔπρεπε νὰ διαβῇ στενόν τι μέρος θαλάσσης, τὸ δόποιον ὄνομά
ζεται πορθμός, ιδιαιτέρως δὲ Ἑλλήσποντος, δηλ.: θάλασσα
τῆς Ἑλλης· διότι αὐτοῦ ἡ βασιλόποιας ἐκείνη ἐπνίγη.

Λοιπὸν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὁ Ξέρξης ἔστησε γέφυραν, διὰ
νὰ περάσωσι τὰ στρατεύματά του· ἀλλὰ τὴν νύκτα ἔστηκάθη
τόσον σφοδρὰ τρικυμία, ὡστε καὶ αὐτὴν κατέστρεψε καὶ πολ-
λοὺς ἀνθρώπους κατεπόντισεν.

Τότε δὰ ὁ Ξέρξης, θυμωθεὶς ἐναντίον τῆς θαλάσσης, ἐπρό-
σταξε νὰ τὴν δείρωσι μὲ μάστιγας καὶ νὰ βίψωσιν εἰς τὰ
κύματα ζεῦγος ἀλύσεων, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὴν ἔθεωρει ὡς αἰχ-
μάλωτον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ στρατός του τὸν ἐπερίποντος· διότι

ἔκαμψεν ὡς τὰ κακομαθημένα ἔκεινα μικρὰ παιδία, τὰ δύοτά κλαίουν καὶ φωνάζουν, ὅταν ζητῶσιν δ, τι εἰναι ἀδύνατον νὰ τοῖς δοθῇ, ἢ θυμωμένα δέρνωσι τὰ ἄψυχα πράγματα, εἰς τὰ δύοια αὐτὰ ἐξ ἀπροσεξίας τυχαίνει νὰ κτυπήσωσιν.

Τὴν ἑπαύριον ἥρχισαν ἐκ νέου τὴν γέφυραν, ἵτις ἐτελείωσε ταχέως καὶ στερεώς, καὶ τώρα πλέον δ στρατὸς τῶν Περσῶν ἐκέρασε μὲ τὰς ἀποσκευάς του ἀλλὰ διὰ νὰ διαβῇ τὸ ἀπειρον ἔκεινο πλῆθος, ἔχρεισθησαν ἐπτὰ ὀλόκληροι ἡμέραι καὶ ἐπτὰ νύκτες· καὶ λέγουσιν, ὅτι δ στρατὸς οὗτος ἔσειρεν ὅπισθέν του τόσας πολεμικὰς καὶ φορτηγάς ἀμάξας, ὡστε διὰ νὰ περάσωσι καὶ αὐτοὶ μίαν ἀλλην ἀτενὴν γέφυραν, τὴν δύοιν πρὸς τοῦτο κατεσκεύασκυν ὀλίγον παρέκει ἀπὸ τὴν πρώτην, ἔχρεισθησαν ἔνα μῆνα ὀλόκληρον.

Οἱ περισσότεροι τῶν Περσῶν στρατιωτῶν ἐφόρουν λαμπροὺς θώρακας διὰ νὰ ὑπερασπίζωσι τὰ στήθη των ἀπὸ τὰ βέλη τῶν ἔχθρῶν· ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἵπποι των ἦσαν σκεπασμένοι μὲ σίδηρον, ὡστε, ἐὰν ιππεύσῃς τις Ηέρσης ἐπιπτε μετὰ τοῦ ἵππου του, ἐπρεπε πολλαὶ ἀνθρώπουι νὰ τὸν βοηθήσωσι διὰ νὰ σηκωθῇ.

Ἐπίσης ὑπῆρχον πολλαὶ ἀμάξαι εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου, ὡπλισμέναι μὲ δρέπανα, καὶ ἔσευγμεναι μὲ τέτσαρας ἵππους· τὰ δρέπανα ταῦτα, τὰ δύοια ἦσαν εἰς τὰ πλάγια τῶν ἀμάξῶν, κατέκοπτον καὶ ἀνθρώπους καὶ ἵππους καὶ πᾶν δ, τι εύρισκετο ἔμπροσθέν των, ὅτε ἔτρεχον μὲ δρυμήν. Τὰ δὲ δρέπανα ἔκεινα δὲν διέφερον διόλου ἀπὸ ἔκεινα, τὰ δύοια, οἱ χωρικοὶ μεταχειρίζονται διὰ νὰ θερίζωσι τὰ σπαρτά.

Οτε οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαχον, ὅτι ὁ μέγας στρατὸς τοῦ Ξέρξου ἐπροχώρει κυριεύων Ἑλληνικὰς πόλεις, ἐνδίμισαν ὅτι ἔχάθησαν ἀφεύκτως· διότι δὲν εἶχον οὔτε Μιλτιάδην, οὔτε Ἀριστείδην διὰ νὰ τοὺς διοικήσῃ. Τότε τυπτόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως καὶ μεταγονήσαντες, ἀνεκάλεσαν διὰ ψηφίσματος ὅλους τοὺς ἔξορίζους καθὼς καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐκ τῆς ἔξορίας, παρακαλέσαντες αὐτὸν γὰρ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα· συγχρόνως

δὲ ἐψήφισαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ὀρχηγὸν ὅλου τοῦ στρατοῦ.

Ἐν τούτοις οἱ Σπαρτιάται, τῶν ὁποίων τὸ πολεμικὸν ἥθος γνωρίζομεν, ἡσθάνθησαν χαράν, δτε ἐμελλον νὰ πολεμήσωσι μὲ τοὺς Πέρσας· ἀνυπόμονοι δὲ νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας μὲ αὐτούς, ἔσπευσαν ἀδιστάκτως εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, στοχαζόμενοι, δτι ὁ ἄγων ἦτο ὑπὲρ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ δτε ἐπρεπε νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν πόλεμον ὅσον τὸ δυνατόν μακρύτερα ἀπὸ τὴν πατρίδα των. "Οθεν εἰς τῶν βασιλέων των, Λεωνίδας ὄνομαζόμενος, λαβὼν μεθ' ἐκυτοῦ τοὺς ἀνδρειότερους νέους ἀπῆλθε νὰ φυλάξῃ τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, περὶ τῶν ὁποίων θὰ σᾶς λαλήσω ἀμέσως τώρα.

Αλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Κορίνθιοι ἔξεστράτευσαν πρὸς ὑπεράσπισιν ὅλης τῆς πατρίδος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ πόλεις φλεγόμεναι ἀπὸ πατριωτισμόν.

Ο δὲ στρατὸς τοῦ Ξέρξου διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπρεπε νὰ διαβῇ τὰς Θερμοπύλας, δηλ.: τὸ μέρος ὅπου, ὡς τὰς εἰπον πρὸ ὀλίγου καιροῦ, ὁ υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος εἶχε συστῆσει τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον. Τὸ πέρασμα τοῦτο, τὸ ὅποιον ἀφ' ἑνὸς μὲν περιορίζεται ἀπὸ κρημνώδους βράχους, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπὸ λιμνοθαλάσσας καὶ βάλτους ἀδιαβάτους εἰς πᾶσαν ὅραν τοῦ ἔτους, ἦτο εἰς τινὰ μέρη τόσον στενόν, ὃς πολύτις ἔχει ὀλίγων δργειῶν πλάτος.

Δοιπόλην εἰς τὰς Θερμοπύλας ταύτας ἐπρόσταξαν οἱ Ἔφοροι τῆς Λακεδαιμονίους τὸν Λεωνίδαν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τριακοσίων Σπαρτιατῶν διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Πέρσας, ἀπὸ τοῦ νὰ διαβῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῷ οἱ λοιποὶ Ἑλληνες συνήθησαν εἰς τὸν Ἱσθμὸν τῆς Κορίνθου, ἢ ἐπέβησαν εἰς τὰ πλοῖα, τὰ διποῖα ἐμελλον νὰ πολεμήσωσι μὲ τὰ Περσικά. Πόσον ὀλίγος ἦσαν, παιδία μου, τριακόσιοι στρατιῶται, ἐναντίον τόσου πλήν θους ἀνθρώπων! 'Αλλ' ἐκεῖνοι ἦσαν τόσον ἀνδρεῖοι καὶ τόσον ἐνθουσιασμένοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡστε ἦσαν ἐπίσης φοβεροί, ἕντες ἔχαν ἦτο μέγας στρατός· διέτι εἶχον ἀποφασίσει ὅλοι νὰ προ-

σφέρωσι τὴν ζωήν των εἰς θυσίαν ὑπέρ αὐτῆς τῆς πλεούσης.

Τηπῆρχε συνήθεια εἰς τὴν Σπάρτην, ὅτε Σπαρτιάτης τις ἀπέθνησκε εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, νὰ κηδεύωσι τὸ σῶμά του, τελοῦντες ἀγῶνας πρὸς τιμὴν του. Ὁ δὲ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι συστρατῶται του σταθερῶς ἀποφασισμένοι ν' ἀποθάνωσιν, ἐτέλεσαν τεὺς ἐπικηδείους τούτους ἀγῶνας οἱ ἔδιοι, πρὸ τοῦ νὰ ἀποχαιρετήσωσι τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς των, οἱ δοποῖοι ἐκράτουν τὰ δακρυά των διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀποδειλιάσωσιν.

Ο Λεωνίδας λοιπὸν ἦλθεν εἰς τὰς Θερμοπύλας ἔχων τοὺς τριακοσίους του Σπαρτιάτας καὶ ἄλλους τινὰς Θηβαίους καὶ Βοιωτούς, τοὺς ὄποιους παρέλαβε διαβαίνων ἐκεῖθεν ὡς βοηθούς· ἀλλὰ μόλις φθάσας καὶ τοποθετήσας ἐκεῖ τὸν στρατόν του, εἰς στρατιώτης ἐκπεπληγμένος ἦλθε φέρων τὴν εἰδῆσιν, ὅτι οἱ Πέρσαι ἐπλησίαζον, καὶ ὅτι εἶναι τόσον πολλοὶ οἱ ἔχθροι, ὡςεὶ βίπτοντες τὰ βέλη των θέλουσι σκιάζει τὸ φῶς τοῦ ἥλιου. — Τόσον καλλίτερα ἀπεκρίθη ὁ ἥρως χαρμογελῶν, θὰ μαχόμεθα εἰς τὴν σκιάν. Τωδότι ὁ ἀναρθριμητος στρατός τοῦ Ξέρξου δὲν ἥργησε νὰ σκεπάσῃ τὰς πεδιάδας καὶ τὰ πλησίον ὅρη, προετοιμαζόμενοι νὰ περάσωσι τὸ στενόν· ἀλλ' ἐξεπλάγησαν βλέποντες, ὅτι οἱ ὀλίγοι εἴκεντοι Σπαρτιάται δὲν εἴχον σκοπὸν νὰ τοῦ; ἀφήσωσιν ἐλευθέρων τὴν δίοδον.

Ο δὲ Ξέρξης ἔστειλεν ἵππεά διὰ νὰ ἴδῃ τι ἔκαμνον ἐκεῖ οἱ Ἑλληνες· διότι δὲν ἥδυνατο νὰ φρυτασθῇ, ὅτι οἱ ὀλίγιστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι εἴχον σκοπὸν νὰ τοῦ διαφιλονεικήσωσι τὴν δίοδον· ἀλλ' ὁ ἵππεὺς οὗτος ἐπιστρέψας εἶπεν εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι οἱ Σπαρτιάται κατεγίνοντο ἄλλοι μὲν εἰς τὴν πάλην, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ νὰ βίπτωσι τὴν πέτραν, ἄλλοι εἰς τὸ νὰ κτενίζωσι τὴν κόμην των καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλα γυμνάσματα, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἔκαμνον οἱ λχοὶ οὗτοι, ὅτε προετοιμάζοντο διὰ νὰ πολεμήσωσιν.

Ο Ξέρξης ἀκούσας τοῦτο, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐλυπήθη νὰ φυγεύσῃ τόσον ἀνδρείους στρατιώτας, καὶ ἔστειλεν εἰς τὸν Λεω-

νίδαν πρόσταγὴν ἵνα παραδώῃ τὰ ὅπλα· ὁ δὲ Λεωνίδας ἀπει
κρίθη· « Ἐλα νὰ τὰ λάθης ».

Η ὑπερήφανος αὕτη ἀπάντησις ἦτο ἀρκετὴ νὰ παροργίσῃ
τὸν Ξέρξην· ἀλλὰ σᾶς εἶπον, διτὶ οἱ Σπαρτιᾶται ἐμάγνθανον
παιδιόθεν νὰ λέγωσι πολλὰ πράγματα μὴ ὀλίγας λέξεις, καὶ
ὅ Λεωνίδας ἀν καὶ ἦτο βασιλεὺς εἶχεν ἀνατραφῆ, ὡς οἱ ἄλλοι
εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Λυκούργου.

Τότε ὁ Ξέρξης θυμωθεὶς ἔστειλεν ὅν τάγμα στρατιωτῶν, διὰ
νὰ συλλάβωσι τὸν Λεωνίδαν καὶ νὰ τὸν φέρωσι ζωντανὸν δ-
μοῦ μὲ τοὺς συντρόφους του· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οἱ Πέρσαι δὲν ἤδύ-
γαντο νὰ προχωρῶσι πολλοὶ κατὰ μέτωπον, ἐξ αἰτίας τοῦ
στενοῦ, οἱ Σπαρτιᾶται ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐκεῖ καὶ τοὺς ὅλους
ἔτρεψαν εἰς φυγὴν· ὥστε καὶ διὰ βασιλεὺς αὐτὸς ἐφοβήθη πρὸς
στιγμὴν τὸν μικρὸν ἐκεῖνον στρατόν, μήπως ἔλθῃ καὶ ἀναπο-
δογυρήσῃ τὸν θρόνον του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πεζοθεισμένου στρα-
τοῦ του.

Τὰ αὐτὰ ἔπαθον οἱ Πέρσαι καὶ εἰς δύο ἀλλας μάχας, εἰς τὰς
ὅποικες ἐχάθη καὶ τὸ ἐκλεκτὸν σῶμα τῶν λεγομένων Ἀθανά-
των, (σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως). Ἐνῷ δε ὁ Ξέρξης εύ-
ρισκετο εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν ἐρχεται πρὸς αὐτὸν Ἐλλην
τις, Ἐφιάλτης καλούμενος, διτὶς ὑπέσχετο νὰ δείξῃ εἰς τὸν
στρατόν του διὰ μέσου τοῦ ὄρους, τοῦ ἀνωθεν τοῦ στενοῦ, ἀ-
γνωστον μονοπάτιον διὰ τοῦ ὅποιου ἤδύνατο νὰ περικυλώσῃ
τοὺς Ἐλληνας, ἐκν τοῦ ἕδιδε πολλὰ χρήματα. Εὔχαιριστηθεὶς
ὁ Ξέρξης ἐκ τῆς προτάσεως ταύτης ὑπεσχέθη εἰς τὸν ἀνθρωπον
τοῦτον πᾶν διτι εἴζητει ὡς ἀμοιβὴν τῆς προδοσίας του ταύτης,
καὶ διέταξεν εἴκοσι χιλιάδας ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων στρατιωτῶν
του ν' ἀκολουθήσωσι τὸν Ἐφιάλτην εἰς τὸ μέρος, ὅπου θειετε
τοὺς ὁδηγήσει.

Ο Ἐφιάλτης οὗτος, μικροὶ μου φίλοι, ἔπραττε φρικώδη
πρᾶξιν, πωλῶν τοιουτοτρόπως εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ αἷμα τῶν
ἀδελφῶν του, οἵτινες εἶχον ἀποφασίσει νὰ θυσιάσωσι τὴν ζωὴν

των διὰ νὰ λυτρώσωσι τοὺς Ἔλληνας ἀπὸ τὴν αἰχμὰλωσίαν· Ἐπειθούσης τῆς νυκτός, δὲ Εφιάλτης ἀνεχώρησε μὲ τοὺς εἰκοσακισχιλίους Πέρσας· ἀλλ' δὲ Λεωνίδας, εὐθὺς ἀφοῦ ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ἐλεύσεως αὐτῶν καὶ εἶδεν, ὅτι ἦτο ἀδύνατον πλέον ν' ἀντισταθῆ εἰς τὰ στρατεύματα τῶν Περσῶν, ἀπεφάσισε ν' ἀποπέμψῃ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἔλληνας εἰς τὰς πατρίδας των· διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλον καιρόν· αὐτὸς δὲ νὰ μείνῃ μὲ τοὺς Σπαρτιάτας του, καὶ νὰ ἐπιφέρῃ μαχόμενος ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ὅλεθρον εἰς τοὺς ἔχθρους πρὶν ἀποθάνῃ· διότι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον ἦτο καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς συστρατιώτας του Σπαρτιάτας ν' ἀφήσωτι τὴν θέσιν, τὴν ἀποίαν ἡ πατρὶς εἶχεν ἐμπισευθῆ εἰς αὐτούς, καὶ ἀν τοῖς ἔχάριζον ὅλον τὸν κόσμον. Ἡθέλησε μόνον δύο νέους Σπαρτιάτας συγγενεῖς του, τοὺς δόποίους ἤγαπε καθ' ὑπερβολήν, νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ εἶπε νὰ τοὺς σείλῃ μὲ ἐπισολᾶς εἰς τὴν Σπάρτην· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐννοήσαντες τὸν σκοπὸν τοῦ Λεωνίδα δὲν ἥθελησαν διόλου ν' ἀφήσωσι τοὺς συντρόφους των, καὶ ἐπροτίμησαν ν' ἀποθάνωσι μετ' αὐτῶν μαχόμενοι.

Τότε δὲ Λεωνίδας μετὰ τῶν τριακοσίων, ὧρεληθέντες ἀπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτός, κατέβησαν ἡσυχῶς εἰς τὸ σρατόπεδον τῶν Περσῶν, οἱ δόποιοι ἐκοιμῶντο σχεδὸν ὅλοι, καὶ ἐφόνευσαν τόσον πλῆθος, ὡςει οἱ ἔχθροι διὰ τὸ σκότος τῆς νυκτός ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Ἔλληνες ἥσαν ὀλόκληρος στρατός, ὁ δόποιος ἥλθε διὰ νὰ τοὺς καταστρέψῃ.

Καὶ αὐτὸς δὲ Ξέρξης φοβηθεὶς ἔφυγεν ἀπὸ τὴν κλίνην του, καὶ ἐζήτησε καταφύγιον ἐν τῷ μέσῳ τῶν σωματοφυλάκων του. Τότε δὲ ἀλλαλαγμὸς ἔγεινε γενικός, καὶ πανικὸς φόβος κατέλαβεν ὅλους. Ἐν τούτοις ἐν σφι ἦτο νῦν οἱ Ἔλληνες ἐξηκολούθουν σφάζοντες τοὺς ἔχθρους· ἀλλ' ὅτε ἐξημέρωσεν, οἱ Πέρσαι ἰδόντες πόσον ὀλίγοι ἥσαν οἱ Σπαρτιάται, ἔμειναν κατηγρυμένοι· διὰ τὸν τρόμον τῆς νυκτός, καὶ συνελθόντες εἰς ἑαυτούς ἔρριπτον μακρόθεν βέλη κατὰ τῶν ἀτρομήτων ἐκείνων· Ἐλλή-

νων, διότι δὲν ἔτολμον νὰ τοὺς πλησιάσωσιν, ἵνας οῦ ἐφύνευσαν
ὅλους καὶ αὐτὸν τὸν Λεωνίδαν.

Ἡ νίκη αὕτη δὲν ἦτον διόλου ἔνδοξος διὰ τὸν Εέρζην, διότι
τὴν ἐκέρδισε μὲν ζημίχιν τόσων μαχῶν· τὸν ἐδίδαξεν δρως αὔ-
τη, ὅτι δὴ καὶ δύναμις του δὲν ἥρκει διὰ νὰ υποδουλώσῃ τοὺς
Ἐλληνας, ἐὰν ὅλοι ἥσαν ἀνδρεῖοι, ὡς οἱ στρατιῶται τοῦ Λεωνίδα.

Τὰ δὲ ὄνόματα τῶν γενναίων ἑκείνων Σπαρτιατῶν ἐχαρά-
χθησαν εἰς μαρμαρίνας στήλας, αἱ δοποῖαι ὑπῆρχον εἰς τὰς Θερ-
μοπύλας πολὺν καιρὸν μετά τὸν θάνατον αὐτῶν. Εἰς μίαν δὲ
ἕξ αὐτῶν, τὴν ὑψηλοτέραν, ἀνεγινώσκοντο αἱ λέξεις αὕται.

Διαβάτα, εἰδοποίησον τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἐδῶ τοι-
μεθα ἀποθαμμένοι, διὰ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τοὺς νόμους των.

Κανεὶς ποτε "Ἐλλην δὲν ἀνέγνωσε τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην
χωρὶς νὰ χύσῃ δάκρυα σεβασμοῦ καὶ συγκινήσεως.

TO MANTEION ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ.

Απὸ τοῦ 480 μέχρι τοῦ 471 ἔτους ΙΙ. Χ.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, μικροί μου φίλοι, τὸ περιφημό-
τερον μαντεῖον τῆς Ἐλλάδος ἦτο τῶν Δελφῶν, περὶ τοῦ
ὅποιου ἐπίστευον οἱ "Ἐλληνες, ὅτι οἱ ιερεῖς ἐμπνεόμενοι ὑπὸ⁷
τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, ἀπεκρίνοντο προφητικῶς εἰς τοὺς ἐρω-
τῶντας αὐτούς. Ιδοὺ δὲ πῶς ἔλαθε τὴν ἀρχὴν του τὸ μαγ-
τεῖον ἐκεῖνο.

Μίαν ἡμέραν ποιμένες τινές, οἱ δοποῖοι ἔφερον νὰ βοσκή-
σωσι τὰ ποιμνιά των ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν ὅρος, εἰδὸν ἔξαφνα,
ὅτι αἴγες τινες, ἀφοῦ ἐπλησίασαν εἰς μίαν τρύπαν ἐκεῖ, ἥρχε-
σαν νὰ πηδῶσι καὶ νὰ τρέχωσιν ἄνω καὶ κάτω, ὡς ἐὰν ἥσαν
ἄριωσται; ἢ μαγιώδεις.

Τότε οι ποιμένες πλησιάζαντες ἔκει διὰ νὰ πληροφορηθῶσ^τ
πῶς τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα συνέβαινεν εἰδον, ὅτι ἐκ τῆς γῆς
ἔξηρχετο εἶδος καπνοῦ, καὶ μετ' ὀλύγον πήρισαν νὰ παρα-
στρατωσὶ καὶ αὐτοὶ ὡς μεθυσμένοι, καὶ νὰ λέγωσι καὶ μὴ θέ-
λοντες λόγους, τοὺς ὅποιους ποτὲ πρότερον δὲν εἶπον, καὶ μά-
λιστα τοιούτους λόγους, οἱ ὅποιοι μετὰ ταῦτα ἡλίθευσαν
κατὰ τύχην.

Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἔξέπληξε μεγάλως τοὺς δοῖς ἔτυχον ἐκεὶ πάροντες, οἱ δοῖοι ἔδροι καὶ ἐκήρυξαν παντοῦ τὸ θαῦμα τοῦτο· μετ' ὀλίγον δὲ συνέρρεεν ἐκεῖ πανταχθεὶν τόσον πλῆθος ἀνθρώπων, ὡστε ἕκτισαν καὶ ναόν· εἰς δὲ τὴν τρύπανα ἐκείνην, ἔστησαν τρίποδα (σιδεροστζάν) δύοιον μὲν ἐκεῖνον τὸν δοῖον εἴδετε εἰς τὸ μαγειρεῦν σας, ἀλλὰ πολὺ μεγάλον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔθετον ὅλουν μέγαν, δηλ.: κακάβιον ὥστε νὰ δύναται νὰ κάθηται ἀνθρωπος ἐπάνω εἰς αὐτόν· Ο δὲ τρίποις οὗτος ἦτο χουσοῦς καὶ σκεπασμένος μὲ πολύτιμα ύφασμα.

λοιπὸν ἐπ' αὐτοῖς ἀνέβαινε καλογραῖδ τις, ἡ ὥπεια ὄντα
μάζετο Πυθία· μόλις δὲ ἐκδόθη ἐκεῖ καὶ ἡσθάνετο τόσον
βιαίους κλονισμούς, ὥστε ἐπρεπε νὰ τὴν κρατῶσι πολλοὶ ἄν-
θρωποι διὰ νὰ μὴ πέσῃ κατὰ γῆς· τότε αὐτὴ ἐξέφερεν ἐκ τοῦ
στόματός της πχντὸς εἴδους λόγους, τοὺς ὅποιους ἔγραφον
ἀμέσως οἱ ιερεῖς, διότι δὲν τοὺς ἐνθυμεῖτο μετὰ ταῦτα ἐκείνη,
καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐδίδον οἱ ιερεῖς τὴν ἀπόκρισιν εἰς
ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐσυμβουλεύοντο τὸ μαντεῖον.

Δοιπόν χρησμὸς ἡτο εἰς τοὺς "Ελλήνας οἱ λόγοι, τοὺς ὄ-
ποιους ἡ καλογρατικὴ ἔλεγεν ἀπὸ τὸν τρίποδα" πλὴν διὰ τοῦτο
δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἡ Πυθία ἐκείνη ἤδυνατο νὰ
εἴπῃ τὶ πλέον ἀπὸ ὅτι λέγουσιν οἱ χειρομάντεις ἀλλὰ διὰ
τοῦ μέσου τούτου προσελκύετο εἰς τὸν ναὸν πλῆθος ἀνθρώ-
πων, οἵτινες δὲν ἔχορχον ἐκεῖθεν, ἐὰν δὲν ἐπρόσφερον μεγα-
λοπρεπῆ δῶρον· θίεν ἐντὸς ὀλίγου ὁ γκός οὗτος τῶν Δελφῶν

κατεστάθη ὁ πλουσιώτατος καὶ δὲ λαμπρότατος ἀπὸ ὅλους τοὺς
ναοὺς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πόλις τὴν ὄποιαν ἔκτισαν μετὰ ταῦτα πέριξ τοῦ ναοῦ
ἀνομάσθη Δελφοί, ὁ δὲ θεὸς ὁ λατρευόμενος ἐκεῖ ὀνομάζετο
Ἀπόλλων, ὑπὸ τῶνομα δὲ τοῦτο ἐνόσυν τὸν Ἡλιον.

Τώρα δὲ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ιστορίαν μας. "Οτε ἦλθεν ἡ
εἰδησις εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτι ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ στρατιῶται
του ἐφονεύθησαν εἰς τὰς Θερμοπύλας, ὁ δὲ στρατὸς τοῦ Ξέρ-
ξου ἦτο εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, τρόμος καὶ φόβος κατέ-
λαβε τὸν λαόν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπηλπίσθησαν περὶ τῆς σω-
τηρίας των ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, δοτις εἰς τὸν ἐπικείμενον
ἔκεινον κίνδυνον διετήρησε τὸ θάρρος του, ἔστειλεν εἰς τοὺς
Δελφοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ συμβουλευθῶσι τὴν Πυθίαν, τι
ἔπρεπε νὰ κάμωσι· τότε τὸ μαντεῖον ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ σωτηρία
τῆς πόλεως ἦσαν τὰ ξύλινα τείχη· τοῦτο λοιπὸν ἐξήγησεν ὁ
Θεμιστοκλῆς, λέγων, ὅτι πᾶς δὲ λαός ἔπρεπε νὰ ἔμβῃ εἰς τὰ
πλοῖα, καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν πόλιν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἔχθροῦ,
δῆλος: νὰ τὴν κάμωσιν οἱ Πέρσαι δὲ τι ἥθελον.

Λοιπὸν ἀπεφασίσθη τὰς μὲν γυναικας καὶ παιδία νὰ στεί-
λωσιν εἰς τινα πλησίον νῆσον, Καλαυρίαν ὄνομαζομένην, τῆς
ὄποιας οἱ κάτοικοι ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς μὲ πολλὴν εὐχαρί-
στησιν· οἱ δὲ ἄνδρες νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πλοῖα διὰ νὰ πολεμή-
σωσι τὸν στόλον τοῦ ἔχθροῦ.

Θέαμα δέξιοθρήντον ἦτο, μικροί μου φίλοι, τὸ νὰ βλέπῃ
τις τοὺς δυστυχεῖς Ἀθηναίους, ν' ἀρίνωσι τὰς κυτοικίες των,
τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν των, καὶ τοὺς τάφους τῶν πατέρων των
εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Περσῶν· διότι οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι, ἀγαπητά
μου παιδία, καὶ ζῶντας ἐτίμων τοὺς γονεῖς των καὶ ἀποθαμ-
μένους ἐσέβοντο, τὸ δέ όποῖον πρέπει νὰ κάμνωσιν ὅλοι οἱ ἄν-
θρωποι. Οἱ δὲ γέροντες, μὴ δυνάμενοι ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς
λοιπούς, ἔνεκα τοῦ γήρατός των, ἔμενον ἔγκαταλειμμένοις
εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔθρήνουν τῶν χωρισμὸν τῶν συγγενῶν των;

Ο δέ Θεμιστοκλῆς διὰ νὰ πείσῃ καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ήθελον ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκτίμουσεν, ὅτι καὶ ὁ ἵερὸς ὄφις, δοτις ἐτρέφετο εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἔγεινεν ἀφαντος, ἐξηγῶν διὰ τούτου, ὅτι καὶ ἡ θεὰ αὐτὴ ἐγκατέλειπε τὰς Ἀθήνας· τότε λοιπὸν κανεὶς ἐκ τῶν δυναμένων νὰ πολεμῷσι δὲν ἐδίστασε ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ ἡ πόλις ἐμεινεν ἐντελῶς ἔρημος.

Μόλις δὲ εἶχον ἐμβῆ εἰς τὰ πλοῖα οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὁ Περσικὸς στρατὸς εἰσέβαλεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὰς δοποίας ὁ Ξέρξης ἐπρόσταξε νὰ βάλωσι πῦρ παντοῦ, καὶ νὰ θανατώσιν ὁποιονδήποτε ἥθελον ἀπαντήσει ἢ προσταγὴ αὐτη ἐξετέλεσθη καὶ ἡ πόλις ἀπετερρώθη. Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἀρήσκει τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἀδυνάτους γέροντας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἔχθρου εἶχε τοὺς σκοπούς του· διότι ἦλπιζεν, ὅτι μὲ τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων, ὁ ὁποῖος ἐσύγκειτο ὁμοῦ μὲ τὰ πλοῖα τῶν συμμάχων εἰς 380, ἥθελε καταστρέψει τὸν Περσικόν, καὶ τοιούτοτρόπως καὶ αἱ Ἀθηναὶ καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς ἥθελον ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τοιούτον φοβερὸν ἔχθρον. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Περσικὸς στόλος ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων, ἥτο δῆμος πολὺ κατώτερος κατὰ τὴν πολεμικὴν τέχνην καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ναυτῶν.

Ο Ἑλληνικὸς στόλος ἦτο συντριθοισμένος εἰς τὸ στενὸν τῆς νήσου Σαλαμίνος, τὸ ὁποῖον τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Ἀττικήν καὶ ἐπειδὴ οἱ σύμμαχοι τοιούτουντο νὰ πλεύσωσι πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοῦτο καὶ νὰ ἔχῃ ἡνωμένους τοὺς Ἑλληνας, ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην, ὅτι οἱ Ἑλληνες μελετῶσι νὰ φύγωσι, καὶ ὅτι ἀν ἥθελε νὰ τοὺς καταστρέψῃ, ἐπρεπε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν των· ὁ Ξέρξης πιστεύσας, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς τῷ ἔδωκεν εἰλικρινῶς τὴν εἰδησιν ταύτην, ἐπρόσταξεν ἀμέσως τὸν στόλον του διὰ νὰ πολιορκήσῃ εἰς τὴν Σαλαμίνα τοὺς Ἑλληνας· οὗτοι δὲ τὴν ἐπαύριον ιδόντες τὸ γενόμενον ἐπείσθησαν,

Στις ἄλλην ἀλπίδας σωτηρίας δὲν εἶχον παρὰ τὴν νίκην.
Ἐνῷ λοιπὸν οἱ δύο στόλοι ἐπρόσμενον τὸ σημεῖον τῆς ἐ-
νάρξεως τῆς ναυμαχίας, αἰρυντις μεγάλη τρικυμία ἔγερθεῖσα;
Ἐσπρωξε τὰ Περσικὰ πλοῖα εἰς τοὺς βράχους, ὥστε πολλά
μὲν ἔξ αὐτῶν κατεσυντρίβησαν, πολλοὶ δὲ Πέρσαι ἐπνίγησαν
εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ἦτο μὲν αὕτη μεγάλη καταστροφή,
ἀλλ’ ἔτι μεγαλειτέρα ὑπῆρξεν ἡ συμφορὰ τῶν Περσῶν, ὅτε
ὅ Θεμιστοκλῆς ὀρμήσας μὲ τὰ πλοῖα τους, τὰ ὄποια ἤξευρε
πῶς νὰ προφύλαξῃ ἐκ τῆς τρικυμίας, κατεβύθισε τόσα ἐχθρικά
πλοῖα, ὥστε οἱ Σέρενες, ὅστις ἐθέωρε τὴν μεγάλην ἐκίνην
ναυμαχίαν ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἐνὸς λόφου, καθήμενος ἐπὶ θρό-
νου ὑψηλοῦ, ἀπηλπίσθη πλέον βλέπων τὴν παντελὴν καταστρο-
φὴν τοῦ στόλου του.

Αὕτη δὲ ἡ κατὰ θάλασσαν μάχη ὀνομάζεται, μικροὶ μου
φίλοι, καὶ ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία, ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου συ-
νεργοτήθη.

Μετ’ ὅλγον δὲ ὁ Μέγας βασιλεύς, ἀπηλπισμένος διὰ τὴν
καταστροφὴν τοῦ τρομερωτέρου στρατοῦ τοῦ κόσμου, λαβὼν
δὲ κρυφίας καὶ ἄλλο μήνυμα ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλῆν, ὅτι οἱ
Ἐλληνες διενεθύντο νὰ κρύψωσι τὴν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου
γέφυραν, ἐβιάσθη νὰ φύγῃ στοχαζόμενος νὰ περάσῃ εἰς τὴν
Ἀσίαν πρὶν καταστραφῇ ἡ γέφυρα· καὶ πραγματικῶς φύσας
εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἐπέρριξεν αὐτὸν εἰς ἐν ἀλιευτικὸν πλοιά-
ριον· διότι ἡ μεγάλη ἐκίνην γέφυρα, καθὼς καὶ ὁ στόλος του,
εἶχε καταστραφῆ ἀπὸ τὰς τρικυμίας. Εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα
ἀρῆκε τὸν στρατηγὸν Μαρδόνιον, μὲ τὰ λειψανα τοῦ στρατοῦ,
τὰ ὄποια ἀνέβαινον ἀκόμη εἰς τριακοσίας χιλιάδας.

Ἄλλα καὶ αὐτὸς ὁ Μαρδόνιος δὲν ἤργησε νὰ καταστραφῇ
μὲ τὸν στρατὸν του εἰς μίαν μάχην συγκροτηθεῖσαν εἰς τὴν
πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν, πόλεως πλησίον τῶν Θηρῶν. Εἰς δὲ
τὴν μάχην ταύτην, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἦτο ὁ Ἀριστεί-
δης, τὸν ὄποιον πλέον γνωρίζετε· ἀλλὰ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν

ολων τῶν στρατευμάτων τῶν Ἑλλήνων εἶχεν ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Παυσανίας· καὶ οἱ δύο οὗτοι ἀπέκτησαν ἀθάνατον δόξαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς μάχης, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Μαρδόνιος ἔφονεύθη.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς καταστροφῆς τοῦ Μαρδονίου εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ Ἐλληνικὸς στόλος ἐξηφάνισε τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ, καταψυγόντες εἰς τὴν Μυκάλην, (ἀκρωτήριον εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας) μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. Αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ τελευταία πληγή, τὴν ὅποιαν ἐπέφερον εἰς τὸν Μέγαν βασιλέα οἱ "Ἐλληνες" διότι ἔκτοτε οἱ Πέρσαι δὲ φέτος ἐτόλμησαν νὰ κάμωσι καμπίαν ἐπιχείρησιν πολεμικὴν ἐναντίον τῆς Ἐλλάδος.

"Ητο δὲ συνήθεια κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, νὰ φέρωσι μάζῃ των οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας, ἐκστρατεύοντες, ἀναρίθμητα πλούτη, τῶν ὅποιων τὸ εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸν δυσκόλως δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἢ νὰ περιγράψῃ ἔφερον μεγαλοπρεπεῖς σκηνάς, κατεσκευασμένας ἀπὸ πολύτιμα ὑφάσματα, ἀμάξας, αἱ ὅποιαι ἔλαμπον ἀπὸ τοὺς πολυτίμους λίθους ἀγγεια χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς διὰ τὴν τράπεζαν· καὶ τέλος πάντων θρόνον χρυσοῦν τορευτόν, στολισμένον μὲ ἀδάμαντας καὶ ἄλλους πολυτίμους λίθους, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἐκάθιτο ὁ Σέρξης διὰ νὰ θεωρῇ τὸν στόλον καὶ τὸν στρατόν του. Αἴ! παιδία μου, ὅλα τὰ πλούτη ταῦτα ἔπεισαν εἰς τὴν ἔζουσίκην τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀποστείλαντες μέγα μέρος ἐκ τῶν λαφύρων τούτων εἰς τὸν ναὸν Δελφῶν, διεμοιράσθησαν μεταξύ των τὸ ὑπόλοιπον.

"Αλλὰ μὴ πιστεύετε, δτι οἱ λχοὶ τῆς Ἐλλάδος ἔγειναν καλλιτεροὶ ἢ εὐτυχέστεροι ἔξ αἰτίας τόσου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· διέτι συνέβη ὅλως διόλου τὸ ἐναντίον, καὶ ἐνῷ ὁ συνετὸς καὶ φρόνιμος Ἀριστείδης ἐσκέπτετο πῶς νὰ ἀνεγείρῃ τὰς Ἀθήνας πρότι τῆς Παυσανίας κατήντησε τόσον ἀλαζών καὶ αὐθίδης, ὥστε ἐσκέπτετο πῶς νὰ γίνη κύριος ὄλοκλήρου τῆς.

Ἐλλάδος, καὶ μάλιστα πωρωργίσθη, διότι ἀνευ τῆς ἀδείας του οἱ Ἀθηναῖοι ἥρχισαν ν' ἀνεγείρωσι τὰ τελή των.

Τυφλιομένος δὲ ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν καὶ ὑπερηφάνειάν του δὲν ἐντράπη νὰ λάθῃ κρυψίαν ἀνταπόκρισιν μὲ τὸν Ξέρξην διὰ νὰ καθυποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἐλλάδα· ἀλλ' οἱ ἔφοροι, οἱ φοβεροὶ οὗτοι ἄρχοντες τῆς Σπάρτης, οἱ ὅποιοι ἦσαν καὶ κριταὶ τῶν βασιλέων, μαθόντες τὰ πάντα ἀπὸ δοῦλον τινα, τὸν ὅποιον ἔστελλεν ὁ Παυσανίας εἰς τὸν Ξέρξην μὲ γράμματα, ἐπρόσταξαν νὰ συλληφθῇ ὁ Παυσανίας, ὅστις μαθὼν τοῦτο ἀπὸ φίλον τινά, κατέρυγγεν εἰς τὸν νυὸν τῆς Ἀθηνᾶς ὡς εἰς ἄσυλον· τότε οἱ Σπαρτιᾶται ἔκτισαν τὴν θύραν τοῦ Ἱαοῦ καὶ ἔξεσκεπταν τὴν στέγην διὰ ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους.

Αέγουσιν, δτι ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις ἦτο τόσον μεγάλη εἰς τὴν Σπάρτην ἐναντίον τοῦ Παυσανίου, ὅστε ἡ ίδια μήτηρ του, ἀποστρεφομένη τὸ ἔγκλημα τοῦ υἱοῦ της, ἤλθε καὶ ἔβαλε πρώτη λίθον διὰ νὰ φράξωσι τὴν θύραν τοῦ ναοῦ.

Καὶ αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅστις εἰχε προσφέρει τόσας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν Ἐλλάδα, μεθυσθεὶς ἐκ τῆς νίκης τῆς Σαλαμῖνος, ἔδειξε παράλογον ματαιότητα· πρὸς δὲ τούτοις εἰχε καὶ χαρακτῆρα παράφρον, ὅστε τὰ δύο ταῦτα ἀλλαττώματα διηήγειραν ἐναντίον του πολλοὺς ἔχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ δοποῖοι κατηγοροῦντες αὐτὸν ὡς συνένοχον τοῦ Παυσανίου, τόσον παρώξυναν τὸν δῆμον, ὅστε ἔστειλαν ἀνθρώπους νὰ τὴν φέρωσιν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ· αὐτὸς δῆμος ἔφυγε κρυψίως καὶ κατέρυγγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας τὸν διάδοχον τοῦ Ξέρξου, Ἀρταξέρξην τὸν Μακρόχειρα, ἐνθυμίσας πρὸς αὐτὸν τὰς δσας ἔκαμε δῆθεν εἰς τὸν Ξέρξην ἐκδουλεύσεις ἐν καιρῷ τῆς εἰς τὴν Ἐλλάδα ἐκστρατείας του. Ὁ Μέγας βασιλεὺς ἔνεκα τούτων ὑπεδέχθη τὸν Θεμιστοκλέα μὲ πολλὴν ἀγκυθότητα περιποιηθεὶς αὐτὸν μεγάλως.

Διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τρεῖς πόλεις τοῦ βασιλείου του, ἐκ

τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία νὰ χορηγῇ εἰς αὐτὸν τὸν ἄρτον του, ἡ δὲ δευτέρα τὸ κρέας καὶ ἡ τρίτη τὸν οἶνον.

Οὕτω λοιπὸν δὲ Θεμιστοκλῆς ἔζη μακρὰν τῆς πατρίδος του ἐν ἀφθονίᾳ καὶ μεγίστῃ τιμῇ πλησίον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας· ἀλλ' ὅτε δὲ Μέγας βασιλεὺς ἔζητησε νὰ τὸν στείλῃ ὡς ἔμπειρον στρατηγὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τότε δὲ μέγας οὗτος ἀνήρ, ἀν καὶ ἔξωρισμένος ἐκ τῆς πατρίδος του, διὰ νὰ μὴ σηκώσῃ ὅπλα κατ' αὐτῆς, μηδὲ νὰ φανῇ ἀχάριστος πρὸς τὸν εὐεργέτην του, ἀπεφάσισε νὰ γίνη αὐτόχειρ. Πρὸς τοῦτο, ἥτοι μασε λαμπρὰν θυσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς φίλους του· καὶ ἀφοῦ ὑπεδέχθη αὐτοὺς φίλοι φρόνως καὶ τοὺς ἡ-σπάσθη ἔπιεν αἷμα ταύρου καὶ ἀπέθανεν.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ Θεμιστοκλέους πρέπει νὰ σᾶς δι-δάξῃ, παιδία μου, ὅτι ἡ φιλοπατρία πρέπει νὰ ἔναι ἐρδίζω-μένη εἰς τὴν καρδίαν σας, καὶ κανὲν πάθος, κακούτα μνησικ-κία μὴ σᾶς παρακινήσῃ ποτὲ νὰ ἐπιθυμήσητε τὴν βλαβήν τῆς πατρίδος σας ὅποιονδήποτε κακὸν καὶ ἀν σᾶς προξενήσῃ.

Τοιουτοτρόπως, μικροί μαν φίλοι, ἔξ ὅλων τῶν ἐνδόξων πο-λιτῶν, οἵτινες τόσον ἀνδρεῖως ἐπολέμησαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος των, ἔμεινε μόνον δὲ Ἀριστείδης, δοτις ἀφοῦ εἴ-χεν εἰς χεῖράς του ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἑλλάδος, ἀπέθα-νε πτωχὸς μέν, ἀλλὰ τιμώμενος ἀπὸ ὅλους, διότι τωράντι ἥτο ἐνάρετος ἀνήρ.

Ο ΚΙΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

Ἀπὸ τοῦ 471 μεχρι τοῦ 449 ἔτους Ι. Χ.

Ο Κίμων ἥτον υἱὸς τοῦ Μιλτιάδου, δὲ ὁποῖος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἔδει-ξαν τόσην ἀχαριστίαν· αὐτὸς δὲ ὁ Κίμων γέος ὡν, ἥτο διεφθαρ-

μένος καὶ δὲν ἡγάπα τὰ γράμματα, ἀλλ' ἐσκέπτετο μόνον πῶς νὰ διασκεδάζῃ ἀπὸ τὸ πρωὶ ἔως τὸ ἐσπέρας· οὐδὲν εἰχεῖ κακίστην φήμην εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἔκαστος ἔλεγεν, δτὶ ἦτον λυπηρὸν νὰ βλέπῃ τις τὸν οὐδὲν τοῦ Μιλτιάδου εἰς τοιαύτην κατάστασιν.

‘Αλλ’ δὲ Ἀριστείδης ἡγάπε τὸν Κίμωνα, καὶ ἦτο βέβαιος, δτὶ, ἐὰν ὁ τόσον ἀπρεπῶς φερόμενος οὗτος νέος ἐλάμβανεν ἀπὸ τινα καλάς συμβουλάς, θήμελεν ἐντὸς ὅλιγου γίνει τόσον φρόνιμος καὶ ἐπιμελῆς, ὅσον ὀκνηρὸς καὶ ἀκατάστατος ἐφαίνετο ἔως τότε. “Οθεν μίλαν τῶν ἡμερῶν δὲ Ἀριστείδης παρέστησεν εἰς αὐτόν, δτὶ ἦτον πολὺν βλαβερὸν καὶ ἀπρεπὲς εἰς χύτὸν νὰ ζῇ τοιουτοτρόπως, δὲ δὲ Κίμων ἔχων ἀγαθὴν ψυχήν, τόσον συνεκινήθη ἐκ τῆς νουθεσίας ταύτης, ὥστε ὑπεσχέθη νὰ διορθωθῇ ἐντελῶς.

Καὶ τῷδέντι δὲ Κίμων μετ’ ὀλίγον ἐδιωρθώθη ἀρήστας παντελῶς ὅλα ἔκεινα τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια σᾶς εἶπον δτὶ εἰχε. Τὸ παράδειγμα αὐτοῦ πρέπει νὰ σᾶς διδάξῃ, μικροί μου φίλοι, δτὶ δὲν εἶναι πολὺν δύσκολον εἰς ἐν παιδίον νὰ παραιτήσῃ τὰς κακὰς ἔξεις του, καὶ νὰ γίνη ἀγαπητὸν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ἀρκεῖ μόνον ν’ ἀκούῃ τὰς συμβουλάς τῶν γονέων του καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ δόποιοι τὸ ἀγαπῶσιν.

‘Η μεταβολὴ αὕτη τοῦ χαρακτῆρος ὠφέλησε τὸν Κίμωνα, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ ταῦτα τόσον ἐσέθιοντο καὶ ἡγάπων αὐτόν, ὥστε θήμελησαν νὰ τὸν καταστήσωσιν ἀρχηγὸν καὶ ἄρχοντά των.

‘Ο Κίμων εἶχεν εἰς τὴν Ἀττικὴν μεγάλους κήπους μὲν δένδρα ἔχοντα ἀρθόνους καρπούς· καὶ ἐπρόσταξε νὰ ἀφήνωσιν αὐτοὺς ἀνοικτοὺς εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ ἔρχωνται οἱ πτωχότεροι τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν δτὶ ηθελον· διότι ἐστοχάζετο, δτὶ τὰ πλούτη δὲν ὠφελοῦσι κανένα, ἐὰν δὲν τὰ μεταχειρίζηται πρὸς ὠφέλειαν τῶν δύμων του.

‘Ο Κίμων ἦτο σώφρων καὶ μετριοπαθής, καὶ ἤξευρεν, δτὶ ἦ-

λαμπργία κάμνει τοὺς ἀνθρώπους ἐντελῶς ὅμοίους, μὲ τὰ
ζῶα, τὰ δποῖα ζῶσι μόνον διὰ νὰ τρώγωσιν· ἀλλ' εἰχε πάντοτε
ἐστρωμένας τραπέζας εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ ἀπλᾶ μέν, ἀλλ'
ἀφθονα φαγητά, ὅπου ἥρχοντο νὰ τρώγωσι καὶ οἱ ἐντιμότεροι
τῶν πολιτῶν· ὁ Κίμων δὲν ἔθεωρει ἂν ήσαν πλούσιοι· ἡ πτω-
χοί, ἥρκει μόνον νὰ ήσαν τίμιοι καὶ μόνον οἱ κακοὶ ἀπεβάλοντο
ἐκ τῆς οἰκίας του.

'Οσάνις δὲ ἔξηρχετο ἐκ τῆς οἰκίας του, ἡκολουθεῖτο ἀπὸ ὑ-
πηρέτας, οἱ ὄποιοι χρέος εἶχον νὰ μοιράζωσιν ἐνδύματα καὶ
χρήματα εἰς τοὺς πτωχούς, ὅσους ἀπήντων εἰς τὸν δρόμον.
'Αλλ' εἰχε προστάξει τοὺς ὑπηρέτας του νὰ μὴ δίδωσι τὰ δῶ-
ρα τεῦτα φανερὰ εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ μὴ ταπεινώνωται· ἐ-
κεῖνοι οἱ ὄποιοι τὰ ἐλάμβανον· ἐπειδὴ ἤξευρεν, ὅτι ὑπάρχουσιν
ἄνθρωποι, οἱ ὄποιοι ὅσον πτωχοὶ καὶ ἄνθρωποι· ἐντρέπονται νὰ
λαμβάνωσι τοιαύτας βοηθείας ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

Τοιουτοτρόπως ὁ Κίμων ἔκαμνε τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ ἐν
πούτοις δὲν ἦτο χριστιανὸς ὡς ἡμεῖς, δηλ.: δὲν ἦτο ἐκ τῆς
Θρησκείας ἐκείνης, ἢτις μᾶς παραγγέλει νὰ βοηθῶμεν τοὺς
πτωχούς καὶ τοὺς λυπημένους, τοὺς ὄποίους πρέπει νὰ θεω-
ρῶμεν ὡς ἀδελφούς.

Γενόμενος δὲ πρῶτος πολίτης τῆς Δημοκρατίας, μετεχειρί-
σθη τὴν ἔξουσίαν του μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δοξάσῃ καὶ κα-
τατήσῃ ἴσχυρὰς τὰς Ἀθήνας· δὲν παρημέλησε κανὲν μέσον
διὰ νὰ τὰς κάμη μίκιν τῶν ὠραιοτέρων πόλεων τοῦ κόσμου,
σιολίζων αὐτὴν μὲ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, αἱ δποῖαι δὲν
ὑπῆρχον ἔως τότε· αὐτὸς ἔστειλε καὶ ἔρερε τὰ ὄστα τοῦ Θη-
σέως, ἔνδε τῶν εὐεργετῶν τῆς πόλεως· ἀλλ' ἐφρόντισε νὰ μὴ
ἀνεγερθῶσιν οἱ ναοί της, οἱ ὄποιοι κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ Ξέρ-
ξου, διὰ νὰ βλέπωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ λείψανα ταῦτα καὶ νὰ ἐν-
θουμῶνται, ὅτι οἱ Πέρσαι ήσαν οἱ πλέον ἀδιάλλακτοι ἔγχροι των.

Εἰς τὰς Ἀθήνας τότε ὑπῆρχε καὶ ἀλλος ἀνὴρ ὄνομαζόμενος
Περικλῆς, ὁ ὄποιος ἤγαπᾶτο ἐπίσης, ἀπὸ τὸν λαόν, διότι ἦτον,

ώς καὶ ὁ Κίμων γενναῖος, καὶ μάλιστα, διότι ἐκολάχευε τοὺς Ἀθηναίους, διδων εἰς αὐτοὺς χρήματα νὰ πηγαίνωσιν εἰς τὸ θέατρον, τὸ ὄποιον πολὺ τοῖς ἥρεσκεν.

Ο Περικλῆς ἦτο σοφὸς ἀνήρ, καὶ ἡγάπτι πολὺ τὰς συναναστροφὰς τῶν τυμιωτέρων καὶ σορφωτέρων ἀνδρῶν τοῦ καιροῦ του· καὶ κατ' ἀρχὴς μὲν ἦτο καὶ αὐτὸς ἀσωτος, ὡς ὁ Κίμων· ἀλλ' ἀροῦ εἶδεν, δτι δὲν ἔχαιρεν ὑπόληψιν ὑπὸ τῶν ἐντίμων πολιτῶν, ἥλλαξε διαγωγήν. Λοιπὸν ἥρχιτε νὰ παρουσιάζηται εἰς τὸν κόσμον μὲ περισσοτέρων συστολήν, καὶ οὐχὶ ὡς πρότερον, μὲ ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὃ ὄποιος κακοσυσταίνει τὸν ἀνθρώπους· διότι ὅφελω νὰ σᾶς εἴπω, παιδία μου, δτι τὸ θῆσος τοῦτο δὲν εἶναι ἀρμόδιον εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους· μάλιστα τὰ παιδία ἐκεῖνα, τὰ ὄποια τρέχουσιν εἰς τοὺς δρόμους καὶ ὅμιλοις πολλὰ καὶ ἀστόχαστα, ἐκλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς γνωρίμους των ὡς μωρὰ καὶ ἀνόητα.

Λοιπὸν σᾶς συμβουλεύω παιδία μου, νὰ ἐνθυμησθε, δτι οἱ φρονιμώτεροι ἀνθρώποι ὅλων τῶν καιρῶν διακρίνονται ἀπὸ τὴν σεμνότητα καὶ εὐσχημοσύνην τῆς συμπεριφορᾶς των.

Αλλ' ο Περικλῆς ἦτον καὶ εὔγλωττος, δηλ.: ὥμιλει τόσον γλυκέως καὶ ἀπροσκόπτως, ώστε ἐπειθε πάντα ἀνθρώπον νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὰς ἴδεις του· εἰχε δὲ καὶ πολλοὺς φίλους εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ μάλιστα οἱ περισσότεροι ἦσαν ἐκ τοῦ λαοῦ. Μόνον τὸν Κίμωνα ἔθεώρει ἀντίζηλόν του καὶ ἐφρόντιζε πάντοτε διὰ τῶν ῥεδιούργιῶν νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν τῶν Ἀθηνῶν σελλόμενον εἰς ἐκστρατείας κατὰ τῶν ἐγχθρῶν, ἐπὶ λόγῳ, δτι ἦτο πλούσιος καὶ δυνατός, καὶ ἐπομένως ἐπικινδυνος εἰς τὴν δημοκρατίαν. "Ωστε ἔμεινεν αὐτὸς μόνος ἀρχων εἰς τὰς Ἀθήνας.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον μέγας σεισμὸς συνέβη εἰς τὴν Σπάρτην, ὃ ὄποιος κατέρρεψε πλῆθος οἰκιῶν καὶ σχεδὸν ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς πόλεως ἐκείνης. Προτέτι δὲ καὶ πλεῖστοι ἀνθρώποι κατεπλακώθησαν ἢ κατεσυντρίθησαν ὑποκάτω εἰς τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα τῶν κρηματισθεισῶν οἰκιῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἵσως δὲν ἤξεν-

ρετε ἀκόμη τί εἶναι σεισμός, θὰ προσπαθήσω, ἀγαπῆτοι μου φίλοι, νὰ σᾶς δώσω ιδέαν τινὰ τῆς μάστιγος ταύτης, ή δοιά δύναται νὰ προξενήσῃ μεγάλας ζημιάς εἰς ἐνα τόπον.

Οταν συμβαίνῃ σεισμός, τότε τὰ ὅρη κλονίζονται ἔως εἰς τὰ θεμέλιά των, οἱ βράχοι πίπτουσι μὲ κρότον, τὰ δένδρα ἐκρίζωνται, οἱ ποταμοὶ ἔξερχονται ἀπὸ τὴν κοίτην των, καὶ ἀλλάζονται δρόμοι καταπλημμυροῦσι καὶ καταστρέφουσι τοὺς ἀγρούς. Ἐνίστη ἀνοίγονται μέγιστα χάσματα εἰς τὴν γῆν, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐνῷ φεύγουσιν αἰσθάνονται ὑπὸ τοὺς τρέμοντας πόδας των τὴν γῆν βομβοῦσαν. Λοιπὸν ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης καταστροφῆς δὲν εἶναι δύσκολον νὰ πέσωσι καὶ αἱ στερεώτεραι οἰκίαι ὅθεν εἰς τὴν Σπάρτην πέντε μάγον ἀντεστάθησαν εἰς τοιούτους φοβεροὺς κλονισμούς.

Δὲν ἐλησμονήσατε βεβαίως, ἀγαπητά μου παιδία, τοὺς δούλους τῶν Σπαρτιατῶν, τοὺς Εἴλωτας δῆλοι, περὶ τῶν δοιάν σᾶς ἐλάλησα ἀλλοτε, οὐδὲ τοὺς Μεσσηνίους, οἱ δοιοὶ ἡσαν εἰς τὴν πλέον οἰκτρὰν κατάστασιν, ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ Ἀριστόδημος. Εύθυς δὲ ἀφοῦ ἔμαθον τὴν συμφορὰν ταύτην τῶν Σπαρτιατῶν οἱ λαοὶ οὗτοι, ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὰ ὅπλα ἐναντίον των διὰ νὰ τοὺς κατασφάξωσιν ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται προλαβόντες ἤνθησαν, καὶ οἱ δούλοι, ὅτε εἶδον αὐτοὺς ὠπλισμένους, διεσκορπίσθησαν πανταχόθεν, φοβηθέντες νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας μὲ τοιούτους φοβερούς ἔχθρούς.

Ἐνῷ εὑρίσκοντο οἱ Σπαρτιάται εἰς τοιαύτην συμφοράν, εἰς τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης, Ἀρχίδαμος ὀνομαζόμενος, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν Ἐφόρων, ἔστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας ζητῶν βοήθειαν, καὶ παριστῶν εἰς αὐτούς, ὅτι οὔτε οἰκίας εἶχον νὰ κατοικήσωσιν οἱ Σπαρτιάται, οὔτε τροφὰς διὰ νὰ θρέψωσι τὰς γυναικες καὶ τὰ παιδία των ἐκεῖνα, ὅταν ἐσώθησαν ἀπὸ τὸν σεισμόν.

Η εἶδησις αὕτη, ὅτε ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας τινὲς τῶν πολιτῶν, ἐξ ὧν πρῶτος ἦτο ὁ Ηερικλῆς, ἐφώναξαν λέγοντες, ὅτι

Δέν πρέπει ν' ἀφήσωμεν τὸ ἐπίφοβον τοῦτο ἔθνος νὰ διασωθῇ
ἐκ τοῦ παρόντος κινδύνου. Καὶ ηρεσες μὲν ἡ συμβουλὴ αὕτη εἰς
τοὺς Ἀθηναίους, διότι ἐφοβοῦντο πάντοτε τοὺς Σπαρτιάτας·
ἀλλ' ὁ Κίμων, διτις ἦτο φιλάνθρωπος καὶ γενναῖος, τοὺς ἐπέ-
πληξε διὰ τὸν κακὸν τοῦτον στοχασμόν· καὶ ἀμέσως λαβὼν
στρατόν, ἔφερεν ἀξιόλογον βοήθειαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, οἱ ὄ-
ποιοι ἥθελον τὸν ὑποδεχθῆ μὲν μεγίστην εὐγνωμοσύνην, ἔλαν οἱ
ἔχθροι τοῦ Κίμωνος δὲν εἰδοποίουν ἔκεινους νὰ μὴ ἐμπιστεύ-
ωνται τοιοῦτον ἐπιτάχθειον ἄνθρωπον. Ἡ δυσπιστία αὕτη με-
ταξὺ τῶν δύο ἔθνῶν ἔγεινε μετὰ ταῦτα αἰτία πολλῶν σικυο-
ρῶν· καὶ θὰ ἴδωμεν, διτις ἡ δολιότης τῶν ἔχθρῶν τοῦ Κίμωνος
πόσον ὀλεθρον ἐπροξένησεν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν τούτοις ὁ μέγας οὗτος στρατηγὸς ἐπανελθὼν εἰς τὰς Ἀ-
Θήνας κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν του, διτις ἐναγκαλισθεὶς τὴν
φατρίαν τῶν πλουσίων, εἴχε σκοπὸν νὰ γίνη τύραννος τῶν Ἀ-
Θηνῶν, ὡς ὁ Πεισίστρατος. Καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον, διτις μεταξὺ¹
πτωχῶν καὶ πλουσίων ὑπῆρχε μεγίστη ἀσυμφωνία, ἡ ὅποια ἐ-
προξένησε μεγάλα δυστυχήματα εἰς τὰς ἀρχαίας δημοκρατίας
καὶ μάλιστα τὴν παντελὴ καταστροφήν των. Ἐὰν ἐνθυμηθε-
τὴν παρατήρησιν ταύτην, θὰ ὠφεληθῆτε πολύ, διταν ἀναγνώ-
σητε εἰς ἄλλα βιβλία διεξοδικῶτερα τὴν ιστορίαν τῆς Ἑλλάδος:

Λοιπὸν ὁ Κίμων ἐξωρίσθη, ὡς καὶ ὁ Δίκαιος Ἀριστέδης, καὶ
ἔμεινε πέντε ἔτη θύμη τῆς ἀχαριστίας τῶν συμπολιτῶν του,
ἀλλ' οἱ ἐντιμότεροι πολῖται τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἡγάπων πάν-
τοτε. Θέλετε ἴδετε, ἀγαπητοί μου φίλοι, διτις πολλοὶ μεγάλοις
ἄνδρες ὑπέφερον ἀπὸ τὰς δυστροπίκς τοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον ὑ-
πηρέτησαν· διότι οἱ ἔχθροι των τοὺς ἐκατηγόρουν πάντοτε, ὡς
μέλλοντας δῆθεν νὰ γίνωσι τύραννοι, ὁ δὲ λαὸς ἀνόητος καὶ μὴ
ἔχων κοίσιν ἐπίστευε τὰς κατηγορίας ταύτας ὡς ἀληθεῖς.

Αλλὰ μετὰ παρέλευσιν πέντε ἔτῶν, ἔκεινοι οἱ ὅποιοι ἔγι-
ναν αἰτία νὰ ἐξορισθῆ ὁ Κίμων, ἐξιάσθησαν νὰ τὸν ἀνακαλέ-
σωσαν· διότι οἱ Σπαρτιάται ἀναλαβόντες ταχέως ἀπὸ τὰ δυσυ-

χήματά των ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐνῷ δέ Μέγας βασιλεὺς ἐφοβέριζε τὴν Ἑλλάδα, δτὶ ἔμελλε νὰ εἰσβάλῃ εἰς αὐτήν.

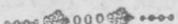
Ἄλλ' ὁ Κίμων ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἔξορίας διώρθωσε ταχέως τὰ πράγματα ταῦτα· διότι μὲ τοὺς Σπαρτιάτας μὲν ἔκαμεν ἀνακωχὴν πέντε ἑτῶν, δῆλον· νὰ μὴ πολεμῶσι μεταξύ των οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Σπαρτιάται κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν πέντε ἑτῶν, τοὺς δὲ Πέρσας ἐνίκησεν εἰς τόσας ναυμαχίας, ὡς ἡνάγκασε τὸν βασιλέα των Ἀρταζέρξην τὸν Μακρόχειρα νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τίποτε πλέον ἐναντίον των.

Ἡ τελευταία ἐκστρατεία τοῦ Κίμωνος ἦτο ἡ κατὰ τῆς νῆσου Κύπρου, τὴν ὄποιαν κυριεύσας ἐπολιόρκει τὸ Κίτιον, πόλιν τῆς ἴδιας Κύπρου· ἀλλ' ἐδῶ ἀσθενήσας, καὶ αἰσθανόμενος τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, παρεκάλεσε τοὺς φίλους του νὰ μὴ φανερώσωσι τὸν θάνατόν του, ἵως οὖ πληρωθῶσιν οἱ σκοποί των,

"Οστε οἱ Ἀθηναῖοι νομίζοντες ζῶντα τὸν Κίμωνα ἀκόμη, ἔξηκολούθουν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας νὰ ἔχωσι τὸ αὐτὸ θάρρος πρὸς τοὺς ἐχθρούς, τὸ ὄποιον εἴχον καὶ πρότερον· καὶ τοιουτοτρόπως ἐνίκησαν αὐτοὺς κατὰ κράτος.

Ἡ δὲ εἰδησις τοῦ θανάτου του ἐπροξένησε μεγίστην θλίψιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, τῶν ὄποιων οἱ πλείστοι ἐθεώρουν τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κίμωνος, μικροί μου φίλοι, οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ὄποιων τὴν ιστορίαν θέλω σᾶς διηγηθῆ εἰς ἀλλο βιβλίον ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ν' ἀντιγράψωσι τοὺς νόμους τοῦ σοροῦ Σόλωνος, οἱ όποιοι κατὰ μέγα μέρος ἐγένοντο παρκάδεκτοι εἰς τὴν Ῥώμην, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ.

Τοῦτο μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Σόλωνος οὐκ εἶναι σύμφωνο με τὸν θεωρητικὸν τοῦ Σόλωνος, νότιον τὸν κατορθωμένον τοῦ Σόλωνος, οὐδὲ τὸν περιεχόμενον τοῦ Σόλωνος, οὐδὲ τὸν τρόπον τοῦ Σόλωνος τοῦτο μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Σόλωνος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Απὸ τοῦ 449 μέχρι τοῦ 430 ἔτους Π. Χ.

Οἱ ἔχθροὶ τῶν Ἀθηναίων ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην, ἀφοῦ ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος· ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον, ὅτε καὶ ὁ Περικλῆς ἦτο ἴκανότατος ἀνήρ, καὶ θέλομεν ἵδει τὸ κατώρθωσεν οὗτος ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ἀφοῦ ἔμεινε πλέον μόνος ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατίας.

Οἱ Σπαρτιάται, τοὺς ὅποίους ὁ Κίμων εἶχε βιάσει γὰρ κάμωσιν ἀνακωχὴν, ἐζήτουν πλέον εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀνανεώσωσιν τὸν πόλεμον, καὶ καθ' ἐκάστην ἔστελλον εἰς τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις ζητοῦντας ἄλλοτε μὲν τὸ ἐν, ἄλλοτε δὲ τὸ ἄλλο αἴτημα· ὅμως ὅλα ταῦτα ἥσαν προφάσεις, καὶ ἥθελον νὰ κερδίσωσι καιρὸν διὰ νὰ προτοιμασθῶσιν εἰς τὸν πόλεμον, τοῦ ὅποίου τὰ αἴτια θέλω σᾶς εἴπει κατωτέρω.

Τώρα δὲ σᾶς συμβουλεύω ἀγαπητά μου παιδία ν' ἀκούσητε μετὰ προτοχῆς τὸ μέλλω νὰ σᾶς διηγηθῶ περὶ τῶν φίλων τοῦ Περικλέους, ὁ ὅποῖος τοὺς ἡγάπα καὶ τοὺς ὑπερασπίζετο καθ' ὑπερβολὴν, καὶ ἐπροσπάθει νὰ τοὺς ἀνακουφίζῃ καὶ νὰ τοὺς παρηγορῇ εἰς τὰς δυστυχίας των. Τὸ παρόδειγμα τοῦτο τοῦ Περικλέους πρέπει νὰ μιμηθῆτε καὶ σεῖς, ἐὰν θέλητε νὰ σᾶς ἀγαπῶσι καὶ νὰ σᾶς ὑπολήπτωνται οἱ ἀνθρώποι.

Οἱ ἀγαπητότεροι φίλοι τοῦ Περικλέους ἥσαν ἡ Ἀσπασία, ἐκ Μιλήτου ὁ Φειδίας ἢν 'Αθηνῶν καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένειος. Οἱ δὲ ἔχθροὶ τοῦ Περικλέους διὰ νὰ προξενῶσιν εἰς αὐτόν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρος λύπας, ἐζήτουν ἀφορμὰς νὰ κατηγορῶσιν εἴτε αὐτόν, εἴτε τοὺς φίλους του εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ.

Ἡ Ἀσπασία, μικροί μου φίλοι, ἦτο ὥραιοτάτη, ἀλλ' ἡ

εύφυΐα της ἦτο πολὺ ἀνωτέρω τῆς ὡραιότητός της· καὶ διὸ τοῦτο σχι μόνον ὁ Περικλῆς τὴν ἡγάπα, ἀλλὰ καὶ οἱ σοφώτεροι καὶ οἱ ἐντιμότεροι τῶν Ἀθηναίων ἤρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ συνωμίλουν μὲ αὐτὴν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

‘Αλλ’ οἱ ἔχθροι τοῦ Περικλέους κατηγόρησαν τὴν Ἀσπασίαν, ὅτι ἐλάλει κακὰ κατὰ τῶν θεῶν· ἐὰν ἔλεγον ἀλήθειαν βεβαίως τὸ τοιοῦτον ἦτο πολὺ ἀτοπον· διότι χρεωστοῦμεν νὰ σεβόμεθα τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου εἰς τὸν ὄποιον ζῶμεν. Διὰ δὲ τὴν ἀκατηγορίαν ταύτην ἐπρόκειτο νὰ τὴν ἐξορίσωσι διὰ πιντὸς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀλλ’ ὁ Περικλῆς ὑπερασπίσθη τόσον εὐγλώτως ἐνώπιον τοῦ Ἀρέσου Πάγου τὴν Ἀσπασίαν, ὥστε κανεὶς δικαστὴς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν καταδικάσῃ.

Οἱ δὲ Φειδίας ἦτο περιφημότατος ἀγαλματοποιός, καὶ εἶναι ὁ ἵδιος ἐκεῖνος, ὁ ὄποιος εἶχε κατασκευάσει τὸ ἀγαλμα τοῦ Ὁλυμπίου Διὸς, περὶ τοῦ ὄποιου σᾶς ἐλάλησα εἰς ἐν προηγούμενον κεφάλαιον.

Οἱ ἔχθροι τοῦ Περικλέους ἐκατηγόρησαν καὶ τοῦτον, ὅτι ἐκράτησε μέρος ἐκ τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου τοῦ ἐμπιστευθέντος εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ κοσμήσῃ τὸ ἀγαλμα τῆς Πολιούχου Ἀθηνᾶς, τὸ ὄποιον αὐτὸς ὁ ἵδιος κατεσκεύασε κατὰ πρότασιν τοῦ Περικλέους, καὶ τὸ ὄποιον ἐπρεπε νὰ τεθῇ εἰς τὸν Παρθενῶνα ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Οἱ Φειδίας βεβαίως δὲν ἦτον ἀνθρωπος τοιούτου χαρακτῆρος· ὅμως ὁπωσδήποτε ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακὴν μέχρις οὗ ἐξετασθῇ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐκεῖ ἐκ τῆς λύπης του ἀπέθανεν ἐν τὸς ὀλίγου, ἀν καὶ ὁ Περικλῆς κατέβαλε πᾶταν προσπάθειαν νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

Οἱ δὲ Ἀναξαγόρας ἦτο φιλόσοφος, δηλ.: φίλος τῆς σοφίας, καὶ ὀνομάζετο τοιουτορόπως, διότι ἔδιδε καλάς συμβουλάς εἰς τοὺς νέους, διδάσκων αὐτοὺς τί ἐπρεπε νὰ κάμνωσι διὰ νὰ γείνωσι ἐνάρετοι ἀνθρωποι. Αὗτὸς ἦτο ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Πε-

ρικλέός, δ ὁποῖος ἐνθυμούμενος τὰ καλὰ μαθήματα, ὅσα ἔδιδάχθη παρ' ἑκείνου, ἐσέβετο καὶ ἡγάπε τὸν διδάσκαλόν του· διὰ τοῦτο δὲ ὁ Περικλῆς ἦτο πολὺ ἀξιέπαινος· διότι ὅλοι χρεωστοῦμεν νὰ εἰμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς διδάσκαλους ἡμῶν.

Καὶ ὁ Ἀναξαγόρας αὐτὸς ἐκαταγορήθη ἐπίστης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Περικλέους, ὅτι εἶπε δῆθεν, ὅτι ὁ Ζεὺς δὲν ἦτο ἀληθινὸς θεός. Ὁ φιλότιφος οὗτος, ἐξν ἐστοχάσθη τοῦτο περὶ τοῦ Διός, εἴχε δίκαιον· διότι εἰς μόνος Θεὸς ὑπάρχει, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς λατρεύομεν· ἀλλ᾽ ἦτο τολμηρὸν νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τοιοῦτάν τι· διότι κατ' ἑκεῖνον τὸν καιρὸν αἱ ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἤσταν κηρυγμέναι ἀκόμη, καὶ ἐπομένως κανεὶς δὲν ἤθελε τὸν πιστεύει. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἥδυνήθη ὁ Περικλῆς νὰ σώσῃ τὸν διδάσκαλόν του ἀπὸ τὴν ἔξορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατεδικάσθη ὅμως διετήρει πάντοτε πιστὴν φιλίαν πρὸς αὐτόν, καὶ προσεπάθει νὰ τὸν παρηγορῇ εἰς τὰς τελευταίκς ἡμέρας τῆς ζωῆς του.

Λοιπὸν αἱ τοιαῦται κακοτροπίαι τῶν ἐχθρῶν του ἐπροξένησαν μεγίστην θλίψιν εἰς τὸν Περικλῆν· ἀλλὰ κατόπιν οἱ Ἀθηναίοι τὸν ἴκανοποίησαν ψύφισαντες αὐτὸν ἀρχηγόν των εἰς τὸν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων πόλεμον, τοῦ ὁποίου τὰ αἴτια είναι τὰ ἔξης.

Τὸ πρῶτον αἴτιον τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτο, τὸ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔδοιθησαν τοὺς Κερκυραίους, οἱ δόποιοι ἐπολέμουν μὲ τοὺς Κορινθίους ἔνεκα μιᾶς πόλεως, ὄνομαζομένης Ἐπιδάμνου· πρέπει δὲ νὰ ἤξεύρητε, ὅτι ἡ Ἐπιδάμνος αὐτὴ ἦτο ἀποικία τῶν Κερκυραίων· οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι στασιάσαντες κατὰ τῶν πλουσιωτέρων συμπολιτῶν των ἔξωρισαν αὐτούς· οὗτοι δὲ ἐνωθέντες μὲ ἄλλους λαοὺς ἥλθαν καὶ ἐστενοχώρησαν τόσον τοὺς Ἐπιδαμνίους, ὃστε ἤναγκάσθησαν οὗτοι νὰ ζητήσωσι βοήθειαν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν τὴν μητρόπολίν των· καὶ ἐπειδὴ οἱ Κερκυραῖοι δὲν ἤθέλησαν νὰ τοὺς βοηθήσωσι,

κατέρυγον εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου καὶ ἐπέτυχον. Λοιπὸν οὐδὲ μωβέντες οἱ Κερκυραῖοι κατὰ τῶν Κορινθίων ἐκήρυξαν πόλεμον κατ' αὐτῶν συμπαραλαβόντες συμμάχους, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, καὶ τοὺς Ἀθηναίους.

Δευτέρᾳ αἵτια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτο ἡ Ποτίδαια, ἡ ὁποία ἦτο ἀποικος μὲν τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ ὑποτελῆς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῆς Ποτιδαίας ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, οὗτοι ἔστειλαν στράτευμα κατ' αὐτῶν· οἱ Κορίνθιοι ἔστειλαν καὶ αὐτοὶ βοήθειαν ὑπὲρ τῆς Ποτιδαίας, ὅπου συγκροτηθείσας μάχης ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι.

Οἱ δὲ Κορίνθιοι παροργισθέντες κατὰ τῶν Ἀθηναίων τοὺς κατηγόρησαν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀδίκους, καὶ ιδίως εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς Σπάρτης, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ὡς πρὸ ὀλίγου σᾶς εἶπον.

Εἰς τὸ νὰ κηρυχθῇ ὁ πόλεμος συνετέλεσε, παιδία μου, πολὺ καὶ ὁ Περικλῆς διέτι τότε ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῶν δημοσίων χρημάτων, τὰ ὁποῖα οἱ σύμμαχοι ἔστειλλον κατ' ἔτος εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον· ὁ δὲ Περικλῆς ἐδαπάνησεν ἄλλα μὲν εἰς δημοσίους οἰκοδομάς, ἄλλα δὲ τρέφων τοὺς πτωχοὺς Ἀθηναίους. Μίαν ἡμέραν ἐνῷ ἐσκέπτετο πῶς νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ δήμου περὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ δημοσίου πλούτου, ἥλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ ἀνεψιός του Ἀλκιβιάδης, περὶ τοῦ ὅποιου θὰ σᾶς λαλήσω κατόπιν, καὶ εύρων αὐτὸν οὕτω πως συλλογισμένον, μαθὼν δὲ καὶ τὴν αἵτιαν εἶπε· « καὶ δὲν σκέπτεσαι κάλλιον πῶς νὰ μὴ δώσῃς λόγον εἰς τοὺς Ἀθηναίους; »

“Ολα ταῦτα λοιπὸν ἔγειναν αἵτια νὰ ἐκραγῇ ὁ τρομερὸς ἔκεινος πόλεμος μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν, διαρκέσας εἴκοσιν ἔπτα ἔτη, καὶ ὀνομασθεὶς Πελοποννησιακός,

Θιότι δὲ σχεδὸν ἡ Πελοπόννησος, ὡς σύμμαχος τῆς Σπάρτης, ἐκπρύχθη κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς γυνωρίζων, ὅτι δὲν εἶχεν ίκανάς δυνάμεις νῦν ἀντιπαραταχθῆ διὰ ξηρᾶς κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἔπειτε ποὺς κατοίκους τῶν περιχώρων τῆς Ἀττικῆς, νὰ λάθεσι μεθ', ἔμαιτῶν τὰ κινητὰ πράγματά των, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου κλείοντες τὰς πύλας τῶν τειχῶν ἥσαν ἀσφαλέστατοι. Ἐννοεῖται, ἀγαπητά μου παιδίσ, ὅτι δόλος ἐκτίνος ὁ λαὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ χωρέσῃ εἰς τὰς οἰκίας· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ναοὺς κατέφυγαν καὶ εἰς τὰ ὑπόγεια, καὶ εἰς παραπτήγματα ξύλινα, τὰ δόποια κατεσκεύασαν ἔσω καὶ ἔξω πλησίον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔκστρατεύσαντες μὲν μεγάλας δυνάμεις ἥλθον εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀττικῆς, λεηλατοῦντες καὶ ἔρημώνοντες τὸν τόπον, κόπτοντες τὸ δένδρα, καταστρέφοντες δὲ καὶ τοὺς ἄγρους καὶ πᾶν δὲ τε εὔρισκον ἐνώπιον τῶν.

Οἱ Περικλῆς ἐγνώριζεν, ὅτι οἱ Σπαρτιάται μετὰ τὴν ἔρημωσιν τοῦ τόπου ἥθελον φύγει, διότι δὲν θὰ εὔρισκον τροφάς· ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ ταχύτερον εἰς τὴν Σπάρτην, ἐξώπλισεν ἀξιόλογον στόλον μὲν πλῆθος ναυτῶν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐκπλεύσας κατέστρεψε καὶ αὐτὸς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἀπειλῶν καὶ αὐτὴν τὴν Σπάρτην.

Τώρα μέλλω νὰ σᾶς ἐξηγήσω κάτι τι, εἰς τὸ δόποιον πρέπει νὰ προσέξητε. Ἡξεύρετε, παιδία μου, τί εἴναι ἔκλειψις ἡλίου; Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται, δσάκις ἡ σελήνη ἐμβαίνει μεταξὺ τοῦ ἡλίου, δστις μᾶς φωτίζει, καὶ τῆς γῆς ἐπὶ τῆς δόποιας κατοικοῦμεν· τότε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐκλείπει ἀμέσως καὶ γίνεται σχεδὸν νῦξ ἐν πλήρει μεσημέριᾳ. Τοιαύτη ἔκλειψις συνέβη τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν δόποιαν ὁ Περικλῆς ἐμελλε νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ πλοῖόν του, διὰ νὰ διηγήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν· ὁ ναύκληρός του δμως ἀμαθῆς καὶ μὴ ἔχων διόλου ἴδεν περὶ τῆς αἰτίας τοῦ φαινο-

ρένου τούτου, ἐτρόμαχεν ὑπερβολικῶς, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Περικλέους τὸν παρεκάλει νὰ μὴ ἐκπλεύσῃ τὴν ἡμέραν ἔκείνην, κατὰ τὴν δόποίνην ἐφάνη τοιοῦτο κακὸν σημεῖον.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς ἐγέλασε, καὶ ρίψας ἐπ' αὐτοῦ τὸν μανδύαν του τὸν ἡρώτα, ἐάν καὶ δύνατο νὰ ἔδη τίποτε ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ὁ ναύκληρος ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἔσλεπε διόλους διότι τὸ πρόσωπόν του ἦτο σκεπασμένον. Τότε ὁ Περικλῆς τοῦ ἐξήγησε, διατί ἐσκοτίσθη ἡ ἡμέρα, καθὼς καὶ ἐγὼ σᾶς γέζηγησα πρὸ δὲ λίγου. "Εκτοτε δὲ κανεὶς ἐκ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἐφοβήθη, δισάκις συνέβαινεν ἔκλειψις ἡλίου.

Ο Περικλῆς, ἀφοῦ ἐπροξένησε μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς ἐχθρούς, λεηλατῶν τὰ παρόλια τῆς Πελοποννήσου, ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐτέλεσε μεγαλοπρεπεῖς ἐπικηδείους τελετὰς ὑπέρ τῶν φονευθέντων εἰς τὸν πόλεμον. Διότι τότε ἐσυνείθιζον νὰ φέρωσι τὰ ὄστα τῶν φονευομένων εἰς τὰς μάχις καὶ νὰ τὰ θάπτωσιν εἰς μέρος τι ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ μέρος τοῦτο ὡνομάζετο Κεραμεικόν, ἦτοι τόπος, ὅπου κατασκευάζουσι τὰ κεραμίδια μὲ τὰ ὄποια σκεπάζομεν τὰς οἰκίας.

Σᾶς εἶπον, ὅτι αἱ ἐπικήδειοι τελεταὶ ἐγίνοντο μεγαλοπρεπεῖς· ἀκούσατε δὲ πῶς ἐτελούντο· τὰ ὄστα τῶν φονευομένων εἰς τὸν πόλεμον ἐτίθεντο εἰς κυπαρισσίνας λάρνακας, δηλαθήκας, σκεπασμένας ἀπὸ κλάδους δάφνης, καὶ συρρομένας ἐπὶ ἀμαχῶν· δῆλοι οἱ πολῖται φροσῦντες πένθιμα ἐνδύματα παρηκολούθουν τὴν νεκριὴν ἔκείνην συνοδίαν ρίπτοντες ἀνθη. Πλάθθοις ἀνθρώπων ἔκαιον ἀρώματα εἰς τὰς ὄδοντας τῆς πόλεως, εἰς δὲ πεπαιδευμένος ἔπρεπε νὰ ἔκφωνήσῃ λόγον κατὰ τὴν ἡμέραν ἔκείνην καὶ νὰ ἐκθείσῃ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν ἀποθανόντων εἰς τὸν πόλεμον· εἰς τὴν περίστασιν ἔκείνην ὁ Περικλῆς μόνος του ἀπήγγειλεν ἐπιτάφιον λόγον μὲ τοιαύτην εὐγλωττίαν καὶ συγκίνησιν, ὥστε πολλάκις οἱ λόγοι του διεκόπησαν ἀπὸ τὰς δάκρυα καὶ τοὺς θρήνους τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων τῶν ἀπεικνύντων.

Είναι ἀληθές, μικροί μου φίλοι, ότι ὁ πόλεμος εἶναι μεγάλη συμφορά, ἀλλὰ τότε αἱ Ἀθήναι κατερημάθησαν ὑπὸ οἵτινες τρομερωτέρας μάστιγος. Ἡ δλεθρία πανώλης ἐπεσκέψθη πάλιν τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐνῷ ἡ θανατηφόρος αὔτη νόσος πολλάκις συνέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποτὲ δὲν ἐπέφερε τοταύτην φθοράν, ὅσην ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους.

Οὐεν παντοῦ ἔβλεπε τις ἀσθενεῖς κειτομένους εἰς τὰς δοθοὺς καὶ προσπαθοῦντας νὰ ἀναπνεύσωσι καθαρώτερον δέρχεται παρὰ εἰς τὰς οἰκίας των διότι ἐφάνετο εἰς αὐτούς, ότι τὸ στῆθός των ἀπεξηράνετο ἀπὸ ἀδημφάγον πῦρ. Οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι τοσαύτην δίψην ἤσθάνοντο, ὥστε μὴ δυνάμενοι νὰ τὴν σεβύσωσιν ἄλλως πως, ἐπιπτον εἰς τὰ φρέσκατα καὶ εἰς τοὺς ποταμούς.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν κακιρὸν ἔζη εἰς τὴν γῆστον Κῷ κακποιος λατρὸς ὀνομαζόμενος Ἰπποκράτης, ὁ δοποῖος ἐκαμψε θαύματα εἰς τὴν ιατρικὴν ἐπιστήμην, τόσον περίφημος ἦτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὴν Περσίαν εἰχεν ἐνσκήψει ἡ ιδία ἐκείνη πανώλης, ἐκ τῆς ὁποίας κατερημοῦντο αἱ Ἀθήναι, ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔστειλεν εἰς αὐτὸν πλούτη καὶ δῶρα ἀφθονα, παρακαλῶν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Περσίαν διὰ νὰ διάση βοήθειαν εἰς τὸν λαόν του.

Αλλ' ὁ Ἰπποκράτης εἶχε προσκληθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δοποῖοι μάνον εἰς αὐτὸν εἰχον τὰς ἐλπίδας των διὰ νὰ λυτρωθῶσιν ἀπὸ τὴν μάστιγα. Όθεν ἀπεποιήθη γενναίως τὰ δῶρα τοῦ ξένου καὶ ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἀθηναίων.

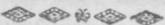
Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Ἰπποκράτους, ἀγαπητά μου παιδία, εἶναι τὸ κακτὸν ἐμέ, ἀπειράκις καλλιτέρα παρὰ τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. διότι ὁ ἀξιος οὗτος ιατρὸς ἔδειξε διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ότι ἐπροτίμησε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἄνευ συμφέροντος, καὶ ἐνῷ ἦτο βέβαιος, ότι καθελεν ἐκτεθῆ εἰς μέγαν κινδυνον, βοηθῶν τοὺς

μολυσμένους Ἀθηναίους, ἥλθεν εἰς αὐτοὺς μὲν μεγαληνὸφοσίωσιν.

Ἐλθόντες δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας δὲ Ἰπποκράτης δὲν ἔπαιστεν ἀπὸ τοῦ νὰ τρέχῃ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, δίδων εἰς αὐτοὺς πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν καὶ ἐὰν δὲν ἥδυνήθη νὰ σώσῃ πολλούς, τοῦτο προηλθε, διότι ή ιατρικὴ ἐπιστήμην ἦτο ἀνίσχυρος νὰ ὑπερινήσῃ τόσον δύσεῖαν ἀσθένειαν.

Καὶ αὐτὴ ἡ οἰκογένεια τοῦ Περικλέους δὲν ἔμεινεν ἀπρόσθιητος ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας· ὁ μέγας οὗτος πολίτης εἶχε τὸ δυστύχημα νὰ χάσῃ ὅλα του τὰ τέκνα· καὶ ἐνῷ ἔδειξε μεγάλην γενναιότητα εἰς τόσας συμφοράς, δὲν ἥδυνήθην ὑπὸ αποφύγη καὶ αὐτὸς τὴν φρικώδην ἀσθένειαν ἀπὸ τὴν ὄποιαν τόσος λαὸς ἐχάθη.

Ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, ὁ δῆμος ἐψήρισε νὰ ταρῇ μεγαλοπρεπῶς διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του πρὸς τὴν πατρίδα εἰς τὸ Κεραμεικόν, ὅπου, ὡς γνωρίζετε, μόνον οἱ ἀποθνήσκοντες ὑπὲρ Πατρίδος, φονευόμενοι εἰς τὸν πόλεμον, ἦτο συγχωρημένον νὰ θάπτωνται καὶ οὐδεὶς ἀλλος· ὁ δὲ λαὸς ἐνθυμούμενος τὰ δσα καλὰ ἔκκημεν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸν ἐπένθησε μγάλως, ἀν καὶ οἱ ἔχθροι του πολλάκις τὸν ἔκκολόγησαν.

Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Ἀπὸ τοῦ 430 μέχρι τοῦ 415 ἔτους ΙΙ. X.

Ο πατὴρ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀποθνήσκων ἐτύστησε αὐτὸν εἰς τὸν συγγενῆ του Περικλέα διὰ νὰ τὸν ἀναθρέψῃ καλῶς, καὶ νὰ τὸν διδάξῃ δσα πρέπει νὰ ἡζεύῃ πᾶς εὐγενῆς ἀνθρωπος.

Ο Ἀλκιβιάδης οὗτος ἦτο ὀραιότατος, καὶ δστις τὸν ἔβλεπε καθ' ὅδον ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ διὰ νὰ τὸν θεωρῇ.

συγχρόνως δὲ ἦτο τόσον εὔχαρις καὶ ἀγχίνους, ὅστε διὰ τοῦ πρόπου του ὑπεχρέωντες πάντα ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ συμφωνῇ μὲ τὴν γνώμην του. Τὸ κάλλος ὅμως τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐθυμήσθη ἀπὸ πολλὰ κακὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια συνήθως ἔχουσι τὰ παιδία· δηλ.: ἦτο ὑπερήφανος, θυμώδης, καὶ ἴσχυρος γνώμων.

Διὰ τὸ τελευταῖον μάλιστα τοῦτο ἐλάττωμα ἦτο πολὺ ἀξιοκατάκριτος, καὶ θέλω σᾶς διηγηθῆ τι ἐπράξεις μίαν φοράν ὃ ἀνόητος οὗτος, ἀλλὰ δὲν σᾶς συμβουλεύω νὰ τὸν μιμηθῆτε καὶ σεῖς· διότι δὲν εὑρίσκονται πάντοτε ἄνθρωποι τόσον ὑπομονητικοί, διὰ νὰ ὑποφέρωσι τῶν ἀλλων τὰς ἀνοσίας, ὅσους ἔκεινος εἰς τὸν ὄποιον τὸ ἐπράξεν.

Μίαν ἡμέραν ἐνῷ ὁ Ἀλκιβιάδης ἔπαιζε μὲ τοὺς συνηλικιώτας του εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν τοὺς ἀστραγάλους, δηλ.: τὰ κότσια, διέθαινεν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἄμαξα μὲ δύο ἵππους ἀφοίζοντας ἐκ τοῦ τρεξίματος· ὁ ἀμαξηλάτης ἀφοῦ εἶδε τὰ παιδία μακρόθεν ἤρχιζε νὰ τοῖς φωνάζῃ διὰ νὰ παραρρείσωσιν· ἐπειδὴ ὅμως τὰ ἀτυκτα ἐκεῖνα δὲν ἥθελησαν νὰ ὑπακούσωσιν, ἔθυμωσεν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ἐφοβηριζεν, ὅτι ἥθελε περάσει ἀπὸ τὸ μέσον των διὰ νὰ τοὺς θραύσῃ τοὺς πόδας. Καὶ τὰ μὲν ἀλλὰ φοβηθέντα διεσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐλεῖ, ὁ Ἀλκιβιάδης ὅμως, ὅστις ἦτο περισσότερον ἴσχυρογνώμων, ἐξαπλώνεται εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, καὶ λέγει εἰς τὸν ἀμαξηλάτην νὰ περάσῃ ἀν θέλη· Ὁ δυστυχὴς οὗτος τόσον ἐτρόμαξεν ἀπὸ τὴν ἀπόρχασιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου παιδίου, ὃστε ἐπροτίμησε νὰ ὀπισθοδρυμήσῃ περὰ νὰ γίνη αἴτιος τοιαύτης συμφορῆς, καὶ τοιουτοτρόπως ἐστρέψε τὴν ἄμαξάν του ἀπὸ ἄλλο μέρος.

“Αν καὶ ἡ ἱστορία δὲν μᾶς ἀνηφέρῃ, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης ἐτιμωρήθη διὰ τὴν ἀνόητον ταύτην πρᾶξιν, εἴμαι βέβαιος ὅμως, ὅτι ὁ προστάτης του Περικλῆς ἐφόροντισε νὰ τὸν νουθετήσῃ θιά νὰ δισφθάσῃ τὴν κακήν του διαιωγῆν, ἐνεκκ τῆς ὄποιας

ἔγεινε πρόξενος πολλῶν συμφορῶν καὶ εἰς ἑσυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα του.

Καὶ ὅμως τοιοῦτος ἀν δὲ Ἀλκιβιάδης διδάσκαλον καὶ φίλον του εἶχεν ἔνα φιλόσοφον ὄνομαζόμενον Σωκράτην, τὸν φρονιμώτερον καὶ σοφώτερον τοῦ καιροῦ του μάλιστα πρέπει νὰ εἴπωμεν πρὸς ἔπαινον τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅτι καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἐφέρετο μὲ ἀπεριόριστον σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν διδάσκαλόν του τοῦτον.

Ἄφοῦ ἐμεγάλωσεν δὲ Ἀλκιβιάδης ἐφαίνετο, ὅτι τὰ προτερήματα[•] καὶ τὰ ἐλαττώματα συνηγάνον μετ' αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῷρα ἦτο ἀγαπητότερος καὶ πνευματωδέστερος παρ' ὅτε ἦτο παῖς· διότι εἶχε διδαχθῆ καὶ γράμματα πολλὰ καὶ συμπεριφορὰν καλήν· ἀλλὰ περιτέρουν οἱ ἀνθρώποι, ὅτι καὶ δὲπίμονος χαρακτήρα του καὶ ἡ ἀλαζονεία του ἐπηγένεσαν πάρα πολύ.

“Οτε ἤλθε καιρὸς διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πόλεμον, ἥκολούθησε τὸν στρατὸν μὲ τόσην χαράν, καὶ ἔδειξεν εἰς τὴν μάχην τόσην ἀνδρίαν καὶ ἴκανότητα, ὥστε ἐθαυμάσθη ὑφ' ὅλων. Ἀλλ' ἡ ἀνδρεία του αὕτη ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸν ἄδην· διότι περασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του ὕρμησεν ἀπερισκέπτως ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι βεβαίως ἥθελον τὸν φονεύσει, ἐὰν δὲ διδάσκαλός του Σωκράτης συνεκράτεύων τότε καὶ αὐτός, δὲν τὸν ἔσωζεν ἐκ τοῦ κινδύνου ἐκείνου, κινδυνεύσας νὰ φονευθῇ δὲ ἕδιος· διότι δὲ ἀνήρ οὗτος ἦτο καὶ ἀνδρεῖος καὶ σοφός.

“Ο Ἀλκιβιάδης ἐπιστρέψκις ἐκ τῆς ἐκστρατείας περιεδόθη πάλιν εἰς τὰς διασκεδάσεις· καὶ ἐνῷ δὲ διδάσκαλός του Σωκράτης τὸν ἥλεγχε πολλάκις διὰ τὴν παραλειμμένην ζωὴν του, αὐτὸς ὅμως ἔξηκολούθει νὰ ἐμφανίζηται εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὴν ἀγοράν ἐνδυμένος, ὡς οἱ Ἀσιανοί, μὲ πολυτελῆ φορέματα, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ πλήθους ὑπηρεστῶν· ἐκτὸς δὲ τούτων ἐπεριποιεῖτο καὶ τὴν κόμην του, ὡς αἱ γυναικεῖς, ἀλείφων

αὐτὴν μὲν εὔσημα καὶ πολυδάπανα ἀρώματα, πρᾶγμα ἀνάρρημον στὸν εἰς τοὺς ἄνδρας.

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πολλὰ πλούσιος ἔστελλε πολλάκις εἰς τὰ Ὀλύμπια ἀμάξας ἐξευγμένας μὲν μεγαλοπρεπεῖς ἵππους διὰ νὰ διαφιλονεικήσωσι τὸ βραχεῖον τῆς ἀρματηλασίας, τὸ ὄποιον καὶ ἐλάμβανον· θίνεν, ἀφοῦ ἐνίκησεν εἰς τὰ Ὀλύμπια ἔγεινε πατίγνωστος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ’ ὁ Ἀλκιβιάδης ἡγάπα πολὺ νὰ λαλῇ δικόσμος περὶ αὐτοῦ, εἴτε ἐπὶ καλοῦ εἴτε ἐπὶ κακοῦ. “Οθεν ἐζήτει πάντοτε νὰ δίδῃ φρομὴν εἰς τοῦτο διὰ νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ. Εἰχε σκύλον τάσον ὑραξίον καὶ θυμαστόν, ὥστε δὲν ἤδυνατά τις βλέπων αὐτὸν νὰ μὴ τὸν θυμαζήῃ· θίνεν πολὺς λόγος ἐγίνετο καὶ περὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τοῦ κυρίου του εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλ’ ἀφοῦ παρῆλθεν ἀρκετὸς καιρός, οἱ ἀνθρώποι ἐσυνείθισαν τὸ σπάνιον τοῦτο ζῶον καὶ δὲν δημιούρουν περὶ αὐτοῦ πλέον.

Ο ‘Ἀλκιβιάδης ὅμως δὲν εἶχε σκαπὸν ν’ ἀφήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τοῦ γὰρ μὴ λαλῶσι περὶ τοῦ σκύλου του· θίνεν ἐκοψε τὴν οὐρὰν τοῦ πτωχοῦ ζώου, τὸ ὄποιον ἐφαίνετο ὅτι ἐντρέπετο διὰ τὸ δυστύχημά του, καὶ ἴδοις πάλιν πολὺς λόγος μεταξὺ τῶν περιέργων Ἀθηναίων, ἐρωτώντων τὴν αἰτίαν καὶ τὸν αἴτιον τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου συμβεβηκότος, ὥστε ἐπὶ δεκαπέντε τοιστάχιστον ἡμέρας ἐγίνετο πάλιν λόγος εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τοῦ σκύλου τοῦ Ἀλκιβιάδου. Αὕτως δὲ γελῶν ἀπὸ καρδίας διὰ τὸν θόρυβον τοῦτον, εὐφραίνετο, διότι ἔβλεπεν, ὅτι οἱ συμπολῖται του ἐπρόσεχον εἰς πᾶν ὅτι ἀπέβλεπεν αὐτόν.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀλκιβιάδης ἀν καὶ ἦτο ἀλαζών, ἐφρόντιζεν ὅμως νὰ ἔναι τίμιος καὶ γλυκὺς πρὸς πάντας· διότι ἤζευρε καλῶς, ὅτι οὔτε διπλοῦτος, οὔτε δὲν δύναμις πρέπει νὰ καθιερώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπολιτεύτους καὶ τραχεῖς πρὸς τοὺς ὄμοίους των. Οθεν ἀπέκτησε τόσους φίλους εἰς τὰς Ἀθήνας, ὥστε τοῦ ἐπρόστειναν μίαν ἡμέραν νὰ τὸν κάμωσιν ἀρχοντα ἰσόθιον. Ὁ

Ἄλκιβιάδης ὅμως ἀπεποιήθη τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τὸ δόποιὸν τόσοι
ἄλλοι οὐ περεπεθύμουν νὰ ἔχωσι· πλὴν ἡ ἀποποίησις αὕτη δὲν
προήρχετο ἀπὸ μετριόφροσύνην, ἀλλὰ διέτι δὲν κατεδέχετο νὰ
ἀρχῃ εἰς τόσον μικρὸν τόπον· τοῦτο λοιπὸν τῷ ἐνέπνευσε τὴν
ἰδέαν νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ κυριεύσωσι καὶ ἄλλας πλη-
σιοχώρους ἐπαρχίας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθή-
νας μέγα κράτος.

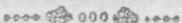
Λοιπόν, παιδία μου, γνωρίζετε ἐκ τῆς γεωγραφίας σας, ὅτι
πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἰταλίας καὶ ἀρκετὰ μακρὰν τῆς Ἑλλά-
δος ὑπάρχει μία μεγάλη καὶ εὔφορος νήσος, Σικελία ὃνομαζό-
μένη· αὐτὴν πρὸ πολλοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθύμουν νὰ κατακτή-
σωσι, καὶ τώρα δὲ Ἀλκιβιάδης τοὺς παρεκίνησε νὰ ἐκστρατεύ-
σωσι κατ’ αὐτῆς.

Οθεν μέγας στόλος ἡτοιμάσθη καὶ πλῆθος πεζικοῦ καὶ ναυ-
τικοῦ στρατοῦ, καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἀρθρώνως διὰ τὴν ἐκ-
στρατείαν ταύτην ἔχοργηθήσαν. Ποτὲ ἔως τότε δὲν ἐφάνη με-
γαλοπρεπεστέρχ πολεμικὴ ἑτοιμασία· διότι ὅχι μόνον ὁ ἔξο-
πλισμὸς τῶν πλοίων ἦτο πολυδάπανος καὶ λαμπρός, ἀλλὰ καὶ
αὐτοὶ οἱ στρατιώται ἦσαν τὸ ἀνθρώπος τῶν Ἀθηναίων, οἱ δόποιοι
ἔφιλοι μοῦντο πῶς νὰ ὑπερβῶσιν δὲ εἰς τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ώ-
ραιότητα καὶ τὴν οὐλονὴν τῶν ὅπλων καὶ τῶν σκευῶν των. Ο
δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεργασίσθη νὰ λάθῃ τὴν ἀρχηγίαν μὲ δύο ἄλ-
λους στρατηγοὺς τὸν Νικίαν καὶ τὸν Αάμαχον, ἵσως δὲ λιγάτε-
ρον μὲν ἴκανούς, ἀλλὰ φρονιμωτέρους ἀπὸ τὸν φιλόδοξὸν ἐκεῖ-
νον Ἀλκιβιάδην. Οὗτοι δὲν ἔπικυον ἀπὸ τοῦ νὰ παριστάνωσιν
εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἰς δόποιούς κινδύνους ἔμελλον νὰ ἐκτεθῶσιν
ἐνεκκ τῆς μακρυνῆς ἐκείνης ἐκστρατείας· ἀλλ’ ὁ λαὸς ἐξ ὅλο-
κλήρου τυφλωμένος ὑπὸ τῶν παρακινήσεων τοῦ Ἀλκιβιάδου,
καὶ ἐκ τῶν ἐλπίδων τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐκστρατείας, δὲν ἦθε-
λον διόλου νὰ ἀκούσωσι τὰς σοφὰς συμβουλὰς τῶν δύο τούτων
στρατηγῶν, οἱ δόποιοι μάλιστα προσετάχθησαν νὰ ἐπισπεύσωσι
τὸν ἀπόπλουν.

Κατ' ἐκείνον τὸν καιρόν, παιδία μου, ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ στήνωσι μικρὰ ἀγάλματα τοῦ θεοῦ Ἐρμοῦ εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν καὶ μάλιστα εἰς τὰς θύρας τῶν ναῶν καὶ τῶν οἰκιῶν, τὰ δποῖκα δὲν ἦτο συγχωρημένον εἰς κανένα νὰ συντρίθῃ ὑπὸ αὐστηρὸν ποινήν διότι ἐπίστευον, ὅτι δ θεὸς οὗτος ἦτον δ ἔφορος τῆς πόλεως, καὶ ἐπομένως δὲν ἄφινε τοὺς κλέπτας νὰ κλέπτωσιν.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἐκστρατείας πκρετηρήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα, τὰ δποῖκα ὠνομάζοντο Ἐρμαῖ, ἥταν ἀκρωτηριασμένα καὶ ἐρῆμένα εἰς τοὺς δρόμους. Κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἤξευρον εἰς ποῖον ν' ἀποδώσωσι τὸ ἔγκλημα τοῦτο ἀλλ' ἔπειτα Ἀθηναῖοι τινὲς ἐβεβαίουν, ὅτι διέκριναν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης τὸν Ἀλκιβιάδην μὲ πολλοὺς φίλους του μεθυσμένους, ὅτι ἀνέτρεπον τὰς Ἐρμᾶς. Ἀλλ' οἱ ἔνθρωποι ἐκεῖνοι ἐψεύδοντο, διότι σελήνη δὲν ὑπῆρχε κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ὁ δὲ οὐρανὸς σκοτεινὸς καὶ νεφελώδης δὲν ἄφινε κανένα νὰ διακρίνῃ τίποτε.

Οἱ ἔνθροι τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας καὶ ἐξ ἀλλων προηγουμένων ἐκατηγόρουν αὐτὸν εἰς τὸν λαόν. Ἀλλ' δ Ἀλκιβιάδης ἀπέκρουε γενναίως τὰς κατηγορίας ταύτας καὶ ἐζήτει νὰ δικασθῇ ἀμέσως· οἱ ἔνθροι του ὅμως φοβούμενοι μήπως δ στρατὸς ὄργισθῇ καὶ προξενήσῃ ταραχάς, ἐπέμενον ν' ἀποπλεύσῃ δ στόλος, βέβαιοι ὅντες, ὅτι εἰς ἀλλην περίστασιν ἤδυνατο δ Ἀλκιβιάδης δικαζόμενος νὰ καταδικασθῇ.

Ο ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ.

Από τοῦ 415 μέχρι τοῦ 400 ἔτους Π. Χ.

Μόλις ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων εἶχεν ἀποβιβασθῆ ἐις τὴν Σικελίαν, καὶ ἴδου πλοῖον ἀπεσταλμένον ἐξ Ἀθηνῶν ζητεῖ νὰ παραλάβῃ τὸν Ἀλκιβιάδην. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὗτος ἐπροσποιήθη, ὅτι ὑπακούει, ἀφοῦ ὅμως ἐφθασεν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας πλέων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐδραπέτευσε καὶ κκτέφυγεν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν μὲν μεγάλας τιμάς διότι τότε ὑπῆρχεν ἀκόμη μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ὁ πόλεμος, καὶ ἐπομένιος οἱ Σπαρτιᾶται ἤλπιζον νὰ κατορθώσωσι διὸ αὐτοῦ πολλὰ πράγματα κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Σᾶς εἶπον πρὸ τινος καιροῦ, ἀγαπητά μοι παιδία, ὅτι οἱ Σπαρτιᾶται ἀνατραφέντες εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Λυκούργου, ἦσαν ἐγκρυπτεῖς καὶ σκληραγωγημένοι εἰς πᾶσαν στέρησιν, καὶ καμμία ἐκ τῶν ἔξεων τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἦτο συνειθισμένη εἰς τὴν Σπάρτην· ὥστε δόνταταί τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο δυστυχέστατος, ὅταν δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ κάθηται εἰς τράπεζαν ἔχουσαν φαγητὰ πολυποίκιλα, ἢ νὰ φορῇ τὰ διαφανῆ καὶ μυρισμένα ἐκεῖνα ἐνδύματα, τὰ ὅποια μόνος αὐτὸς ἦζειρε νὰ ἐνδύηται μὲ γάριν· ἀλλ' ὁ νέος οὗτος εἶχε τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ συμφράνηται καὶ μὲ τοὺς τόπους καὶ μὲ τοὺς καιρούς· διότι ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἐλησμόνησε τὰς τρυφὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις, εἰς τὰς δοπίας ἦτο συνειθισμένος, καὶ εὐχαριστεῖτο νὰ τρώγῃ τὸν μέλανα ζωμὸν τῶν Σπαρτιατῶν· δὲν ἤλειφε μὲ μῆρα τὴν κόμην του πλέον, οὐδὲ ἐφόρει ἄλλο ἐνδύματα παρὰ τὸν χονδρὸν μανδύαν, τὸν ὅποιον καὶ ὁ λαὸς τῆς Λακεδαιμονίου ἐφόρει χειμῶνα καὶ θέρος.

*Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡγαπᾶτο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς
ἡγαπᾶτο καὶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀπέκτησε πλῆθος φί-
λων καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, εἰς τὴν ὅποιαν ὅμως δὲν ἔμεινε πο-
λὺν καὶ τὸν καθὼς θέλομεν ἰδεῖ εὐθὺς κατωτέρω.

*Οὐ οὐκείαδης παροργισθεὶς τότε κατὰ τῶν συμπολιτῶν
του περισσότερον περὶ ἄλλοτε, συγκατένευσε εἰς τὴν πρότα-
σιν τῶν Λακεδαιμονίων νὴ γίνη ἀρχηγὸς τοῦ στρατεύματος
αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων των, καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς
Ἀθηναίους. Μετ' ὀλίγον ὅμως μετενόησε διὰ τὴν κακὴν ταύ-
την πρᾶξιν, καὶ ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι ἡ πατρίς του ἐνικᾶτο καὶ ἐ-
ταπεινοῦτο, ἔτρεξε νὰ τὴν βοηθήσῃ, ἐλπίζων ὅτι ἡ ἀνδρία καὶ
ἡ ικανότης του ἡδύναντο νὰ ὠφελήσωσιν ἀκόμη τὰς συμπο-
λίτιας του· δυστυχῶς ἦτο πολὺ ἀργὰ καὶ δὲν ἡδύνηθη νὰ τὴν
σώσῃ ἀπὸ τὸν γενικὸν ὅλεθρον. Διότι ὁ στρατὸς τῶν Ἀθη-
ναίων, τὸν ὅποιον ὁ Νικίας εἶχεν ὁδηγήσει εἰς τὴν Σικελίαν,
κατεστράρη ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν Συρακουσίων καὶ τῶν Λα-
κεδαιμονίων, ἐλθόντων εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ στρα-
τὸς ὑπέφερε πολλὰς δυστυχίας, τὰς ὅποιας θέλετε ἀναγνῶσει
εἰς ἄλλα βιβλία. Μετέπειτα δὲ ἔπαθον καὶ ἄλλο δυστύχημα
τρομερῷτερον οἱ Ἀθηναῖοι. Αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατη-
γούμενοι ὑπὸ τοῦ Λυσανδροῦ διὰ θαλάσσης κατέστρεψαν τὸν
στόλον τῶν Ἀθηναίων κατὰ κράτος, τὸν ἀρχιμένον εἰς ἕνα
λιμένα ἐπὶ τῆς τοῦ Ἑλλησπόντου Ἀσίας ὀνομαζόμενον Αἰγάς
ποταμοί. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην ὁ νικητὴς Λύσανδρος
κατέπλευσεν εἰς Ηειραιαῖ, ἐπολιόρκησε διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσ-
σης, καὶ ἐκυρίευσεν ἐπὶ τέλους τὰς Ἀθήνας, καταδαρέσας τὰ
τείχη αὐτῶν παιανιζόντων μουσικῶν ὄργανων τὴν νίκην ταύτην,
τὴν ὅποιαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἔθεώρουν
ὡς ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν τοιαύτην καταστροφὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐτελείω-
σεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος, τὸν ὅποιον ἀρχίσας ὁ
Περικλῆς πρὸ εἴκοσιν ἐπὶ τὰ χρόνων, δὲν ἥλπιζεν, ὅτι ἥθε-

γέθεις φέρει τοιοῦτον ὅλεθρον εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἄφου ἐκυριεύθησαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, δὲ Ἀλκιβιάδης διὰ ν' ἀποφύγη τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν, ἡναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ ζητήσῃ ἀσυλον πλησίον εἰς τὸν τότε βασιλέα τῶν Περσῶν, Ἀρταξέρξην τὸν Μνήμονα, δεστις ὑπεδέχθη αὐτὸν μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, παιδία μου, δὲ νεώτερος αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἀδελφός, δὲ Κῦρος, διεπραγματεύετο μετὰ τοῦ Λυσάνδρου νὰ τὸν βοηθήσῃ μὲ στράτευμα εἰς τὴν μελετωμένην ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, περὶ τῆς όποιας θὰ σᾶς λαλήσω κατωτέρω. Ἐπειδὴ δὲ δὲ Ἀλκιβιάδης ἔζητε: νὰ ἀνατρέψῃ τὸ σχέδιον τοῦτο παντὶ σθένει, οἱ Σπαρτιάται γγωρίζοντες τὴν ἴκανότητα τοῦ μεγάλου ἐκείνου νοέσ, καὶ φοβούμενοι μήπως ἡ διατριβή του παρὰ τῷ μεγάλῳ βρχσιλεῖ προξενήσῃ εἰς αὐτοὺς πολλὰ κακά, ἔστειλαν εἰς τὸν Φαρνάβαζον Σατράπην μιᾶς ἐπαρχίας τοῦ τόπου ἐκείνου, παρακλοῦντες αὐτὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοιοῦτον φοβερὸν ἔχθρον. Ὁ Φαρνάβαζος διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ ἔπειμψεν ἐνόπλους τινὰς Πέρσας κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, οἵτινες μὴ τολμῶντες νὰ συμπλκῶσι μετ' αὐτοῦ, ἔβαλον πῦρ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκίας, ὅπου κατέφκει, καὶ τὴν περιεκύλωσαν πανταχόθεν. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἰδὼν τὸν ἔσγκατον τοῦτον κίνδυνον ἀπεφράστεις ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος, παρὸ νὰ καῆ ζῶν. Ὅθεν πηδήσας ἐκ τοῦ παραθύρου διὰ τῶν φλοιογῶν, καὶ κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς ἔιφος, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὴν χλαυδία του ὕρμησε κατὰ τῶν Περσῶν μὲ ἀπαραδειγμάτιστον ἀνδρείαν καὶ τοιούτῳ τρόπῳ σφάζων τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ἔπεισε καὶ αὐτὸς νεκρὸς καταπληγώθεις ὑπὸ τῶν βελῶν καὶ ἀκοντίων, τὰ ὅποια φεύγοντες οἱ Πέρσαι ἔβριπτον κατ' αὐτοῦ.

Ἡ ἱστορία αὕτη, καλοὶ μου φίλοι, πρέπει νὰ σᾶς διδάξῃ, διτὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔναι τις ἀγγίνους καὶ νὰ κατέχῃ ἔξαιρετα προτερήματα ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴ ἀποκτῇ καὶ ἐλαττώματα

καὶ ἔὰς ἔχη τοιαῦτα νὰ φροντίζῃ πᾶς νὰ τὰ διορθώνη πολλάξ
ἐνωρίς, ὥστε νὰ μὴ κυριεύηται ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἀνὸς Ἀλκιβιάδης
ἥτον ὀλιγότερον θυμώδης καὶ ἀλαζών, δὲν ἦθελε γίνει
πρόξενος τῆς ἴδιας αὐτοῦ καταστροφῆς, οὐδὲ ἦθελε συντελέσει
εἰς τὸν ὄλεθρον τῆς πατρίδος του.

"Ηδη, παιδία μου, εἶναι καιρός νὰ σᾶξείπω τί ἔπραξεν ὁ Λύ-
σανδρος ἀφοῦ ἐκυρίευσε τὰς Ἀθήνας· αὐτὸς ἥτο ἀνθρωπος σκλη-
ρός, πανούργος, καὶ ἄκμαπτος, καὶ εὗρε τώρα περίστασιν νὰ
ταπεινώσῃ τοὺς δυσυχεῖς Ἀθηναίους, ἐπιφέρων εἰς αὐτοὺς πολ-
λὰ δεινά· διότι πρῶτον μὲν τὸ πολίτευμα τῆς πόλεως ἀπὸ δη-
μοκρατικοῦ μετέβαλεν εἰς ὀλιγαρχικόν, δῆλος· ἀντὶ νὰ κυβερνᾶ-
ஓ λαός καὶ οἱ ἐκλεγόμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀρχοντες, ἐκυβέρνων, μόνον
ὅλιγοι, τριάκοντα τὸν ἀριθμόν· ἔπειτα δὲ αὐτοὺς τοὺς τριά-
κοντα διώρισεν ὁ ἴδιος ὁ Λύσανδρος κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του·
δῆλος· ἀνθρώπους σκληρούς, ὡς καὶ αὐτός, καὶ φρονοῦντας τὰ
τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ τριάκοντα οὗτοι, ἀγαπητά μου παιδία,
ἀν καὶ ἔσαν Ἀθηναῖοι ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐκ τῶν ἐντιμοτέρων
καὶ εὗποληπτοτέρων πλουσιών πολιτῶν, ἄλλους δὲ ἔξωρισαν
ἐκ τῆς πατρίδος των, δημεύοντες τὰ κτήματά των, καὶ ἐν ἐντε-
λόγῳ ἐπέφεραν τόσα κακά εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ ὀλιγοχρό-
νιον διάστημα τῆς κυβερνήσεώς των, ὅσα οὐδὲ ὁ εἰκοσαεπταε-
τῆς πόλεμος ἐπροξένησεν. Οἱ δὲ τριάκοντα ἔστεινοι ἄνδρες διὰ
τὴν ὠμότητά των ὠνομάσθησαν, Οἱ τριάκοντα τύραρροι τῶν
Ἀθηνῶν.

"Ἐν τούτοις οἱ φυγάδες τῶν Ἀθηνῶν εὔρισκον παντοῦ ἄσυ-
λον καὶ μάλιστα εἰς τὰς Θήβας ἔλαθον μεγάλας περιποιήσεις,
ἀν καὶ ὁ Λύσανδρος, ὅστις ἐπειθύμει νὰ τοὺς ἴδῃ ἀποθνήσκον-
τας τῆς πείνης καὶ τῆς δυστυχίας, ἀπηγόρευσεν αὐστηρῶς τὸ
νὰ τοὺς δέχωνται εἰς τὴν πόλιν των. Ἄλλος οἱ γενναῖοι Θηβαῖοι
δὲν ἤκουσαν διόλου τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην, διότι εἶχον κα-
λὴν ψυχήν, καὶ θέλετε ἴδει ἀργότερα, διτε, ὅτε καὶ αὐτοὶ ἐδυσύ-
χησαν, ἀντημείφθησαν διὰ τὴν καλοσύνην των ταύτην.

Μεταξὺ δὲ τῶν καταφυγόντων εἰς τὰς Θήσας, διὰ νὰ διαφύγωσι τὸν πέλεκυν τῶν τυράννων ἦτο καὶ τις ὄνομαζόμενος Θρασύβουλος, ἀνὴρ τίμιος, ἀνδρεῖος καὶ φιλελεύθερος. Αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι ἔζοριστοι συσκεψθέντες περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος των ἀπὸ τοὺς τυράννους ἀνεχώρησαν ἔως ἐδομήκοντα, καὶ ἐλθόντες κατέλαβον ἴσχυράν τινα θέσιν, Φυλὴν ὄνομαζομένην καὶ ὀλίγον ἀπέχουσαν τῶν Ἀθηνῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ τόσον πλῆθος συνηγόρη μετ' αὐτῶν, ὥστε μάχης συγκροτηθεῖσης, ἐφόνευσαν ὅσους Σπαρτιάτας ἡδυνήθησαν, καὶ κατέσφαξαν καὶ αὐτοὺς τοὺς τριάκοντα τυράννους, οἱ ὅποιοι ἀν καὶ ἦσαν, ὡς σᾶς εἶπον ἀνωτέρω, Ἀθηναῖοι, ἐπροξένησαν ὅμως ἀπειρα κακὰ εἰς τὴν πατρίδα των ὑπακούοντες εἰς τοὺς ἐγχθρούς της.

Διὰ τοῦ τολμηροῦ τούτου ἐπιχειρήματος τοῦ Θρασύβουλου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπεδιώγθησαν τῶν Ἀθηνῶν διὰ παντός, καὶ ἦσαν ἀξιοί τοιαύτης τύχης, διότι ἐφέρθησαν πολλὰ σκληροὶ πρὸς τοὺς νικημένους. Τὰ δὲ τείχη τῶν Ἀθηνῶν ἐκτίσθησαν πάλιν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμονοῦντες πρὸς τὸν Θρασύβουλον διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνδριάντα καὶ ἐσύνθεσαν πρὸς ἔπαινόν του ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων, καθὼς ἔψαλλον καὶ τὸ ἄσμα τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος, τοὺς σώσαντας τὴν πατρίδα ἐκ τῆς τυραννίας τοῦ Ἰππίου καὶ Ἰππάρχου.

Οἱ δὲ Λύσανδρος καὶ οἱ Σπαρτιάται, ἀφοῦ ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, μετέφερον εἰς τὴν Σπάρτην ὅλον τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, τὸ ὁποῖον ἡδυνήθησαν νὰ συναθροίσωσιν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας· καὶ τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιάται, οἱ ὅποιοι ἔως τότε ἐγνώριζον μόνον τὸ βρυχὸν νόμισμα τοῦ Λυκούργου, εὐθὺς ἀφοῦ εἰδον, διτὶ ἦσαν κύριοι τόσου θησαυροῦ, διεψθέρησαν γενόμενοι πλεονέκται καὶ αἰσχροκερδεῖς. Τὰ πλούτη ταῦτα δὲν τοὺς κατέσησαν οὔτε καλλιτέρους οὔτε εὐτυχεσέρους· διότι αὐτὰ διέφθειραν τὰ κακὰ ἐκεῖνα ἥθη των κατάπεμάρουγαν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν λιτότητα τῶν προγόνων των.

Ἐν τούτοις ὁ Λυσανδρος δὲν και ἔφερεν εἰς τὴν Σπάρτην τό-
τα πλούτη, τίποτε δμως δὲν ἐκράτησε διὰ τὴν οἰκογένειάν του
διότι τόσον αὐστηρὸς ἦτο εἰς τὸν ἐχυτόν του, και τόσον ἐφοβεῖ-
το τὴν κατηγορίαν, ὡστε ἀποθανών δὲν ἀφῆκεν εἰς τὰς θυγα-
τέρας του οὐδὲ τὰ ἀναγκαιότερα διὰ νὰ ὑπανδρευθῶσιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ.

Απὸ τοῦ 424 μέχρι τοῦ 403 ἔτους Η. Χ.

Περὶ τοῦ Κύρου σᾶς ἀνέφερα, εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον,
ὅτι διεπραγματεύετο μετὰ τοῦ Λυσανδροῦ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς
τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· τώρα δὲ πρόκειται
νὰ σᾶς λαλήσω περὶ αὐτοῦ ἐκτενέστερον.

Ο Κύρος οὗτος ἦτον υἱὸς Δαρείου τοῦ Νόθου και ἀδελφὸς
νεώτερος τοῦ Ἀρταξέρξου, ὅστις ἐπωνομάσθη Μνήμων, ἔνεκκ
τοῦ μεγάλου μνημονικοῦ του. Ή δὲ μήτηρ αὐτῶν Παρύσατις
ῆγάπη περισσότερον τὸν Κύρον ὡς νεώτερον, και ἔνεκκ τούτου
διέφειρε τὰ ἀξιόλογα προτερήματα και τὴν καλὴν διαθεσίν
του. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ πατρὸς των Δαρείου, ἀνέβη εἰς τὸν
Θρόνον ὁ πρωτότοκος Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων. Διαστυχῶς οἱ δύο
οὗτοι ἀδελφοὶ ἐμίσουν ἀλλήλους· ὁ μὲν Ἀρταξέρξης ἐμίσει τὸν
Κύρον, διότι, εἶχε διαφθαρῆ ὑπὸ τῆς μητρός του, οὗτος δὲ ὁ
Κύρος ἐμίσει τὸν Ἀρταξέρξην, διότι ἐκληρονόμησε ὁλόκληρον
τὸ βασίλειον.

Συνήθεια ὑπῆρχε τότε εἰς τὴν Περσίαν νὰ παρευρίσκηται ὁ
βασιλεὺς, ὅστις ἐμελλε ν' ἀναβῇ εἰς τὸν Θρόνον, εἰς Πασαργά-
δας, πόλιν κτισθεῖσαν ἀρχαιότατα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κύρου,
ὅπου εύρισκετο και ὁ τάφος αὐτοῦ. Ἐκεῖ ἐπρεπε νὰ χρισθῇ ὑπὸ
τῶν μάγων και νὰ τελεσθῶσιν ὑπ' αὐτῶν τελεταὶ τινες, αἱ

ὅποιαι φαίνονται μὲν ὅτι εἶναι γελοῖαι, ἀλλὰ περικλεῖούσι ἐν
ἔχυταῖς μαθήματα ωφέλιμη.

“Οὐεν ἑρχόμενος ἐκεῖ ὁ νέος μονάρχης ἔπρεπε νὰ ἐκβάλῃ τὸ
φόρεμά του καὶ νὰ ἐνδυθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον διέγας Κῦρος ἐ-
φόρει πρὸ τοῦ νὰ γίνῃ βασιλεύς, καὶ τὸ ὅποιον οἱ μάγοι διε-
τήρουν μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν. Τοῦτο ἐδείκνυεν, ὅτι ἐκεῖνος δι-
βασιλεύει, ὅστις ἐνεδύετο τὸ φόρεμα τοῦ Κύρου, ἔπρεπε νὰ πε-
ριβληθῇ καὶ αὐτὸς μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα ἐκείνου.

Μετὰ τοῦτο προσέφερον εἰς αὐτὸν ποτόν τι ἐκ γάλακτος καὶ
δέζους, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ καταπίῃ διὰ μᾶς, καὶ τοῦτο ἐσή-
μαινεν, ὅτι ἡ βασιλεία εἶναι μεμιγμένη μὲ γλυκύτητας καὶ μὲ
πικρίας.

Ἐν τούτοις διέκυρος παρευρέθεις καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τελετὴν
ἐκείνην τῆς στέψεως τοῦ βασιλέως, ἥσθιάνθη μεγάλην λύπην
βλέπων τὸν ἀδελφόν του λαμβάνοντα τόσον εὐχόλιος τὴν κυ-
ριότητα τοῦ μεγάλου ἐκείνου βασιλείου. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο βίξιος
καὶ παράφορος, ἐτόλμησε νὰ συλλάσῃ τὴν ἴδεαν τοῦ νὰ φο-
νεύσῃ τὸν ἀδελφόν του ἐν τῷ νυφῷ ἐξεδύετο τὸ βασιλικὸν
ἔνδυμα. Τὰ πάντα ἦσαν οὐλῶς διωργανισμένα διὰ τὴν δολο-
φονίαν ἐκείνην ἀλλ’ εἰς ἵερεὺς γνωρίζων τὴν συνωμοσίαν ταύ-
την εἰδοποίησε τὸν βασιλέα, ὅστις ἐπρόσταξε νὰ τὸν συλλά-
θωσι καὶ νὰ τὸν θανατώσωσιν.

Ἐννοεῖτε, παιδίσκι μου, τὴν λύπην τῆς μητρός των Παρυ-
σάτιδος, ἡ ὅποια ἐκτὸς ἔχειτης γενομένη, καὶ τὴν κόρην λελυ-
μένην ἔχουσα ἐνηγκαλίσθη τὸν βασιλέα παρακαλοῦσα αὐτὸν
μετὰ θερμῶν δακρύων νὰ γαρίσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀδελφοῦ του.
Οὐ αρταξέρξης ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος καὶ ὑπήκουε τὴν μητέρα
του δώσας χάριν εἰς τὸν Κῦρον· ἀλλὰ τὸν ἐξώρισεν εἰς μίαν
πολλὰ μεμπλευτεμένην ἐπαρχίαν, ἐκ τῆς ὅποιας δὲν τῷ ἦτον
θυγατριμένον ν' ἀπομακρυνθῇ ἀνένε τῆς ἀδείας τοῦ βασιλέως.

Ἡ ἐπαρχία ἐκείνη ὠνομάζετο Σάρδεις, ὅπου ἐλθὼν διέθει
ἔρχεται, ὅτι ἐλησμόνησε τὴν δίψαν τῆς φιλαρχίας του καὶ ἐ-

νησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ διορθώνῃ τὸν κῆπον του καὶ νὰ στολιζῃ τὸ παλάτιόν του· κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Κῦρος δὲν ἔτο ἀξιοκαταφρόντος, διέτι καὶ ἀγχίνους ἔτο καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐντύμων καὶ διακεκριμένων ἀνδρῶν ἔζητει.

Μίαν ἡμέραν ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του κάποιος "Ελλήν στρατηγός, ὄνομαζόμενος Λύσανδρος, ὁ ἕδιος δῆλος: ἐκεῖνος, δοτις κατέστρεψε τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγαίου Ποταμούς, καὶ ἐσύστησε τὴν τυραννίαν τῶν τριάκοντα εἰς τὰς Ἀθήνας. Αὐτὸς γνωρίζων τὴν ἔχθραν τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἥλπιζεν ὅτι ἐὰν διήγειρε τὴν μνησικακίαν τῆς ἀναχριμένης αὐτοῦ κεφαλῆς, ἥθελε προκενήσει ταραχὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπομένως ἥθελον ὀφεληθῆναι οἱ Σπαρτιάται χρηματικῶς, διὰ νὰ πολεμῶσι τοὺς Ἀθηναίους.

"Ο Λύσανδρος οὗτος ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔτο ἀνδρεῖος στρατηγός, ὃν καὶ πολὺ πανοῦργος καὶ ἐπιτηδειότατος νὰ κολακεύῃ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν ἥλπιζεν, ὅτι ἥδυντο νὰ ὀφεληθῇ ἐξ αὐτῶν. "(Οὗτον εὐθὺς ἀρχοῦ ἥλθεν εἰς συνέντευξιν μετὰ τοῦ Κύρου παρετίροσεν, ὅτι ὑπέρερε μετὰ μεγίτης ἀνυπομονησίας τὴν ἔξορίχν του, καὶ ὅτι ἡ ταπείνωσις εἰς τὴν ὁποίαν ἀκουσίως του ἐξηγείζει περισσότερον τὴν ἀλαζονίαν καὶ τὴν φιλαρχίαν του.

"Ἐνῷδη δὲ ἐπεριδιάβαζον δμοῦ εἰς τὸν κῆπον εἶπεν ὁ Λύσανδρος εἰς τὸν Κῦρον: 'Ίδού μία ὥραία πρασιά (δηλ.: χωρισμὸς τοῦ κῆπου ὅπου φυτεύονται ἀνθηὶ λαχανικά).—'Εγὼ τὴν ἐχάρκεα, εἴπε μὲ εὐχαρίστησιν ὁ βασιλόπαταις.

"Ο ἀνθῶν οὗτος εἶναι ἔξαιρετος, ο εἶπε πάλιν ὁ Σπαρτιάτης, καὶ τὰ ἀπειρά ταῦτα ἀνθηὶ ἀναδίδουσιν εὐωδίαν, ἡ ὁποία μεθύσκει τὸν ἀνθρωπὸν ἐκ τῆς ἥδονῆς.—'Ολα ταῦτα τὰ ἀνθη εἶναι τῆς ἐκλογῆς μου, ἀπεκριθῆ ὁ Κῦρος.⁹

"Τὰ δένδρα ταῦτα μὲ φαίνονται, ὅτι εἶναι γεμάτα ἀπὸ ἔξαιρέστους καρπούς, ἐπανέλαβεν ὁ δόλιος ἐκεῖνος ἀνήρ.—Ναί, εἶπεν ὁ Κῦρος, ἥθελιται νὰ συναθροίσω εδῶ τὰ σπανιώτατα ἥδη.

αἜπι τέλους εἰσῆλθον εἰς μικρόν τι κατάσκιον δάσος ἀπό
δένδρα, διὰ τῶν ὅποιων οὐδὲ ἀκτίς ήλιου δὲν διήρχετο. Ποτὲ
δὲν εἶδον, ἀνεφώνησεν ὁ Λύσανδρος μετὰ θαυμασμοῦ, ὥραιό-
τερα δένδρα.—Καὶ ταῦτα, ἀπεκρίθη ὁ Κῦρος ὑπερηφάνως, ἐ-
γὼ ἐφύτευσα μὲν τὰς ιδίας μου χεῖρας.

— «Καὶ πῶς! Ὡ βασιλόπαι, ἐπανέλαβεν ὁ Σπαρτιάτης, θεω-
ρῶν αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, σεῖς φορεῖτε ἔνδυμα
πορφυροῦν, βραχιόλια χρυσᾶ, σανδάλια πλουσίως ἐζολισμένα,
ζῆτε ἐψ τῷ μέσῳ εὐωδίῶν καὶ ἀρωμάτων, καὶ μετέρχεσθε
τὸν κηπουρόν!»

Ο Κῦρος ἐκοκύνισεν ἀκούων τοὺς λόγους τούτους, κατεβί-
βασε τοὺς ὄφθαλμούς ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου τούτου, δοτὶς τοῦ
ἐκέντισε τὴν φιλοτιμίαν, καὶ ὥμοσεν ἐνδομύχως ν' ἀποθάνῃ
μυριάκις παρὰ νὰ ζῆ ἀδόξως καὶ ν' ἀρίσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν
ἀδελφὸν του· καὶ πραγματικῶς ὀλίγον καιρὸν μετὰ ταῦτα
συναθροίσας εἰς τὰς Σάρδεις μέγαν στρατόν, ἀπεράσισε νὰ ἐκ-
στρατεύῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· διὰ νὰ ἦναι δὲ βέβαιος περὶ
τῆς γένης ἐμίσθωσε δεκατρεῖς χιλιάδας Ἑλλήνων, τοὺς καλ-
λιτέρους καὶ ἀνδρειοτέρους τότε στρατιώτας τοῦ κόσμου.
Θέλομεν ιδεῖ μετ' ὀλίγον τι ἀπέγεινεν ὁ στρατὸς οὗτος, καὶ
αὐτὸς ὁ Κῦρος, τὸν ὅποιον ή ἀνόητος ἀλαζονείκ του κατέ-
στρεψεν.

Εἶναι βεβαίως ἔντιμον εἰς τοὺς νέους τὸ νὰ θηρεύωσι δόξαν
καὶ υψηλὰ ἀξιώματα, καὶ νὰ προσπαθῶσι νὰ φθάσωσιν εἰς
αὐτὰ διὰ τῆς ἀξιότητος καὶ ἐπιμελείκ των· αὐτὴ εἶναι εὐγε-
νῆς καὶ ἀξιέπεινος φιλοτιμία καὶ φιλοδοξία.

Ἄλλὰ τὸ νὰ παρασύρωνται εἰς ὄργην, μῆτος, καὶ φθόνον,
καὶ νὰ θέλωσιν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ τὰ ἀποκτήσωσι βλέ-
ποντες τοὺς ἔχοντας αὐτά, τοῦτο εἶναι μεγίστη ματαιότης καὶ
ἐπικινδυνος ἀνοησία. "Ολος ὁ κόσμος οὐ μόνον δὲν ἐπαινεῖ
ἄλλὰ κατακρίνει καὶ ἀποστρέφεται τοὺς ἔχοντας τοιαύτην φι-
λοδοξίαν νέους, οἵτινες μέχρι τέλους καὶ τὸν ἔχοντας των δι-

αὐτὴν καταστρέφουσι, καθὼς κατεστράφη καὶ αὐτὸς ὁ Κῦρος,
ὡς θέλομεν ιδεῖ μετ' ὀλίγον.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ·

Ἀπὸ τοῦ 403 μέχρι τοῦ 399 ἑτους Π. Χ.

Τὸ Περσικὸν κράτος ἡτο τόσον ἐκτεταμένον, ὥστε ὁ Κῦρος ἔπειτε νὰ ὁδοιπορήσῃ ἐξ μῆνας διὰ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὰς Σάρδεις εἰς τὴν Βασιλῶνα, ὅπου ὁ Ἀρταξέρξης συναθροίσας ἀπειρον στρατὸν ἐπρόσμενε διὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ.

‘Αλλ’ ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου διὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, εἶχε καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ἐμπόδια νὰ ὑπερνικήσῃ διότι ἐμελλε νὰ διαβῇ ποταμούς, νὰ διέλθῃ στενὰ καὶ νὰ ὑπερβῇ ὅρη ἀπότομα. Καὶ δλας αὐτὰς τὰς δυσκολίας κατώρθωσε γὰρ ὑπερνικήσῃ μὲν γενναιότητα καὶ καρτερίαν, αἱ όποιαι ήσαν ἀξιαι ἀλλης δικαιοτέρας ἀφορμῆς.

Τέλος πάντων οἱ δύο στρατοὶ διοικούμενοι αὐτοπροσώπως ὑπὸ τῶν ἔχθρευομένων ἄλλήλους ἀδελφῶν, συνηντήθησαν εἰς θέσιν τινὰ ὄνομαζομένην Κούναξα, καὶ ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς Βασιλῶνος· ἐκεῖ συνεκροτήθη μία ἐκ τῶν τρομερωτέρων μαχῆων ἀφ’ ὅσας ἡ ἴστορία ἀναφέρει. ‘Ο νέος Κῦρος βοηθούμενος ὑπὸ τῶν δεκατριῶν χιλιαδῶν Ἐλλήνων, ἐπολέμησε μετὰ τοσαύτης ἀνδρίας εἰς τὴν αἰματηρὸν ἐκείνην συμπλοκήν, ὥστε ἡ νίκη ἐφαίνετο, ὅτι ἔκλινεν ὑπὲρ αὐτοῦ. ‘Αλλ’ αἰχνης, ἐνῷ οἱ ὑπασπισταὶ καὶ οἱ ἄλλοι, οἵτινες εὑρίσκοντο πλησίον τοῦ Κύρου ἐπροσκύνουν πλέον αὐτὸν ὡς βασιλέα, αὐτὸς βλέπων μαρέθειν τὸν Ἀρταξέρξην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοῦ του, καὶ τε-

τυφλωμένος ἀπὸ τὸ πρὸς αὐτὸν μῆσός του ἐκφιωνεῖ, «όρῶ τὸν ἄνδρα καὶ δομῆ λυσσῶν κατ' αὐτοῦ διὸ νὰ τὸν φονεύσῃ. Κτυπήσας δὲ αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος μὲ δόρυ τὸν ἐπλήγωσεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πληγωθεὶς ἀμέσως εἰς τὸν δρθαλμόν, ἔπειτε νεκρός, καὶ μετ' αὐτοῦ δῆλοι οἱ ὑπασπισταὶ του ἐφονεύθησαν μαχόμενοι.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχαθη ὁ βασιλόπαις ἐκεῖνος, τὸν διποίον τὰ λαμπρότατα καὶ ἀξιολογώτατα προτερήματα δὲν ὠφέλησαν παντελῶς, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ ἐπροξένησαν τὸν δλεθρον. Ήριλοδοξίᾳ του διὸ νὰ βασιλεύσῃ, (τὸ διποίον πολλάκις γίνεται αιτία ἐντέλων πράξεων), τὸν ἡράνισε, καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἐλυπήθη, ἐκτὸς τῆς μητρός του, ἡ διποίη μὲ πολλὴν συγκατάβασιν ἔθλεπε τὴν καταφορὰν καὶ τὴν ζηλοτυπίαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Εἶναι ἀλλοι φρικωδέστερον πρᾶγμα, πκιδία μου, παρὸ τὸ νὰ βλέπῃ τις δύο ἀδελφοὺς νὰ μισῶνται θυνασίμως, καὶ νὰ ἀλληλομαχῶσι μέχρι θνάτου, ἐνῷ γρέος ἔχουστε νὰ ἀγαπᾶτε δὲν ἀλλον ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας; Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι καὶ σεῖς συμφωνεῖτε μὲ τὴν γγώμην μου, διὸ δίκαιον ἡτο νὰ πάθῃ ὁ Κύρος, διὸ τι ἔπειθε διότι ἡθέλησε νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τοῦ Κάιν, τὸν διποίον ὁ Θεὸς κατηράσθη, διότι ἐφόγευσε τὸν ἀδελφόν του *Αθελ.

Ἄφοῦ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἀγευρέθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεκρῶν, ἐκόπη ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ δεξιὰ χειρὶ αὐτοῦ, τὰ διποῖα βασιλικός τις ὑπηρέτης, ὀνομαζόμενος Μεσκέτης, ἔφερεν εἰς τὸ παλάτιον, ἔξωθεν τοῦ διποίου ἐκρεμάσθησαν διὰ νὰ τὰ βλέπῃ δῆλος ὁ κόσμος, καὶ ἔμειναν ἐκεῖ, ἔως οὖν κατασκηνώμενα ἔπιπτον εἰς κομμάτια.

Ἐν τούτοις οἱ γεννυκῖοι "Ελληνες, οἵτινες ἐπολέμησαν τοσούν ἀνδρείως ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς τούτου βασιλόπαιδος, εὑρίσκοντο μακράν τῆς πατρίδος των περισσότερον τῶν ἔξικοστιών λευγῶν, περικυλλωμένοι ὑπὸ ἐχθρῶν, ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρων

ποταμῶν, ὑψηλῶν ὁρέων καὶ ἀγνώστων διαδρόμων.

Ἐὰν εἴχετε ὑπὸ τὰ ὅμματά σας χάρτην τιγὰ τοῦ τόπου, ὅπου συνέβησαν τὰ μεγάλα ταῦτα συμβεβηκότα, ήθέλετε εὐ-χαριστηθῆ βλέποντες τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ δποῖα. οἱ ἀτρόμυτοι ἐκεῖνοι στρατιώται διέβησαν διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἐλ-λάδα, καὶ ήθέλετε ἐννοήσει πόσους κινδύνους ὑπέφερον, καὶ ήθέλετε θαυμάσει τὴν γεγναίστητα καὶ καρτερίαν τῶν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀρταξέρξης φορούμενος τὴν ἀνδρίαν τῶν τρομερῶν ἐκείνων πολεμιστῶν, τοὺς ἀφῆκε ν' ἀναγωρήσωσιν ἡσύχως ἐκ τοῦ βχσιλείου του· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετανοήσας διὰ τὴν ἀνωφελῆ ταύτην ἐπιείκειάν του, συγέλαβε δι' ἐπιθου-λῆς τοὺς ἀρχηγούς των, τὸν στρατηγὸν Κλέαρχον μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του, καὶ τοὺς ἀπεκεράλισεν ὅλους. Οἱ δὲ Ἐλ-ληνες μείναντες χωρὶς ἀρχηγούς εὑρέθησαν εἰς μεγάλην ἀπο-ρίαν, ἀπὸ τὴν ὄποιαν ὅμως τοὺς ἠλευθέρωσαν ἄλλοι ἀνδρες ἐπίσης ἀνδρεῖοι, καὶ ἔμπειροι ὡς οἱ φονευθέντες· διότι νέοι σρα-τηγοὶ ἐξελέχθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, μεταξὺ τῶν ὄποιων ἦτο καὶ ὁ Ξενοφῶν, δοτις εἰχεν ἀκολουθήσει τὸν Ἐλληνικὸν στρα-τὸν ἔθελοντής αὐτὸς συνέγραψε τὴν ἱστορίαν ταύτην, ὁ ὄποικ ὄνομαζεται ἡ ἐπάνοδος τῶν Δέκα χιλιάδων· διότι ἔνεκα τῶν κόπων καὶ τῶν μαχῶν ἤλαττάθη ὁ γενναῖος ἐκεῖνος στρατὸς εἰς δέκα χιλιάδας.

Δὲν ἡθέλετε πιστεύσει, μικροί μου φίλοι, δόπσα δεινὰ ὑπέ-φερον οἱ δεκακισχίλιοι ἐκεῖνοι Ἐλληνες μέχρις οὗ ἐπιστρέψω-σιν εἰς τὴν πατρίδα των· ἄλλοτε μὲν ἀπηλπίζοντο μέλλον-τες νὰ διαβῶσι τοὺς δύο μεγάλους ποταμοὺς τῆς Ἀσίας Τί-γριν καὶ Εύφρατην, διότι δὲν εἶχον πλοῖα· ἄλλοτε ἀναγκα-ζόμενοι νὰ διαβῶσιν ἀπὸ ἀβατά τινα δρη Καρδούχια ὄνομα-ζόμενα, ἐβυθίζοντο εἰς παμπληθεῖς χιόνας μὲ τοὺς ἵππους τῶν καὶ ἔχάνοντο, ἡ ὄπισθιφυλακή των ἐνωχλεῖτο πάντοτε ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, οἱ ὄποιοι ἀδικησπιῶς τοὺς ἔτοξαν.

Τέλος πάντων οἱ ἀτρόμητοι ἐκεῖνοι στρατιῶται, ὑπερφυικής
σαντες μετὰ τοσαύτης καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς ὅλα τὰ τυχόντα
ἐμπόδια εἶδον πάλιν τὴν πατρίδα των, τὴν ἔνδοξον Ἑλλάδας,
ἥτις ἐγένυνητε τόσον ἀνδρείους πολίτας· ὃ δὲ Εενοφῶν, ὡς
σᾶς προεῖπον, συνέγραψε τὴν ἀξιομνησόνευτον ἐκείνην ἐπάνο-
δον, ἥτις κινεῖ ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς θαυμασμὸν ὅλους ἐκεί-
νους, ὅσοι τὴν ἀναγινώσκουσιν, ἀν καὶ ἔκτοτε συνέβησαν πολ-
λοὶ μεγάλοι πόλεμοι καὶ συμβάντα ἐπίστης περίφημα.

Ἡ ἐπάνοδος τῶν Δέκα χιλιάδων, καλοὶ μου φίλοι, εἰναι
κατ' ἐξοχὴν ἀξιοσημείωτος, διότι ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἑλληνας
νὰ ἔννοήσωσι πόσον ἴσχυροὶ ἦσαν αὐτοί, καὶ πόσον ἀδύνατοι
οἱ ἐχθροὶ των Πέρσαι. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσοντε τὴν ὑπε-
ροχὴν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἐχθρῶν των εἰς αὐτὴν τὴν ἐ-
πάνοδον, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκατὸν πρός ἓνα· καὶ θὰ καταλάβετε
εὐκόλως πῶς ὀλίγιστοι Ἐλληνες μετά τινα καιρόν, ἔχοντες
ἀρχηγὸν ἔνα τῶν ικανωτάτων ἀνδρῶν τοῦ καιροῦ του, ὀνομα-
ζόμενον Ἀλέξανδρον, κατώρθωσαν νὰ καταστρέψωσι κατὰ κρί-
τος τὸ μέγιχ Πρωτικὸν βασίλειον ἀνεπιστρεπτί, δηλ.: χωρὶς νὰ
δυνηθῇ νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Ἀπὸ τοῦ 469 μέχρι τοῦ 499 ἔτους Π. Χ.

“Οτε σᾶς ἐδιηγήθην τὰ τῆς νεύτητος τοῦ Ἀλκιβιάδου, κα-
λοὶ μου φίλοι, ἐνθυμεῖσθε, τί σᾶς εἶπον; ὅτι εἰς μίαν μά-
χην ἐσώθη ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του Σωκράτην, ἔνα τῶν ἐνα-
ρετωτέρων ἀνδρῶν τοῦ καιροῦ του· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἱστορία
τοῦ περιφήμου τούτου ἀνδρὸς εἶναι πολλὰ σημαντική, θέ-
λω προτιμήσεις· νὰ σᾶς δώσω ἰδέαν τινὰ περὶ αὐτῆς.

Ο Σωκράτης ἡτο υἱὸς ἐνδεῖς ἀγαλματοποιοῦ Ἀθηναίου, ὁνομαζομένου Σωφρονίσκου, καὶ εἶχε μάθει καὶ ὁ ἕδιος τὴν τέχνην τοῦ πατρός του, εἰς τὴν δύοιαν διέτριψεν δλόκληρον τὴν νεότητά του· τὴν τέχνην ταύτην ἐτίμων πολὺν οἱ Ἀθηναῖοι· διότι δι' αὐτῆς προσεπάθουν νὰ παριστῶσι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν μὲ τοιაῦτα χαρακτηριστικά, ὥστε νὰ ἐμπνέωσι τὸ σέβας τῶν συμπολιτῶν των πρὸς αὐτοὺς τοὺς θεούς· ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τὰς εἰκόνας παρίστων ἀξιοπρεπῶς, διὰ νὰ βλέπωσιν αὐτὰς οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ φιλοτιμῶνται νὰ τοὺς μιμῶνται εἰς τὰς καλὰς πράξεις. Ἡλικιωθεὶς ὁ υἱὸς τοῦ Σωφρονίσκου Σωκράτης παρήτησε τὰ ἑργαλεῖα τῆς γλυπτικῆς, καὶ ἐδόθη εἰς τὴν μάθησιν τῆς ἀληθείας· ἔκτοτε δὲ ὠνοράσθη φιλόσοφος, καὶ τῆς λέξεως ταύτης γνωρίζετε πλέον τὴν σημασίαν.

Αοιπὸν δὲ Σωκράτης ἤρχισε νὰ συναθροίζῃ τοὺς νέους τῶν Ἀθηνῶν, καὶ νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς σορῆλας συμβουλὰς καὶ καλὰ παραδείγματα, καὶ διὰ τῆς εὐγενοῦς του συμπεριψυρᾶς, τῆς μετριοφροσύνης του, καὶ τῆς ἐπιεικείας πρὸς πάντας, εἴλκυε πλῆθος ἀκροατῶν. Λύτος οὖτε δημόσιον σχολεῖον εἶχεν, οὔτε διωρισμένας ὥρας διδασκαλίας, ὡς οἱ λοιποὶ φιλόσοφοι, οὔτε ἀνέση ποτὲ εἰς διδασκαλικὴν ἔδραν, ἀλλ᾽ ἡτο φιλόσοφος παντὸς καιροῦ καὶ ὥρας, διδάσκων παντοῦ καὶ κατὰ πᾶσαν περίστασιν, καὶ εἰς τοὺς περιπάτους, καὶ εἰς τὰς συναναστροφάς, καὶ εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατοπέδου, καὶ εἰς τὰς κοινὰς συναθροίσεις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου. Πάντοτε ἐλάχιστε εἰς τοὺς ἀκροατάς του μὲ γλυκύτητα καὶ μὲ ἀγαθότητα, καὶ τοὺς παρήγγελλεν ἀκαταπαύστως νὰ διορθώνωσι τὰ σφάλματά των, νὰ προτιμῶσι τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, νὰ πράττωσι πᾶν ὅ,τι πράττουσιν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι, καὶ νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, τὸ ὄποιον πρέπει νὰ κάμνῃ πᾶς καλὸς πολίτης.

Οι καλλίτεροι τῶν πολιτῶν ἔζητον τὴν συγκαναστροφήν

του, ἡ ἔστελλον τοὺς φίλους των διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς διδαχῆς του· ἡ δὲ φήμη τῆς ἀρετῆς του τόπου διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὅστε τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἐρωτηθὲν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τίς ἦτο ὁ σοφώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀπεκρίθη ἀδιστάκτως, ὅτι ἦτο ὁ Σωκράτης. Ὁ περίφημος οὗτος ἀνὴρ μαθητὰς εἶχε πολλοὺς τῶν ἐπισημοτέρων πολιτῶν, μεταξὺ τῶν δοποίων ἦτο καὶ ὁ γεννακεῖος καὶ ἀνδρεῖος ἐκεῖνος Ξενοφῶν, περὶ τοῦ δοποίου σᾶς ἐλάλησε εἰς τὸ προκριμένον μεφάλαιον.

Ἐν τούτοις, πατέρα μου, καθὼς συμβίζει συγγάλλεια εἰς τοὺς δικαιοτέρους καὶ ἐντιμοτέρους ἀνθρώπους, ὁ Σωκράτης εἶγεν εἰς Ἀθήνας ἵσχυροὺς ἔχθρούς, οἱ δοποῖοι δὲν ἔπαυσον ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κατηγορῶσιν, ὅτι διεφθείρει τοὺς νέους διδάσκων εἰς αὐτοὺς νέους θεούς· ἡ κατηγορία αὕτη, ὡς γνωρίζετε, ἐπορέεται τὸν ὄλεθρον τοῦ φιλοσόφου Ἀντικαγόρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Περικλέους.

Τότε δὲ ὑπῆρχεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κάποιος ποιητὴς Ἀθηναῖος ὄνομαζόμενος Ἀριστοφάνης, ὅστις διὰ τῶν κωμῳδιῶν του ἐπεχείρησε νὰ διορθώῃ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἀριστοφάνης οὗτος παρακινηθεὶς ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν τοῦ Σωκράτους, τὸν ἐκμαρτύρησεν εἰς τὸ θέατρον, παραστάσας αὐτὸν κρεμάμενον εἰς καλδύιον καὶ διδάσκοντα τοὺς νέους γελοιωδέστατα καὶ ἀτοπα πράγματα. Ὁ Σωκράτης παρευρέθη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν παράστασιν τῆς κωμῳδίας ταύτης, καὶ δὲν ὠργίσθη παντελῶς, ἀλλὰ μάλιστα βλέπων, ὅτι ζένοι τινὲς ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσι τὸν ἄνδρα, τὸν δοποῖον ἐκωμῷδουν, σκιωθεὶς εἰπεν, ὅτι ἐγὼ εἴμαι ἐκεῖνος, καὶ ἥλθον ἐπίτηδες ἐδῶ διὰ νὰ ἴδων μεταξὺ τῶν σφραλμάτων, τὰ ὄποια μοι ἀποδίδουσιν, ὑπάρχουσι καὶ τινα, τὰ ὄποια δύναμαι νὰ διορθώσω· ἔσταθη δὲ ὄρθιος μέχρι τέλους τῆς παραστάσεως. Ἡ ύπομονὴ καὶ ἡ μετριοφροσύνη αὕτη τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρός, κατεπράῦντα πρὸς στιγμὴν τὸ μῆτος τῶν ἔχθρῶν του, καὶ ἐνόσω μὲν διέκρει διελοποννησιακὸς πόλεμος ἐδαίνοντο, ὅτι ἡσύχαζον, ἐνῷ αὐτὸς

έξηκολούθει διδάσκων εἰς τοὺς μαθητάς του τὰ μαθήματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φρεγήσεως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡτούχινε ἐν Ἀθήναις, ἔζητον πάλιν ὀφεροῦτες κατηγορίες.

Ἐνθυμεῖσθε, μικροί μου φίλοι, διτὶ οἱ Σπαρτιᾶται ὅτε ἐκρίενται τὰς Ἀθήνας, διώρισται τριάκοντα τυράννους διὰ γὰρ κυρενῶσι τὴν πόλιν· εἰς δὲ τούτουν ἦτο καὶ τις μαθητὴς τοῦ Σωκράτους ὀνομαζόμενος Κριτίας, διτὶς ἐπροσένησε μέγιστα κακὰ εἰς τὴν πατρίδα του· καὶ διὰ τοῦτον καὶ διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτους ἔλεγον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, διτὶ αὐτὸς εἶναι δι μεγαλεῖτερος ἐχθρὸς τῆς πατρίδος, διότι ἀπὸ τὸ σύολεῖον αὐτοῦ ἐξῆλθον καὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι κακοὶ πολεῖται, οἱ δύοιοι ἐπροσένησαν τόσα δυστυχήματα εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐν τούτοις ἔως τότε κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν κατηγορήσῃ ἐνώπιον τῶν δικαιστῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου· ἀλλὰ κἀποιος διεφθαρμένος πελίτης Μέλιτος ὀνομαζόμενος, συμβοκθούμενος ὥπλῳ ἄλλου τινὸς λεγομένου Ἀνύτου, ἴτιχύροῦ καὶ πλουσίου, δι ποιοῖς δὲν ἤδυνατο νὰ βλέπῃ τὸν Σωκράτην νὰ τὸν περιφρονῇ, διότι εἶχε μὲν πλούτη, ἀλλ' ὅμιλοι καὶ καυμάτιν ἀρετὴν, οὗτοι ἀνενέωσαν πάλιν τὴν κατηγορίαν ἐκείνην, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου, διτὶ διαφθείρει τοὺς νέους, καὶ διδάσκει εἰς αὐτοὺς; γὰρ μὴ σέβωνται τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως· διὰ τὰ δύο δὲ ταῦτα ἐγκλήματα ἔζητοσαν νὰ τιμωρηθῇ ὁ Σωκράτης μὲ θάνατον. Ὁ μὲν Σωκράτης δὲν ἐταράχθη διόλου διὰ τὸν κίνδυνον, διτὶς τὸν ἡπείλει, ἀλλ' οἱ φίλοι του ἐφεβάθησαν μεγάλως, καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ ἐτομασθῇ διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ ἀπολογεύμενος. Καὶ τί νομίζετε, διτὶ ἀπεκρίθη ὁ Σωκράτης εἰς αὐτούς; «Ἡ ζωὴ μου δλόχληρος, εἰπεν, δὲν εἴναι ἡ καλλιτέρη ἀπολογία μου; Καὶ τιθόντι, παιδία μου, ὁ Σωκράτης ποτὲ δὲν εἶχε πράξει τί, διὰ τὸ δύοιον ἐπρεπε νὰ ἐντρέπηται ἢ νὰ φοβῆται.

Ἐν τούτοις ὁ θόρυβος τοιαύτης κατηγορίας ἀπησχόλει τοὺς

Αθηναίους, καὶ αἱ κρυψαὶ τοῦ Μελίτου καὶ τῶν συμφατριωτῶν τοῦ ἐβίασαν τοὺς ἀρχοντας νὰ συγκλέσωσι τὸ πολυάριθμον ἐκεῖνο δικαστήριον, τὸ ὅποιον ὠνομάζετο τῶν Ἡλιαστῶν (*) διὰ νὰ δικάσῃ τὸν Σωκράτην.

"Οτε ἐπαρουσιάζεται ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνήρ, ἦτο ἔδομάκοντα ἐτῶν ἀπελογήθη ὡς ἀληθὴ; φιλόσοφος μὲ μεγίστην μετριοφροσύνην καὶ σταθερότητα, μόνον ὅπλον ἔχων κατὰ τῆς κατηγορίας τὴν ἐνάρετον ζωὴν του καὶ τὴν ἀθωότητά του· εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς «Ἀνδρεῖς Αθηναῖοι! ὁ ἔσχατός οὗτος κίνδυνος, εἰς τὸν ὅποιον εὔρισκομαι, δὲν θέλει μὲ ἐμποδίσει ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν· ὁ θάνατος δὲν μὲ τρομάζει διόλου, πολλάκις τὸν κατεφρόνησα ὑπερασπιζόμενος τὴν πατρίδα· ἀλλὰ λυποῦμαι, ὅτι τέσσοι καλοὶ πολῖται ἡδυνήθησαν νὰ πιστεύσωσι τὰς κατ' ἐμοῦ κατηγορίας τινῶν κακῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι μὲ κατηγοροῦσι δι' ἔγκλημα, τὸ δηποῖον ποτὲ δὲν ἐφαντάσθην· συγχωρῷ τοὺς κατηγόρους μου διὰ τοὺς κακούς των κατ' ἐμοῦ σκοπούς, καὶ παραδίδομαι ἀρδεώς εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν θεῶν καὶ τὴν ἴδικήν σας.»

"Η θέα καὶ ἡ ἀπλῆ δύμιλία τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός, ἐπροξένησαν τοιαύτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἡλιαστάς, ὡς δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον· ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν Ἀνυτον ἐκήρυξαν τὸν Σωκράτην ἔνοχον, ἀφίσαντες εἰς αὐτὸν νὰ ἐκλέξῃ τὴν τιμωρίαν του· δηλ.: ἦ χρηματικὴν ζημίαν, ἦ ἔξορίαν, ἦ ισόδια δεσμά. «Νὰ μὴ δώσῃ ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Σωκράτης, νὰ κάμω τοικύτην ἐκλογήν· τότε ἥθελον διμολογήσει, ὅτι εἴμαι τιφόντι ἔνοχος εἰς ὅ, τι μὲ κατηγοροῦσιν, ἐνῷ διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις μου κρίνω ἄξιον ἐμαυτὸν νὰ τρέφωμαι εἰς τὸ Πρυτανεῖον.»

Τὸ δὲ Πρυτανεῖον, μικροὶ μου φίλοι, ἦτο δημόσιον κτίριον

(*) Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐσύγκειτο ἀπὸ πεντακοσίων, ἦ χιλίων ἑως χιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν, οἵτινες συνεδριάζοντες εἰς τόπουν ἐκτεθεῖμένον εἰς τὸ γῆλιον ὠνομάζοντο Ἡλιαστά.

ἐν Ἀθήναις, ὅπου οἱ πολῖται ὅσοι εἶχον προσφέρει ἔκδουλεύσ-
σεις εἰς τὴν πατρίδα ἐτρέφοντο ἐκεῖ πρὸς τιμῆν, δημοσίᾳ δα-
πάνῃ, μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των, ἀπολαύοντες εἰς τὰ γηρα-
ρατεῖα των ἔντιμον ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαισιν.

Ἀκούσαντες ταῦτα ὁ Ἀνυτος καὶ ὁ Μέλιτος ἔξεμάνησαν κα-
τὰ τοῦ Σωκράτους, καὶ παρέστησαν εἰς τοὺς Ἡλιαστάς, ὅπι
αὐτὸς διὰ τῆς ἀπολογίας του ἐκείνης τοὺς ὕδριζεν ὥστε πολ-
λοὶ ἐκ τῶν δικαστῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐγένοντο ἐ-
ναντίοι του, καὶ τὸν κατεδίκασαν νὰ πίη τὸ κώνειον δῆλος
εἴδος τι φυτοῦ φαρμακεροῦ, μὲ τὸ ὅποιον ἐπότιζον τοὺς κατα-
δικαζομένους εἰς θάνατον.

Ο φιλόσοφος ἤκουσε τὴν σκληρὰν ταύτην καταδίκην ἄνευ
τῆς ἐλαχίστης συγκινήσεως, καὶ εὐχαρίστησε τοὺς δικαστάς,
ὅσοι ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν ἀθωάσωσι· τὴν δὲ στιγμὴν καθ' θν
τὸν ὠδήγουν εἰς τὴν φυλακὴν ἴδων πλῆθος μαθητῶν, οἱ ὅποιοι
ἔκλαιον πικρῶς, εἰπε γελῶν· «Διατὶ κλαίετε σήμερον; δὲν γνω-
ρίζετε πρὸ πολλοῦ, διτὶ οἱ ἀνθρώποι γεννώμενοι εἶναι καταδί-
κασμένοι εἰς θάνατον;»

Νέος τις μαθητής του, ὀνομαζόμενος Ἀπολλόδωρος, χλαί-
ων διοιτι ἀπέθηκεν ἀδίκως ὁ Σωκράτης, πῶς! ἀπεκρίθη οὐ-
τος, ἥθελες ν ἀποθάνω δικιάσεις;—Οὕτω λοιπὸν ὁ σοφὸς οὗτος
ἀνὴρ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν φίλων του πενθηφορούντων, ὠδη-
γήθη εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου κατεκλείσθη μεταξὺ φονέων καὶ
ληστῶν.

Ἔτοι συνήθεια τότε εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπητά μου παιδία,
νὰ στέλλωσι κατ' ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν νῆσον Δῆλον, ὅπου
ἡτο ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, πλοῖον μὲ δῶρα τῆς πό-
λεως, καὶ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου τούτου δὲν ἦταν
συγχωρημένον νὰ φονεύωσι τοὺς καταδίκους κατά τινα νόμον
τοῦ Σόλωνος. Τὴν ἐπαύριον δὲ τῆς καταδίκης τοῦ Σωκράτους
ἡ ιερὰ ναῦς, (οὕτως ὀνομάζετο τὸ πλοῖον ἐκεῖνο), ἐστολισθε-
νη ἢ στεφάνους καὶ ταινίχις διαφύρων χρωμάτων, ἔμελλε νὰ

ἔκπλευσῃ· δθεν οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους ἔχάρισαν θιὰ τὴν
ἀναβολὴν ταύτην, ἐπίζοντες νὰ τὸν σώσωσιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Σωκράτης κλεισμένος εἰς τὴν
εἰρητήν, ἔξοκολούθει διὰ τῶν ὄμιλιῶν καὶ τοῦ παραδείγματός
του νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητάς του, καὶ νὰ τοὺς προτρέπῃ εἰς
τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς τόσον ἀταράχως, ως ἐὰν ἦτο ἐντελῶς
ἔλευθερος· ἐκεῖνοι δὲ ἕκουσον μετὰ προσοχῆς τὰ μαθήματα τοῦ
τόσον καλοῦ διδασκάλου κλαίοντες ἀπαργύρητα· τότε δὲ ἥλ-
θον καὶ φίλοι του τινές, οἱ δποῖοι τοῦ ἐπρότειναν νὰ δραπε-
τεύσῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ νὰ ὑπάγῃ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν εἰς
τόπον, δουν δέν λεγον οἱ νόμοι αὐτῶν· ὁ φιλόσοφος εὐχαρίστη-
σε μὰν αὐτοὺς διὰ τὴν καλήν των διάθεσιν, ἥρηθη δόμως νὰ
συγκατανεύῃ εἰς τὴν πρότασίν των.

Εἶχον δὴ παρέλθει τράχοντα ἡμέραι αφ' ὅτου ἔμενεν εἰς
τὴν φυλακήν, εἰς τὴν δποῖαν ἔβαλλον τοὺς κακούργους, καὶ ἡ
γενναιότης του δὲν ἤλαττώθη ποτέ, ἀν καὶ ἔβλεπε καθ' ἡμέ-
ραν τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς φίλους του κλαίοντας· μίαν
δὲ πρωΐαν ἔζυπνήσας μὲ τὴν ἀξιοθαύμαστον ἐκείνην ἀταράξιαν
τῆς ψυχῆς, ως ἐὰν εὐρίσκετο εἰς τὴν εὔτυχεστέραν ἡμέραν τῆς
ζωῆς του, βλέπει ἔνα τῶν μαθητῶν του δεδακρυμένον καὶ
προσμένοντα ἐκεῖ πλησίον του πρὸ πολλοῦ χωρίς νὰ τὸν ἔζυ-
πνησῃ. «Τί νέα ἔχομεν, Κρήτων; ἥρωτησεν ὁ Σωκράτης—Α-
λοίμονον! ἀπεκρίθη οὗτος πνιγόμενος ἀπὸ τοὺς λυγμούς, τὸ
πλοιόν τηλθεν! Ο Σωκράτης ἀκούσας τὴν θλιβεράν ταύτην εἰ-
δῆσιν, δὲν ἔξεβαλεν ἐκ τοῦ στέματός του οὐδὲν παράπονον,
ἀν καὶ ἐγνώριζεν, ὅτι ἡ ἐπαύριον τῆς ἐπανόδου τῆς ιερᾶς νεώς,
ἥτο ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ζωῆς του.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὰς Ἀθήνας εἶχεν ἐπιφορτισθῆ
ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς εἰς ἔνδεικα ἀνθρώπους· ἀλλὰ
καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι, τῶν ὄποιῶν ἡ καρδία ἦτο ἐσκληρυμένη
ἔνεκα τοῦ ἔργου των, δὲν ἡδυνήθησαν νὰ μὴ συγκινηθῶσιν, ὅ-
τε ἐμβῆκαν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ μάλιστα λέ-

φουσιν, ὅτι ἔκεινος, ὅστις ἦλθε νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ἔκεινη ἡ ἡμέρα ἦτο ἡ τέλευταί της ζωῆς του, ἐγονάτισεν ἐνώπιόν του καὶ τοῦ ἐζήτει συγγνώμην. Τούς φρικώδεις τούτους λόγους ἀκούστας ἡ σύζυγός του Ξενθίππη, ἢ ὅποια ἔτυχεν ἔκει τὴν στιγμὴν ἔκεινην, ἥρχισε νὰ θρηνῇ καὶ νὰ δδύρηται· ὁ δὲ Σωκράτης διὰ νὰ μὴ ἀποδειλιάσῃ διὰ τοὺς θρήνους τῆς γυναικὸς παρεκάλεσε τὸν Κρίτωνα ἐνα τῶν φίλων του μαθητῶν, νὰ τὴν συνιδεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν της.

Απὸ τῆς στιγμῆς ἔκεινης ὁ σορὸς ἐδείκνυεν ἔτι μεγαλεῖτε· ράν ύπομονὴν καὶ σταθερότητα, καὶ ἐξ ὅσων παρευρίσκοντο εἰς τὴν πένθιμον ἔκεινην σκηνήν, μόνος αὐτὸς ἐφάνετο γαλήνιος καὶ ἀτάραχος, καὶ δὲν ἐπαυει τοῦ νὰ ἔξορκίζῃ τοὺς μαθητάς τοῦ νὰ μὴ λυπῶνται τόσον πολύ, λέγων εἰς αὐτούς, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου δύνεται μόνον ν' ἀποθάνῃ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, καὶ πρέπει ν' ἀνταμείβηται ἢ νὰ τιμωρηθῇ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ἐὰν εἰς τοῦτον ἐπορχεῖ καλλί ἡ κακός. Ταῦτα δὲ ἀκούοντες οἱ φίλοι του, ἠσθάνοντο μεγάλην ἀγκούφισιν τῆς λύπης των.

Οὕτω λοιπόν, πακιδία μου, μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἀπολαύσεωμεν καλλιτέραν ζωὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ τὰς ἀνταμοιβὰς τὰς δημόσιας ὡς θεδες δίδει εἰς ἔκεινους, ὅποιοι ἔζησαν ἐναρέτας εἰς τοῦτον, ύποφέρομεν μὲ ύπομονὴν τὰ δεινά, τὰ ὅποια μῆς στέλλει ἡ θεία Πρόνοια διὰ νὰ μῆς δοκιμάζῃ· ὁ δὲ Σωκράτης ἀν καὶ δὲν ἦτο χριστιανός, ἐγνώριζεν δῆμος τὴν ἀληθειαν ταύτην, τὴν δύοιαν ἡ θρησκεία ἡμῶν διδάσκει.

Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύτῃ κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ἔκεινην ἡμέραν, κατὰ τὴν δύοιν αἱ καλλιτέροις μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους παρευρίσκοντο εἰς τὴν φυλακήν· τότε ὁ Κρίτων ἤρωτασε τὸν διδάσκαλόν του, ἐὰν εἴχε τι νὰ τῷ παραγγεῖλῃ. «Νὰ ἡσαι ἐνάρετος, ἀπεκρίθη ὁ Σωκράτης, διότι τὸ μεγαλείτερον ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου εἶναι τοῦτο, διὰ τὸ θηρεῖον, ὃς τὸ ἔγει, πρέπει νὰ ζηλεύηται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους».

Μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἐνηγκαλίσθη καὶ ἡσπάσθη διὰ τελευταῖς φορὰν τὰ τρία μικρά του τέκνα, τὰ ὅποια ἔφερον ἐκεῖ ἐπὶ τούτῳ, ἐμβῆκεν δὲ ὑπηρέτης καὶ τοῦ ἐπρόσφερε κλαίων τὸ ποτήριον μὲ τὸ κώνειον. Ὁ Σωκράτης ἔλαβε τοῦτο μὲ τὴν συνήθη του ἀταρχεῖαν, καὶ βλέπων τὸν ὑπηρέτην ἀπομακρυνόμενον, καὶ ζητοῦντα νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του, τὰ ὅποια ἔδρεον ἀκουσίως, εἶπεν εἰς τοὺς φίλους του. « Ὁ νέος οὗτος ἔχει καλὴν ψυχήν· ἀφ' ὅτου ἥλθον ἐδῶ δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ μὲ παρηγορῇ, καὶ τώρα παρατηρήσατε πῶς κλαίει. »

Συγκίθως οἱ καταδικασμένοι εἰς θάνατον ἔπινον τὸ κώνειον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου· ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἀντὶ νὰ περιμείνῃ τὴν ὥραν ἐκείνην, ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ ἐκένωσεν αὐτὸ διὰ μιᾶς.

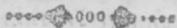
Κατὰ τὴν σκληρὰν ταύτην στιγμὴν καλοί μου φίλοι, ὅσοι ἐπεριστοίχιζον τὸν ἐνάρετον ἐκείνον γέροντα ἐξέσπασαν εἰς θρήνους καὶ κλαυθμούς· πρὸ πάντων δὲ ὁ νέος Ἀπολλόδωρος ἐξῆβαλλε σπαρακτικὰς κραυγάς, ἐνῷ οἱ ἄλλοι συνέστρεφον τὰς χεῖρας, ἢ ἐσκέπαζον τὸ πρόσωπον μὲ τοὺς μανδύας των διὰ ν' ἀποκρύψωσι τὰ δάκρυά των· ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἔμενεν ἀτάραχος εἰς τὴν τοιαύτην σπαραξικάρδιον σκηνήν, ὡς νὰ μὴ ἡτον αὐτός, ὅστις ἔμελλε μετ' ὀλίγας στιγμὰς νὰ ἀπεθάνῃ. Ήμεῖς φίλοι μου, τοῖς ἔλεγεν ἀτάραχος, ἀπεμακρύναμεν τὴν γυναικεῖαν καὶ τὰ παιδία διὰ νὰ μὴ μᾶς ταράττωσι μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὰς οἰμωγάς των, καὶ τώρα σεῖς οἱ ἄνδρες δὲν δύνασθε νὰ κρατήσητε τὰ ἴδια καὶ σας! »

Ἐνῷ δὲ ἐπροσπάθει τοιουτοτρόπως νὰ τοὺς ἐγκαρδιώνῃ, τὸ φάρμακον ἤρχισε νὰ κάμνῃ τὴν τρομερὰν ἐνέργειάν του, δηλαδὴ καθιστᾶ τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους ψυχρὸν ὡς τὸν πάγον· μετ' ὀλίγον ἡσθάνθη τοὺς πόδας του ναρκωμένους (αἰμωδιασμένους), καὶ δὲν ἥδυνατο πλέον νὰ σταθῇ, ἐξηπλώθη εἰς τὴν κλίνην καὶ ἐσκεπάσθη μὲ τὸν μανδύαν του· τότε οἱ ὄφθαλμοι του ἔκλεισαν ἀκουσίως, καὶ οἱ φίλοι του, οἵτινες ἐκάθηντο

πλησίον του πνίγοντες τοὺς λυγμούς των, ἡροάζοντο προσεκτικῶς τὴν ἐκλείπουσαν ἀναπνοήν του· ἥδη ἐφαίνετο, δτι εἴχε ναρκωθῆ, ἀλλ' αἰφνῆς ἀνοίξας τοὺς ὄφθαλμούς, καὶ προσηλάσας αὐτὸν εἰς τὸν Κρήτινα, ὅστις ἦτο ὁ πλησιέστερος τῶν ἄλλων, εἶναι· «Ἐνθυμοῦ, δτι εἰς τὴν τελευταίαν μου ἀσθένειαν, ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα ἀλέκτορα, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκπληρώσῃς τὸ τάξιμον τοῦτο. »

Μετ' ὅλιγον δὲ ἔχειρετος οὗτος ἀνὴρ ἐξέπνευσεν· ἡ δὲ Ἑλλὰς ἔπρεπε νὰ θρηνῇ τὸν θάνατον ἐκείνου, ὅστις ἔγεινε οὕρια τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κυκλίας.

Ο θάνατος τοῦ Σωκράτους, μικροί μου φίλοι, καὶ ἡ λύγσσα τῶν ἔχθρῶν του, δὲν κατέστρεψαν τὸ σχολεῖον τῆς φιλοσοφίας, τὸ ὄποιον ἐσύστησεν ἐκεῖνος εἰς τὰς Ἀθήνας· διότι μετ' ὅλιγον ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ἐνὸς τῶν λαμπροτέρων μαθητῶν του, εἰς τὸν ὄποιον χρεωστοῦμεν τὴν διδασκαλίαν τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς τοῦ διδασκάλου του. Οι μαθηταὶ τοῦ νέου τούτου φιλοσόφου συνηθροίζοντο εἰς ἐνα δημόσιον κῆπον, ὃνομαζόμενον Ἀκαδημίαν, ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ὅπου ἡ νεολαία τῶν Ἀθηναίων ἔτρεχε διὰ νὰ γυμνάζεται. Εἰς τὸν κῆπον λοιπὸν τοῦτον, ὁ Πλάτων ἐδίδασκε τοὺς νέους, οἱ ὄποιοι ἤρχοντο νὰ ἀκροασθῶσι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις μετέπειτα διεδέχθη τὸν Πλάτωνα διδάσκων καὶ αὐτὸς εἰς ἄλλο μέρος τῆς πόλεως λεγόμενον Κυνόσαργες. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀριστοτέλης περιπατῶν ἐκεῖ ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς του, ὅλοι οἱ ὄπαδοι τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ὡνομάζονται περιπατητικοί, καθὼς καὶ οἱ τῆς τοῦ Πλάτωνος, Ἀκαδημαϊκοί. «Ολοι οἱ δοξασθέντες διὰ τὴν παιδείαν των ἀνδρεών τῆς Ἑλλάδος ἀνάκουσιν εἰς τὰ δύο ταῦτα σχολεῖα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην, παιδία μου, πρέπει νὰ ἐντυπώσῃτε καλῶς εἰς τὴν μνήμην σας.

Π ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

Από τοῦ 899 μέχρι τοῦ 387 Ετούς Η. Χ.

Συνθήκη, παιδία μου, εἶναι: συμφωνία μεταξὺ δύο ἀνθρώπων ἢ δύο ἔθνων, τὰ ὅποια ὑπόσχονται νὰ κάμιωσι πρᾶγμά τε ὑπό τὴν ὄρους. "Οταν π. χ. ὁ διδάσκαλος εἰπῇ εἰς τοὺς μαθητάς του, «έχω μάθητε καλῶς τὸ μάθημά σας, θὰ σᾶς ὁδηγήσω, εἰς τὸν περίπατον», αὐτὸς εἶναι συνθήκη μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητῶν, εἰς τὴν ὅποιαν οὗτοι μὲν ὑπαρχεῖσανται νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθῆκόν των, ἐκεῖνος δὲ νὰ τοῖς διώσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀνταμοιβήν. Τώρα, παιδία μου, θὰ καταλάβετε καλλιον τὴν ιστορίαν, τὴν ὅποιαν μέλλω νὰ σᾶς διηγηθῶ, καὶ εἰς τὴν ὅποιαν θὰ σᾶς ἀναφέρω πολλὰ ἔνδοξα πρόσωπα. Οἱ Δακεδαιμόνιοι ἀρῷ ἀπέκτησαν μεγάλη πλούτη ἐκ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἔγειναν ισχυρότατοι ἀλλ' ἡ εὔνοια τῆς τύχης δὲν τοὺς ἔκαμε καὶ ἐναρετωτέρους διέτε ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φιλοδοξία των ἦσαν ἀνώτεροι τῆς δυνάμεως των. Μὴ εὐχαριστούμενοι δέ, ὅτι ἔκυρίευσαν τὰς Ἀθήνας, ἥθελησαν νὰ βιάσωσι καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος νὰ ὑποταχθῶσι εἰς τὴν ἔξουσίαν των, καὶ διὸ νὰ ἐκπληρώσωσι τοὺς σκοπούς των μετεχειρίσθησαν πᾶσαν ἀδικίαν.

Εἰς ἐκ τῶν δύο Ἡρακλειδῶν βασιλέων, οἵτινες κατεῖχον τὸν Θρόνον τῆς Σπάρτης, ὡνομάζετο Ἀγησίλαος· Λύκούργος διεκρίθη πολλὰ ἐνωρὶς διὸ τὴν μετριοφροσύνην καὶ τὴν ἐγκράτειαν, διὰ τὸ γλυκὺ καὶ εὐγενικὸν φέρειμόν του πρὸς πάντας, καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν του πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ αἰχμαλώτους. Βλέπετε παιδία μου, ὅτι αὐτὸς εἶχε καὶ ἐπραττε τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι πηγάδουσιν ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴν ἐντολὴν τῆς πρὸς τὸν πλησίον

ἀγάπης; ἀν καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἦτο γνωστὸν τὰ ιερὸν εὐαγ-
γέλιον εἰς τοὺς ἀρχικίους, οὔτε ἡ Χριστιανικὴ πίστις. Ὁ συγ-
γενῆς αὐτοῦ Λύσανδρος, ὅστις κατέστρεψε τὰς Ἀθήνας, ἀνε-
κάλυψε μὲν τὴν ὁξύνοιάν του εἰς τὸν Ἀγησίλαον ὄντα ἀκόμη
νεώτατον, τὰ προτερήματα ἐκεῖνα, τὰ ὄποια ἀναδεικνύουσι
τοὺς μεγάλους βασιλεῖς· ἀν καὶ ὑπῆρχεν ἄλλος διάδοχος τοῦ
Θρόνου, ὁ Λύσανδρος διὰ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης κατέβαλε
πᾶσαν προσπάθειαν, διὰ νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν Ἀγησίλαον εἰς τὸν
Θρόνον, τοῦ ὄποιου ἦτον ἀξιος καὶ διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ διὰ
τὰς ἀρετὰς του.

Ἄφοῦ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀθηνῶν, ὀλόκληρος ἡ
Ἐλλὰς τρομάζεται ὑπετάχθη εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὁ Ἀγη-
σίλαος νέος ὃν ἔτι ἀπεφάσισε νὰ ἐκτραπεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως
τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Μαγίανος, ὁ ὄποιος μνησικακῶν
ἐπολέμει τοὺς Ἰωνας, διότι οὗτοι ἔβοήθησαν τὸν ἀδελφόν
του Κύρου, ὅτε ἀπεπειράθη νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ. Λοιπὸν μεταβαί-
νει εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τριάκοντα μόνον Σπαρτιατῶν, γίνεται
ἀρχηγὸς τῶν ἀποστατῶν Ἰώνων, καὶ νικᾷ τοὺς Πέρσας ἐνδό-
ξως εἰς πολλὰς μάχας, ἐξ αἰτίας τῶν ὄποιων ὁ μέγας βασι-
λεὺς ἐννόησεν, ὅτι τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον ὁ Δαρεῖος καὶ ὁ
Ξέρξης ματαίως ἐπεχείρησαν νὰ ὑποδουλώσωσιν ἔγεινεν ἐπίφο-
βον εἰς τὸ κράτος του.

“Οθεν, παιδίκια μου, φαίνεται, ὅτι οἱ Ἐλληνες ἐδοκίμαζον
ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς δυνάμεις των ἐνκυτίον τῶν Περσῶν,
διὰ νὰ εὑρωσιν ἀρμόδιον καιρὸν νὰ τιμωρήσωσι τὸν λαὸν ἐκεῖ-
νον, ὅστις ἄλλοτε εἶχε πράξεις εἰς αὐτοὺς τόσα κακά.”

‘Αλλ’ ἐνῷ ὁ Ἀγησίλαος ὠδήγει τὸν νικηφόρον στρατόν του
κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου, ἐξαφνα οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, εἰς τοὺς
ὄποιους, ὡς γνωρίζετε, ὑπήκουουν καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς, τὸν
προσάζουσι νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· διότι αἱ
Ἀθήναι, αἱ Θῆραι, τὸ Ἀργός καὶ ἡ Κόρινθος, μὴ δυνάμεναι νὰ
ὑποφέρωσι τὸν ζυγὸν τῶν Λακεδαιμονίων συνεμάχησαν καὶ ἡ-

πείλουν μὲ πολυάριθμον στρατὸν καὶ αὐτὴν τὴν Δακωνίαν. Ὁ Ἀγιστήλαος ἀν καὶ ἐλυπήθη, ἔσπευσεν ὅμως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπιστρέφων δὲ ἀπόντησε τὸν συμμάχους συνηνωμένους εἰς πόλιν τῆς Βοιωτίας, Κορώνειαν ὄνομαζομένην ἐνταῦθα αἱρατηρᾶς μάχης συγκροτηθείστης, δὲ Ἀγηστήλαος ἐκέρδισε λαμπρὰν νίκην κατὰ τῶν συμμάχων· ἡ δὲ μάχη ἐκείνη ἐκ τοῦ τόπου ὀνομάσθη «ἡ ἐν Κορωνείᾳ μάχη».

Μετὰ πολλὰς ἀλληλομερχίας καὶ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν συμμάχων καὶ τῶν Δακεδαιμονίων, τὰς ὁποίας ὑπέθαλπεν διασιλεὺς τῶν Περσῶν διὰ τοῦ χρυσού του, τόσον ἐξησθένησαν τὰ διαφερόμενα μέρη, ὥστε ἡγαγκασθηταν νὰ κλείσωσιν εἰρήνην μετὰ τοῦ Περσικοῦ μονάρχου, τὴν ὁποίαν δὲ πλούταρχος ὁ γομάζει ὕβρεις καὶ προδοσίας τῆς Ἑλλάδος· διότι ἡ εἰρήνη αὕτη εἰς μὲν τὸν Πέρσας ἦτο ἐπωφελεστάτη εἰς δὲ τοὺς Ἑλληνας ἐπιζημιωτάτη· ὀνομάσθη δὲ Ἀνταλκίδειος συνθήκη ἐκ τοῦ ὄνόματος τοῦ Ἀνταλκίδα, ἐνὸς τῶν ἐφόρων τῆς Σπάρτης, ὅστις τὴν διεπραγματεύθη, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον δὲ μάγιας βασιλεὺς, ὡς δεῖγμα τῆς πρὸς αὐτὸν εὐχαριστήσεώς του, ἔστειλε μεγαλοπρεπῆ στέφανον ἐξ ἀνθέων, ἀρωματισμένον μὲ πολύτιμα μύρα, τὸν ὁποῖον δὲ ἀνάξιος ἐκεῖνος νὰ λέγηται Σπαρτιάτης, δὲν ἦταν νὰ φορῇ ὡς εἰς ἑορτήν.

Οἱ ὕραι τῆς συνθήκης ταύτης ἦσαν οἱ ἔξης· ὅλαις αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῆς Κύπρου καὶ ἄλλων γῆσιν νὰ μένωσιν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν· αἱ δὲ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ νῆσοι νὰ ἦνται αὐτόνομοι, πλὴν τῆς Λήμουν, "Ιμβρους καὶ Σκύρου, αἱ ὁποῖαι ἀνέκαθεν ἀνήκων εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ σκοπὸς τῆς συνθήκης ταύτης, παιδία μου, ἦτον ἡ ταπείνωσις τῆς δυνάμεως τῶν Ἀργείων, Ἀθηναίων καὶ μάλιστα τῶν Θηραίων. Ὅθεν αἱ κυριώτεραι Ἑλληνικαὶ πόλεις μετ' ἀγανακτήσεως ἐξεπλήρωσαν τὰ ὕβρη τῆς συνθήκης, ὑπὸ τῆς ὁποίας ὑπεχρεοῦντο αὐταὶ ν' ἀφήσωσιν ἐλευθέρας τὰς μικροτέρας πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔως τότε ἦσαν ὑποτεταγμέναι εἰς αὐτάς. Οἱ

Θηβαῖοί μάλιστα, ἀφοῦ ἀντεστάθησαν δεοντὸς ἡδυνήθησαν εἰς τὰς Θελήσεις τῆς Σπάρτης, ὑπέκυψαν μέχρι τέλους καὶ αὐτοῖς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅμως ν' ἀποσείσωσι τὸν ζυγόν εὐθὺς ἀφοῦ περουσιασθῇ εύνοική περίστασις. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, οἵτινες μόνον σκοπὸν εἶχον ν' ἀδυνατίζωσιν ὅλα τὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ βασίλεια, ἔκρατεν κατὰ τὴν συνθήκην ὑπὸ τὴν κυριότητά των τὴν Δακωνίαν, καὶ τὴν δυστυχὴν Μεσσηνίαν, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους οἱ πρόγονοί των τόσον σκληρῶς μετεχειρίσθησαν, καὶ ἔχαροντο αὐτοὶ μόνοι διὰ τὴν δυστυχίαν τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων.

ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΘΗΒΑΙΟΙ.

Ἀπὸ τοῦ 387 μὲν χρι τοῦ 369 ἔτους Η. Χ.

Ἐν τούτοις, παιδία μου, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔνεκκα τῶν ἐπιτυχιῶν των κατέντησαν ἀπληστοῖς τύραννοι. Αὐτοὶ κατεστάθησαν οἱ ἔκτελεσται τῆς συνθήκης τοῦ Ἀνταλκίδου, καὶ τὴν ἔξετέλουν μετὰ μεγάλης ἀπανθρωπίας καὶ ἀδικίας. Διότι ὅσαι πόλεις ἡθέλησαν ἐναντίον τῆς συνθήκης νὰ ἔχωσιν ἄλλας πόλεις ὑποτελεῖς ἢ συμμάχους κατεστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου· τινῶν δὲ τὰ τείχη ἐκρημνίσθησαν, καὶ ἄλλων οἱ κάτοικοι ἔξωρίσθησαν ἢ ἔξηνδροχροποδίσθησαν· ὅλα ταῦτα ἔπραττον οἱ ἀκόρεστοι Σπαρτιᾶται, ἐπὶ προφάσει δῆθεν, ὅτι ἔκτελοῦσι τὴν συνθήκην, πραγματικῶς ὅμως διὰ νὰ μὴν ἀφῆσωσιν ἄλλην πόλιν δυνατήν νὰ τοὺς ἀντιπολεμῇ, ὅπτε αὐτοὶ μόνοι νὰ ἔησαν κύριοι ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος· δὲν ἡδυνήθησαν ὅμως διὰ τῶν ἀδικιῶν των νὰ τὸ κατερθώσωσιν. Ἡ "Ολυνθος ἦτο πόλις καιμένη ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἡ ὁποία καλῶς διοικουμένη κατέστη ἐπίφοβος εἰς τὰς πέριξ ἄλλας Ἑλληνικὰς πό-

λεις· οἱ δὲ Σπαρτιάται βλέποντες, ὅτι οἱ Ὀλυμφίοι ἐγίνοντο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἴσχυρότεροι εὗρον πρόφασιν, ὅτι θέλουσιν ὑπερασπισθῆσαι δύο πλησιοχώρους πόλεις καὶ ἔστειλαν ἐναντίον τῶν Ὀλυμφίων στρατεύματα· κατόπιν δὲ ἔστειλαν καὶ ἄλλα μὲ τὸν στρατηγὸν τῶν Φοιβίδαν πρὸς βοιθίειν τῶν πρώτων. Οὗτος δὲ στρατηγὸς πορευόμενος διὰ τῆς Βοιωτίας ἐστάθμευσεν εἰς τὰς Θήρας· ἐκεῖ δὲ εὐρὼν τοὺς Θηραίους διηρημένους εἰς δύο φατρίας, καὶ ὥφεληθεὶς συγχρόνως ἐκ τῆς τελουμένης τόπετο ἕρτης τῆς Δήμητρος, ἐνεκα τῆς ὁποίας ἡ Καδμεία (δηλ.: τὸ φρούριον τῶν Θηραίων) εἶχε παραχωρηθῆ εἰς τὰς γυναικας, ηδὲ γερουσία συνεδρίκεν εἰς τὴν ἀγοράν, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν μὲ τὸ στράτευμά του ἀνευ ἀντιστάσεως. Οἱ Θηραῖοι περιπονέθησαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὴν ἀδικωτάτην ταύτην πρᾶξιν· ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν μὲν Φοιβίδαν ἐτιμώρησαν μὲ γρηματικὴν ζημίαν καὶ μὲ στέρησιν τοῦ ἀξιώματός του, τὰς Θήρας δῆμως ἐκράτησαν ὑπὸ τὴν ἔζουσίαν των, στείλαντες μάλιστα καὶ φρούρωρχον διὰ νὰ φυλάξτη τὴν ἀκρόπολιν· ἐνεκκ δὲ τῆς κυριεύσεως τῶν Θηραίων καὶ ἡ Ὀλυμφίος, μὴ λαβούσα καμπίκια βοιθίειν ἀρδοῦ ἀντιστάθη ἵκανὸν κακιῶν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ὑπετάχθη καὶ αὐτὴ εἰς αὔτους.

Ἡ πρᾶξις αὕτη τῶν Σπαρτιατῶν, ἀγαπητά μου παιδία, ητο ἀδικωτάτη καὶ ποταποτάτη, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματά της ἀπέδησαν δλέθρικ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὡς θέλομεν ἰδεῖ· διότι ποτὲ τὸ ἀδίκον δὲν εὐλογεῖται.

Ἄροῦ τοιωτοτρίπως δι' ἐπιθυμητῆς ἐκνομείθησαν αἱ Θήραι, πολλοὶ τῶν πλουσίων καὶ ἐπισήμων τῆς πόλεως ταύτης μὴ ὑποφέροντες τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Σπαρτιατῶν, ἔρυγον ἀπὸ τὰς Θήρας καὶ κατέρυγον εἰς πλησιοχώρους Ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ δηποτείαι ὑπεδέχθησαν τοὺς γενναίους ἐκείνους φυγάδας μὲ μεγάλης τιμῆς. Αἱ Ἀθῆναι πρὸ πάντων ἔδειξαν μεγίστην περιποίησιν καὶ ἀγάπην εἰς τὸν Πελοπίδαν ἐνα τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ πλουσιωτέρων πολιτῶν τῶν Θηραίων, καὶ εἰς τοὺς συνεχο-

ρίστου; του, ἐνθημούμενοι βεβαίως τὴν ὑποδοχήν, τὴν δποίαν
ελαχεῖν ὁ Θρασύβουλος εἰς τὰς Θήβας, ὅτε ἐκυνέρνων οἱ τριάν-
κοντα τύρχνοι τὰς Ἀθήνας.

Πρέπει νὰ ἡξερητε, μικροί μου φίλοι, δτι ὁ Πελοπίδας ἦτο
ἐνάρετος ἀνήρ, τοῦ δποίου ἡ μεγαλειτέρχ ἐπιθυμία ἦτο νὰ κάτ-
μηνη καὶ λόν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ βοηθῇ ἐκείνους, οἱ δποῖοι
εἶχον ἀνάγκας· ὅτεν οἱ Θηβαῖοι ἐλύποιντο διὰ τὴν στέρησίν
του, καὶ ἀκαταπάντως ηὔχοντο νὰ ἐπιστρέψῃ.

Ο Πελοπίδας εἶχε φίλους τινὰς ὄνομαζόμενον Ἐπαχμινώνδαν·
οὗτος δὲν ἦτο μὲν πλούσιος, ἀλλ ἦτο τότον σοφὸς καὶ ἱκνηὸς
ῶστε πάντες ἐλάλουν περὶ αὐτοῦ μὲ σέβας· διότι ἡ ἀρετὴ¹
δὲν ἔχει ἀνάγκην πλεύτου διὰ νὰ τιμᾶται. Πρὸς τούτοις δ
Ἐπαχμινώνδας ἦτο ἀπλοὺς καὶ μετριόφρων, καὶ διὰ τῆς μετριό-
φροσύνης του ταύτης ἐγίνετο ἔτι περισσότερον ἀγαπητός· ἐπει-
δὴ δὲ ἔζηεις πενιχρὸν οἶκον, οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἐφαντάσθησαν
νὰ τοῦ ταράξωσι τὴν ἥσυχίαν, ἀν καὶ οἱ Θηβαῖοι ἡξευροῦν, δτι
ἥσθάνετο μαγίστην λύπων διὰ τὰς δυσυχίας τῆς πατρίδος του.

Ἐν τούτοις δ Πελοπίδας καὶ οἱ σύντροφοί του, ἀν καὶ εἴ-
χον εῦρει καταρργίους εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν ἤδυναντο νὰ ἴτυν-
χάσωσι συλλογῆμενοι τὰς δυστυχίας τῶν συμπολιτῶν των·
Καὶ ἐνῷ μίνη ἡμέραν ἐκάθηντο ὅλοι σκεπτόμενοι τί μέτρον νὰ
λάβωσι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, ὁ Πελοπίδας προ-
τείνει εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς Θήβας ὅλοι ὄμοι
καὶ νὰ διώξωτι τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη,
παιδία μου, ἦταν ἐπικίνδυνης, καὶ ἐπρεπε νὰ ἥνκι τις πολὺ²
τολμηρὸς διὰ ν ἀπορεῖσθη τοιοῦτον πρᾶγμα· διότι εἰς τὰς
Θήβας ὑπῆρχον τρεῖς χιλιάδες περίπου Σπαρτιάται, ἐνῷ εἰς
τὰς Ἀθήνας ἦταν δώδεκα ἑξάριστοι μόνον ἀλλὰ θέλετε ἵδετε
μὲ πόσην ἐπιτηδειότητα ὁ Πελοπίδας ἑπελήρωτε τὸ σχέδιον,
τὸ δποῖον ἐπρότεινεν.

Οὐεν ἐνδυθέντες ως κυνηγοί καὶ λαβόντες σκύλους κυνηγε-
τικούς, διέβησαν τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐμβῆκαν

ἀνεμποδίστως περὶ τὴν δύσιν τοῦ οὐλίου εἰς τὰς Θήρας, ὅπου ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς φίλου τῶν, προσμένοντες τὴν ὥραν τῆς ἑκτελέσεως τοῦ σχεδίου των.

Ἔτοι δὲ τότε χειμών καὶ ἡ γῆ ἦτο σκεπασμένη ἀπὸ πολλὴν χιόνα ἀλλ' οὔτε ἡ ψύχρα, οὔτε ὁ κόπος ἡδύναντο νὰ ἔμποδίσωσι τὸν ζῆλον τῶν ἔζορίστων, οἱ δόποιοι ἦσαν συνειθίσμενοι παιδιόθεν εἰς τὴν κακοπάθειαν, καὶ εἰς τὴν ἀκαταστασίαν τοῦ καιροῦ.

Οθεν σᾶς συμβουλεύω, ἀγαπητά μου παιδία, ἐὰν θέλητε νὰ γείνητε καὶ σεῖς ῥωμαλέοι καὶ ἴσχυροί, νὰ μὴ μιμηθείσης μερικὰ παιδία, τὰ ὅποια εἰδόν στρυμωμένα εἰς τὴν ἄκρην τῆς ἑσίας,^ο ὡς ἐὰν ἔμελλον νὰ παγώσωσι ἀπομακρυνόμενα ἐκεῖθεν. Τὰ παιδία ταῦτα, πιστεύσατέ μοι, θὰ ἔναι πάντοτε ἀσθενῆ καὶ δειλά, ἐνῷ ἐὰν εἰχον περισσότερον θάρρος, θὰ ἐγίνοντο, ἡ-λικιωνόμενα, ἄγρεις ἴσχυροι καὶ ἐπιχειρηματίκι.

Κατὰ περίστασιν τὴν νύκτα ἔκεινην δλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ οἱ φίλοι των Βοιωτάρχων ἦσαν προσκεκλημένοι εἰς συμπόσιον εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς Θηρίου ὀνομαζόμενου Φυλλίδα, τὸν δόποιον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνόμιζον τῆς φατρίας των· ἀλλ' αὐτὸς εἶχεν ἀντκόπορισιν μὲ τὸν Πελοπίδαν καὶ εἰδοποιήθη περὶ τῆς ἐλεύσεώς του·

Οἱ ἔξοριστοι πληροφορηθέντες ὑπὸ τοῦ Φυλλίδα, ὅτι οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν εἰς τὴν τράπεζαν, ἐνεδύθησαν γυναικεῖς φορέματα καὶ κρύψαντες ὑπ' αὐτὰ δόπλα, καὶ καλύψαντες τὰ πρόσωπά των μὲ στεφάνους ἀπὸ κλάδους ἐλάτης (κουκουνάριας) καὶ πεύκης ἐπαρρυσιάσθησαν εἰς τὴν θύρην τοῦ Θηρίου ἔκεινου, καὶ παρήγγειλαν εἰς τοὺς δούλους νὰ εἴπωσιν εἰς τὸν κύριόν των, ὅτι εἶναι αἱ γυναικεῖς αἱ αὐλητρίδες· ἐσυνείθιζον δὲ νὰ προσκαλῶσι τοιαύτας εἰς τὰ συμπόσια, αἵτινες ἐτραγῳδοῦν ἔπαιζον τοὺς αὐλοὺς καὶ ὠρχοῦντο. Πρὸς διασκέδασιν τῶν συμποσιαζόντων.

Ο Φυλλίδας ὑπὸ τοῦτο τὸ πρόσχημα ἔμβασε τοὺς συγω-

μότας του εἰς τὴν οἰκίαν, τοὺς ὄποιους οἱ συμπόται κατ' ἀρχὰς δὲν ὑποπτεύθησαν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐγνώρισαν τὴν απάτην· διότι ὁ Πελοπίδας καὶ οἱ σύντροφοί του ὥρμησαν κατὰ τῶν μεθυσμένων ἔκεινων μὲ τὰ ξίφη των, καὶ ἐφόνευσαν πάντας, ὅσοι ήθέλησαν ν' ἀντισταθῶσιν.

Τότε ὡφελούμενοι ἀπὸ τὴν πρώτην ἕκπληξιν, τὴν προξενήθεσσαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἀπὸ τὴν αἰφνιδίαν ἔκεινην προσθολήν, ἔτρεξαν εἰς τοὺς δρόμους μὲ δᾶδας ἀναμμένας, προσκαλοῦντες τοὺς Θηβαίους εἰς τὰ σπλαχνά τῆς πατρίδος των· ὃ δὲ Ἐπαμινώνδας λαβὼν καὶ αὐτὸς τίνας τῶν συμπολιτῶν του ἦλθε πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ φίλου του Πελοπίδα, καὶ τοιουτορόπως δόλοι συνενωθέντες τὴν ἐπαύριον ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὄποιοι φονευθέντος τοῦ στρατηγοῦ των κατέφύγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν τοὺς ἐδίωξαν, λαθόντες βοήθειαν ἀπὸ τοὺς Αθηναίους, οἱ ὄποιοι ἐδειξαν τῷρα τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τοὺς Θηβαίους, διότι καὶ αὗτοι ἔδοκήσαν τὸν Θρασύβουλον εἰς τὸ κατὰ τῶν τράκοντα τυράννων ἐπιχείρημά του.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς περιστήσω, μικροί μου φίλοι, πόσον οἱ Σπαρτιάται ἔξεπλαγησαν, δτε ἔμαθον δτε τόσον ὀλίγοι Θηβαῖοι, ἐδίωξαν τὴν φρουράν των ἀπὸ τὰς Θήβας· ἀμέσως κατεδίκασαν εἰς θάνατον δύο ἐκ τῶν ἀρχηγῶν, οἱ ὄποιοι διέφυγον τὸ ξίφος τῶν ἐξορίστων, καὶ ἔστειλαν εὐθὺς τὸν βασιλέα των Κλεόμβροτον μὲ στρατὸν ἀξιόλογον κατὰ τῶν Θηβαίων, ἐλπίζοντες νὰ τρομάξωσι τοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς πόλεως διὰ τοῦ πλήθους τῶν στρατευμάτων, καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσσωσι νὰ ὑποταχθῶσι πάλιν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔγεινεν οὕτως.

Διότι ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμινώνδας, ἐκλεχθέντες Βοιωτάρχαι, δηλαδὴ ἀρχηγοὶ τῶν Βοιωτῶν, συνάθροισαν στράτευμα καὶ διωργάνισαν τόσον καλῶς αὐτό, ὡστε, ὡς μέλλετε νὰ ιδῆτε, κατετρόπωσε τὸ στράτευμα τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πολλὰς μάχας, ἐκ τῶν δοποίων θά σᾶς ἀναφέρω δύο τὰς κυριωτέρας.

Τὸ ἐπλεκτότερον σῶμα τοῦ Θηβαϊκοῦ δράκτου, ἦτο ὁ ἱερὸς λόχος, συγκείμενος ἐκ τρικοσίων στρατιωτῶν τῶν γεννυκιοτέρων καὶ ἀνδρειοτέρων. "Ολοι οὗτοι οἱ πολεμισταὶ ἦσαν συνδεθεμένοι μὲν στενὴν φιλίαν καὶ ἀγάπην, καὶ ἦσαν ὑπόχρεωμένοι δι' ὅρου ἵεροῦ νὰ ὑπερχριστίζονται ὁ εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τελευταίας ῥινίδος τοῦ αἴματός των. Καὶ ὁ μὲν Πελοπίδας ἦτο ἀρχηγὸς τοῦ ἵεροῦ λόχου, ὁ δὲ Ἐπαχμιώνδας τοῦ ἄλλου σρατοῦ τῶν Θηβαίων, ὁ δόπιοις ἐστάλη κατὰ τοῦ Κλεομῆρότου.

"Οτε ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς μάχης, ἐπολέμησαν καὶ ἀπὸ τὴν δύο μέρη εἰς τὰ Λεύκτρα, κώμην τινὰ τῆς Βοιωτίας, μὲ ἀπίστευτην ἀνδρίαν. Καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν εἶχον οὔτε πυροβόλους, οὔτε τὸυρέκις δικὰ νὰ κτυπῶσι μακρόθεν, οἱ στρατιῶται καὶ τῶν δύο ἔθνῶν, συμπλεκόμενοι χειρας μὲ χειρας, ἐπροτίμων νὰ φονεύωνται μυχλούν δικπερώμενοι ἀπὸ τὰ ἀκόντια ἢ τὰ ξίφη, παρὰ νὰ ὀπισθοδρομῶσιν,

'Ἐν τούτοις ἡ νίκη ἔκλινε πρὸς τοὺς Θηβαῖους, καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ ἀνωρεζεῖς προσπαθήσας, ἀρῆκαν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοὺς ἀνδρειοτέρους στρατιώτας αὐτῶν, ὃς καὶ τῶν βρετιλέα των Κλεομῆροτον, ὅστις ἐνδόξως ἐρινεύθη, μαχόμενος εἰς τὰς πρώτας τάξεις. 'Ο Πελοπίδας συνετέλεσε πολὺν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης νίκης, ὁ δὲ Ἐπαχμιώνδας ἔδωκε τέλος εἰς αὐτὴν καταδιώκων τὰ λειψάνα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἐνῷ ἀπεσύρετο.

Τρόπαιον ἐστάθη ἀπὸ τὰ ὅπλα τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὸ τῶν νικητῶν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Λεύκτρων, ὅπου ἐγένετο ἡ ἀξιομνημόνευτος ἐκείνη μάχη. Οἱ Λακκεδαιμόνιοι ἀν καὶ εἰς προηγουμένας μάχας μετὰ τῶν Θηβαίων ἔχονταν ἴκανοις στρατιώτας, ἡ φθορὰ δύσως τοῦ σρατεύματός των εἰς τὴν μάχην τρύπην ἦτο πολὺ μεγάλη, καὶ ἡ πληγή, τὴν ὄποιαν οἱ Θηβαῖοι ἐπέφερον εἰς αὐτούς, ἦτο κκριωτάτη. Διότι ποτὲ στράτευμα Λακκεδαιμονίων δὲν ἐνικήθη ἀπὸ ισοδύναμον ἐχθρόν, ἐνῷ τῷρες ἤτταθη ἀπὸ πολὺ μικρότερον κατὰ τὸν ἀριθμόν.

“Οτε ἦλθεν εἰς τὴν Σπάρτην ἡ εἰδῆσις τῆς ἡττῆς τῶν Λακεδαιμονίων, διλαὸς ἐώρταζεν μίχν τῶν ἔθνικῶν ἑορτῶν, ἵτις ἐλέγετο γυμνοπαιδίαι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, κατὰ τὴν δοποῖν οἱ νέοι ἐγέρευον γυμνοὶ εἰς τὴν ἀγοράν· οἱ ἔφοροι δύως δὲν διέκοψαν τὴν ἑορτήν, ἀλλ’ ἀναγγείλαντες τὰ ὄνόματα τῶν φονευθέντων εἰς τὰς οἰκίες τῶν συγγενῶν των, παρήγειλαν εἰς τὰς γυναικες· νὺν ὑπομείνωσιν ἀτεράχως· τὴν συμφοράν.

Τῇ δὲ ἐπειδὴν τὸ πρωΐ, οἱ μὲν πρτέρες καὶ συγγενεῖς τῶν ἐν τῇ μάχῃ φονευθέντων, καταβαίνοντες εἰς τὴν ἀγορὰν ἡσπάζοντο καὶ ἐνηγκαλίζοντο ἀλλήλους μὲν φυιδρὸν καὶ γαλήνιον πρόσωπον, οἱ δὲ συγγενεῖς τῶν σωθέντων ἤσαν κατερεῖς καὶ μελαγχολικοί. Τὸ δὲ θαυμασιώτερον ἦταν τὸ νὴ βλέπει τις τὰς γυναικες, ἐκ τῶν ὄποιων ὅσαι μὲν προσεδέχοντο τοὺς υἱοὺς ζῶντας, ἥσαν σκυθρωπά, σιωπηλά, καὶ δακρυόφοοῦσαι, ὅσαι δὲ ἔχασαν τοὺς υἱοὺς ή τοὺς ἀδελφούς των ἐν τῇ μάχῃ, ἔτρεχον ἀνυπομόνως εἰς τοὺς νκοὺς δοξάζονται τοὺς θεούς, καὶ συγχάρουσαι ἡ μίκη τὴν ἀλληλην διὰ τὴν δόξαν καὶ εὐτυχίαν των· διότε δόξα καὶ εὐτυχία ἐθεωρεῖτο παιδία μου παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις, τὸ νὰ ἀποθίνῃ τις εἰς τὸν πόλεμον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Εἰς δὲ τὰ μέρη τοῦ κόσμου, μικροί μου φίλοι, θεωρεῖται μεγάλη ἐντροπή, τὸ νὴ ἥντι τις δειλός, πολὺ δὲ περισσότερον ἐθεωρεῖτο εἰς τὴν Σπάρτην· ὁ δὲ στρατιώτης ὅστις ἐν τῇ μάχῃ ἤθελε τραπῆι εἰς φυγὴν ἦτο ὁ δυστυχέστατος πάντων, καὶ θὰ σᾶς εἶπω τῷρα πῶς ἐτιμωροῦντο οἱ τοιοῦτοι.

“Οσοι εἴρευγον ἀπὸ τὴν μάχην, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην ἥσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φορῶσιν ἐνδύματα ῥυπαρώτατα, κατεσχισμένα καὶ ἐμβέχλωμένα μὲ τεμάχια ποικιλόχροο, καὶ νὰ περιπατῶσι ξυριτμένοι τὸν ἡμιτυν πώγωνα, ὡστε ἐρκίνοντο ἀγνοεῖς καὶ γελοῖοι· ὅσοι δὲ ἀπήντων αὐτοὺς καθ’ ὅδύν, ἥδύναντο νὰ τοὺς ὑβρίζωσι καὶ νὴ τοὺς ῥαθδίζωσι, μὴ τολμῶντες αὐτοὶ ν’ ἀντισταθῶσι παντελῶς. Βεβαίως, ἥθέλετε λυπηθῆ τοὺς δυσυχεῖς ἐκείνους, ἐκνέθλεπτε νὰ τοὺς ἔξευτελίζωσι τοιουτοτρόπως.

· "Ετυχες πολλάκις νὰ ίδω καὶ ἐγὼ δειλὰ παιδία, τὰ ὅποια
ἔρθοντα νὰ ὑπάγωσι τὸ ἐσπέρας ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο δω-
μάτιον ἔνευ λύχνου· πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπροξένει εἰς αὐτὰ
πολλὴν ἐντροπήν· διότι βεβαίως κακοῦργοι δὲν ἦτο δυνατὸν
νὰ ὑπάρχωσιν ἐντὸς τῆς οἰκίας διὰ νὰ τὰ βλάψωσιν.

Ἐὰν ἡμῖν ἐγὼ πατήρ τῶν ϕοῖφωδεῶν ἔκεινων παιδίων, ἥ-
θελον προστάξεις νὰ τὰ ἐνδύσωσι μὲν φόρεμα, εἰς τὸ ὅποιον νὰ
ἡναι φρυμένα τεμάχια πανίου διαφόρων χρωμάτων, δηλ.: κόκ-
κινα, κίτρινα, ἢ κυανᾶ, καὶ νὰ τὰ στέλλω εἰς τὸν περίπατον
διὰ νὰ τὰ περιπατήσωσιν οἱ ἀνθρώποι διὰ τὴν ἄτοπον ἔκεινην
δειλίαν των· καὶ πιστεύω, δτι ἡ τιμωρία αὗτη ἦτο ίκανή νὰ
τὰ διορθώσῃ.

Ἐν τούτοις κατὰ τὴν κοίσμον ἔκεινην περίστασιν ἡ Σπάρτη
εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρῶν καὶ δὲν ἐπεθύμουν οἱ ἔφοροι νὰ ἐκθέ-
σωσιν εἰς τὴν πειρόργυνσιν τοῦ λαοῦ τοὺς φυγόντας ἀπὸ τὴν
μάχην, οἵτινες καὶ ὀλίγοι δὲν ἦσαν καὶ οἱ περιστότεροι εὔγε-
νες· διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ Σπαρτιᾶται ἐδωκαν ἔζουσίαν εἰς τὸν
Ἀγγησίλαον, δτις εἶχε μείνει εἰς τὴν Σπάρτην κατὰ τὴν ἀξιο-
θρήνητον ἔκστρατείαν τοῦ συμβασιλέως του Κλεομέρό-
του, νὰ μεταβάλῃ τοὺς νόμους τοὺς ὅρίζοντας περὶ τοῦ ἀντικει-
μένου τούτου· ἀλλ' αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ δῆμου
εἶπεν, δτι οἱ νόμοι πρέπει νὰ κοιμηθῶσι τὴν ἡμέραν ἔκεινην,
τὴν δὲ ἐπαύριον νὰ λάβωσι πάλιν ὅλην των τὴν ἴσχύν. Τοιου-
τοτρόπως ὁ Ἀγγησίλαος διὰ τῆς φρονήσεώς του, καὶ τὴν τιμὴν
τῶν πολιτῶν ἔσωσε, καὶ τοὺς νόμους τῆς πατριδὸς του ἐτήρησεν.

Ο δὲ Ἐπαμινώνδας, ἀν καὶ ἦτο τότε ὑπερβολικὸς χειμών,
εἰσβαλὼν μετὰ τῶν Θηβαίων του καὶ τῶν συμμάχων εἰς τὴν
Ακκανικήν, ἐλεημάτει καὶ κατέκαιε πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ μέ-
χρι τοῦ Εὐρώτα, πλησίον τοῦ ὅποιου ἡ Σπάρτη ἦτο κτισμένη.
Τὴν ἡμέραν ἔκεινην, παιδία μου, ἡ Σπάρτη πρώτην φράν εἰ-
δε καπνὸν ἔχθρικοῦ πυρός, ἀφ' ὅτου οἱ Δωριεῖς τὴν κατέ-
κτησαν, δηλ.: πρὸ ἔξακοσίων ἑτῶν, καθὼς σᾶς ἐδιηγήθην εἰς

τὴν ἰστορίαν τῶν Ἡρακλειδῶν. Ἐτυχεὶς δὲ τότε ὁ Εὐρώπας ποταμὸς νὰ πλημμυρήσῃ διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς χιόνος ἐπὶ τοῦ πλησίου ὄρους, καὶ οἱ Θηβαῖοι διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν τοῦτον, εὗρον ἀνελπίστως μεγάλην δύσκολίαν, καὶ διὰ τὴν ὄρμὴν τοῦ ῥεύματος, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ψυχρότητα τῶν ὑδάτων.

Αλλ' ἀν καὶ πρῶτος ὁ μεγαλοπράγμων Ἐπαμινώνδας ἔδωκεν εἰς τὸ στράτευμά του τὸ παράδειγμα τῆς διαβάσσως τοῦ ποταμοῦ, ἡρκέσθη μόνον εἰς τὸ νὰ διαρπάσῃ τὴν χώραν μὴ ἐπιχειρήσας τίποτε κατὰ τῆς Σπάρτης, ἀν καὶ ἦτο ἀτείχιστος· διότι αὐτὴ ὑπερασπίζετο ἀπὸ ἄλλα τείχη, δηλ.: ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐγκατοίκων.

Ο δὲ στρατηγὸς οὗτος, ιδὼν ὅτι ὁ στρατός του ὠληγώσειν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἔνεκα τῶν ἀσθενειῶν καὶ τῶν κακοπαθειῶν, περιωρίσθη εἰς τὸ ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Μεσσηνίους, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Θήβας, ταπεινώσας τὴν δφρῦν τῶν Δακεδαιμονίων καὶ ἐκδικήσας τοιουτορόπως ὀλέκληρον τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὰς Βιαιοπραγίας καὶ ἀδικίας τοῦ ἀλαζόνος ἐκείνου λαοῦ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΦΕΡΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ: ΜΑΧΗ.

Ἀπὸ τοῦ 369 μέχρι τοῦ 364 ἔτους Π. Χ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, μικροί μου φίλοι, ἔζη εἰς τὰς Φεράς τῆς Θεσσαλίας, κάποιοι τύραννοι, ὀνομαζόμενοι Ἀλέανδρος, ὅστις ἦτον τόσον σκληρός, ὃ! τόσον σκληρός, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ μὴ ἀνατριχιάσῃ ἀκούων τὰς κακουργίας του. Καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ του Θήβη, τὴν ὄποιαν ἡγάπε τόσον, ὅτι

σον εἶναι δυνατὸν εἰς τοιοῦτον τέρας νὰ ἀγαπᾶ, ἐκακοποιεῖτο συχνάκις ὑπ' αὐτοῦ· ποτὲ αὐτὸς δὲν ἔμβαινεν εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἐὰν πρότερον εἰς ἐκ τῶν σωματοφυλάκων του δὲν ἔζετα-
ζε μετὰ προσοχῆς καὶ μὲ γυμνὸν ξίφος εἰς τὴν χεῖρα τὰ διά-
φορὰ μέρη τῆς οἰκίας, ἔως καὶ αὐτὰ τὰ κιβώτια της, μήπως ὑπῆρχε κρυμμένος ἔνοπλος τις ἄνθρωπος ἢ σργανόν τι κοπτε-
ρὸν διὰ νὰ τοῦ ἀφαιρέσωσι τὴν ζωὴν.

Ἡ μεγαλειτέρα διασκέδασις τοῦ τέρατος τούτου ἦτο νὰ
χώνῃ τοὺς ἄνθρωπους ζωγρανοὺς εἰς τὴν γῆν ἔως εἰς τὸν λαι-
μόν, καὶ νὰ τοὺς βλέπῃ μὲ μεγάλην του εὐχαρίστησιν πάσχο-
τας. Ἀλλοτε πάλιν ἐπρόσταξε νὰ ἐνδύσωι μὲ δέρματα ὅρκτων
ἢ ἀγριοζούρων τοὺς καταδικασμένους εἰς θάνατον, καὶ ἐλάμ-
βανε τὴν φρικώδη εὐχαρίστησιν ὡς ἀφίνην κατ' αὐτῶν τρομεροὺς
κυνηγετικοὺς σκύλους, οἱ ὁποῖοι νομίζοντες τῷόντι, ὅτι οἱ δυ-
στυχεῖς ἔκεινοι ἦσαν ἀγρια ζῶα· τοὺς κατεσπάραχτον ἀνιλεῶς.
Ἡ βδελυρά αὕτη σκληρότης ἔμεινε πολὺν καιρὸν ἀτιμώρητος,
διότι κανεὶς δὲν ἐτόλμαχ νὰ παραπονεθῇ κατ' αὐτοῦ· τόσον
μέγας ἦτο ὁ τρόμος, τὸν ὁποῖον ἐνέπνευεν ὁ τύραννος! Ἀλλὰ τινὲς
τῶν ἀτυχῶν ἔκεινων, τοὺς ὁποίους ἔβασανιζε, διφυγόντες τὴν
βαρβαρότητά του, ἥλθον εἰς τὰς Θήβας θρηνοῦντες καὶ ζη-
τοῦντες βοήθειαν καὶ προστασίαν.

Λοιπὸν ὁ Πελοπίδας, τοῦ ὁποίου, τὸ θάρρος γνωρίζομεν
πλέον, ἐστάλη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὸν προέτρεψε νὰ φέ-
ρηται φιλανθρώπως πρὸς τὸν λαόν του, ἐὰν θείεις νὰ μὴ ἐπι-
σείρῃ τὴν ὁργὴν τῶν Θηβαίων ἐναντίον του. Ὁ τύραννος κατ'
ἀρχὰς ὑπεκρίθη, ὅτι μετανοεῖ εἰλικρινῶς διὰ τὰ ἐγκλήματα,
τὰ ὁποῖα ἔπραξεν· ἀλλὰ παρατηρήσας, ὅτι ὁ Πελοπίδας εἶχε
πλησίον του ἔνα μόνον ἀξιωματικόν, ἐπρόσταξε τοὺς σωματο-
φύλακάς του νὰ συλλάβωσι τὸν Θηβαῖον στρατηγόν, καὶ νὰ
τὸν ῥίψωσιν εἰς σκοτεινὴν φυλακήν, ὅπου τὸν μετεχειρίζοντο
σκληρότατα· ὁ Πελοπίδας ὑπέφερε μὲ τόσην καρτερίαν καὶ
γενναιότητα τὴν δυστυχίαν του ταύτην, ὥστε πάντες τὸν συ-

νελυπθῦντο φανερά, διότι ἔπεσεν εἰς χεῖρας τοῦ σκληροῦ ἐκείνου ἀνθρώπου· ὃ δὲ τύραννος βλέπων, ὅτι τὸ Οὔμα του εἴλκει τὴν γενικὴν συμπάθειαν ὡργίσθη, καὶ προσέταξε νὰ μὴ εἰσέρχηται κανεὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον διὰ νὰ ἴδῃ τὸν Πελοπίδαν, ἄνευ δικταγῆς του.

Ἡ βασίλισσα Θήβη ἀκούσουσα τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Πελοπίδα ἔδειξε τοιαύτην ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἔνδοξὸν ἐκεῖνον Θηβαῖον, ὡστε ὃ τύραννος δὲν ἤδυνθη νὰ μὴ δώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον ὅτε δὲ ἥλθε καὶ εἶδε τὸν ἀτυχῆ ἐκεῖνον ἄνδρα, δεμένον μὲν σιδηρᾶ δεσμῷ, καὶ ἐνδεδυμένον μὲν ῥάκη, κοιτώμενον δὲ εἰς ξηρὰν φάτην, τὰ δάκρυα ἔρρευσαν ἀκουσίως ἀπὸ τοὺς ὄφθαλμούς της, διότι ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο ἀγαθωτάτη.

Οθεν συγκινθεῖσα ἀπὸ τὴν τοιαύτην δυστυχίαν τοῦ ἀνδρός, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, τοῦ ὄποιου τὸ θάρρος δὲν κατεβλήθη διόλου ἀπὸ τὰ δεινά, ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν εἰς τὴν βασίλισσαν· «Θρήνει σεκυτὴν μᾶλλον παρὰ ἐμέ· διότι σὺ εἶσαι ἀξία οἰκτιρμοῦ ὑπορέρουσα νὰ διάγης δλόκληρον τὴν ζωήν σου μετὰ τοιούτου θηρίου.» Ἡ Θήβη ἀκούσασα ταῦτα συνέστρηψε τὰς χειράς της, καὶ δυολογήσασα εἰς τὸν δέσμιον ἐκεῖνον, ὅτι ἥτον ἡ δυστυχεπέρα τῶν γυναικῶν, συνεσκέφθη μετ' αὐτοῦ πᾶς ν' ἀπαλλαγῇ καὶ αὐτὴ καὶ ὁ λαὸς τῶν Φερὲν ἀπὸ τοῦ θηρίου ἐκείνου.

Ο δὲ Ἐπαμινώνδας μαθών, διτὶ ὁ φίλος του ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου δι' ἀτίμου ἐπιθεουλῆς, ἐξεστράτευσε μὲν ίκανὰς δυνάμεις κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὴν Θεσσαλίαν διέσπειρε διὰ μόνου τοῦ ὄνόματός του τόσον τρόμον, ὡστε ὁ τύραννος ἔβιάσθη ν' ἀποδώσῃ τὸν Πελοπίδαν, ὑποσχεθεὶς συγγρόνως νὰ μὴ πράξῃ εἰς τὸ ἑξῆς τοιαῦτα ἐγκλήματα.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω, καλά μου παιδία, τὴν χαρὰν τῶν δύο τούτων φίλων, ἀροῦ εἶδον ὃ εἰς τὸν ἄλλον μετὰ τοιούτου θλιβερὸν χωρισμόν· ἀλλ' ἡ εύτυχία των δυστυχῶν ἀ-

λίγον καιρὸν διέρκεσεν, ἐπειδὴ ἔχωρισθησαν διὰ παντός· διότε
οἱ Πελοπίδαις μόλις ἐλευθερωθεῖσις ἀπὸ τὰ δεσμά, ἀπεφάσισε νὰ
παιδεύσῃ τὸν παράνομον τύραννον, καὶ ἀθροίσας δύναμιν, ἦλ-
θεν εἰς τόπον ὄνομαζόμενον Κυνὸς κεφαλαῖ, διοῦ συγκροτηθεί-
σις μάχης πρατερᾶς, ἐνίκησαν μὲν οἱ Θηβαῖοι, ἀλλ' ὁ Πελο-
πίδαις ἐφονεύθη κατὰ δυστυχίαν. Οἱ συμπατριῶται του κερ-
δίσαντες τὴν νίκην ταύτην διὰ τοῦ θανάτου τοῦ στρατηγοῦ
των, ἦσαν ἀπαρηγόρητοι, καὶ ὁ θρῆνος ἐγένετο γενικός, ἡ δὲ
κηδεία του ἐτέλεσθη μεγαλοπρεπῶς.

Τώρα μέλλομεν νὰ ἴδωμεν τί ἀπέγεινεν δ ἄγριος Ἀλέξαν-
δρος, τοῦ ὁποίου ἡ βαρβαρότης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πελο-
πίδου κατήντησεν εἰς τὸ ἔπακρον.

Ἡ βασίλισσα Θήβη, ἡ ὁποία δὲν ἐλησμάνησε τοὺς λόγους
τοῦ Θηβαίου στρατηγοῦ, μὴ ἀμφιβάλλουσα, δτὶ ἀργά ἢ ταχέ-
ως ἤθελε γίνει καὶ αὐτὴ θῦμα τοῦ ἄγριου τυράννου, ἀπεφάσισε
νὰ τὸν προλάβῃ φονεύουσα αὐτόν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἔπραττε βε-
βαίως πολλὰ κακὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἡ σκληρότης τοῦ τυράννου
ἥτο τοσαύτη, ώστε τὰ βήματά του μόνον ἀκούουσα ἐπάγωνεν
ἀπὸ τὸν τρόμον της.

Πρέπει νὰ ἡξεύρητε, παιδία μου, δτὶ δ ὡμός ἐκεῖνος τύραν-
νος, τὸν ὁποῖον ἀπεστρέφοντο πάντες διὰ τὰς ἀπανθρώπους
πράξεις του, ἐκοιμάστο φυλαττόμενος ἀπὸ φοβερὸν σκύλον εἰς
Θάλαμον, διοῦ ἀνέβαινε διὰ κλίμακος κινητῆς, τὴν ὁποίαν ἀ-
πέσυρεν ἔπειτα.

Ἡ Θήβη εἶχε τρεῖς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι μὴ ὑποφέροντες καὶ
αὐτοὶ τὴν σκληρότητα τοῦ συζύγου της, ἀπεφάσισαν γὰρ ἐλευ-
θερώσωσι τὴν ἀδελφήν των καὶ τὸν λαόν, φονεύοντες τὸ τέ-
ρας ἐκεῖνο. Δοιπόλι ἀπεμάκρυνεν ἐκ τοῦ δωματίου τὸν σκύλον,
καὶ στρώσασκ μαλλία εἰς τὴν κλίμακη, διὰ νὰ μὴ γίνηται
κρότος, ἀνεβίβασε κρυφίως τοὺς ἀδελφούς της, καὶ τοὺς ἔκρυ-
ψεν εἰς ἐν παρακείμενον δωμάτιον πλησίον τοῦ θαλάμου της.
Τὴν νύκτα δ Ἀλέξανδρος ἐλθὼν ἐκεῖ κατὰ τὴν συγήθειάν του,

έκηγιμηθη. Τότε ή σύζυγος του ἀραιρέσσει τὸ ζίφος του, προτεκάλεσε τοὺς ἀδελφούς της, οἱ ὑποῖοι ἐλθόντες, τόσον ἐτρόμαξαν ἐκ τῆς θέας μόνον τοῦ τυράννου, ὥστε δὲν ἡδύναντο νὰ σηκώσωσι τὴν χεῖρα κατ' αὐτοῦ. 'Αλλ' ἡ ἀδελφὴ των βλέπουσα, ὅτι ἐδίσταξεν νὰ τὸν φονεύσωσι, τοὺς ἀπειλεῖ ὅτι θέλει ἔξυπνήσει τὸν τύραννον, δὸποῖς μόνον διότι εἰσῆλθον νὰ τοῦ ταράξωσι τὸν ὄπνον, ἥθελε τοὺς ὑποβάλει εἰς σκληρότατας βραχάνους. Τότε λοιπὸν ἐπιπεισόντες μὲ τὰ ζίφη κατέστραξαν τὸν τύραννον, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα ῥιφθὲν ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ παλατίου ἐσύρετο εἰς τοὺς δρόμους ἀπὸ τὸν ὄχλον, καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς ἰδίους του σκύλους νὰ τὸ καταπαράξωσι καὶ δικαίως, διότι καὶ αὐτὸς εἶχε φονεύσει τόσους ἀθώους.'

Βλέπετε, ἀγαπητά μου παιδία, ἐκ τῆς ιστορίας ταύτης, ὅτι ὁ σκληρὸς ἔκεινος τύραννος, ἀν καὶ μετεχειρίζετο τόσας προφυλάξεις, δὲν διέφυγε τὸν θάνατον, φονευθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκογενείας· διότι ὁ Θεὸς δὲν συγχωρεῖ νὰ μένῃ τὸ ἔγκλημα ἀτιμώρητον.

'Ο δὲ Ἐπαμινώνδας, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, τὸν δόποιον ἐθρήνει καθ' ἐκάστην, ὀλίγα ἔτη ἔζησε, φονευθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς μίαν μάχην κατάτων Σπαρτιατῶν, περὶ τῆς ὁποίας θὰ σᾶς λαλήσω εἰώθυς.

'Ο πόλεμος μεταξὺ Θηραίων καὶ Σπαρτιατῶν ἔξηκολούθει, παιδία μου· καὶ τούτων μὲν ἀρχηγὸς ἦτο δὲ Ἀγησίλαος, ἔκεινων δὲ ὁ περιπόθητος Ἐπαμινώνδας. Μετά τινας στρατηγήματα ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν συνηντίθησαν τέλος πάντων τὰ δύο σρατεύματα πλησίον πόλεως τινος ὀνομαζομένης Μαντινείας, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ὧνομάσθη ἡ συγκροτηθεῖσα ἐκεῖ μάχη, ἡ φονικωτάτη καὶ τεχνικωτάτη ἐξ ὅσων συνέβησαν μεταξὺ Ἑλλήνων. 'Η ἀνδρία καὶ ἡ φιλοτιμία ἀμφοτέρων τῶν ρρῷῶν ἦτο ἀπαραδειγμάτιστος, προσπαθοῦντες καὶ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται νὰ φανῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνώτεροι ἔκυτων. 'Ο δὲ Ἐπαμινώνδας βλέπων, ὅτι ἡ ἀλληλοφονία πα-

ρετείνετο πολὺν καιρόν, καὶ ἡ γίκη ἔμενεν ἀμφιβόεπής, ἔκρινε πρέπον γὰρ δώσῃ πέρας εἰς τὴν μάχην, καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ιδίας του ζωῆς: διὸ καὶ συναθροίσας τοὺς τολμηροτάτους καὶ ἀνδρειοτάτους στρατιώτας, ὡρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐκεῖ, ὅπου ἐγίνετο ὁ περισσότερος φόνος, καὶ πληγώσας ὁ ἕδιος διὸ ἀκοντίου τὸν στρατηγὸν τῶν Λακεδαιμονίων, ἐδίωξεν αὐτοὺς κτυπῶν καὶ φονεύων μετὰ τῶν στρατιωτῶν του πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ. Οἱ Σπαρτιάται ὅμως παρατηρήσαντες, ὅτι ὁ Ἐπαμινώδης ἐρρίψαντις τὸν πολὺν συνηνώθησαν, καὶ ρίπτοντες κατ' αὐτοῦ ἀκόντια πολλὰ τὸν ἐπλήγωσαν θανατηφόρως.
Ἐπειδὴ δὲ τὸ ξύλον τοῦ ἀκοντίου συνετρόπη, καὶ ὁ σίδηρος ἐπιμεινεν εἰς τὴν πληγήν, ὁ Ἐπαμινώδης ἤσθάνετο δριμυτάτους πόνους καὶ ἀμέσως ἔπεσε. Τότε ἡ λύσσα τῆς μάχης πολέμησε πέριξ αὐτοῦ περισσότερον, καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἤγωνεοντο νὰ τὸν λάθωσι ζῶντα, οἱ δὲ Θηβαῖοι νὰ τὸν σώσωσιν, ἔως οὖούτοις νικήσαντες καὶ τρέψαντες τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν μετεκόμισαν τὸν Ἐπαμινώδαν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔσπεσαν τρόπαιον.

Οἱ δὲ ιατροὶ ἔζετάσαντες τὴν πληγὴν εἶπον, ὅτι εὔθινς ἀφοῦ ἀποσπαθῇ ὁ σίδηρος ἀπὸ τὴν πληγήν, ἥθελεν ἀμέσως ἀποθάνειν ὁ στρατηγός. Τότε ὁ Ἐπαμινώδης ἥρωτησεν, ἢν ἡ γίκη ἦτο ὑπὲρ τῶν Θηβαίων καὶ ἀν ἐσώθη ἡ ἀσπίς του· ἀφοῦ δὲ τοῦ ἔδειξεν ταύτην σώκη, καὶ τὸν ἐθεούσαν περὶ τῆς νίκης, ἀπέσπασεν ὁ ἕδιος τὸν σίδηρον καὶ ἔξεπνευσε παρευθύνεις.

Μεγίτη ὑπῆρξεν ἡ λύτη τῶν Θηβαίων διὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός· ἔκκτος ἤσθάνετο ζωηρῶς τὴν ἀπώλειαν τοῦ γενναίου ἐκείνου πολίτου, εἰς τὸν ὄποιον ἡ Ἑλλὰς ἐχρεώστει τὴν ταπείνωσιν τῶν Λακεδαιμονίων. Παντοῦ ἤκουες νὰ ἐπαινῶσι τὰ λαμπρὰ πρωτερήματά του, μεταξὺ τῶν ὄποιων ἐθαυμάζετο καὶ ἡ μῆκή του στοργή καὶ διὰ νὰ σᾶς δώσω ἴριστατικόν.

Μετά τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, οἱ ἀξιωματίκοι καὶ στρατιῶται του προσερχόμενοι συνέχαιρον αὐτὸν διὰ τὴν νίκην· ἀλλ’ αὐτὸς πάντοτε μετριόφρων ἐν τῷ μέσῳ τῶν γενικῶν ἀνευφημιῶν, ἐσκέπτετο μόνον περὶ τῆς χαρᾶς, τὴν δποίεν κῆθελον αἰσθανθῆ οἱ γονεῖς του, ἀροῦ ἐμάκρυ θανον τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης ἐκείνης.

Οὗτω λοιπόν, παιδία μου, ὁ καλὸς οἵδε μεταβιβάζει εἰς τοὺς γονεῖς του τὰ αἰσθήματα τὰ ὄποια δοκιμάζει· διότι ἐν καιρῷ χαρᾶς, ἡ εὐχαρίστησις ἐκείνων αὐξάνει τὴν ἰδικήν του, ἐν δὲ καιρῷ θλίψεως, ζητεῖ παρηγορίαν πλησίον των.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ο ΤΥΡΑΝΝΟΣ.

Ἄπο τοῦ 406 μέχρι τοῦ 368 ἔτους Π. Χ.

“Η ἴστορία τοῦ σκληροῦ Ἀλεξάνδρου, τὴν δποίαν πρὸ δλίγου σᾶς ἐδιηγήθην, παιδία μου, μὲ ἐνθυμίζει τὴν ἴστορίαν ἐνὸς ἀλλοῦ βασιλέως, ὅστις ἔζη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, καὶ ἐβασίλευεν εἰς τὰς Συρακούσας τῇς Σικελίας· ὁ βασιλεὺς οὗτος ὀνομάζετο Διονύσιος, καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἀνυπῆρη εἰς τὸν θρόνον ἀνεύ τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ, ὀνομάσθη Διονύσιος ὁ τύραννος·

Αἱ Συρακούσαι, παιδία μου, δὲν ἐκυρερνῶντο πρότερον ὑπὸ βασιλέως· ἀλλ’ ὁ Διονύσιος ἦτο τόσον δόλιος καὶ τολμηρός, ὃστε εἶχε κατορθώσει διὰ τῆς βίξης καὶ τῆς πανουργίας του νὰ τὸν ὑπακούωσιν ὅλοι σχεδὸν οἱ Συρακούσιοι, ποτὲ μὲν δολοφονῶν ἐκείνους, οἱ δποῖοι ἀντεστέκοντο εἰς τὰς θελήσεις του, ποτὲ δὲ κολακεύων ἐκείνους, οἱ δποῖοι ἤδυναντο νὰ τὸν ὑπαρτησασιν, ἔως οὖ φθίστας εἰς τὸν σκοπόν του ἐδείχθη πλέον φανερὸς δποῖος ἦτο, καὶ δὲν ὑπέφερε καμμίαν ἀντίστασιν παρ’ούδενός·

‘Ολίγον φροντίζων νὰ γίνη ἀγαπητὸς εἰς τοὺς Συρακούσιους, ἐπεριπάτει πάντοτε μὲ σωματόφυλακας σκληροτάτους ὡς αὔγ

τόν, οἱ ὄποιοι εἰς τὸ ἐλάχιστον σημεῖον τῆς κεφαλῆς τῷ κοκ-
τέσφακζον πάντα, ὅστις εἶχε τὸ δυστύχημα νὰ τὸν δυσαρε-
στήσῃ· δθεν περιεσταιχίζετο πάντοτε ἀπὸ αὐλικοῦς κόλακος,
οἱ ὄποιοι εἶχον προστηλωμένη τὰ βλέμματα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ
μαντεύωσι πᾶν ὅ, τι ἐπεθύμει. "Ισως θέλετε μὲ ἔρωτήσει τίνες
λέγονται αὐλικοὶ κόλακες· τοῦτο θέλω προσπαθήσει νὰ σᾶς ἐ-
ξηγήσω.

Οἱ πλούσιοι, οἱ ἀρχοντες, καὶ οἱ βασιλεῖς εἶναι πάντοτε
περικυκλωμένοι ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὄποιοι διὰ νὰ λαμβάνωστε
χάριτας παρ' ἑκείνων, χοήματα ἢ δῶρα, πωλοῦσιν εἰς αὐτὸὺς
τὴν ὁμείδησίν των· δῆλος· προσέχουσι πολὺ νὰ ὑπακούωσιν
πάντοτε εἰς τοὺς κυρίους των τυρλοῖς ὅμμασιν, φοβούμενοι μή-
πως τοὺς δυσαρεστήσωσι, καὶ ἐπομένως διωχθῶσιν ἀπὸ τὴν
αὐλὴν ἢ τὸν οἶκον τῶν κυρίων των, καὶ χάσωσι τὰς ἐξ αὐτῶν
ἀρελείας καὶ τὰ κέρδη. Οὗτοι ὄνομάζονται αὐλικοὶ κόλακες·
ὅστε, ὅταν ὁ κύριος ἦναι διεφθαρμένος, οἱ αὐλικοὶ του γίνον-
ται πλέον διεφθαρμένοι, διότι πάντοτε ἐπαινοῦσι καὶ ἐπιδο-
κιμάζουσι τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας του.

Οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι, ἀγκυπτά μου παιδία, εἶναι ἐπιβλη-
θεῖς εἰς τοὺς ἡγεμόνας, εἰς τοὺς ὄποιους συνήθως δίδουσι κα-
κὰς συμβουλάς, φροντίζοντες πάντοτε νὰ ἐλκύωσι τὴν εὔνοιάν
των. "Οθεν ὁ Διογύσιος εἶχε πολλοὺς τοιούτους αὐλικούς, οἱ
ὄποιοι ἀκαταπάντως τῷ ἔλεγον, ὅτι εἶναι ὁ σοφώτατος, ὁ
δικαιότατος καὶ ὁ καλλιστος τῶν βασιλέων, καὶ ἐν τούτοις
οἱ φευδοκόλακες οὗτοι εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας των ἥσθι-
νοντο τὸ ἐναντίον· ἀλλ' ἐπροτίμων νὰ ψεύδωνται μᾶλλον, παρὰ
νὰ δυσαρεστῶσι τὸν τύραννον.

"Ο δὲ Διογύσιος δὲν εἶχειριστεῖτο μόνον εἰς τὸ νὰ τρέ-
μωσι πάντες ἐνώπιόν του, ἀλλ' ἥθελε νὰ θεωρῆται καὶ ὡς κοι-
νωνικὸς ἀνθρώπος, καὶ ὡς πεπαιδευμένος καὶ ἀγγίζοντος· διὰ
τοῦτο οἱ κόλακές του ἐγγειροκρότουν εἰς πᾶν ὅ, τι ἔλεγεν, ὑπε-
ρψυχούντες παρὰ πολὺ τὴν ἀξίαν τῶν λόγων του· ἀλλ' ἡ ὑπή-

ρεσία των αὕτη ἡτο πολλὰ κακὴ διὰ τὸν κύριόν των· διότε
εἰὰν δὲν εἶχε καγένα ό τύραννος νὰ τὸν ἐπαινῇ, δὲν ἦθελε πι-
στεύει καὶ αὐτὸς, δτι εἶχεν αὐτὰς τὰς ἀρετάς.

Εἶχεν δόμως ὁ Διονύσιος εἰς τὴν αὐλήν του ἀνθρωπόν τινα,
ἐνομιζόμενον Φιλόζενον, ό όποιος δὲν τὸν ἐκπλάκευεν ὡς οἱ
ἄλλοι, καὶ ἔλεγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν τύραννον, ὅστις
ἀν καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἡτο θανατίμως πληγω-
μένος διὰ τὴν παρέποσιαν τοῦ Φιλοζένου, δὲν ἐτύλμα δόμως νὰ
τὸν βλάψῃ.

Μίκην ἡμέραν ὁ Διονύσιος εἶχε κάμει στίχους τινὰς καὶ ἡ-
ρώτησε τὸν Φιλόζενον πῶς τοὺς ἐφείνοντο· ἐπειδὴ δὲ οὗτος
τοὺς ἐκπατηγόρησε μὲ τὴν συνήθη του ἀδιαφορίαν καὶ ἀροβίαν,
ὅ ἀλαζών ἐκεῖνος δὲν ἤδυνενη πλέον νὰ κρατήσῃ τὸν θυμόν
του, καὶ διέταξε τοὺς σωματορύλλωκές του νὰ συλλάβωσι τὸν
εὐθύδη Φιλόζενον, καὶ νὰ τὸν ρίψωσιν εἰς τὰ Λατομεῖα· δηλ.:
εἰς μέρος βαθὺν καὶ σκοτεινὸν ὅθεν ἔκοπτον μάρμαρα, τὸ όποιον
ἐχρησίμως καὶ ὡς ἡ χειρίστη φυλακὴ τῶν Συρακουσῶν διὰ τε
τὴν ὑγρασίαν καὶ ψύχραν.

Ο Φιλόζενος εἶχε πλῆθος φίλων, οἱ όποιοι ἀνησύχησαν με-
γάλως ἀκούσαντες, δτι ἐρήμηθη εἰς τὰ Λατομεῖα, ἐροβήθησαν
μάλιστα μάρπιας ὁ τύραννος ἐν τῷ θυμῷ του προστάξῃ νὰ τὸν
θυνκτώσωσιν· ὅθεν συνήθησαν ὅλοι εἰς τὸ παλάτιον καὶ πα-
ρεκάλουν τὸν Διονύσιον τόσον ὑπὲρ τοῦ Φιλοζένου, ὅστε ὁ
τύραννος τῷ ἔδωκε χάριν, μὲ τὴν συμφωνίαν δόμως νὰ ἔλθῃ εἰς
τὸ βασιλικὸν δεῖπνον.

Ἐνῷ δὲ ὅλοι ἥταν εὔθυμοι εἰς τὴν τράπεζαν, ὁ Διονύσιος, ὅ-
στις ἐστωτερικῶς ἥσθιόνετο μὲν τὴν πικρίαν τῶν λόγων τοῦ Φι-
λοζένου, δὲν ἀπεδείκνυεν δόμως τοῦτο, ἀνέγνωσε πάλιν ἐπὶ
παρουσίᾳ ὅλων τοὺς ἀθλίους ἐκείνους στίχους, ἐλπίζων, δτι
δὲν ἦθελε πλέον τολμήσει ὁ Φιλόζενος νὰ τοὺς κατηγορήσῃ
ἄλλος εὑρέθη πολὺ ἡπατημένος, διότι ἐνῷ ὅλοι οἱ ἄλλοι δόμω-
τράπεζοι ἐπευφήμησαν, αὐτὸς σηκωθεὶς ἐκ τῆς ἔδρας του εἶπεν,

εἴκουν οὐδὲν τοι γέλει νῦν καλό-νυντα οὐδοκή θετεύσομεν

εἰς τοὺς φύλακας « ὁδηγήσατέ με εἰς τὰ Λατομῆια ».

“Οστε δὲ ἐνάρετος οὗτος ἄνθρωπος ἐπιροτίμων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν φυλακὴν παρὸν νὰ λελήσῃ ἐνχυτίον τῆς συνειδήσεώς του. Ο δὲ Διονύσιος θαυμάστας τὸν εὐγενὴν χαρακτῆρα τοῦ Φιλολέένου, ἐσυγχώρησεν εἰς αὐτὸν νὰ λέγῃ ἐνώπιόν του τὴν ἀλήθειαν.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὑπῆρχον εἰς τὰς Συρακούσας δύο νέοι τοὺς ὅποιους πάντες ἤγαπαν διὰ τὴν φρόνησιν καὶ ἀρετὴν των· οὗτοι ὡνομάζοντο Δάμων καὶ Φιντίας, καὶ ἦσαν ἀγώριστοι· ἐκ παιδικῆς ἡλικίας.

Φαίνεται, ὅτι δὲ Δάμων ὑπέπεσεν εἰς ἔγκλημά τι· διότι ὁ τύραννος ὥργίσθη κατ’ αὐτοῦ καὶ προσέταξε νὰ τὸν φονεύσωσιν ἀμέσως. Δύνασθε νὰ συμπεράνητε πόσον ἐλυπήθη δὲ μυστικὴς Φιντίας, ὅτε ἤκουσε τοῦτο· ἀλλ’ ἀν καὶ προσεπάθησε πολὺ, δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ πείσῃ τὸν Διονύσιον διὰ νὰ δώσῃ χάριν εἰς τὸν μυστικὴν Δάμωνα· μόνον ἔδιδεν εἰς τοῦτον ἀδειαν ὅλες γυναῖκες διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ ἐναγκαλίσθῃ τὴν γραῖαν μητέρα του πρὸ τοῦ ν’ ἀποθάνῃ· ἔδωκε δὲ αὐτὴν τὴν ἀδειαν μὲ τὴν συμφωνίαν ν’ ἀφήσῃ ἀντ’ αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὴν φυλακὴν, τὸν ὅποιον ἤθελε θανατώσει ὁ τύραννος, ἐὰν κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ἡμέραν δὲν ἐπέστρεψεν ὁ Δάμων.

Ο Φιντίας εὐχαρίστως ἤκουσε τοῦτο καὶ ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς τὰ δεσμὰ τοῦ φίλου του Δάμωνος, δοτίς καὶ ἀνεχώρησε διὰ ν’ ἀσπασθῇ διὰ τελευταίαν φρούριον τὴν μητέρα του, ὑποσχεθεὶς, ὅτι καὶ πρὸ τῆς προσδιωρισμένης ἡμέρας ἤθελεν ἐπιστρέψει· ἀλλ’ ὁ Φιντίας ηὔχετο ἀπὸ καρδίας ν’ ἀργήσῃ ὁ Δάμων, καὶ ν’ ἀποθάνῃ ἀντ’ αὐτοῦ μᾶλλον, παρὸν νὰ ἴδῃ τὸν θανατόν τότεν πολυτίμου φίλου, ὡς τὸν Δάμωνα.

Οτε ἥγγισεν ἡ τρομερὴ ἐκίνην ἡμέρα, ὁ Διονύσιος ἔστειλεν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ πληροφορηθῇ, ἀν τὴν ἀλήθειαν δὲ μαθεῖεν, ὅτι δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμη, παρήγγειλεν εἰς τὸν

Φιντίκαν νὰ ἔτοιμασθῇ διὰ νὰ ἀποθήνῃ τὴν ἐπαύριον· τοῦτο ἡ-
κουςε μὲ μεγάλην του χρὴν ὁ Φιντίκας, ἀνησύχει δὲ μόνον μή-
πως προφθῆσῃ ὁ Δάχμων καὶ τοῦ ἀφιερέσῃ τὴν εὐχαρίστησιν
ταύτην τοῦ ν' ἀποθάνῃ ἀντ' ἐκείνου· διότι ἡζευφεν, ὅτι ὁ Δά-
χμων ἥθελε προσπαθήσει ν' ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἡ ὕρα τῆς τιμωρίας φιλάνει, ὁ κόσμος συναθροίζεται εἰς
πόνον τόπον τῆς καταδίκης, καὶ ὁ Φιντίκας εἶναι ἡδη ἔτοιμος νὰ
λάβῃ τὴν θυντηφόρον πληγὴν τοῦ δημίου· αἱρνης φωναὶ ἀ-
κούονται, τὰ πλήθη διασχίζονται, καὶ ἀφίνονται εἰλευθέρων
τὴν δίοδον εἰς ἵππου τρέχοντα δρομαλίως· οὗτος ἡτού ὁ Δά-
χμων, δστις καταβαίνει τοῦ ἵππου, πίπτει εἰς τὸν τράχηλον τοῦ
φίλου του τὸν καταθρέψει μὲ δάκρυα, καὶ τὸν παρακλεῖ θερ-
μῶς νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν ἐκείνην, ἡ ὁποία εἰς αὐτὸν
ἀνήκει, ζητῶν συγχρόνως συγχώρησιν διὰ τὴν βραδύτητά του.
Ἄλλ' ὁ Φιντίκας ἀποποιεῖται, καὶ ἡ πάλη αὕτη μεταξὺ τῶν
δύο φίλων, περὶ τοῦ τοῦ ν' ἀποθάνῃ ἡτο τόσον συγκινητική,
ὡς τε δλων οἱ ὄφθαλμοι ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυων καὶ αὐτὸς δὲ ὁ
τύραννος κινηθεὶς εἰς οἰκτον ἔδωκεν εἰς αὐτὸν; χάριν, καὶ τοὺς
παρεκάλεσε νὰ τὸν κατατάξωσι καὶ αὐτὸν ὡς τρίτον εἰς τὴν
φιλίκιν των.

Ο τύραννος δὲν ἤγνοει, δὲ πολλοὶ τῶν Συρακουσίων τὸν
ἀπεστρέφοντο διὰ τὰς κακουργίας του, καὶ διὰ τοὺς φόνους,
τοὺς ὁποίους εἰχε πράξει εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των,
ἐπὶ σκοπῷ νὰ τοὺς γυμνάσῃ ἀπὸ τὰ πλούτη των. "Οθεν ἡτο
τόσον δύτηστος καὶ ὑποπτος, ὡστε διὰ νὰ προφυλάξτηται
ἀπὸ δολοφονίαν, ἐφέρει πάντοτε ὑπὸ τὸ ἔνδυμα του χαλκοῦν
θώρακα, καὶ ἐπράσταζε τοὺς φύλακάς του νὰ ἐρευνῶσιν δλους
ὅσοι ἤρχοντο εἰς τὸ παλάτιόν του, μήπως ἔγωσι κρυμμένα μα-
χαιρίδια ὑποκάτω εἰς τὰ ἐνδύματά των.

Εἰς τοσοῦτον δὲ προέβη τὸ φιλύποπτον τοῦ ἀνθρώπου τού-
του, ὡστε δτε ὁ κουρεύς του ἀστεῖζόμενος εἶπεν, ὅτι ἡ ζωὴ
τοῦ τυράννου ἡτο πολλάκις εἰς χειράς του, ὁ Διονύσιος ἐπρό-

σταξεις και τὸν ἀπέκειφάλισαν, φόβούμενος μήπως καρυπίαν ἡδείαν ελθήῃ ἢ ιδέαν εἰς τὸν κουρέαν καύψη τὴν λαιμόν του. ⁷ Βετοτε δὲ καὶ θελεῖ νὰ ἐκτελῶσι τὴν ὑπηρέσιαν ταύτην ἢ σύγχυγος και αἱ θυγατέρες του· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον και αὐτὴν τὴν οἰκογένειάν του ὑπωπτεύθη, διὸ και ἀπέκαιε τὰς τρίχας τοῦ γενελοῦ του εἰς τὸ ἔξτης μὲ πεπυρακτωμένον καρύδιον, διὰ νὰ μὴ βλέπη πλέον κακώνα πλησιάζοντα ἕυράριον εἰς τὸν λαιμόν του.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ Διονύσιος ἦτο ὁ δυστυχέσατος τῶν ἀνθρώπων, και ἐνόμιζεν, ὅτι ἔχειε παντοῦ ἀνθρώπους θελοντας νὰ τὸν δολοφονήσωσι· διὰ τοῦτο περιέβαλε τὴν κατοκίαν του μὲ χάνδακα μέγαν και βαθύν, τὸν ὄποιον διέβαινε μὲ κινητὴν γέφυραν.

Μεταξὺ τῶν αὐλικῶν του ἦτο και κάποιος Δαμοκλῆς, ὁ ὄποιος δὲν ἔπαινεν ἀπὸ τοῦ νὰ μακάριζῃ τὸν Διονύσιον διὰ τὴν δύναμιν του, διὰ τὰ πλούτην και διὰ τὴν εὔτυχίαν, τὴν ὄποιαν ἀπήλαυσε κατοικῶν εἰς τόσον μεγαλοπρεπὲς παλάτιον, ὅπου πάντες ἐπρόστεχον νὰ προλαμβάνωσι και τὰς ἐλαχίστας ἐπιθυμίας του. ⁸ Ο δυστυχὴς Διονύσιος, τὸν ὄποιον ὁ φόβος και ἡ ὑποψία δὲν ἄρινον οὐδὲ στιγμὴν εἰς ἡσυχίαν, ἐπροσποιεῖτο, ὅτι ἐπίστευεν ὅλα ὅσα ὁ Δαμοκλῆς τῷ ἔλεγε, και ἐπροσπάθει νὰ τὸν κρατῇ εἰς τὴν ἀπέτην ταύτην, διότι ἐσκόπευε νὰ τῷ ἀποδείξῃ εἰς πόσους κινδύνους και περισπασμοὺς εἰρίσκονται πάντοτε οἱ ἄρχοντες και οἱ βασιλεῖς.

Ἐν τούτοις μίαν ἡμέραν, ἐνῷ κατὰ τὴν συνήθειάν του ὁ Δαμοκλῆς ἔλεγε πόλιν εἰς τὸν Διονύσιον, ὅτι ποτὲ ἀνθρωπος δὲν ἦτο τόσον εὔτυχὴς ὡς αὐτός, ὁ Διονύσιος αἴφνις τοῦ προτείνει, ἐὰν θέλῃ, νὰ τοῦ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του, και ν' ἀπολαύσῃ τῆς εὔτυχίας ταύτης, ὅσον καιρὸν ἥθελεν. ⁹ Ο Δαμοκλῆς ἀκούσας τοῦτο ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς· ἀλλὰ θέλομεν ίδει, ὅτι ταχέως μετενόησεν.

Οθεν ἐστόλιταν τὸν θάλαμόν του μὲ χρυσᾶ και πολύτιμα ἔπιπλα, ἣ κλίνη του ἦτο χρυσῆ μὲ παραπετάσματα χρυσού-

φαντα, ἀγγειοθῆκε διάφοραι μὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη ἐτέ-
θησαν ὀλόγυρα εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ δοῦλαι ὥρκιόταται καὶ
προθυμόταται ἵσταντο ἐκεῖ διὰ νὰ τὸν ὑπηρετῶσιν εἰς ὅ, τι
ἐπεθύμει. Τοῦτον τὸν νογύον τις καλλίστης επεστήκειν τὸν

Πάντοι ήσαν διαχυμένα μύρα εύσοδα, καὶ ἀρώματα ἔξα-
ρετα ἐκαίσαντα τέλος παρετέθη τράπεζα τόσον πολυτελής, ὡ-
στε ἥδεντα νὰ εὔρεθῇ εἰς αὐτὴν πᾶν ὅ, τι δὲ πλέον λαίμαργος
ἄνθρωπος ἦθελεν ἐπιθυμήσει. Ὁ δὲ Δαμοκλῆς ἀπίλανεν ὅλης
ἐκείνης τῆς ἥδουνῆς, καὶ ἐνόμιζεν, ὅτι πότε πλέον εἰς τὸ ἄκρον
τῆς εὐδαιμονίας· ἀλλ’ ἔξαφνα ὑψώσας τὴν κεφαλὴν καὶ ἴδων,
ὅτι ἀνωθέν του ἐκρέματο ξίφος δεμένον μόνον μὲν τρίχα ἵππου,
ἔμεινε κάτωχρος ἐκ τοῦ φόβου του, διύτι εἰς τὴν ἐλαχίστην
πνοὴν τοῦ ἀνέμου, τὸ ξίφος ἥδεντα νὰ πέσῃ καὶ νὰ τὸν φο-
νεύσῃ.

Αμέσως λοιπὸν ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς τραπέζης, καὶ δὲν οὐέλησε
διόλου πλέον ν' ἀπολαύσῃ τῆς εὔτυχίας ἑκείνης, διὰ τὴν ὁ-
ποίαν τόσον συχνὰ ἐμακάριζε τὸν Διονύσιον· ἔπαινε δὲ ἀπὸ
τοῦ νὰ ἐκθειᾶται τόσον πολὺ τὸν τύραννον, ὅστις ἐπίτινδες τὸν
ὑπέβαλεν εἰς τοικύτην δοκιμασίαν, διὰ νὰ τῷ δεῖξῃ πόσον ἀ-
κοίβη τὴν γόργον ταῦτα ἀπολαύσεις ἑκείνης.

· Η ἱστορία αὕτη μᾶς διδάσκει, παιδία μου, ότι οὐάρχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, τῶν ὁποίων τὴν φιλονέμην εὐτυχίαν ζηλεύομεν συχνάκις· καὶ ὅμως κανεὶς δὲν ἔθελεν ἀλλάξει μὲν αὐτοὺς τὴν τύχην του, ἐκν ἐγνώριζε τί οὐπέρθερουσιν ἔκεινοι ἐν τῷ κρυπτῷ, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσιν εἰς κανένα τὰ ἑστωτερικά των παχύκυτα.

ΔΙΩΝ Ο ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΟΣ,

Από τοῦ 368 μέχρι τοῦ 361 ἔτους Π. Χ.

Τὸν Διονύσιον τὸν τύραννον, ὅστις ὀλόκληρον τὴν ζωὴν του διηγήθεν εἰς θλίψεις καὶ τρόμους, διεδέχθη ὁ υἱός του, ὄνομα-ζόμενος καὶ αὐτὸς Διονύσιος· ἀλλ' οἱ Συρακούσιοι εἶδον τοῦτο μὲ πολλὴν τῶν δυσαρέσκειαν, διότι ἀκόμη δὲν εἶχον λησμο-νήσει τὰς ὡμότητας τοῦ πατρός του.

Οὐ γάρ, οὗτος τύραννος δὲν ἦτο μὲν τίσον σκληρὸς ὡς ὁ πα-
τέρας του, ἀλλ' ἦτο δειλὸς καὶ ὀκνηρός, καὶ πρὸ πάντων τίσον
ἀστατος, ὥστε ἐτονούματον εἰς αὐτὸν νὰ προσῆλθσῃ τὸν
νοῦν του ἐπὶ πολὺ σκεπτόμενος ἢ μελετῶν τὸ ίδιον ἀντικεί-
μενον. Θέλω σᾶς διηγῆθη μίαν ιστορίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ σᾶς δεί-
ξω πόσον ἐπιβλαβῇ εἶναι τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εἰς ἐκείνους,
οἱ δόποιν τὰ ἔχουσι, καὶ εἰς ποίκις δύστυχίας ὑποπίπτουσιν.

Η γυνὴ τοῦ Διονύσιου τοῦ νεωτέρου, (οὗτως ὡγομάζετο αὐ-
τός, πρὸς διάκρισιν τοῦ πατρός του, ὅστις ἐκαλεῖτο Διονύσιος
ἢ πρεσβύτερος), εἶχεν ἀδελφὸν Δίωνα ὄνομαζόμενον· οὗτος ἦ-
το ἐπιμελῆς καὶ σκεπτικός, καὶ ἐφρόντιζε γὰρ μανθάνη πάντοτε
γράμματα, ὥστε, ὅσοι τὸν ἐγνώριζον, τὸν ἡγάπιον· καὶ αὐτὸς
δὲ ὁ Διονύσιος, ἀν καὶ δυσκρετεῖτο, δτε ὁ Δίων τὸν ἐσυμβού-
λευε καὶ τὸν ἐπέπληττε διὰ τὴν ἀφροντισίαν του, δὲν ἐτόλμα
ὅμως νὰ τῷ ἐπιβλαβῇ σιωπήν, διότι ἤξευρεν, δτι αἱ συμβουλαὶ
του ἦδύναντο νὰ τὸν ὠφελήσωσιν, ἐὰν τὰς ἔβαλλεν εἰς πρᾶξιν.

Ο Δίων τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐπέρχεσεν εἰς τὰς Ἀθή-
νας, καὶ ἡκολούθητε μετὰ ζήλου τὰ μαθήματα τῆς Ἀκαδη-
μαικῆς σχολῆς, συστηθέσας, ὡς σᾶς προείπον, ὑπὸ τοῦ Πλά-
τωνος εἰς τοὺς κάπους τῆς Ἀκαδημαίας· καὶ ὁ φιλόσοφος οὗτος
ἀνακαλύψας μεγάλα προτερήματα εἰς τὸν νέον Συρακούσιον,

τόσογ τὸν ἡγάπητεν, ὥστε εἰς δλην του τὴν ζωὴν ἐτήρηκε τει-
νὴν φιλίαν μὲν αὐτὸν, τῆς ὁποίας ὁ Δίων ἦτο ἀξιος.

Ἐν τούτοις ὁ καλὸς οὗτος νέος ἐπιστρέψκει εἰς Συρακούσας,
ἥρχισε νὰ παρακινῇ πολὺ τὸν Διονύσιον, ὅστις εἶχεν ἀνατραφῆ-
κακῶς, νὰ σπουδάσῃ· διότι ἤζευρε κάλλιστα, ὅτι ὁ πεπα-
δευμένος ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε καλλίτερος τοῦ ἀμαθοῦς
καὶ ἀπαιδεύτου· δθεν συχνάκις ἔλαλει πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς
σοφίας τοῦ Πλάτωνος, περὶ τῆς διδασκαλίας του καὶ περὶ τῶν
ἀρετῶν του, ὥστε ὁ Διονύσιος συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ προσκα-
λέσῃ τὸν σοφὸν τοῦτον εἰς τὰς Συρακούσας διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ
μαθήματά του.

Ἡ ιδέα αὐτῆ τοῦ Διονυσίου, παιδία μου, ἦτο θαυμασία·
διότι εἰς ὁποιανδήποτε ἥλικιαν καὶ ἀν εἴμεθα, πρέπει νὰ μαν-
θάνωμεν κατὶ τι καλόν, καὶ νὰ διορθώνωμεν τὰ ἐλαττώματά
μας· ἀλλ ὁ τύραννος ἦτο τόπον ἐλαφρόνους, ὥστε ἡ ἐπιθυμία
αὖτη τῷ ἐνεπνεύσθη μόνον ὑπὸ μυταίνες περιεργείας, καὶ οὐχὶ
ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ γένη καλλίτερος· διότι ἔχειάζετο
μεγίστη ἐπιμονὴ ἐκ μέρους του διὰ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο.

Ο Διονύσιος ἔγραψεν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν Πλάτωνα πα-
ρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Συρακούσας· καὶ ὁ Δίων δὲ αὐτὸς
ἔγνωστοποιῆτεν εἰς τὸν διδασκαλὸν του, ὅτι ἐὰν συγκατένεις
νὰ κάμῃ τὸ ταξείδιον τοῦτο, ἥθελεν ὥρελήσει ἀναμφιβόλως
μὲ τὰς συμβούλας του τὸν Διονύσιον, ὁ ὁποῖος θέλει προσπα-
θήσει ν' ἀποβάλῃ τὰς κυκλᾶς ἕξεις του, καὶ ν' ἀσγοληθῇ πλέον
εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ λχοῦ του.

Ο δὲ Πλάτων ὅτε ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἦτο πολὺ¹
ἥλικιωμένος, καὶ ἐπὶ πολὺν κακίρρον ἤρενεῖτο νὰ δεχθῇ τὴν πρό-
σκλησιν ταύτην, ἀφίνων τὴν πατρίδα καὶ τοὺς φίλους του διὰ
νὰ κάμῃ τόσον μέγα ταξείδιον· ἀλλὰ τέλος πάντων ἐνέδωκεν
εἰς τὰς συχνὰς παρακλήσεις τοῦ Διώνος, καὶ συγκατένεις ν'
ἀναγκωρήσῃ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλει ὥρελήσει κατέτι τὸν
τύραννον πρὶν ἀποθάνῃ· ὁ δὲ Διονύσιος ἔστειλεν εἰς τὸν φιλό-

σεφον ἐν ὁραιότατον πλοῖον διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς Σικελίαν.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς παραστήσω, παιδία μου, πόσην χαράν γῆσθάνθη ὁ τύραννος, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι δὲ Πλάτων ἤρχισε τὸ ταξίδιόν του διὰ πολλὰς ἡμέρας οὕτε ἔφαγεν, οὕτε ἐκοιμήθη, ἔως οὗ ἴδει τὸν φιλόσοφον· ὅτε δὲ οὗτος ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἑράν, διαγύσσιος ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν του μὲ δλους τοὺς αὐλικούς του, καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸ παλάτιον μὲ λαμπρὰν ἀμάξαν συρομένην ἀπὸ τέσσαρες λευκοὺς ἵππους.

Ἄλλὰ πρέπει νὰ μάθητε, παιδία μου, ὅτι ἡ ἐλαφρόνοια εἶναι ἐλάττωμα, τὸ ὄποιον μᾶς ἐμποδίζει νὰ ὀφελώμεθα ἀπὸ τὰ πράγματα, τὰ ὄποια κατ' ἀρχὰς μᾶς προξενοῦσι μεγίστην εὐχαρίστησιν· διεν ἐν τῷ διαστήματι μηνῶν τινων ὁ Διονύσιος γῆσθάνετο μαγίστην εὐχαρίστησιν ἀκούων τὸν Πλάτωνα· ἐνεκά τούτου δὲ καὶ οἱ αὐλικοὶ διὰ νὰ τὸν κολακεύσωσιν ἐφαντάσθησαν νὰ δείξωσι καὶ αὐτοὶ διάπυρον ἐπιθυμίαν καὶ ζῆλον πρὸς τὴν παιδείαν, ἐσωτερικῶς ὅμως ἦσαν πολὺ δυσηρεστημένοι· διότι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀλλην ἐνασχόλησιν δὲν εἴχον περὰ νὰ τρώγωσι καὶ νὰ πίνωσι, νὰ περιφέρωνται διασκεδάζοντες καὶ νὰ κοιμῶνται, ὡς κηφήνες μὴ ἐργαζόμενοι ποτε· ἐμίσουν λοιπὸν τὸν Δίωνα, διότι ἔδωκεν εἰς τὸν Διονύσιον τὴν συμβουλὴν νὰ φέρῃ τὸν Πλάτωνα, ὅστις μετέβαλεν ὅλας τὰς ἔξεις τῆς αὐλῆς.

Τότε τινὲς ἀξιόμεμπτοι ἀνθρώποι διενοήθησαν νὰ διαβάλωσι τὸν Δίωνα, ὅτι δῆθεν κατηγορεῖ τὸν Διονύσιον πρὸς τοὺς Συρακουσίους μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐκθρονίσωσι καὶ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν τυραννίαν. Οἱ κακοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἔλεγον ψευδεῖς συκοφαντίκαι· καὶ ὅμως ἐπιστεύθησαν καὶ ὁ Δίων ἐξωρίσθη· διὰ νὰ προξενήσωσι δὲ εἰς αὐτὸν περισσοτέραν λύπην, τὸν ἐμπόδιταν ἀπὸ τοῦ νὰ λάθῃ τὴν γυναικαν καὶ τὰ τέκνα του, τὰ ὄποια ἥγαπα ἐξ ὅλης του τῆς ψυχῆς.

Οἱ Πλάτων ἀκούσας τὴν πρὸς τὸν Δίωνα ταύτην ἀδικίαν, τῆς ὄποιας βεβαίως δὲν ἔπειτο ἀξιος, ἀμέσως ἔρχεται εἰς τὸν Διονύσιο νωτὸν· ὃ ἔχειν, κακα καὶ διατίνεται σχίζει τὸ ποιοτό

νύσιον καὶ τὸν περικκλεῖ γὰρ δώσῃ χάριν εἰς τὸν γυναικάδει-
φόν του, λέγων πρὸς τούτοις, ὅτι ἔθελεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὰς
Συρακούσας, ἐὰν ἐπέμενε γὰρ ἦναι ὡργισμένος ἐνάντιον ἔκείνου·
ἄλλὰ τοιούτους λόγους δὲν ἤκουεν ὁ Διονύσιος· ὅθεν καὶ ὁ
Πλάτων δισχρεστηθεὶς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς Συρακούσας διὰ
τὰς Ἀθήνας πρὶν δὲ φθάσῃ ἐκεῖ ἐστάθη ἡμέρας τινὰς εἰς τοὺς
Ολυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι ἐτελοῦντο ἀκριβῶς τότε.

Εὔθυς ἀφοῦ διεδόθη ἡ εἰδησις, ὅτι ἥλθεν εἰς τὰ Ὀλύμπια
ὁ Πλάτων, πᾶς ὁ συνηθροισμένος ἐκεῖ λαός, ἐν μιᾷ φωνῇ ἐ-
πρότειναν νὰ στεφανώσωσι τὸν Πλάτωνα ὡς τὸν σοφώτερον
τῶν Ἑλλήνων· καὶ οὕτως ὁ ἐνάρετος γέρων ἔλαβεν ἐπὶ παρου-
σίᾳ τοῦ κόσμου τὸ ἐνδοξότερον βραχεῖον τῆς ἀρετῆς.

Ἐν τούτοις ὁ Διονύσιος ταχέως ἐληπιδώνησε τὰ σοφὰ μαθή-
ματα τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἀντὶ νὰ καταγίνηται εἰς τὴν σπουδὴν
καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ γίνηται καλλίτερος, περιδόθη εἰς τὰς
ἐσορτὰς καὶ τὶς διασκεδάσεις· ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἀηδίας καὶ
ταύτας, καὶ ἔγραψε πάλιν εἰς τὸν Πλάτωνα, περικαλῶν αὐτὸν
νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Συρακούσας· διότι ἐζήλευε τὸν Διώνα, ὁ
ὅποιος μεταβίχει εἰς τὰς Ἀθήνας, εἴχε τούλαχιστον τὴν παρη-
γορίαν, ὅτι ἦτο πλησίον τοῦ διδασκάλου καὶ φίλου του.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Πλάτων ἀπεποιήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Συρ-
ακούσας, ἄλλὰ μετὰ ταῦτα συγκατετέθη, ἀφοῦ ὁ Διονύσιος τῷ
ὑπερσχέθη, διότι θὰ ἀνακαλέσῃ τὸν Δίωνα ἀπὸ τὴν ἐξορίαν· ὁ τῦ-
ραννος δῆμος δὲν ἐφύλαξε τὸν λόγον του, διότι μετὰ τὴν ἐπι-
στροφὴν τοῦ Πλάτωνος ἐζήτει μὲν διαφόρους προφάσεις νὰ ὑπερ-
περψύγῃ τὰς ὑποσχέσεις του.

Δοιπὸν ὁ Δίων ἔμενεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατατεθλιμμένος,
διότι δὲν ἤδυνατε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς
τὴν οἰκογένειάν του· ἀλλὰ μυθών, ὅτι ὁ Διονύσιος ἤνσήκασε
τὴν γυναικά του νὰ ὑπανδρευθῇ συγγενῆ του τινά, ὡς ἐὰν ἦτο
χήρα, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ πλέον τὸν τύραννον τοῦτον, ὁ
ὅποιος τῷ εἶχε προξενήσει τόσα κινά, ἐν καὶ ὁ Πλάτων ἐπρο-

σπάθησε παντὶ σθένει νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Δίωνα ἀπὸ τοῦ νὰ πράξῃ τοῦτο· διότι ἡ ἑκδίκησις δὲν εἶναι συγγωρημένη.

Ο Δίων ἦτο τόσον γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἀγδρίαν καὶ τὰς ἀρετάς του, ὥστε πλῆθος στρατιωτῶν τὸν ἡκολούθησαν διὰ νὰ πολεμήσῃ τὸν Διογύσιον· διότι ἡξευρον, ὅτι οἱ Συρακούσιοι ἀπεστρέφοντο τὸν τύραννον διὰ τὰς ἀδικίας του, καὶ ἐπρόσμενον ἀνυπομόνως τὸν Δίωνα νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ διώξῃ ἐκεῖνον, ὁ ὄποιος δὲν ἔπιεν ἀπὸ τοῦ νὰ φονεύῃ τοὺς ἐντιμοτέρους τῶν πολιτῶν.

Τρφόντι μόλις ἐφάνη ὁ Δίων εἰς τὰς Συρακούσας μὲ τὸν σρατόν του, καὶ πλῆθος λαοῦ ἔτρεξεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ· παντοῦ ὅθεν διέβανεν ἐκαλύπτετο ἀπὸ ἄνθη, καὶ αἱ γυναῖκες φοροῦσαι λευκὰ ἐνδύματα ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν, ὡς ἔτιν ὑπήγκαιον εἰς μεγάλην τινὰ ἕορτήν.

Τὴν ὥραν ἐκείνην, παιδία μου, ὁ Διογύσιος ἔλειπεν, οἱ δὲ φίλοι του μόλις ἔλαθον καὶ ψόν ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου ἦτον καὶ τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως· καὶ ὅμως δὲν ἐσώθησάν τινες· ἀπὸ τοὺς αὐλικούς, οἱ ὄποιοι εἶχον βλάψει τὸν Δίωνα· διότι ὁ λαὸς τοὺς ἐπρόφθασε φεύγοντας καὶ τοὺς ἐφόνευσε.

Μετ' ὀλίγον φρίνεται καὶ ὁ Διογύσιος ἔξωθεν τοῦ λιμένος μὲ πλοῖον, καὶ ζητεῖ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὗρε κλεισμένην τὴν εἰσόδον διὰ χονδρῶν ἀλύσεων, καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταφύγῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου ἦσαν ἡ βασιλισσαὶ μὲ τὰ τέκνα του, καὶ μὲ τοὺς βασιλικοὺς θεράποντας, καὶ μεθ' ἐκυτῶν εἶχον παραλάβει ἐπίτηδες καὶ τοῦ Δίωνος τὴν ἀδελφήν, τὴν σύζυγον, καὶ τοὺς υἱούς.

Ἄλλ' ἡ ταραχὴ τοῦ τυράννου ὑπερηφάνησεν, ὅτε εἶδεν, ὅτι οἱ Συρακούσιοι διὰ νὰ τὸν στενοχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐντελῶς, ἔκτισαν μέγα τεῖχος ὄλογυρα εἰς τὸ φρούριον ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον ἦτο ἀδύνατον νὰ καταστρέψῃ μὲ τοὺς ὀλίγους σρατιώτας, οἱ ὄποιοι τῷ ἔμεναν πιστοί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ.

Από τοῦ 361 μέχρι τοῦ 343 ἔτους Η. Χ.

Μεταξὺ τῶν νομίζομένων φίλων τοῦ Δίωνος, ὑπῆρχεν εἰς Συρακούσας καὶ τις ὄνομαζόμενος Ἡρακλείδης, ὁ ὅποῖος τὸν εἶχεν ἀκολουθήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς ἔξορίας του, διότε καὶ αὐτὸν ὁ τύραννος ἐζήτει νὰ δολοφονήσῃ· αὐτὸς ἦτον ἄνθρωπος ικανὸς καὶ ἔξωτερικῶς εἶχε θελητικόν τι· ἐσωτερικῶς δῆμος ἦτον διεστραμμένος καὶ κρυψίους, καὶ ἀπεστρέφετο τὸν Δίωνα, ὅτις ποτὲ δὲν εἶχε κάμει εἰς αὐτὸν κακὸν κανέν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὸν ώρέλησε πολλάκις.

Ο Δίων ἀν καὶ ἦτον ἄνθρωπος μεγάλων προτερημάτων, εἶχεν δῆμος ἐλάττωμά τι, τὸ ὅποῖον τῷ ἐπροξένησε πολλοὺς ἐχθρούς· διότι ἐφέρετο πολὺ αὐστηρῶς πρὸς πάντας, ὡς καὶ πρὸς ἔχυτόν, μὴ ἐνθυμούμενος τὰς συμβουλὰς τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὅποῖος τοῦ ἔλεγε πολλάκις νὰ ἥναι γλυκὺς μὲν πρὸς τοὺς ἀλλούς, τὴν δὲ αὐστηρότητα νὰ φυλάξτη διὰ τὸν ἔχυτόν του μόνον· ἡ πολλὴ αὐτὴ αὐστηρότης ἔγεινεν αἰτία τῆς δυστυχίας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, καθὼς μέλλω νὰ σᾶς διηγηθῶ τώρα.

Ἐν τούτοις ὁ Διονύσιος κλεισμένος εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἤρχισε νὰ στερῆται τροφῶν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ στρατιῶται του· πολλάκις ἐπεχείρησε ματαίως νὰ κρημνίσῃ τὸ τεῖχος ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὅποῖον οἱ Συρακούσιοι εἶχον περιφράξει τὴν ἀκρόπολιν ἀλλὶ ίδιων, ὅτι τίποτε δὲν ἤδυνατο νὰ κατορθώσῃ, ἀπεράσισε νὰ καταφύγῃ εἰς στρατήγημα, τὸ ὅποῖον ἀπέδη πολὺ διέθριον διὰ τὸν Δίωνα καὶ τὰς Συρακούσας· ἴδου δὲ τι ἐφαντάσθη νὰ κάμη.

Ἐγράψε πρὸς τὸν γαμβρόν του ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὅποιαν ἔλεγεν, ὅτι ἀπεσύρετο ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ἵστησε νὰ δεχθῇ

τὴν τυραννίαν αὐτὸς ὁ Ἰδιος ὁ Δίων ἐπειτα προσκολλήσας τὴν
ἐπιστολὴν εἰς βέλος, ἔρριψεν αὐτὴν ἀναθεν τῶν τειχῶν ἐν
πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὅστις ὄμορφώνως ἐ-
ζήτησε νὰ μάθῃ τί ἔγραφεν ὁ παράνομος Διονύσιος· ὃ δὲ καλὸς
Δίων, μὴ ἔχων καμπίαν ἰδέαν περὶ τῆς δολιότητος ἐκείνης,
ἔδωκεν ἀδιστάκτως εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐπιστολὴν· πολλοὶ ἐκ
τῶν Συρακουσίων ἀφοῦ ἤκουσαν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστο-
λῆς ταύτης, ἐπίστευσαν ὅτι καὶ ὁ Δίων πραγματικῶς εὐχαρι-
στεῖτο νὰ γίνη τύραννος· ὅθεν παραξένθησαν κατ' αὐτοῦ λη-
σμονήσαντες τὰς λαμπρὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις τούς.

Ο δὲ φθονερὸς Ἡρακλείδης, τὸν ὄποιον εἶχεν ἐπιπλήξει αὐ-
τηρῶς ὁ Δίων διά τινα μικρὰ λάθη του, ἐφύλαττε πάθος κατὰ
τοῦ στρατηγοῦ ἐκείνου, καὶ τώρα εὗρε περίστασιν διὰ νὰ τὸν
ἐκδικηθῇ. Τόσον δὲ καλῶς ἐμπηχανεύθη τὰς ῥαδιουργίας του,
ὅτε οἱ ἀχάριστοι Συρακουσίοι δὲν ἤθελησαν πλέον νὰ ὑπο-
ταχθῶσιν εἰς αὐτὸν, καὶ τὸν ἐδίωξαν ἐκ τῆς πόλεως των μὲ
τοὺς νέους στρατιώτας, μὲ τοὺς ὄποιους ἤλθεν ἐκ τῆς Ἐλλά-
δος. Ἀμέσως ὁ πανούργος Ἡρακλείδης τὸν ἀντικατέστησεν
ἄλλον οἱ Συρακουσίοι δὲν ἤργισαν νὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἀπο-
τρόπαιον ἀχάριστίαν των ταύτην.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Διονύσιος φοβούμενος μήπως ἀπο-
θάνη τῆς πείνης εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀπεφάσισε νὰ ἔμβῃ εἰς
πλοῖον μὲ τὴν γυναικα καὶ τὰ παιδία του, καὶ νὰ φύγῃ διὰ
νυκτός· ἀφῆκε δὲ ὅπισθέν του Νύψιόν τινα, τὸν ἀνδρείότερον
τῶν ἀξιωματικῶν του, διὰ νὰ προξενήσῃ ἀκόμη ὅσα κακὰ ἡ-
δύνατο εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν
του. Τρόντι μετ' ὀλίγας ἡμέρχς, ὁ Νύψιος μαθών, ὅτι ὁ Δίων
μετὰ τῶν γενναιοτέρων στρατιωτῶν του ἐξωρίσθη, καὶ ὃ διοί-
κησις τῶν Συρακουσῶν ἀνετέθη εἰς τὸν Ἡρακλείδην, ὥριμησε
κατὰ τῶν τειχῶν καὶ τὰ κατέστρεψε πολὺ εὔκόλως· διότι
οἱ Συρακουσίοι νομίζοντες, ὅτι ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει πλέον
δὲν τὰ ἐφύλαττον. Ἔπειτα βχλὼν πῦρ εἰς τὰς πρώτας οἰκίας·

κατέσφράξε μὲ τοὺς στρατιώτας του, ὅσους ἀπήντα ἀνθρώπους, μὴ λυπούμενος οὔτε γυναικες, οὔτε παιδία. Ὁ δὲ τρόμος ἦτο τόσον μέγας, ὡστα κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπερασπισθῇ ἑαυτόν· καὶ αὐτὸς δὲ οἱ Ἡρακλείδης ἐκπληγεὶς ἔστειλεν ἀμέσως ταχυδρόμους καὶ εἰδοποίησε τὸν Δίωνα, ὅτι αἱ Συρακουσαὶ τρέχουσι τὸν ἔσχατον κινδυνον.

Ἐβὴν ἦτο κκκὸς ἀνθρώπως ὁ Δίων, δὲν ἥθελε βέβαια παρα-
βλέψει τοιαύτην περίστασιν διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Συρακου-
σίους διὰ τὴν ἀχαριστίαν των, καὶ δι’ αὐτὸν ἦτον ἀρκετὸν νὰ
τοὺς ἀφῆσῃ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ’ ὁ Δίων ἦτο
πολλὰ ἐνάρετος, καὶ δὲν ἤδηνατο νὰ συλλάβῃ τοιοῦτον στο-
χασμόν.

Δοιπόλη συναθροίστας τοὺς μείναντας εἰς αὐτὸν πιστοὺς στρα-
τιώτας, τοῖς ἐδιηγήθη μετὰ δικρόων τὰς συμφρονὰς τῶν Συρα-
κουσῶν, προτρέπων συγχρόνως καὶ παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ τὸν
συνδρόζμωσιν· οἱ γεννητοὶ ἐκεῖνοι σρατιώται, δῆλοι ἐν μιᾷ φωνῇ
ἐδέχθησαν εὐχαριστίας τὴν πρότασίν του· ὁ δὲ Δίων παραλα-
βὼν τούτους, ἔπεισεν αἱμέσως εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως, καὶ
τόσον ἐπιτυχῶς κατώρθωσε τοῦτο, ὃτε ἐν διαστήματι ὀλε-
γῶν ἡμερῶν ὑπερεπήδησε πᾶν ἐμπόδιον καὶ ἐκυρίευσε τὴν ἀ-
κρόπολιν, τὴν δοπίαν ὁ Νύψιος ὑπερασπίσθη μὲ θυσίαν τῆς
ζωῆς του.

Ἔτον ὡραῖον θέαμα, μικροὶ μου φίλοι, νὰ βλέπῃ τις τοὺς
Συρακουσίους δικρυδόοῦντας καὶ γονατισοῦς ἐνώπιον τοῦ Δίω-
νος, νὰ φιλῶσι τὸ κράσπεδον τοῦ ἴματίου του, καὶ νὰ τὸν ὀ-
νομάζωσι σωτῆρα τῆς πατρίδος· καὶ αὐτὸς οἱ Ἡρακλείδης προ-
σέπειτεν εἰς τοὺς πόδας του διμολογῶν, ὅτι καὶ ἄλλα πολλὰ
ἐχρεώστει εἰς αὐτόν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἐξ αἰτίας δημως
τούτου ὁ Δίων δὲν ὑπερηράνεύθη, ἀλλ’ ἀδιαφορῶν πρὸς τοὺς
ἐπαίνους καὶ τὰ ἐγκώμια, τὰ ὄποικ πάντες τῷ ἔψιλλον, εἴγ-
τει μόνον τὴν γυναικα, τὴν ἀδελφὴν καὶ τὰ τέκνα του, τὰ ὄ-
ποια οἱ ἐχθροὶ ἀφήκαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν.

Τέλος πάντων ἔφερον τὴν οἰκογένειαν ἐνώπιον του. Ἀρετῆ^η δὲ ή γυνή του, τὴν ὁποίαν δὲ ταληρὸς Διονύσιος εἶχεν ἀναγκάσει νὰ ὑπανθρευθῇ μὲ ἄλλον, ὡς σᾶς εἶπον προηγουμένως, δὲν ἐτόλμησε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν Δίωνα, ἀλλ' ἐνῷ οὗτος ἐνηγκαλίζετο τὴν ἀδελφὴν καὶ τὰ τέκνα του χύνων δάκρυα χαρᾶς, ἡ δυστυχὴς ἐκείνη γυνὴ ἐστέκετο εἰς γωνίαν τινὰ καὶ εἶχε σκεπχυμένο τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖρας ἐντρεπομένη τὸν σύζυγόν της· ἀλλ' ὁ Δίων ιδὼν αὐτὴν ἐλυπίθη, καὶ τὴν ἐσυγχώρησε διὰ τὸ ἀκούσιον σφάλμα της· διότι δὲν ἤθελεν ὑπακούσει εἰς τὸν τύραννον ἀμέσως ἐφρονεύετο ὅπ' αὐτοῦ.

Τώρα ἔκαστος νομίζει, ὅτι ὁ Δίων, ἀροῦ ἕδειξε τοιοῦτον ζῆτον καὶ ἀνδρίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐμελλε βεβαίως νὰ ἥνει πῆτυχος καὶ εὐτυχῆς ἀλλὰ μετ' ὀλίγην τῷ συνέδησαν νέα δυστυχήματα, τῶν ὁποίων ὁ Ἡρακλείδης ἦτο αἰτία, ἐνεκα τῆς πρὸς τὸν Δίωνα ζηλοτυπίας του.

Ο ἀνθρωπὸς ἐκεῖνος, ὁ ὄποιος ἐχρεώστει τὴν ζωὴν του εἰς τὸν Δίωνα, δὲν ἥδυνατο νὰ κρύψῃ τὸν χαμερπῆ φόρον του κατὰ τοῦ εὐεργέτου του, μὴ παύων ἀπὸ τοῦ γὰρ τὸν κακολογῆσαι πολλάκις μάλιστα ἐπληροφορήθη περὶ τούτων ὁ Δίων, ἀλλὰ δὲν ἥθελησε νὰ ἐκδικηθῇ· τέλος πάντων οἱ φίλοι τοῦ μεγάλου τούτου πολέτου ἀγχαντήταντες ἐφόνευσαν τὸν Ἡρακλείδην, ἀλλ' ὁ Δίων, ἀντὶ νὰ χαρῇ, ἐλυπήθη μεγάλως, διότι ἐγένετο αἰτία νὰ φονευθῇ εἰς ἄνθρωπος δι' αὐτόν.

Καθ' ἔκάστην νύκτα τοῦ ἐρχίνετο, ὅτι ἔῳλεπεν εἰς τὸ ὄνειρόν του τὸν δυστυχῆ Ἡρακλείδην, ὅστις τὸν ἐπέπληττε διὰ τὴν δολοφονίαν· ἔκτοτε δὲν ἥδυνήθη νὰ εὕρῃ οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχίαν, ἡζεύρων μάλιστα, ὅτι οἱ Συρακούσιοι τὸν ἐκατηγόρουν, ὅτι αὐτὸς ἐπρόσταξε νὰ τὸν δολοφονήσωσιν.

Ο Δίων εἶχε φέρει μεθ' ἔχυτοῦ κάποιον Ἀθηναῖον, Κάλλιππον ὄγομαζόμενον, ὅστις ἐφαίνετο μὲν πολὺ ἀφωσιωμένος εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἵτο διεστραχυμένου χαρακτῆρος καὶ κρυφίως τὸν ἔδοιτιζετο· ἐνῷ δὲ μίκην ἡμέραν ὁ Δίων ἐπερεδιάβαζε μὲ τοὺς

φίλους του εἰς τὴν ἐζοχήν, αἴφνις παρουσιάζεται ὁ Κάλλιπος μὲς στρατιώτας ζένους, τούς ὅποίους δι' ἀπκτηλῶν ὑποσχέσεων εἰχε περατύρει, καὶ δρμήσας κατ' αὐτοῦ φονεύει τὸν ἐνάρετον ἔκεινον ἀνδρα, ὁ ὅποῖς οὐδὲ νὰ ὑπερασπισθῇ ἡθέλησεν.

Τὸ ἔγκλημα τούτο ἐπέφερε πολλὰ δυστυχήματα εἰς τὸν Κάλλιπον καὶ εἰς τοὺς συνενόχους τούς, καὶ εἰς ὄλους σχεδὸν τοὺς Συρακουσίους· διότι ὁ τύραννος Διονύσιος εὗθὺς ἀφοῦ ἤκουσε τὸν θάνατον τοῦ Δίωνος, ἐνήργησε διὰ τῆς φρτρίας του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Συρακούσας, ὅπου ἤρχισε πάλιν φονεύων τοὺς ἐντιμοτέρους καὶ πλουτιωτέρους πολίτας, καὶ δημεύων τὰς περιουσίας των· καὶ αὐτὸς ὁ Κάλλιππος, ὁ ὅποῖς γλπίζε μεγάλα καὶ πολλὰ ἐκ τῆς ἐπανόδου τοῦ τυράννου, ἔφυγε πρῶτος ἐκ τῶν Συρακουσῶν διὰ νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπέδινε τῆς πείνης καὶ δυστυχίας, διότι κανεὶς δὲν ἔλαβεν οίκτον δι' ἔνα τοιοῦτον προδότην καὶ ἀχάριστον·

Αἱ περιπέτειαι τῆς τύχης εἰχον σκληρύνει ἔτι μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ Διονυσίου, καὶ ἔνεκκ τούτου οἱ Συρακούσιοι, βαρυνθέντες ἐκ τῆς ἀφορήτου τυρκνίας του, εζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Κορινθίων διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸ τέρας ἐκεῖνο. Οὗτοι δὲ ἀπέστειλαν εἰς αὐτοὺς τὸν Τιμολέωντα, ἀνδρεῖον καὶ ἴκνον στρατηγὸν μὲ στρατὸν, ὁ ὅποῖς συλλαβὼν τὸν Διονύσιον ἐπεψύψεν εἰς Κόρινθον, ὅπου διὰ νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα, ἡνγκάνσθη νὰ γίνη διδάσκαλος καὶ νὰ διδάσκῃ εἰς τοὺς παῖδες γράμματα.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Διονύσιος διῆγεν εἰς τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς του, ἐν πενίᾳ καὶ δυστυχίᾳ, φορῶν τετριμένα ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἐνδύματα, ἐνῷ ἀλλοτε ἐνεδύετο τὰς λαμπροτέρας βικειλικὰς πορφύρας, καὶ ἐκοσμεῖτο μὲ τοὺς ὠραιοτέρους πολυτίμους λίθους· ὁ δὲ λαύς, ὅπου τὸν ἔβλεπε, τὸν ἐπερίπαιζεν, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν πτωχείαν του, ἀλλὰ διότι ἡ κακία του τὸν κατήντησεν εἰς τὴν ἀθλίαν ἐκείνην κατάστασιν.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

Από τοῦ 360 μέχρι τοῦ 338 ἔτους Π. Χ.

Η Μακεδονία ἐσυνορεύετο πρὸς Ἀνατολὰς μὲν μὲ τὴν Θράκην, πρὸς Μεσημβρίαν δὲ μὲ τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον, πρὸς Διογέτας μὲ τὴν Ιλλυρίαν, καὶ πρὸς Ἀρκτον μὲ τὴν σημερινὴν Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν. Τὸ μέρος τοῦτο, μικροὶ μου φίλοι, δὲν ἦτο διόλου αξιοτημείωτον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀλλὰ δύο βασιλεῖς τοῦ τόπου τούτου, περὶ ἑνὸς τῶν ὁποίων θὰ σᾶς ὀμοιλήσω εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ἐπέφερον πολλὰς καὶ μεγάλας μεταβολὰς εἰς τὸν κόσμον. Παρατηρήσατε καλῶς ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τὴν τοποθεσίαν τῆς Μακεδονίας ἐν τῇ Εύρωπῃ, καὶ θὰ σᾶς εἶναι εὔκολον ἐπειτα νὰ καταλάβητε, ὅταν μέλλω νὰ σᾶς διηγηθῇ εἰς τὰ κεράλαιον τοῦτο καὶ εἰς ἄλλα κατόπιν.

Οὐτε αἱ Θῆραι ήκυραζον εἴχε συμβῆ εἰς τὴν Μακεδονίαν φιλονεικία μεταξὺ τῶν κληρονόμων τοῦ Θρόνου· καὶ ἐπειδὴ μόνοι τῶν δὲν ἡδύναντο νὰ συμβιβασθῶσι παρεκάλεσαν τὸν Πελοπίδην, τὸν ὁποῖον ἐνθυμεῖσθε βεβίως, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ν' ἀποφρασίσῃ ὅ,τι κρίνει εὐλογὸν περὶ τούτου· Ο Πελοπίδας τρώντι ἐλθὼν ἔκρινε δικιάς, καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν θρόνον τὸν Περδίκκην. Ο Πελοπίδας ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐνόμισε καλὸν πρὸς τήρησιν τῶν δρων τῆς συμφωνίας τῶν διαφερούμενων μερῶν νὰ λάβῃ ἀσφάλειαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἀλλων ἔλαβεν φέρετον τὸν Ομηρὸν (ἐνέχειρον) καὶ τὸν νεώτερον ἀδελφὸν τοῦ Περδίκκη, Φίλιππον, ὅντα τότε δεκαετῆ. Τοῦτον ὁ Πελοπίδας ἔλθων εἰς τὰς Θῆρας παρέδωκεν εἰς τὸν φίλον του Ἀπαμινῶνδαν, ὃ ὁποῖος τὸν ἀνέθρεψεν ἀναλόγως τῆς γεννήσεώς του. Ο Φίλιππος ὀφελήθη ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ

τυγχανοῦ καὶ ἐναρέτου Ἐπαμινώδου, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην, καὶ θιελέν εἰσθαι πιὸν εὔτυχής, ἐὰν ἐμιμεῖτο τὸν διδάσκαλόν του ἐντελῶς κατὰ τὴν ἀφιλοκέρδειαν, τὴν μετριορροσύνην, τὴν δικαιοισύνην καὶ τὴν εἰλικρίνειαν· ἀλλ᾽ οὐλαι αὗται αἱ ἀρεταὶ, διὸ τῶν ὄποιων ὁ Ἐπαμινώδας ἔχαρκτηρίζετο ὡς μέγας ἀνὴρ, δὲν ἐράνησαν εἰς τὸν Φίλιππον ἄξιαι λόγου καὶ μιμήσεως.

Οὐ Φίλιππος ἦτο νέος ἀγγίλους, πανούργος καὶ πολὺ δρκυτήριος· σχεδὸν εἰκοσαετής ἦν ἥκουσεν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς του Περδίκκας ἐφονεύθη εἰς μίαν μάχην κατά τινος τῶν πλησιογάρων ἑκεῖ ἔμνην, καὶ διὰ εἰχε κινηθῆ ἐπανάστασις εἰς τὴν Μακεδονίαν· λοιπὸν φεύγει κρυφῶς ἀπὸ τὰς Θήσας, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἀμέσως ὁ λαὸς τὸν ἀναβιβάζει εἰς τὸν θρόνον.

Σᾶς εἶπον, ὅτι τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας δὲν ἦτο οὕτε μέγα οὔτε πλεύσιον, ἀλλὰ κατηφεῖτο ἀπὸ λαὸν ἀτρόμητον καὶ πολεμικόν, τοῦ ὄποιου τὴν ἀγάπην ἤξευρε νὰ ἐλύσῃ ὁ Φίλιππος. Λοιπὸν τοιοῦτον ἀνδρεῖον καὶ πιστὸν στρατὸν ἔχων ὁ Φίλιππος, ἦτο βέβαιος ὅτι ἥθελε γίνει κρταῖδς βασιλεύς· ὅθεν ἡ πρώτη του φρεντὶς ἦτο νὰ σχηματίσῃ σῶμα στρατιωτικόν, τὸ ὄποιον ἐδίδαξε νὰ βαδίζῃ καὶ νὰ μάχηται εἰς πυκνὰς καὶ πολλὰς σειράς· αἱ δὲ λόγγαι των τόσον μακραὶ ἦσαν, ὥστε τῆς πέμπτης σειρᾶς ἐξεῖχον τρεῖς πόδας ἀπὸ τὸ μέτωπον· τοιευτοτέρως λοιπὸν λόγγαι καὶ ὀσπίδες ἐσχημάτιζον, οὕτως εἰπεῖν, τεῖχος, τὸ ὄποιον οὔτε τὰ ξίφη τῶν ἵππεων, οὔτε τὰ βέλη τῶν πεζῶν ἦδιγναντο νὰ διασχίσωσι. Τὸ στρατιωτικὸν τοῦτο σῶμα, τοῦ ὄποιου ἐφευρετής εἶναι ὁ Φίλιππος, ὡνομάσθη Μακεδονικὴ φάλαγξ, καὶ ὑπῆρχε περίφημος μετὰ ταῦτα τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ τὰς νίκας.

Οὐ Φίλιππος δὲν ἥκέσθη μόνον εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ στρατὸν φοβερὸν καὶ ἀκταμάχητον· ἀλλ᾽ ἐπροσπάθει καὶ νὰ τὸν ἀνταμείη γενναίως, διότι ἤξευρεν, ὅτι ἐὰν βασιλεύς τις θέ-

λη γὰρ ὑπηρετῆται πιστῶς, πρέπει νὰ ἥκαι πλούσιος διὰ νὰ διδὴ εἰς ἐκείνους, οἱ ὄποιοι κινδυνεύουσι διὸ αὐτὸν ὅθεν ἀνακαλύψεις πλησίον εἰς τὸ κράτος του μεταλλεῖον χρυσίου, ἔχοπτες νομίσματα ἄρθρον καὶ ἐδιδεν εἰς τοὺς σρατιώτας του.

Ἄλλ' ἵσως νομίζετε, ὅτι μεταλλεῖον χρυσοῦ καὶ λατομεῖον εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι καθὼς ἀπὸ τοῦτο κόπτουσι τὰ μάρμαρα, οὕτω καὶ ἐκεῖθεν ἐξάγουσιν τὸν χρυσόν. Οὐχὶ παρδία μου, δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα. "Οταν οἱ ἀνθρώποι γνωρίσωσι, ὅτι μέρος τις γῆς ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐξάγῃ τεμάχια χρυσοῦ μεμιγμένα μὲν ἀμμον καὶ ἀργυρον, τότε συνκρύονται τὸ μεταλλον τοῦτο, καὶ ἀργαλαὶ μὲν εἰς κομμάτια μαρμάρου καὶ χονδρί, ἐπειτα δὲ τὰ καθαρίζουσιν εὔκολως διὰ τινῶν προπαρασκευῶν· σπανίως εὑρίσκονται εἰς τὰ μεταλλεῖα βῶλοι χρυσοῦ καθαροῦ, καὶ τινες ποταμοὶ καταβήκουν ἀμμον χρυσῆν. Τὸ δὲ λαμπρὸν χρῶμα αὐτοῦ τοῦ μετάλλου δὲν εἶναι τὸ μόνον πλεονέκτημα, τὸ ὄποιον τὸν κάμνει πολύτιμον, ἀλλ ἔχει καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ νὰ ἔναι ἐλατὸς περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ μέταλλα· δηλ: δύναται νὰ λάβῃ πάντα σχηματισμόν, καὶ μάλιστα νὰ λεπτυνθῇ εἰς λεπτότατα φύλλα, μὲ τὰ ὅποια χρυσώνουσιν οἱ βιβλιοδέται τὰ βιβλία σχες.

Ἐκτοτε ὁ Φίλιππος διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἔγεινεν εἰς τῶν πλουσιωτέρων βασιλέων τοῦ καιροῦ του, καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου ηὗξανε τὴν φάλαγγά του, καὶ ἐγίνετο καθ' ἐκάστην φοβερώτερος εἰς τοὺς πέριξ λαούς. Συγγρόνως δὲ προσεπάθει νὰ ἐλκύῃ τὴν ἀγάπην τῶν Μακεδόνων διὰ παντὸς μέσου, μᾶλλον δὲ διὰ τῆς ἐπιεικείας.

"Ηκουσέ ποτε, ὅτι Μακεδών τις Νικάνωρ ὄνόματι, καὶ χαρων μεγίστην ὑπόληψιν ἀπὸ τοὺς συμπολίτας του, ἐκατηγόρει αὐτὸν· ὃ δὲ Φίλιππος ἀν καὶ δὲν τὸν ἐγνώριζεν, ἐνόμισεν ὅτι ἔχει κάμει εἰς αὐτὸν κακὸν· Οθεν ἐπρόσχε καὶ τὸν ἔφερον ἐνώπιόν του, καὶ ἀροῦ τὸν ἐξέτασε καὶ εἰδεν, ὅτι ποτὲ δὲν τὸν ἐβλήψεν, ἀντὶ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, τῷ ἐδῶκε πολλὰ δῶρα, θέλων,

καθίστις ἔλεγε, νὰ τὸν ἀναγκάσῃ τούλαχιστον γὰ σιωπᾶ καὶ τρώντε πὸ τῆς Ὑρκασέκεινης ὁ Νικάνωρ ἔγεινεν ὁ πιστότερος φίλος τοῦ Φιλίππου.

Τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς ἐπιεικείας, παιδία μου, δεικνύει, ὅτι ὁ Φιλίππος εἶχε μὲν καλὰ προτερήματα, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ σᾶς πρύψω, διὰ ταῦτα πολλάκις ἡμαυρώνοντο ἀπὸ μεγάλα ἐλαττώματα. Η ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φιλοδοξία του ἤσαν κυρίως τὰ πάθη του, καὶ αὐτὸς ἡγάπει, καθὼς ὁ Ἀλκιβιάδης, πολὺ τὰς ἐπιδείξεις καὶ τὰς δόξας· συγχάνεις ἔτσι λένε εἰς τὰ Ὀλύμπια μεγαλοπρεπεῖς; ἀμάξης, καθὼς καὶ ὁ ῥηθεὶς Ἀθηναῖος, νὰ διαφύλονται καὶ τὸ βραχεῖον, τὸ ὄπεῖον καὶ ἐπέτυχον μέχρι τέλους.

"Αλλο πάθος κειρότερον διὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἦτο ἡ πολυφαγία καὶ τὰ συμπόσια, εἰς τὰ ὄποια ἐπέρνα ὀλοκλήρους ἡμέρας καὶ νύκτας, τρώγων καὶ πίνων μετὰ τῶν φίλων του μέχρι κρεπάλης. Εἰς ἐν τῶν ἀπρεπῶν ἔκεινων συμποσίων, γραῖά τις ἐλθοῦσα παρεκάλει τὸν Φιλίππον μετ' ἐπιμονῆς νὰ τῆς κάμη χάριν τινά· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ζαλιζόμενος ἀπὸ τὸν οἶνον τὴν ἐδίωξεν ἀποτόμως, ἀν καὶ τὸ ζάτημά της ἦτον δίκαιον· ο Κάρυνθος ἔφεσιν (!) εἰς τὸν Φιλίππον, ὅταν ἦντι νυστικός», ἀνέκροχε ζωηρῶς ἡ γυνὴ ἔκεινη, θέλουσα νὰ τῷ δεῖξῃ διὰ τούτου, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχε χάσει τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του ἐκ τῆς μέθης. Ο Φιλίππος ἀμέσως συνῆλθεν εἰς ἔκπτων καὶ μὴ δεῖξας καθόλου δυστρέσκειαν τῇ ἔδωκεν ὅ, τι ἐζήτει.

"Αν καὶ ὁ Φιλίππος διὰ τῆς ἱκανότητος καὶ τοῦ ἰσχυροῦ στρατοῦ του εἶχε καταττήσει τὴν Μακεδονίαν πλούσιον καὶ ἰσχυρὸν βασίλειον, ἡ φιλοδοξία του δύνατος δὲν εἶχεν εὐχαριστηθῆ ἀκόμη, καὶ πάντοτε εἶχε ἐστραμμένα τὰ βλέμματα εἰς τὸ Περσικὸν κράτος, τὸ ὄποιον ὡς ἡζένετε, ἔξετείνετο εἰς μέγχ μέρος τῆς Ἀσίας· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὗτος ἤπαττο, ἐχὼν ἐνό-

(1) Τὰς λέξεις καὶ δύνω ἔφεσιν μεταχειρίζονται εἰς τὰ δικτύρια δῆλοι: ὅταν τις δὲν ἦντι νυστικός ἀπὸ τὴν κρήσιν ἐνὸς δικαστηρίου, ζητεῖ νὰ κριθῇ εἰς ἀλλο ἀνώτερον, καὶ τοῦτο σημαίνει καὶ δύνω ἔφεσιν.

μιζεν, ὅτι ὁ βραστὸς τῆς Περσίας ἦτον εὐτυχέστερός του, διότι εὐτυχεῖς δὲν κάμνουσι τοὺς θρασιλεῖς αἱ ἐκτεταμέναι χῶραι, ἀλλ' οἱ τρόποι τοὺς ὄποιούς μεταχειρίζονται διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὑπηκόων των. "Οπως καὶ ἀν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἀκαταπαύστως ἀπησχόλουν τὸ πνεῦμά του αἱ νίκαι, τὰς ὄποις οἱ "Ελληνες ἐκέρδισαν κατὰ τῶν Περσῶν, ἀπὸ τῆς νίκης τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος μέχρι τῆς περιφήμου ἐπανόδου τῶν Δέκα χιλιάδων, καὶ τῶν ἀνδρογυθημάτων τοῦ "Αγησιλάου εἰς τὴν Ἰωνίαν. "Ο Φίλιππος δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἥθελε κρημνίσει τὸν Μέγαν βασιλέα ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ ἥθελεν ἐλευθερώσει διὰ παντὸς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοιούτον ἐπίφοβον γείτονα, ἐὰν κατώρθωνε νὰ ἐνώσῃ ὅλους τοὺς "Ελληνας καὶ διοῦ μὲ αὐτοὺς νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν.

"Αλλ' ὅμως δὲν ἦτο πεπρωμένον εἰς τὸν Φίλιππον, μικροί μου φίλοι, νὰ ἐκτελέσῃ τὰ σχέδιά του. Θέλετε δὲ ίδει ἀργότερα, ὅτι προητοίμασε τὰ πράγματα εἰς τὸν οἶνον του διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἐπιτηδειότητός του.

"Αξία παρατηρήσεως είναι καὶ ἡ δυσμένεια τοῦ Φίλιππου κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι οὗτοι παλλάκις τὸν ἕσκαπτον διὰ τὰς πράξεις του. "Οτε ἐπεγέρει νὰ κάμη κάτι τι, πάντοτε ἥρωτα τί ἔλεγον εἰς τὰς Ἀθηνας, καὶ αἱ ἐλάχισται ἀστειότητες τοῦ λκοῦ τὸν ἀπέληπτον, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἤσαν περίφημοι διὰ τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἀστειότητάς των. "Η δὲ λεπτότης τοῦ χριεντισμοῦ τῶν Ἀθηναίων ὠνομάζετο Ἀττικισμός, καθὼς ἐλέγετο Λακωνισμὸς ὁ τρόπος τῆς ἐκράσεως τῶν Λακεδαιμονίων, μὲ δόσον τὸ δυνατὸν ὅλιγωτέρας λέξεις.

Εἴμαι βέβαιος, ὅτι δὲν ἐλησμονήσατε τοὺς Δελφούς, τὴν τόσον περίρημον ἔκεινην πόλιν διὰ τὸ μεγαλωπρεπὲς μαντεῖον, εἰς τὸ ὄποιον ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων ("Ηλιος"). Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἦσαν ἥσυχοι καὶ εἰρηνικοί, καὶ ἦτο ἐμποδίζειν ἀπὸ ἀργάζον νόσουν τῶν ἀμφικτυόνων, εἰς πάντα

στρατῶν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμβαίνῃ εἰς τὸν τόπον των. 'Αλλ' αἴρνεις οἱ Φωκεῖς, δηλ. οἱ κάτοικοι τῆς Φωκίδος, ἐπαρχίας, εἰς τῆς ὁποίας τὴν περιφέρειαν ὑπῆρχον καὶ οἱ Δελφοί, παρακινθέντες ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ οἰκειοποιηθῶσι τοὺς ἀπελέους θησαυροὺς τοῦ ναοῦ, κατεφρόνησαν τὸν νόμον τοῦτον, καὶ εἰσῆκλόντες διὰ τῆς βίας εἰς τὴν πόλιν δικραταν τὰ πλούτη της.

Εὗθυς ἀφοῦ ἡ εἰδῆσις τῆς ιεροσύλιας ταύτης ἐγνωστοποιήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολλαὶ πόλεις ἔστειλαν ἀμέσως στρατεύματα διὰ νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Φωκεῖς διὰ τὴν κακήν των ταύτην πρᾶξιν. ὁ δὲ Φίλιππος, δῆτις ἀνυπομόνως παρερψύλαττεν εὐκαιρίαν τινὰ διὰ νὰ ἀναμιγθῇ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, προφρασιζόμενος, δῆτι ἔρχεται εἰς βοήθειαν τοῦ ἐχθροῦ, κίνει μὲ τὸ στράτευμά του πρὸς τὰς Θερμοπύλας. Ἡ διοδος αὕτη, καθὼς γνωρίζετε, ἔχώριζε τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδαν ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ Φιλίππου ἦτο νὰ διαβῇ τὸ στενόν τοῦτο, καὶ νὰ γίνη ἔπειτα κύριος δῆλης τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν ὅπλων του. 'Αλλ' οἱ Ἀθηναῖοι προβλέποντες τοὺς ἐπιβούλους κατὰ τῆς Ἑλλάδος σκοποὺς τοιούτου ἐπιφόβου ἐχθροῦ, ἤναγκά κάθησαν νὰ ὑπερασπισθῶσι θερμῶς τοὺς ιεροσύλους Φωκεῖς, καὶ στείλαντες στρατεύματα εἰς τὰς Θερμοπύλας ἐμπόδισαν τὸν Φίλιππον ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ πόλεμος οὗτος μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ὠνομάσθη Ἰερός, διὰ τὴν ιεροσύλιαν τῶν Φωκέων.

'Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἐπιθυμῶν δ. Φίλιππος νὰ ὑποτάξῃ τὴν Θράκην, καὶ νὰ διαφυλάξῃ τοὺς ἐκεῖ τόπους του, ἔξεστράτευσε κατὰ τῆς Μεθώνης, μικρᾶς τινος πόλεως, ἡ ὥποις ἔχει ἔπιπτεν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ἥθελε γίνεις κοινὸν δρματήριον αὐτῶν, καὶ φέρει μεγάλα ἐμπόδια εἰς τοὺς σκοποὺς του. 'Εσφράγιστος δὲ πολιορκεῖ τὴν πόλιν ἥλθε πρόδειτὸν τοξότης τις ὀνομαζόμενος Ἀσήρ, δῆσις ἐκκυρώσατο δῆτι ἥδυνατο νὰ διαπεράσῃ μὲ τὸ βέλος του καὶ τὰ ταχύτερα πτηνά (τοξότης δ' ὄνυμαζεται σρατιώτης ὡπλισμένος μὲ τόξον καὶ βέλος). Ο ἄνθρωπος οὗτος ἔζη-

της πολλὰ χρήματα διὰ νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ἀλλ' ὁ Φίλιππος γελάσας εἶπεν, ὅτι ήθελε τὸν παρελάσει εἰς τὸν στρατὸν του, ὅταν ἔμελλε νὰ ἔχῃ πόλεμον μὲ τὰ πτηνά. Ἡ ἀστειότης αὕτη δυσπρέστησε τὸν Ἀστέρα, καὶ τωάντι ὁ Φίλιππος ἀν καὶ ἡτο βρασιλεύς, δὲν ἐπρεπε νὰ τὸν περιπατήσῃ τοιουτοτρόπως.

Δοιεπόν ὁ Ἀστέρη θυμωθεὶς εἰς τὴν πολιορκουμένην πόλιν, καὶ ἔχων ἀπόφραξιν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Φίλιππον ἔγραψεν ἐπὶ βέλους Ἀστέρη, εἰς τὸν δεξιὸν ὁρθαγεῖον τοῦ Φιλίππου, καὶ διεύθυνεν αὐτὸν ἐπιτηδείως, ὥστε πραγματειώς ἔξωρυξε τὸν ὁρθαλμὸν τοῦ Φιλίππου, καὶ ἔκτοτε ἔμεινε τυρλὸς κατὰ τὸν ἔνα ὁρθαλμόν.

Φαντασθῆτε, παιδία μου, πόσον ὠργίσθη ὁ βρασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἀρῷον ἐπληγώθη τοιουτοτρόπως ἀπὸ ἄνθρωπον τὸν δοπιῶν δὲν ἤθελεν ὡς στρατιώτην του· διὰ τοῦτο ὁ Φίλιππος ἔπειψε τὸ ἔδιον βέλος μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· ἐὰν ὁ Φίλιππος κυριεύσῃ τὴν πόλιν, θὰ χρειάσεται τὸν Ἀστέρα. Καὶ τωάντι ὁ Φίλιππος ἔξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν του, ἀλλ' ἡ ἐκίκησις αὕτη δὲν τῷ ἀπέδωκε τὸν ἀπολεσθέντα ὁρθαλμόν.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΩΚΙΩΝ.

Απὸ τοῦ 317 μέχρι τοῦ 336 ἔτους Π. Χ.

Ἐν τούτοις, παιδία μου, ἡ πληγὴ ἐκείνη δὲν ἔμποδίσε τὸν Φίλιππον ἀπὸ τοῦ νὰ ἔξακολουθῇ τὸ σχέδιόν του, τὸ δόποιον εἶχε συλλάβει διὰ νὰ ἐκτελνῇ τὴν κυριότηταν αὐτοῦ ἐφ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πόλεις οἵσαι εἶχον κινηθῆ κατὰ τῶν Φωκέων ἔξασθενήσασαι δὲν ἤδυναντο νὰ καταβάλωσιν αὐτοῖς, παρεκάλεσαν τὸν Φίλιππον νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειάν των.

Οὗτος δὲ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ νὰ βοηθήσῃ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, διαβάς τὰς Θερμοπύλας εἰσῆλθεν σὶς τὸν τόπον αὐτῶν καὶ ἐπέφρεσε μεγάλην καταστροφὴν· διότι οἱ λαοὶ ἔκεινοι νικήθεντες ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, κατεδικάσθησαν καὶ ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων εἰς τὸ νὰ κατασκεψῖσιν αἱ πόλεις τῶν, ν' ἀφαιρεθῶσιν οἱ ίπποι τῶν καὶ νὰ συντριβῶσι τὰ ὅπλα τῶν τὸν δὲ Φιλίππου, διὰ τὴν μεγάλην του ἐκδούλευσιν πρὸς τὸν θεόν, ἐψήφισαν μέλος τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. Διὰ δὲ τὴν τιμὴν ταύτην ἐχάρη μεγάλως ὁ Φιλίππος, διότι ἡτο βέβαιος, διὰ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἤθελε γίνει κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἔν τούτοις, ἐπειδὴ ἡτο πανοῦργος καὶ ἴκανὸς ἀνθρωπος, δὲν ἔκαμε τότε κανὲν κίνημα κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, διοι ὑποκρινόμενος ὅτι ἡτο γάζει, παρεφύλαξτε πάλιν εὐκαιρίαν διὰ νὰ βλαψθῇ τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς δοποίους ἐφίεστο περισσότερον ἢ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. διότι εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον ἀνδρες νοοῦντες τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου καὶ ἐναντιούμενοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον τότε δύο ἀνδρες, οἱ ὅποιοι δὲν ἔπικουν ἀπὸ τοῦ νὰ παρακινῶσι τὸν λαὸν νὰ προσέχῃ τὰ φυλάδοις κινήματα τοῦ Φιλίππου. Καὶ ὁ μὲν εἰς ὠνομάζετο Φωκίων, ὁ δὲ ἄλλος Δημοσθένης· καὶ ἐνῷ κατὰ τὰ ἄλλα διεφέροντο, ἐσυμφώνουν ὅμως καὶ οἱ δύο εἰς τὸ νὰ θεωρῶσι τὸν Φιλίππου ὡς ἐπικίνδυνον ἐχθρὸν τῆς πατρίδος τῶν.

Οἱ Φωκίων εἶχε διδαχθῆ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Πλάτωνος νὰ προτιμῇ τὴν ἀρετὴν ἀπὸ ὅλη τὰ ἀγαθὰ τοῦ κίσμου· καὶ διὰ τοῦτο, ἀν καὶ ἡτο πτωχός, ἐτιμᾶτο περὶ πάντων. Ὡν δὲ ἐκ φύσεως παρέκτιαστικός, διὰ τὸ δοποῖν καὶ τραχὺς ἐνομίζετο, δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καμμίαν ἀλήθειαν, ἢ ὅποια ἥδύνατο νὰ τοὺς ὠρελάσῃ· ἐξὸν ἐπιρότεινεν εἰς τὸν δῆμον καμμίαν ιδέειν, τὴν ὁποίαν ἔθεωρει ὡρέλιμον διὰ τὴν πατρίδα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲν ἥθελον νὰ τὴν παραδεχθῶσιν, αὐτὸς ἐπέμενεν εἰς τὴν γνώμην του· ἐπειδὴ δὲ τὰ πυξίγματα ἀπέδει-

Ξανπολλάκις, ὅτι αἱ συμβουλαὶ τοῦ ἡσαν συμφερότεραι ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀπέκτησε τὴν ἐμπιστούγην τῶν συμπολιτῶν τοιούθεν Φωκίων ἥτο ἐπίστης γνωστὸς καὶ διὰ τὴν πολεμικὴν του ἀρετὴν, καὶ διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, καὶ ποτὲ δὲν ἤθελε πράξει πρᾶγμα ἐνναντίον τῆς συνειδήτεως του δι' ὅλους τοὺς Θησαυροὺς τοῦ κόσμου· δῆθεν ὅτε ἤλθον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις τοῦ βασιλέως τῆς Περσίκης, πρωτόφρεροντες δῶρα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ ὑπερχασπισθῆ ἐνώπιον τοῦ δῆμου τὰ συμφέροντα τοῦ κυριάρχου των, ἀποπέμψας αὐτοὺς δὲν ἐδέχθη τὰ δῶρα.

Οὐ δὲ Δημοσθένης ἥτο εὐτράπελος καὶ εὐάγωγος· ἢξευρε νὰ κολκιεύῃ περὰ πάντα ἀνθρώπον τὰ πάθη τοῦ λαοῦ, καὶ διάκις ἐπαρουσιάζετο εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ δῆμου, ὥμιλει μὲ τοταῦτην εὐγλωττίχην καὶ ἐπιτηδειότητα, ὥστε δῆλοι ἐπειθοντο εἰς δια τοῦ ἔλεγεν.

Οὐ μέγας οὗτος ῥήτωρ, πανδία μου, (διότι οὕτως ὀνομάζονται δῆσι ήξενόρουσι τόσον ἐπιτηδείως τὴν τέχνην τοῦ λαλεῖν), εἶχεν ἀποκτήσει τὴν θυμασίαν ἔκεινην εὐγλωττίαν μὲ σπουδὴν καὶ κόπους· αὐτὸς ἥτο βραδύγλωσσος καὶ πολὺ δειλός, ὥσε αὐκούνιν τὸν ἐλάχιστον θόρυβον διέκοπτε τὴν ὁμιλίαν του, καὶ ἔχανε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν του. Ἐν τούτοις αὐτὰ τὰ φυικὰ ἐλαττώματα δὲν τὸν ἀπεδειλίασκεν εἰς τὸ νὰ προσπαθήσῃ νὰ γίνη ὁ ίκανώτατος τῶν ῥητόρων τῆς Ἑλλάδος. Διότι μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ ἀγάνακτος, κατάρθωσε τέλος πάντων διὰ τῆς ἐπιμελείας του νὰ ὑπερικένῃ καὶ αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὄποια εἰς ἄλλους θή ἔρχεντο ἀνυπέρβλητα.

Καῦ ἐκάστην πρωτίστων ὑπήρχαινεν δὲ Δημοσθένης εἰς τὸ παράλιον, μάλιστα δὲ τὴν ὥραν, κατὰ τὴν δόποιαν ἡ θάλασσα ἥτο ἐξηγριωμένη· τότε ἀπαγγέλλων λόγους μεγαλοφώνως ἐσυνείθιζε τὰ ὄτα του εἰς τὴν ταραχὴν τῶν κυμάτων, διὰ νὰ μὴ συγχέηται ἀπὸ τὸν θόρυβον τοῦ λαοῦ, διάκοις ἐπαρουσιάζετο εἰς τὴν συνέλευσιν διὰ νὰ λαλήσῃ· διὰ νὰ διορθώσῃ δὲ καὶ τὴν τραχυλότητα τῆς γλώσσης του ἔθετε μικρὰ λιθάρια εἰς τὸ

στόμα, ὅτε ἀπήγγελε τοὺς λόγους τούς, καὶ τοιουτοτρόπως διὰ τῆς ἀκαταπάντου ταύτης ἐξεκτίνεως ἐπὶ πολλὴ ἔτη, κατώθισε νὰ γίνῃ ὁ περιφημάτερος φήτωρ τῆς Ἑλλάδος.

Οὕτω λοιπόν, μικροί μου φίλοι, διὰ τῆς ἐπιμόνου ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιμελείας φύλακεν εἰς τὸν σκοπόν μας· καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Δημοσθένους πρέπει πάντοτε νὰ ἐνθυμῶνται τὰ παιδία ἑκεῖνα, τὰ ὅποια ἀπορεύγουσι τοὺς κόπους, καὶ προτερῆσσι νὰ μένωσιν ἀμαθῆ εἰς ὅλην των τὴν ζωήν, παρὰ νὰ κοπιάσωσιν ὄλιγον διὰ νὰ προκόψωσιν.

Ο δὲ Φίλιππος ἐπιδιώκων πάντοτε τὸν σκοπόν του, καὶ ζητῶν νὰ βλάψῃ δσον τὸ δυνατὸν τοὺς Ἀθηναίους, ἥλθε μετὰ μεγάλου στρατοῦ, καὶ ἐπολιόρκει τὴν Πέρινθον, πόλιν κειμένην εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἑλλησπόντου, οὗτον οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον κατ' ἔτος σῖτον· ἀλλ' οἱ Περίνθιοι ἐκήτησαν ἀμέσως βοήθειαν ἀπὸ ὅλους τοὺς γείτονάς των, καὶ παρὰ τοῦ τότε βασιλέως τῆς Περσίας, τοῦ σκληροῦ "Οχου", ὅστις βλέπων μὲ δυσαρέσκειάν του τὰς προόδους τῶν Μακεδόνων, ἔστειλε κατ' αὐτῶν στρατόν, καὶ τοὺς ἡνάγκασε νὰ ἀποτυρθῶσιν ἐκ τῆς Περίνθου.

Εἰς τὴν περίστασιν ἑκείνην ὁ Δημοσθένης δὲν ἔπαινεν ἀπὸ τοῦ νὰ παρακινῇ τοὺς Ἀθηναίους νὰ κηρύξωσι φανερὰ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου· ἀλλὰ δὲν κατώθισε νὰ τοὺς πείσῃ, διότι ὁ Φωκίων ἀλλως πῶς κρίνων τὰ πράγματα, τοὺς συμβούλευε νὰ ἀποφεύγωσιν δσον τὸ δυνατὸν τὸν πόλεμον, πρὸς τοιοῦτον ἐπίφοβον μονάρχην, ὁ ὅποιος ἦτο ὁ Φίλιππος. Μὴ νομίστε δέ, παιδία μου, διτὶ ὁ Φωκίων ἀπέφευγε τὸν πόλεμον, διότι ἦτο ἀτολμός καὶ δειλός, ἀλλὰ διότι ἔβλεπεν, διτὶ οἱ Ἀθηναῖοι παρεζέκλιναν ἀπὸ τὰ πατρῷα ἥθη, καὶ ἔγεναν μαλθυκοὶ πλέον· διὶ δέ, ὅτε ὁ Δημοσθένης τὸν ἡρώτησεν ἐν πλήρει συνελεύσει, πότε τέλος πάντων ἥθελε συμβούλευσει τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἀπεκρίθη. «Οταν ἵδω τοὺς μὲν γένους καταφρονοῦντας τὸν κίνδυνον ὑπὲρ τῆς πατρίδος,

τοὺς δὲ πλουσίους διδοντας τὰ πλούτη τῶν ὑπέρ αὐτῆς, καὶ τοὺς ρήτορας νὰ ἐνασχολῶνται ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος, καὶ νὰ μὴ θέλωσι νὰ πλουτῶσιν.» — Ἡ ἀπάντησις αὕτη τοῦ Φωκίωνος ἀπεστόμωσε τὸν Δημοσθένην, ὅστις ἐφημίζετο, ὅτι εἶχε λάβει δῶρα περὶ τοῦ Μεγάλου βασιλέως διὰ νὰ μὴ λαλήσῃ κατ' αὐτοῦ εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ δήμου, καὶ ἔκτοτε ἀπέφευγε νὰ διεγείρῃ τὴν δυταρέσκειαν τοῦ Φωκίωνος ἐνώπιον πάντων.

Ἐν τούτοις εἶχον μάθει οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι ὁ Φίλιππος ἐπολιόρκει τὸ Βυζάντιον, ἀλλαν πόλιν σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων, παρὰ τῶν ὄποιον οἱ κάτοικοι ἐζήτουν βοήθειαν. «Οὐσαν ἐκλέγεται στρατηγὸς ὁ Φωκίων, τοῦ ὄποιου ἡ ἀνδρία καὶ ἡ σύνεσις ἡτο ἐγγνωσμένη εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἔρχεται μὲς ἵκανὸν στρατὸν πρὸς βοήθειαν τῶν Βυζαντίων, τοὺς ὄποιους ἐν διαστίματι ὀλίγου χρόνου ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸν Φίλιππον.

Οἱ δὲ Βυζαντῖοι διὰ νὰ ἑορτάσωσι τὴν εὔτυχη ἐκείνην ἀπελευθέρωσίν των, ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας μεγαλοπρεπῆ στέφανον, καὶ ἐψήφισαν νὰ στήτωσι τρίς ιπλοσταῖς ἀγάλματα εἰς τὸ παράλιον, περιστῶντα τὰς Ἀθήνας ἐστεφανωμένας ἀπὸ τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Πέρινθον. Ομως ἡ πομπώδης αὕτη ὑπόσχεσις, ἀγκυπτά μου παιδία, δὲν ἐξετελέσθη ποτέ, καὶ, καθὼς συμβαίνει πάντοτε, ἡ ἐκ τῆς εὐεργεσίας εὐγνωμοσύνη ἐλησμονήθη ταχέως.

Ἐνῷ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον, ὅτι δὲν εἶχον πλέον φόβον ἀπὸ τὸν Φίλιππον, αἰρνης μανθάνουσι, ὅτι οὗτος διαβάς τὸ στενόν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐκυρίευσε τὴν Βλάτειαν, πόλιν μεγάλην τῆς Φωκίδος, καὶ ἐβάδιζε μετὰ σπουδῆς κατὰ τῆς Ἀττικῆς μὲ τὴν φοιτερὰν ἐκείνην φάλαγγά του.

Μοι εἶναι δύσκολον, παιδία μου, νὰ σᾶς περιγράψω τὸν τρόμον, τὸν ὄποιον ἡ εἰδῆσις αὕτη διέσπειρεν εἰς τὰς ψυχὰς πάντων. Εύθυς λατπὸν ὁ λαὸς ἐτρεζεύει εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐπρόσμενε, μήπως τις ἐκ τῶν ἥρτόρων ἀναβῇ εἰς

τὸ βῆμα, καὶ συμβουλεύσῃ ὄποιον μέτρον σωτηρίας ἔπειτε
νὰ λάζωσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπιφρουσιάζετο κατὰ τὴν κρίσιμον
ἐκείνην περίστασιν. Τότε ὁ Δημοσθένης ἀναβὰς, ἐνεθάρρυνε τὸν
πεφοβισμένον ὅχλον καὶ ἐτυμοδούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ συμ-
μαχήσωσι μετὰ τῶν Θηβαίων, μὲ τοὺς ὄποιούς ἦσαν ἔχθροι,
καὶ νὰ πολεμήσωσι τὸν Φίλιππον, ὅστις εἶχε καταλάβει τὴν
Χαιρώνειαν, πόλιν τῆς Βοιωτίας, ὅπόθεν ἡπεῖλε καὶ τοὺς δύο
ἐκείνους λαούς. Οἱ λόγοι τοῦ εὐγλώττου ἥτορος ἐνέπνευσαν
Θάρρος εἰς τοὺς τρομαχμένους Ἀθηναίους, ἢ σάλπιγξ ἀν-
τίχητεν εἰς ὅλην τὴν πόλιν, προσκαλοῦσα αὐτοὺς εἰς τὰ ὅ-
πλα, καὶ ὁ στρατὸς ἐπορεύθη εἰς τὴν Χαιρώνειαν ὅπου ἤνθη
μὲ τοὺς Θηβαίους.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο, καλά μου παιδέων, συνεκροτήθη φονικω-
τάτη μάχη, κατὰ τὴν ὄποιαν ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων ἐ-
νίκησεν, ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων κατεστράφη ἐξ ὀλοκλήρου,
καὶ ὁ Φίλιππος, εἰς τὸν ὄποιον οὐδεὶς πλέον ἥδυνήθη ν' ἀντι-
σταθῇ ἐγένετο κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν ἐν Χαιρω-
νείᾳ μάχην, παιδία μου, λέγουσιν οἱ ιστορικοί, ὅτι ἐτάφη ἡ
ἐλευθερία καὶ ἡ δόξη τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν μάχην ταύτην, φίλοι μου παρετηρήθη, ὅτι ὁ Δημο-
σθένης δὲν ἔδειξεν τόσην ἀνδρίαν, ὃσην εὐγλωττίαν ἔδεικνυεν
εἰς τὸ βῆμα· διότι βλέπων, ὅτι ἐνικῶντο οἱ Ἀθηναῖοι, αὐτὸς
πρῶτος ἔβριψε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δόπλα του, καὶ ἔρυγε δρο-
ματῶς εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ ἔχθροι τοῦ Δημοσθένους, ἐκπιγγόρουν αὖ-
τὸν εἰς τὸν δῆμον, ὡς πρωταρτίου τῆς συμφορᾶς ταύτης· ἀλλ'
οἱ Ἀθηναῖοι γνωρίζοντες τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν χαρακτῆρα
τοῦ Δημοσθένους, ὅχι μόνον τὸν ἀπέλυσαν τῆς κατηγορίας,
ἀλλὰ καὶ τὸν ἐτίμηταν πολυτρόπων, ἐκλέξαντες μάλιστα αὐ-
τὸν νὰ ἐκφωνήσῃ ἐπιτάφιον λόγον εἰς τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῷ
μάχη τῆς Χαιρώνειας, κατὰ τὴν τότε συνήθειάν των, ὡς σᾶξ
εἶπον εἰς τὴν ιστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

‘Ο δὲ Φίλιππος εἰς τὰς πρώτας σιγμάς τῆς νίκης του, ἔδειξεν ὑπερβολικὴν χαράν· διὰ τοῦτο δειπνήσας εὐθύμως μετὰ τῶν φίλων του, ἥλθεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ περιήρχετο αὐτὸν καταγελῶν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ψυχορράγοντας, καὶ φάλλων ἐμπακιτικῶς τὸ φέρετρον τῶν Ἀθηναίων, διὰ τοῦ ὅποιού ἐκήρυξεν τὸν πόλεμον κατ’ αὐτοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, παιδία μου, δ Φίλιππος παρημέλησε τὸ σέβας, τὸ ὄφειλόμενον εἰς τὴν ἀνδρίαν τῶν δυσυχῶν ἐκείνων, οἱ διόποιοι ἐρονεύθησαν μαχόμενοι ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας τῆς πατρίδος των. Ἀλλ’ ἀφοῦ δ Δημάδης, ῥήτωρ τις Ἀθηναῖος, ὅστις εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων, τὸν ἥλεγχον, διότι ἔχαιρε διὰ τὴν δυσυχίαν τόσων ἀνθρώπων, δ μονάρχης συνῆλθεν εἰς ἐσαυτόν, καὶ ἀντὶ νὰ βλάψῃ τὸν Δημάδην διὰ τὴν παρρήσιαν του, ἐπρύσαξε καὶ τὸν ἀπέλυσαν· διότι δ ἀνήρ οὗτος τὸν ἔκαμε νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι εἶναι ἀνθρωπός καὶ αὐτός, καὶ ἐπομένως ὑπόκειται εἰς δυστυχήματα.

Ο Φίλιππος εἶχεν υἱόν, ὃς οι διεκρίθη εἰς τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀν καὶ ᾧτο μόλις δεκαοκτὼ ἔτῶν. Ο βασιλόπαις οὗτος ὠνομάζετο Ἀλέξανδρος, περὶ τοῦ ὄποιού θὰ σᾶς διηγηθῶ πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐκτὸς τῆς ἀνδρίας εἶχε καὶ δεξιότητα νοός, λέγεται ὅτι ὁ πατέρος του ἔζειλεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ προτείνῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἰρήνην καὶ νὰ τοῖς ἀναγγείλῃ, ὅτι ἀφιενεν ἐλευθέρους ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους, δεικνύων διὰ τῆς μετριορράσυνης του ταύτης, ὅτι δὲν ἥθελε νὰ ἔχῃ ἔχθρούς τους Ἀθηναίους.

Ἐννοεῖτε εὐκόλως, καλοί μου φίλοι, ὅποια ᾧτο ἡ χαρὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅτε ἐμαθον, ὅτι δ νικητὴς ἐσταυμάτησε τὴν πορείαν του, ἐνῷ ᾧτο εὔκολον εἰς αὐτὸν νὰ κατασρέψῃ τὰς Ἀθήνας, καθὼς κατέστρεψε καὶ τὰς πολεις τῆς Φωκίδος· μόνος δ Δημοσθένης δὲν ἤδυνετο νὰ παρηγορηθῇ διὰ τὸν θρίαμβον ἀνθρώπου, τὸν ὄποιον ἀπεστρέψετο.

Ο δὲ Ἀλέξανδρος ἦτον τόσον ὡραῖος καὶ ἀξιαγάπητος, καὶ τόσον ἀγχίνους, ώστε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔχόρταινον νὰ τὸν βλέπωσι καὶ νὰ τὸν ἀκούωσιν ὅμιλοῦντα· διὰ τοῦτο καὶ ἐπέτυχεν εἰς τὸ νὰ κλεισθῇ ἡ εἰρήνη μετ' αὐτῶν. Μετ' ὅλιγον δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Φιλίππου συγκροτήθησες γενικῆς συνελεύσεως εἰς τὴν Κάρινθον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, τῶν Θηβαίων καὶ ἄλλων λαῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐψηφίσθη ὁ Φίλιππος ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ ἐκπρατεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ τὰ ἀδικήματα, τὰ δποῖα εἶχε πράξεις εἰς τοὺς Ἑλληνας. Μόνον οἱ Σπαρτιάται δὲν ἔζειλαν ἀπεισαλμένους· εἰς τὴν Κάρινθον, ἀποδεικνύοντες διὰ τούτου, ὅτι δὲν ὑπακούουσιν εἰς τοὺς Μακεδόνας· διότι ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ εἶχεν ἐκπέσεις τῆς ἀρχαλας δόξης καὶ ἀρετῆς, ἥτο δύμας ἀκόμη ὑπερήφανος καὶ δὲν ὑπετάσσετο εὐκόλως.

Ἐγ τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας δὲν ἔχάρη πολὺν καιρὸν τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐτυχίαν ταύτην. Νέος τις ὀνομαζόμενος Πλυσινίας, δῆτες ὡς λέγουσιν, εἶχε παράπονα κατὰ τοῦ Φιλίππου, τὴν ἐφύνευσε μὲν ἐγχειρίδιον τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἐκπρατεύσῃ κατὰ τῆς Περσίας, καὶ τὴν σιγμὴν καθ' ἣν τελέσας μεγαλοπρεπῆ ἐօρτὴν ἐπορεύετο εἰς τὸ θέατρον θριαμβεύων καὶ εὐφημούμενος παρὰ πάντων διὰ τὰς εὐτογίκας του. Ταῦτα μαθὼν ὁ Δημοσθένης ἐβάλεν εἰς τὴν κεφαλήν του στέφανον ἐξ ἀνθέων, καὶ ἔξελθών τοῦ οἴκου του περιεφέρετο εἰς τὰς δόδοις τῶν Ἀθηνῶν, προσκεκλῶν τὸν λαὸν νὰ χαιρῇ, διότι ἡ λευθερώθη ἀπὸ τὸν πανούργον Φίλιππον. Τοῦτο δύμας ἥτο πολλὰ κακὸν πρᾶγμα, διότι, καθὼς ἔλεγεν ὁ Φωκίων, δὲν πρέπει νὰ χαιρώμενον διὰ τὸν φόνον ἐνδές ἀνθρώπου, ὃσον καὶ ἀν ἦναι ἔχθρος ἡμῶν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελ.
Σύνορα—Ἐκτασίς	1
Πελαγοὶ	2
Κτίσις Ἀθηνῶν	4
Οἱ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος	10
Η Ἐκστρατεία τῶν Ἀργοναυτῶν	14
Οἰδίπους	18
Οἱ Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας	25
Η πολιορκία τῆς Τρῳάδος	29
Η Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν	38
Περὶ τοῦ Ὑμέρου	41
Λυκοῦργος καὶ Σπαρτιάται	43
Αἱ Παρθένοι τῆς Σπάρτης	49
Οἱ ἀριστομένης εἰς τὸν Καιάδαν	52
Οἱ ὄλυμπιακοὶ ἀγῶνες	57
Περὶ τοῦ Σόλωνος	65
Οἱ τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν	72
Περὶ τοῦ βχιστέως τῶν Περσῶν	77
Η ἐν Μαραθῶνι μάχη	83
Η ἐν Θερμοπύλαις μάχη	90
Τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν	97
Οἱ Κίμων καὶ ὁ Περικλῆς	104
Περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου	111
Οἱ Ἀλκιβιάδης	118
Οἱ Λύσανδρος καὶ ὁ Θρασύβουλος	124
Περὶ τοῦ Κύρου	129

Η ἀπάνοδος τῶν Δένα γιλιάδων Ἑλλήνων	133
Ο Θάνατος τοῦ Σωκράτους	136
Η Συνθήκη τοῦ Ανταλκίδου	146
Οι ἔξοριστοι Θηβαῖοι	149
Ἀλέξανδρος ὁ Φεραῖος καὶ ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη	157
Διονύσιος ὁ Τύραννος	163
Δίων ὁ Συρακούσιος	170
Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ	175
Φίλιππος ὁ Μακεδών	180
Ο Δημοσθένης καὶ ὁ Φωκίων	186

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΑΘΗΝΩΝ.			
Μισαήλ Γιαννακάκος	1	Εύχ. Κουντουριώτης	1
Κωνστ. Γ. Φέστος	1	Κ. Μαθαρίκος	1
Άθεροιος Τόλμπαλης	1	Ι. Λεκατσᾶς	1
Γ. Κ. Κορωναΐος	1	Κ. Γάγκης	1
Τρίφων Δ. Κούστας	1	Χ. Κατσάπης	1
Μιχ. Η Ρεφερενδάριος	1	Άλ. Παπασπύρου	1
Μιχ. Κωνσταντίνου	1	Ηρ. Ε. Τσελεχοβίτης	1
Παρθένιος Ίερενς	1	Ι. Η. Ισιδώρου	1
Π. Κ. Παπτρίκης	1	Γ. Βασιλάκης	1
Άγ. Άν. Πεφάνης	1	Διορ. Κυριακοῦ	1
Γρηγ. Μανούσος, βουλευτής	1	Κ. Άνδρεσπουλος	1
Ν. Πιπτίνος	1	Ι. Χριστόπουλος	2
Ν. Γκίνης	1	Χ. Αϊδωνίδης	1
Ν. Τζαβέλας	1	Ν. Κωνσταντίνου	1
Δ. Λογοθέτης	1	Ι. Πουλιάδης	1
Γ. Γεροθκνάσης	1	Β. Αργυράκης	1
Κ. Θεοδώρου	1	Α. Στρατῆς	1
Χ. Α. Χριστόπουλος	2	Κ. Γ. Άναγνωστοπούλου	1
Άγδρ. Δεληγιάννης	1	Δ. Όλυμπίου	1
Στ. Δούνιας	2	Ξ. Π. Κωνσταντινίδης	1
Η. Καλαμογδάρης	1	Ν. Κριεζῆς	1
Εύθ. Κεγχαϊδες	1	Άθ. Δ. Κωνσταντινίδης	1
Ιω. Μπαλάφας	1	Η. Ι. Χρυσάνθου	1
Ν. Λεώπουλος	2	Άθ. Χ. Μπασδέκης	1
Ν. Παπαμιχαλόπουλ.»	1	Ι. Ν. Κουμέλης	1
Δ. Φιλάρετος	1	Ν. Άλπερτης	1
Α. Χαράλαμπης	1	Οθ. Χατζηανδρέου	1
Άθ. Παπαθανασίου	1	Α. Παπαγεωργίου	1
Α. Άντωνιόπουλος	1	Κ. Γ. Κούπας	1
		Α. Γ. Κούρπας	1

Κ. Στεφάνου	1	Αικατερίνη Δ. Δαρδαγάνη	1
Ι. Ψυλλιάρης	1	Εύανθια Σταϊκου	1
Γ. Α. Πανᾶς	1	Χαρίκλεια Ιορδάνου	1
Α. Βλαχούτσης	1	Άριστ. Βενιζέλόπουλος	3
Θ. Κ. Κολοκοτρώνης	1	Θ. Περγαμηνής	1
Π. Σ. Μπούχλας	1	Κ. Πετρόπουλος	1
Β. Λογοθετίδης	1	Άγγελική Πετροπούλου	1
Ι. Δημάκος	1	Δέσποινα Νικολάου	1
Α. Ίγνατιος	1	Ολυμπιάς Σάχου	1
Φ. Έμ. Φωτιάδης	1	Χρυσούλα Δρακάκη	1
Πηγαδόπη Κοκκινάκη	1	Καλλιόπη Κωνσταντίνου	1
Εύγενία Οίκονομίδου	1	Έλένη Λαζάρη	1
Σαραράγδα Χατζηδαῆ	1	Βασιλική Σταύρου	1
Ράλλος Δ. Ζολότοβιτς	1	Εύφροσύνη Μιχαλοπούλου	1
Έλένη Βούλγαρη	1	Αικατερίνη Παπαμοσούρη	1
Μηγδαλινή Σμίτ	1	Ερασμία Κάλγου	1
Άδαμαντία Κορόβηλα	1	Αικατερίνη Σαμαίου	1
Έλευθερία Γεωργαντᾶ	1	Σοφία Λαζάρου	2
Άργυρώ Βρετοῦ	1	Α. Άλεξανδρόπουλος	2
Ούρανία Παναγιωτοπούλου	1	Άγαμ. Χριστόπουλος	1
Έλένη Μαρκοπούλου	1	Κ. Γ. Χροστοφῆς	1
Ι. Πάνος	1	Κ. Δ. Εύταξόπουλος	1
Α. Σ. Μήτσας	1	Έμ. Παπαδόπουλος	1
Ι. Δ. Νικολάου	1	Λ. Γεργοριάδης	1
Χρυσοῦλα Παπαγγελῆ	1	Γρ. Ν. Κορφιωτάκης	1
Μαριγώ Σ. Τρίμη	1	Δ. Πάγκαλος	1
Θεανώ Μπαζεζάνογλου	1	Α. Σ. Δουρούμης	1
Έλένη Λ. Όλλανδέζου	1	Ηλ. Πελυγένης	1
Έλπις Α. Κουκάκη	1	Δ. Βούκας	1
Άγγελική Περγαμηνοῦ	1	Ι. Κανταρτζάγλου	1
Αικατερίνη Στρατουδάκη	1	Δ. Πουτούς	1
Πηγή Βελιμέζη	1	Δ. Βασιλόπουλος	1
Βασιλική Σκόρδη	1	Δ. Κ. Άλεξιάδης	1
Εύφρασία Κοκκίδου	1	Κ. Θ. Τζενδώσης	1
Έλευθερία Άποστόλου	1	Ι. Κ. Οίκονομίδης	1
Μαριγώ Β. Μαριέλου	1	Α. Χ. Προδρόμου	1

Γ. Ζ. Δεπάστας	1	Α. Μ. Κριεζής	1
Α. Μέρτρονδ	1	ΑΓΡΙΝΙΟΥ.	
Ηλ. Α. Συτάρχος	1	Δ. Ζαννάτος	1
Δ. Γ. Καράμπελας	1	Α. Σ. Καψαλόπουλος	1
Σ. Ζερλέντης	1	Μαριγώ Μιχαλάκη	1
Ε. Λ. Θεοφανίδης	1	Π. Ι. Νυφίτσας	1
Ε. Λ. Εύθυμιου	1	Γ. Η. Χρηστίδης	1
Τζ. Γ. Τζανετάκης	1	Γ. Ι. Τρικυνταφυλλίδου	1
Λ. Χέν	3	Έλένη Α. Οίκονόμου	1
Λ. Ίωαννίδης	1	Κ. Γρηγορογιαννόπουλος	1
Π. Γ. Λογιωτατίδης	1	ΑΣΤΑΚΟΥ.	
Θ. Ι. Μακρουγιάννης	1	Π. Ίερενς Σταύρακας	4
Δ. Θεοβώρου	1	Ν. Γ. Παπανικολάου	1
Α. Γ. Λουκόπουλος	1	Δ. Η. Δεμερόύκης	1
ΠΕΙΡΑΙΩΣ.			
Θ. Βραχνός	1	Χ. Β. Πέτας	1
Ε. Βενιζέλος	1	Γ. Γ. Γιαννούλης	1
Α. Ίετζ	1	Ν. Χ. Καραμούζης	1
Ι. Πέτρου	1	Ν. Γ. Καλημάνης	1
Ν. Ττώρτζης	1	ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ.	
Α. Πολυχρονίδης	1	Σ. Βλάχος	1
Γ. Κατελούζος	1	Α. Ι. Σκάκας	1
Κ. Κυθηνάκης	1	Άθαν. Σπαγόπουλος	1
Δ. Παττερίδης	1	Μ. Α. Βουλπιώτης	1
Κ. Μουρουτζῆς	1	Δ. Μπαρχαμπᾶς	1
ΑΙΓΑΙΟΥ.			
Φ. Λουκόπουλος	1	Λεωνίδας Μπιτσάκος	1
Γ. Βούλγαρης	1	Θ. Χ. Γκοφόπουλος	1
Ι. Κοκκίνης	1	Ι. Ίερενς	1
Γ. Γαλανούλης	1	Α. Χ. Γκόφας	1
Δ. Μελετόπουλος	1	Π. Ι. Γκόρας	1
Γ. Δασκαλόπουλος	1	Η. Θ. Μπιτσάκος	1
Κ. Παύλου	1	Μ. Π. Σταυρόπουλος	1
Γ. Ζωγράφου	1	Κ. Γκόφας	1
Γ. Έμμανουήλ	1	Θ. Γ. Γκόφτες	1
Ι. Μαγάλικας	1	ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ.	
Α. Μ. Έλευθεριάδης	1	Μ. Παπαδόπουλος	1

Χ. Λογοθέτης	1	Α. Φιλιππίδης	1
Δ. Κωστάκος	1	Π. Παναγουλίδης	1
Κ. Κυριαζῆς	1	Πέτρος Σκαρπελέζος	1
Ε. Κυριακίδης	1	Γ. Παυλακέας	1
Παρασκευοῦλα Θ. Σαρδελιάνου	1	Άλ. Άλεπουδέας	1
Δ. Παπανικολάου	1	Σ. Χριστοδούλιδης	1
Γ. Κ. Σαραχανδόπουλος	1	Δ. Σ. Μετρέας	1
Π. Μ. Παπᾶς	1	Η. Αλυμπαρουτόπουλος	1
Κ. Π. Μελισσινός	1	ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ.	
I. Σπυρόπουλος	1	Γ. Κορίδης	1
Δ. Βιμμανολίδης	1	Η.λ. Μπουγιουκλῆς	1
Δ. Κουρούπης	1	Γ. Χρονόπουλης	1
Δήμος Αύλωνος	5	Η. Παντελεήμων	1
Χ. Μπαλάφας	1	ΑΤΑΛΑΝΤΣΗ.	
Π. Ίω. Γκραλῆς	1	Δ. Π. Ιωάννου	5
Γ. Κ. Ζαφείρης	1	Κ. Γ. Ιατροῦ	2
Μ. Δελαρέζης	2	Κ. Λ. Αθαντινοῦ	2
ΑΡΕΟΥΠΟΛΕΩΣ.			
Β. Καπετανάκης	1	Σ. Τριγᾶς	2
Ι. Αντιβάσης	1	Γ. Παππαλουκόπουλος	2
Π. Κ. Κουτίφαρης	1	ΑΚΡΑΤΑΣ.	
Χ. Χιλᾶς	1	Δήμος Νονάκριδος	1
Π. Σκαρπελέζος	1	Δ. Κανελλόπουλος	1
Α. Ν. Διάκος	1	Κ. Αστρικκόπουλος	1
Δ. Σκαρπελέζος	1	Γ. Σ. Κανελλόπουλος	1
Σ. Άγαπης	1	Δ. Βασιλειάδης	1
Κ. Δ. Καλαποθάκης	1	Ι. Κανελλόπουλος	1
Ν. Πουλακάνος	1	Αι. Βασιλισσαρίπουλος	1
Β. Παπαδόπουλος	1	Σ. Σταματόπουλος	1
Δ. Τζατζαροῦνος	1	Σ. Σπ. Παμκούης	1
Κ. Οικονομάκης	1	Π. Γιαννόπουλος	1
Ν. Σάσσαρης	1	Σ. Περιστιάδης	1
Ε. Ζερβέας	1	Χ. Σ. Σκαρδελιάνος	1
Δ. Τσαμαρέτος	1	Δήμος Αντικερας.	1
Γ. Πατριαρχέας	1	Γ. Π. Γεωργόπουλος	1
Ν. Τσαουσίδης	1	Α. Σ. Αθανασόπουλος	1
		Χ. Ι. Σπανοῦ	1

I. Κ. Σωγράφου	1	N. Πετράκος	1
N. Π. Τόλιος	1	ΕΠΙΔΑΡΟΥ ΛΙΜΗΝΑΣ.	
ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ			
N. Καραμίγαλος	1	I. Χ. Καπιτούνης	1
N. Άντωνάκης	1	ΔΥ. Γεωργιάδης	1
I. Καστανόπουλος	1	Γ. Ι. Βατίστας	1
Δ. Κουστούρας	1	Θ. Ψαρός	1
Π. Κοντόποιλος	1	I. Α. Παυλάκης	1
K. Σερήγημετάκης	1	I. Τζιρεφᾶς	1
Θ. Κορωνίδης	1	X. Κατζούλης	1
Δ. Κόκκινος	1	N. Ζερεφός	1
K. Κολυκούρδης	1	A. Φαρός	1
Δ. Τζανόπουλος	1	P. Κουβερτζῆς	1
B. Χριστόπουλος	1	N. Κουμχαρῆς	1
ΖΑΧΟΛΗΣ.			
N. Καμαρινόπουλος	1	A. Παππασπυρόπουλος	1
Δ. Αθανασόπουλος	1	A. Σταματόπουλος	1
K. Δενδούσης	1	Γ. Τερέζης	1
A. Π. Βασιλείου	1	A. Π. Κωνσταντόπουλος	1
A. Ηππαγεωργίου	1	Σ. Α. Βυζῆς	1
I. Ντούλης	1	I. Χ. Εύθυμιου	1
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.			
A. Δ. Πύρρος	1	Eιρήνη Κοκκίνου	1
Ηερζέλας	1	Άγνετα Καλλιπολίτου	1
N. Φανδρίδης	1	Γ. Κωνσταντινίδης	1
K. Δημητριάδης	1	P. Γ. Ρόκος	1
Αργ. Ηαναγιωτίδης	1	H. Μαντζουρανῆς	1
B. Δ. Ξύδης	1	I. Οίκονόμου	1
Έμ. Δημητριάδης	1	A. Μουστοζήδης	1
ΛΑΓΓΑΙΚΗ Σ. Καυταντζῆ			
GΥΘΕΙΟΥ.			
N. Δ. Αντωνάκης	1	Γ. Δημητριάδης	1
Θ. Γ. Γραφιάδης	1	A. Ξενοφωντίδης	1
Δ. Τσαουσέας	1	Lazare Milanesi	1
B. Δ. Ππουλάκος	1	Σ. Α. Παρπάτσης	1
Δήμαρχος Μαλευρίου	1	Iγνάτιος Μοναχός	1
Εφθ. Κούμπαρης	1	Εύαγ. Άστεριάδης	1
Tζ. Δ. Χαντζάκος	1	K. Βασιλείου	1

Γ. Παυλόθειτς	1	Β. Σπυρόπουλος	1
Ν. Δημητρίου	1	ΚΥΜΗΣ.	
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.		Β. Μπλατζῆς	1
Κ. Η Σακελλάριος	1	Δ. Ἀντωνιάδης.	1
Ι. Λ. Καραβασίλης	1	Γ. Οικονόμου	1
Χ. Π. Σακελλάριου	1	Ι. Β. Βάχλιας	1
Δ. Γ. Ζαχειρίδης	1	Γ. Στ. Ἀστέρης	1
Κ. Ἀδαμαντίδης	1	Γ. Ι. Μαρίνος	1
ΚΛΑΔΑΒΡΥΤΩΝ.		Ι. Θ. Μάλλωσης	1
Ρουμπίνη Α. Γραμματικοῦ . .	1	Ι. Χ. Τζάτζες	1
Α. Ν. Πετρεζῆς	1	Ι. Βουρτάκης	1
Ν. Παλαιολόγου	1	Ι. Δόντης.	1
Ν. Α. Νικολοπούλου	1	Δ. Γ. Μαρίνης	1
Γ. Σ. Δημόπουλος.	1	Γ. Η. Νικολάου	1
Δ. Γ. Βαρελάπουλος	1	ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ.	
Γ. Μ. Κούκας	1	Ι. Μ. Γλήνης.	1
Άθ. Θ. Μπολιαρίτης	1	Α. Πέπας.	1
Π. Μητζελόπουλος.	1	Α. Καμπίτης.	1
Α. Διαμαντόπουλος.	1	Ι. Η. Φραγκισλαος	2
Γ. Λελόπουλος.	1	Α. Κ. Κρέστα	1
Γ. Παταιάδης	1	Γ. Η. Μοροχάρτζης	1
Δ. Πάσγος	1	Δ. Μπούκης	1
Γ. Εμμανουήλ.	1	Ι. Γ. Διύσσας.	1
Ι. Παππαδόπουλος	1	Ι. Ν. Φασιλή.	1
Α. Άναστασόπουλος.	1	Ι. Λεμπετεσόπουλος.	1
Ι. Γ. Παππαγιαννακόπουλος. .	1	Φ. Δ. Μπρούμης	1
Δ. Ι. Ίεροδιάκονος	1	ΛΟΙΔΩΡΙΚΙΟΥ.	
Σερ. Γεωργίου	1	Ι. Λαδρεζάδης	1
Χρ. Στεφανόπουλος	1	Θ. Μαργέλος	1
ΚΟΡΙΝΘΟΥ.		Β. Ανδρεσόπουλος	1
Δ. Πανταζίδης.	1	ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ.	
Α. Γραμματᾶς	1	Ι. Πασπάλης.	1
Α. Βασιλάκος	1	Ά. Βιτσαζῆς.	1
Ν. Παππαμιχαήλ.	1	Δ. Πασπάλης	1
Μ. Α. Ξύδης.	1	Μ. Κ. Καλῆς	1
Μ. Κληρονόμος.	1	Α. Βίκος	1

Α. Σάκος	1	Α. Γεωργίου	1
ΔΕΩΝΙΔΙΟΥ.			
Κ. Οίκονόμου ;	1	Φ. Οίκονομόπουλος	1
Δ. Θ. Βροντίστης	1	Π. Ι. Σπηλιοτέπουλος	1
Α. Τζικουλιώτης	1	Σπ. Κωνσταντόπουλος	1
Πάνος Φιλέρχης	1	Γ. Κερασοβήτης	1
Δ. Γεωργίου	1	Θ. Λάναρχούσος	1
Π. Δολιανίτης	1	Δ. Ζούγκρος	4
Δ. Θεοδωρομπέάς	1	Σ. Μανολάτος	1
Ι. Α. Οίκονομόπουλος	1	Σ. Μαρούλης	1
Α. Σ. Άντωνόπουλος	1	Η. Αναστασίου	1
Ερ. Α. Κριτσοβανιώδης	1	Γ. Μουσουδάκης	1
ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΩΣ.			
Μ.γ. Κ. Σινανιώτης	1	Α. Καμπουράκης	1
Σπ. Θ. Σπυρόπουλος	1	ΜΕΘΩΝΗΣ.	
Άνδρ. Ιωαννίδης	1	Σ. Ζησιμόπουλος	1
ΜΕΓΑΡΩΝ.			
Σ. Σταυρόπουλος	1	Θ. Δεύγχας	1
Εύθ. Κωνσταντόπουλος	1	Ερ. Καλκανίδης	1
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.			
Εύθ. Γ. Ταλλάνη	1	Χ. Χριστιδουλόπουλος	1
Θ. Γαβριήλ	1	Ν. Τοσολόπουλος	1
Γ. Ι. Γκολφινόπουλος	1	Ν. Α. Δημόπουλος	1
Δ. Θωμόπουλος	1	Άγ. Φραγγέλη	1
Ζ. Η. Βάλενης	1	ΝΗΣΙΟΥ.	
Γ. Ν. Μοσχοβάκης	1	Α. Παππαγεωργίου	1
Κ. Ιωαννίδης	1	Δ. Τσικουράνος	1
Α. Κ. Γιαννόπουλος	1	Α. Γαλόπουλος	1
Γ. Χ. Άρτης	1	Σ. Ν. Πετρόπουλος	1
Εύθ. Κ. Γουβέλης	1	Σ. Α. Σταυρόπουλος	1
Σ. Ψωμάκης	1	Γ. Οίκονομόπουλος	1
Σ. Ι. Ζορμπᾶς	1	Η. Γ. Μαρκόπουλος	1
Χ. Ν. Καρβούνης	1	Θ. Κ. Χρυσικόπουλος	1
Ι. Χ. Ζαβογιάνης	1	Ν. Ι. Αθαργῆς	1
Κ. Η. Χρυσικός	1	Ι. Πλεμενόπουλος	1
Π. Η. Χαλκιόπουλος	1	Α. Γκουζούνης	1
		Ν. Ροζόλας	1

Εύστ. Πουλόπουλος	1	I. Ἀθ. Οἰκονόμου	1
Γ. Τσαγαρῆς	1	Σ. Βεταζῆς	1
Ηλ. Κούβελας	1	ΟΘΩΝΟΠΟΛΕΩΣ.	
I. Δ. Λασυτάρης	1	K. Γ. Χ. Κωνσταντίνου	1
I. Πούπουλας	1	Εύστ. Χ. Νικολάου	1
Π. Μπουρχτήνος	1	Στρατῆς Α. Στρατῆς	1
M. Κουτσουλίκης	1	I. Ἀναστασίου	1
K. Παναγιτόπουλος	1	ΠΥΡΓΟΥ.	
Π. Τρύφωνος	1	Δ. Α. Χαριτόπουλος	1
I. Λαμπρόπουλος	1	Γ. Σ. Μαυρογένης	1
Δ. Γεωργόπουλος	1	N. I. Γκίκας	1
K. Ζωγράφος	1	I. A. Κατσάμπουλας	1
Γ. Ηππαπαγιών	1	B. Ἀθ. Ζαφειρόπουλος	1
A. Λυδριάδης	1	Γ. I. Παππακυριακόπουλος	1
Δ. Κοροβήστης	1	H. Γ. Ηττακού	1
Π. Μουλαβασίλης	1	Μαρία Ἀσημακοπούλου	1
M. Σχοινιάρχης	1	Βλαχούλα Παππακυριακο- πούλου	1
ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ.			
K. Καραμανίδης	1	Δ. Δ. Κουτέφερης	1
I. Πρωτοπαπᾶς	1	Ρουμπίνα Χιονοχού	1
II. Ἀρχόνδας	1	ΣΥΚΙΩΝ.	
A. Π. Πρωτοπαπᾶς	1	Σ. Κούστας	1
I. Ἀναγνωστόπουλος	1	Δ. N. Παυλακέας	1
A. K. Ρουτίρης	1	Δ. A. Κουκούρης	1
Δ. Καραθίδης	1	A. Λεονάρδος	1
K. Παναγιωτόπουλος	1	Γ. Κίσσας	1
Γ. Θωμόπουλος	1	Δρ. Γκριάδης	1
N. A. Ζαφειρόπουλος	1	Ξ. Χοϊδής	1
B. K. Θωμόπουλος	1	A. Ἀναγνωστόπουλης	1
G. Παππαΐωαννίδης	1	B. Τσαλούκος	1
A. Κουκόπουλος	1	K. N. Κλωνῆς	1
G. Αύγεράκης	1	A. Τομαρόπουλος	1
Δ. Σοῦλος	1	A. Δημόπουλος	1
X. Σακελλαρόπουλος	1	N. Σπυρόπουλος	1
X. Σγούρδας	1	G. P. Θεογαρόπουλος	1
K. Ηλιακόπουλος	1	O. Κωνσταμονίτης	1

Στ. Ρωμινέας	1	Αίκατσερίνη Κουτάκη	1
Α. Άλεξόπουλος	1	Μαργαρώ Ζέη	1
ΣΠΑΡΤΗΣ.			
Α. Φουστάνος	1	Μόσχα Κοττάκη	1
Ι. Βόγχαλης	1	Σαπφώ Γ. Πολάτου	1
Β. Ν. Βενετσανάκης	1	Φραντζεσκούλα Γουλανδρῆ .	1
Ηαΐσιος Βορβάκης	1	Γ. Μεγαρεύς	2
ΘΗΡΑΣ.			
Γ. Ευνθάκος	1	Γ. Η. Γεώρτζου	1
Η. Σολομώς	1	Β. Δ. Παρθενόπουλος	1
Η. Ἀτσαβής	1	Γ. Δαμιανόζάκης	1
Τζ. Καράμπελος	1	Σ. Α. Βαλέτας	1
Ξ. Μενούτης	1	Έμ. Κ. Λαγκαδᾶς	1
Δ. Πούλακάος	1	Ι. Ν. Μοσχόχειλος	1
Η. Θ. Καστάνης	1	Ι. Γ. Γαβελᾶς	1
Β. Ιατρίδης	1	Γ. Ν. Πιτελλᾶς	1
Γ. Π. Κομνημάσι	1	Δ. Ταβολάρος	1
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΝΗ			
ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ.			
Γρ. Καρύδης Ήγρούμενος .	2	I. N. Δελένδας	1
Αύξηντιος Σταυρόπολης Προ- ηγούμενος	1	Ε. Δ. Δηθάρης	1
Ιερόθεος Στεντούμης	1	I. Γ. Πεταλᾶς	1
Άγαθάγγελος Μακρῆς	1	Δ. Γ. Καραμάνος	1
Γρηγόριος Ροῦσος	1	Γ. Μούσπωλης	1
Λεόντιος Κουμάντος	1	Σ. Δαδενάκης	1
Άρσενιος Κουτσουβάνος	1	Α. Ταβολάρος	1
Γρηγόριος Σταυρόπολας	1	I. Καρᾶς	1
Ιω. Λ. Φιλίππου	1	I. Α. Φουφόπουλος	1
Α. Ι. Φιλίππου	1	Π. Βάμπαρης	1
ΜΗΑΟΥ.			
ΑΝΑΡΟΥ.			
Χ. Οικονόμου	1	Ασπασία Ν. Σπεράντσα .	1
Άγεζιώ Ν. Γουλαγδρῆ	1	Έλληνη-Χ. Κυριακίδου .	1
Έλένη Ζέη	1	Αργυρῆ Χ. Ζανουδάκη .	1
ΣΤΡΟΥ.			
Φλώρη Ρευφεήλ	1	Π. Θεοδώρου	3
Εύχορις Πολάτου	1	I. Θεοδώρου	1
Ζαχαρπετώ Νεγρεπόντε	1	I. Βώκλης	1

Δ. Ἀμποῦλος	1	N. Βαρθίας	1
Π. Καντάρογλου	1	A. Z. Νιγρεπόντης	1
I. A. Μηλωνᾶς	1	Α. Γεωργιάδης	1
N. Γ. Νικολαΐδης	1	Θ. Λάζαρης	1
T. Δαμβέργης	1	K. Μαγκάκης	1
I. K. X. Γ. Κοτζιάς	1	ΣΚΙΑΘΟΥ.	
I. A. Ζαλάρικος	2	A. Μπονάκης	1
B. Βρατζάνος	2	N. Φ. Σταγειρίτης	1
Στ. Νικολαΐδης	1	Δ. Δημητρόπουλος	1
Δ. Βουτζιώνας	1	Γ. Δ. Λαζανος	1
Έλληνική ἀτμοπλοτά	6	A. N. Ζανιάκου	1
I. M. Παρώδης	1	Στυλ. Τσηλικώδης	1
Γ. K. Κοτσιφάκης	1	Θ. I. Θεοχαρόπουλος	1
Ηλ. Χατζάκος	1	M. Ρήγας	1
Γ. Καλλούδης	1	Γουλ. Βίλδες	1
M. Φ. Φούρτουρας	1	Θ. I. Θωμόπουλος	1
B. K. Κοσμάκης	1	A. E. Μιντζέλος	1
M. Z. Ἀπαλίρας	1	ΣΚΟΠΕΛΟΥ.	
Σπ. Π. Λαμπρινός	1	Κλεωνίκη N. Χωματιανοῦ	1
E. σ. Ζαρμαλέντας	1	Θ. K. Κανέλος	1
II. M. Κουλπάδης	1	Μαριγώ K. Χωραφᾶ	1
N. Στέργιου	1	M. Μπονοφᾶς	1
Δ. Πουλῆς	1	ΣΠΕΤΣΩΝ.	
Δ. Τραντόλης	1	I. N. Διώσης	1
Δ. Θ. Γυμπακάκης	1	Δ. A. Καρακαλᾶ	1
Δ. A. Μισχίνης	1	M. P. Ήλιοῦ	1
Δ. N. Μαρκαντωνάκης	1	Γ. A. Πετρούτση	1
II. A. Σαρόης	1	H. I. Λέτσια	1
Δι. Σκιαθίκης	1	Δ. Βώκου	1
Αργυρῆ Παξιμαδᾶ	1	N. Δοντόπουλος	1
Ρόδ. Σαπουντζάκη	1	Δ. B. Οίκονόμου	1
Αρτ. Ζάννου	1	Ηλ. Δ. Ζαχαρόπουλος	1
Θσανώ Λουλουδάκη	1	P. Γκ. Σωτηρίου	1
Σωσάνα Νετσοβίκη	1	A. Δ. Μανούσου	1
Άνδρ. Γερασιμάκη	1	K. I. Παναγιωτάκη	1
A. Βαρθίας	1	G. I. Γκάτσου	1

I. Σ. Καστριώτη	1	Δ. Καραβανάκης	1
Η. Γ. Ἀποστόλου	1	Αλ. Βιτάλης	1
Ν. Ι. Καστριώτη	1	Ν. Ε. Νικολάου	1
Π. Θ. Πρέσκας	1	Ν. Δενδριγός	1
Β. Γ. Δόλεζα	1	Αθ. Δημόπουλος	1
Α. Ν. Φωτεινοῦ	1	Ι. Κ. Λεβαντῆς	1
Ν. Α. Κονδάκη	1	Δ. Γ. Ηλιοτάς	1
Γ. Α. Μωριάτου	1	Αρ. Σιώτης	1
ΤΗΝΟΥ.		Ι. Γ. Λεβαντῆς	1
Α. Γκίζης	1	Ν. Σακελλιδής	1
Ν. Ἀγγελίδης	1	Αἰκατ. Κρημίλου	1
Γ. Αύλητης	1	ΤΔΡΑΣ.	
Π. Ι. Δημητρίου	1	Κ. Νεγρωπόντης	1
Π. Ἀμπελικόπουλος	1	Έμ. Ξανθός	1
Στ. Δ. Παρίσης	1	Α. Παζημάδης	1
Α. Ν. Σιγνίδης	1		

